Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]



Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]



Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]



Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]



Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

206 DA Bet



BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

M. ADAMI
HISTORIA ECCLESIASTICA,

CONTINENS
RELIGIONIS PROPAGATAE GESTA,
Quæ à temporibus KAROLI MAGNI, vſque ad HENRICVM IIII acciderunt, in Eccleſia non tam HAMBVRGENSI quàm BREMENSI, viciniſ-que locis Septentrionalibus.

Ad MS. exemplar multis in locis aucta.

EIVSDEM AVCTORIS LIBELLVS
DE SITV DANIÆ,

& reliquarum quæ trans Daniam ſunt regionum natura: deque gentium iſtarum iſtis temporibus, moribus religionibuſque;

Nunc primùm in lucem editus.

Ex Bibliotheca Generoſi ac illuſtris Domini HENRICI RANZOVII, Producis Cimbrici.

Cura ac labore

ERPOLDI LINDENBRVCH.

LVGDVNI BATAVORVM,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Franciſcum Raphelengium.
cIↃ. IↃ. XCV.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Generoſo ac illuſtri Heroi ac Domino,

DN. HENRICO RANZOVIO,

Sereniſſimi Daniæ Regis in Ducatibus Sleſwici, Holſatiæ & Dithmarſiæ Produci, Conſiliario & Præfecto Sigebergenſi, Domino hereditario in Bredenberg, Ranzouiſholm, Drakenburg, Nutſchou, Redingſdorp, Tuſchenbec, Rintelem, Melbec, Wandeſburg &c.

Domino & patrono ſuo ſumma obſeruantia colendo, S.

SEMPER *hoc meum, Vir Generoſiſſ. fuit, vt patriam noſtram, quâ viro bono nihil amabilius eſſe debet, aut ipſe meis, aut aliorum ſcriptis edendis pro virili illuſtrarem. Alterum feci; quàm laudabiliter, doctorum quibus me meaq; libenter ſubiicio ſit iudicium: alterum nunc facio. Cum enim ante biennium abs te per litteras Adamum Bremenſem, quo mihi ad hiſtoriam quam tum de Carolo Magno parabam, vſus erat, petiiſſem, tu, quæ tua eſt benignitas, non ſolum impreſſum exemplar, ſed etiam manuſcriptum, quod olim Alberti Crantzij ſummi illius Hiſtorici fuiſſe exiſtimo, miſiſti. Quod; maius otium vbi nactus, cum impreſſo cum contuliſſem, deprehendi*

magnam vtriuſq; differentiam. Nam manuſcriptum non modo multis in locis melius, ſed etiam auctius erat, præſertim in calce, vbi elegans inſulæ illius quam Thulem vocant deſcriptio ſubiungitur. His ne ſolus aut cum paucis fruerer, ratus ſum me omnino operam non luſurum, ſi auctorem hunc ad manuſcriptum codicem excudendum curarem; cum propter dictam iam cauſam, tum etiam quia exemplaria Danicæ editionis in Germania nulla fere proſtent: & hic tamen auctor multa habeat quæ alibi non facile reperias. Cum autem hic liber à te V. Generoſ. ſit profectus, eum Generoſit. tuæ (ne ſi alij, de alieno liberalis eſſe viderer) dedicare volui. Impar ſane munus, & cum tuis multis, iiſque magnis mihi præſtitis beneficiis haud æquiparandum. Sed tamen quale quale id eſt, ſummiſſe rogo, vt id benigno animo accipere, & ea humanitate ac beniuolentia, qua hactenus erga me fuiſti, porro eſſe velis. Vale Hamburgi. PRID. NON. IVLII. ANNO CIϽ. IϽ. XCV.

T. Generoſitati deditiſſimus

ERPOLDVS LINDENBRVCH.

PRÆFATIO
HENRICI RANZOVII
PRODVCIS CIMBRICI

AD LECTOREM.

NOLIM te latere, candide lector, me non ita dudum Dn. Erpoldo Lindenbruch ; Bibliothecam meam Bredenbergenſem perluſtranti, M. Adami Eccleſiaſticam, nec non Archiepiſcoporum Bremenſiũ hiſtoriam veterem Manuſcriptam communicaſſe. qui Adami hiſtoriam cum Nobiliſſimi Reuerendiſſimiq. viri Dn. Otthonis à During Decani Bremenſis, & Andreæ Vellei exemplaribus conferens, non tantum in his lectionis varietatem, vna cum marginalibus quibuſdam annotationibus, ſed etiam diuerſam capitum diſtinctionem deprehendit. Deſcripto itaque vtroq. libro, capitum diſtinctionem diuerſis numeris ſignificauit, ita vt differentiæ gratia mei exemplaris capita numeris maiuſculis Latinis ad læuam, Andreæ Vellei vero capita numeris barbaris maiuſculis ad dextram in margine diſtinxerit : deinde ad quem locum ſcholia marginalia in finem libri reiecta pertineant, numeris minuſculis Latinis notauerit. varietatem denique lectionum hiſce literis Pag. quæ paginam, v. quæ verſum denotat expreſſerit. Hos itaque libellos ea cura illu-

ſtratos, cum idem Dn. Erpoldus Lindenbruch paulo poſt ad me rediens videndos mihi exhiberet, auctor ei fui, vt in publicum emitteret. Et licet primo intuitu animaduerterim multa in iis eſſe dura, ac obſoleta, auribus huius delicati ſeculi diſplicitura, tamen negotiorum tum regiorum, tum priuatorum mole obrutus, emendationem accuratam, quam hoc opuſculum deſiderare videbatur, adhibere non potui, ſed omnia ita vt ab auctoribus ſcripta fuere, incorrecta reliqui, exiſtimans magis res ipſas quam verborum elegantiam conſiderari debere. Proinde quicquid næuorum irrepſit, nimiæ feſtinationi lectioniſq. difficultati adſcribas. In calce quoq. vtriuſque libri verſus & rithmos quoſdam inuenies antiquitatem redolentes. Hæc & alia iſtis temporibus tribues, noſtramque operam boni conſules: quam ſi tibi placere animaduertero, breui alia ex mea bibliotheca expectabis. Hiſce te Deo immortali commendo.

HENRI-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

HENRICVS RANZOVIVS
DE SE IPSO.
ANNO CIↃ. IↃ. XCV.
ÆTATIS LXX.

ILLE ego Ranzouidum qui ſanguine natus equeſtri,
Non indigna meâ nomina gente fero.
Non mihi deſidiæ molles & inertia cordi
Dum vixi, curæ nec mihi luſus erat.
Nulla voluptati do tempora, pauca quieti,
Sic perpes vigilem tela laboris agit.
Nam patriæ Regis mihi nomine cura regundæ
Incumbit, capiti multum oneroſa meo.
Et reſpirandi ſi ſit quandoque poteſtas
A cura, officÿ quam graue gignit onus,
Sedulus euoluo veterum monumenta ſophorum,
Nec ſine fœcundâ lectio fruge perit.
Quippe itidem ingenÿ aſſueſco componere fœtus,
Et ſcriptis animi prodere ſenſa mei.
Sic diſco doceoque; redit labor actus in orbem;
Sic nec mens, corpus dum vacat, ipſa vacat.
Me multa exercent perplexa negotia, multa
Incidit officio cauſa gerenda meo;
Attamen optatum, fido Duce Numine, finem
Res quæ principio dura videtur, habet.
Sic triſtes inter caſus hoſteſque furentes,
Præſentem video ſemper adeſſe Deum.
Iſte meos greſſus, vitâ qui vexit in omni
Nunc quoque dum venit cana ſenecta, regas.
Iamque fere emenſus curſum quem fata dedere,
Emeriti geſto militis arma rudem:
Perueni ad ſenium, ſpacium vitale peregi,
Et manibus teneo pro pugione librum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Accelerat lethum, robur mihi frangitur, auras
Paulatim in tenues ſpiritus æger abit.
Nec me iam Martis, verum meditatio mortis
Sollicitat, qua nil certius eſſe poteſt.
Et quia plus fellis, quam mellis vita propinat,
Pertæſus vitæ ſum ſatur ipſe meæ.
Sat mihi, ſat laudi, charis vix ſit amicis,
Mors mihi ſperati muneris inſtar erit.
Ergo fama vale, ſpes & fortuna valete,
Tu quoque Rex clemens, patria, ſtemma vale.
Chriſte tibi vixi, moriar tibi, norma fuiſti
Tu vitæ, mortis tu quoque norma meæ.
Lenis ades, ſcelerum veniam concede precanti,
Et clemens animæ vincula ſolue meæ.
Solue precor, ſeruum & lætâ tranſponito ſede,
Sede datur merito quam tenuiſſe tuo.
Munde vale. è pleno ærumnis ingentibus orbe,
Lætus eo ad cæli gaudia: munde vale.

IOB. CAP. V.

Et venies grandæuus in ſepulchrum, ſicut manipulus colligitur ſuo tempore.

Eadem ſententia diſticho comprehenſa.

Grandæuo aduenient tibi fata ſuprema, maniplus
Colligitur veluti tempore rite ſuo.

EX PROCOPIO

DE BELLO GOTHICO LIBRO SECVNDO.

Ne pagellæ hæ vacuæ relinquerentur, viſum eſt inſignem hunc locum de Thulitarum inſula ac moribus adiicere.

EST autem Thule hæc inſula longe maxima, quippe quæ decuplo maior ſit quam Britannia, à qua longius abeſt, vt in Boream ſita. Hac ipſa in inſula deſerta pleraq. ſunt, & ingentibus vacua ſpatiis loca. Quæ vero frequentiora ædificiis ſunt & hominum cultu, nationes tredecim numero incolunt, affluentiſſima quadam mortalium multitudine, regeſq. ſingulis nationibus præſunt. Et apud has vniuerſas mirandũ quid fieri contingit. ſiquidem circa ſolſtitiale ſidus ad quadraginta dies haudquaquam ſol occidit, ſed per omne id tẽpus ſupra terram exiſtit & viſitur. Dein non minore quam menſium ſex interuallo circa brumam eadem in inſula per dies ſol quadraginta nuſpiam comparet, ſed perpetua huic nox incubat. vnde & per id temporis mæror inceſſit qui ea in regione ſunt homines, quandoquidem nullo pacto conuerſari inter ſe hi mutuo queant. Mihi vero hanc inſulam adeundi, etſi nimium præoptanti, oblata nunquam occaſio eſt, vt miranda iſta conſpicerem. Ab his tamen quærendo & ſciſcitando, qui inde ſe ad nos contulerunt, num ea in inſula ſtatis temporibus ſic oriretur, vt traditur, ſol & occideret, certiorem eſſe eius rei comperi famam, ex eorum præſertim relatu, qui ſolem ea in inſula identidem affirmarent, per dies hos quadraginta nec occidere quidem: ſed eius regionis hominibus lumen alias in orientem comparere, alias ad occidentem. Cum vero ſol in horizontem reuerſus eundem ſeſe in locum recipit, vnde prius eum orientem conſpexerunt, hunc in modum noctem vnam hos computare iam pertranſiſſe; rurſumque quum noctium

tempus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

tempus aduenerit, lunæ (quia ſemper compareat) curribus dierum ſpatia hos numerare. Denique dierum quinque & triginta magnæ huius & perpetuæ noctis tranſacto iam tempore, in montium cacumina ex eorum conſuetudine nonnullos emittere ſpeculatum, vt ſicunde forte & ex aliqua ſpecula ſolem proſpexerint, hominibus ſtatim inferiora tenentibus loca renuncient, iam quintum diem ſolem ſibi illuxiſſe. Tunc vniuerſos vt fauſta ſibi re nunciata panegyricis laudibus celebrare, & hæc ipſa in tenebris agere. & Thulitis hoc quidem hominibus præcipuum eſt ſolemne, ceterorumque maximum. Mihi vero formidine detineri inſulæ huius habitatores videntur, tametſi id eis in ſingulos annos contingat, ne ſe prorſus ſol ipſe deſtituat. Ex his vero qui Thulem hanc inſulam incolunt, barbarorum natio quædam ac ſola qui Scritifini vocantur, belluarum in morem vitam ducunt, vt qui nec veſtibus operiantur, nec calceati incedant, nec vino vtantur in potum, nec vllum habeant è terra edulium, quando quidem nec eam excolunt, nec fœminæ quicquam his operentur, ſed cum vxoribus viri venationibus ſtudent: beſtiarum namque & animantium ceterarum vim maximam his exhibent ſiluæ, quæ vaſtæ in ea regione procul dubio ſunt, & editiſſimi montes; vnde ferarum carnibus diueſcuntur, aſſiduo quas venando comprehendunt; & eorum tergoribus veſtiuntur, quum apud hos lini lanæve nullus ſit vſus, nec conſuendi ars vlla, vel inſtrumentum, ſed belluinis hi neruis inuicem tergora colligantes, totum integunt corpus. Ad hæc accedit, quod nec infantes apud hos ipſi, vt apud ceteros homines, nutriuntur, quum Scritifinnorum pueri haudquaquam lacte cibentur, nec maternas mammas adtingant, ſed ferarum duntaxat medullis. Si quidem vbi primum fœmina parit, infantem pelle mox inuolutum ſuſpendit ad arborem, feriniſq. medullis eius in ore ingeſtis, ad conſuetam inde cum viro venationem ſine mora proficiſcitur: nam vt cetera vtriſque communia ſunt, ita & ſtudium venationis. Atqui barbarorum

id genus

id genus vitam ſic tranſigit. aliis vero in rebus Thulitæ omnes non magnum in modum à ceteris mortalibus differunt, deos ſiquidem ac dæmones plurimos colunt, cæleſtes partim, partim aëreos, & qui terræ ac mari præſident, & eiuſmodi alios qui in aquis ac fontibus fluuiiſq. verſari traduntur, hiſque frequentiſſime immolant cuiuſvis generis hoſtias. Sed victimarum apud hos potiſſima vir aliquis eſt, quem omnium primum in prælio ceperint, hunc nimirum Marti ſacrificant, vt quem Deorum maximum ducant. Sed ea eſt apud hos immolandi conſuetudo, vt non ſolum hoſtiam mactent, ſed in arborem viuam hanc prius ſuſpendant, indeque inter ſenticeta & vepres proiectum, ſic variis ac miſeris modis excruciando conficiant. Id vitæ genus Thulitæ ducunt.

Atque hæc ex Procopio, vt olim Chriſtophorus Perſona Romanus conuertit, quamquam multis, vbi ille hallucinatus eſt, mutatis, & ad fidem Græci exemplaris vtcunque reconcinnatis. Ceterum Procopius Thulem, Suetios, Biarmios, Scritifinos, Gotlandos, & totum illum denique tractum vnam inſulam facit, cum tamen remotiſſimi ſint Thulitæ à tota illa continente. Hinc eſt, quod dixit, Thulem eſſe decuplo maiorem Britannia: quod verum eſt, aut vero proximum, ſi tota continens Septentrionalis, & Thule, vna eademque terra fuerit.

Beatiſſimo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Beatiſsimo patri, & electo cœlitus
ARCHIEPISCOPO
HAMMABVRGENSI
LIEMARO

A. minimus ſanctæ Bremenſis Eccleſiæ Canonicus integræ deuotionis paruum munus:

CVM in numerum gregis veſtri, paſtor Euangelice, nuper à deceſſore veſtro colligerer, ſedulo operam dedi, ne proſelytus & aduena tanti muneris beneficio ingratus exiſterem. Mox igitur vt oculis atque auribus accepi Eccleſiam veſtram antiqui honoris priuilegio nimis extenuatam, multis egere conſtructorum manibus, cogitabam diu, quo laboris veſtri monumento exhauſtam viribus matrem potuerim iuuare. Et ecce occurrunt mihi plurima interdum legenti vel audienti facta ab anteceſſoribus veſtris, quæ tum ſui magnitudine, tum Eccleſiæ huius neceſsitate videantur digna relatu. Sed quoniam rerum memoria latet, & pontificum loci non eſt tradita literis hiſtoria, fortaſſe dixerit ali-

quis, aut nihil eos dignum memoria feciſſe in diebus ſuis, aut ſi fecerant quippiam, ſcriptorum qui hoc poſteris traderent diligentia caruiſſe. Hac ego neceßitate perſuaſus, appuli me ad ſcribendum de Bremenſium ſiue Hammaburgenſium ſerie præſulum, non alienum credens meæ deuotionis officio, ſeu negotio veſtræ legationis, ſi cum ſim filius Eccleſiæ, ſanctißimorum patrum, per quos Eccleſia exaltata, & Chriſtianitas in gentibus dilatata eſt, geſta reuoluo. Ad quod nimirum valde arduum & viribus meis impar onus, eo maiorem flagito veniam, quo fere nullius qui me præceßit veſtigia ſequens, ignotum iter quaſi palpans in tenebris carpere non timui, eligens in vinea Domini pondus diei ferre & æſtus, quam extra vineam ſtare ocioſus. Tuo igitur, ſanctißime præſul, examini audacter incœpta committo: te iudicem ſimulque defenſorem imploro, ſciens tibi pro ſapientia tua nihil dignum poſſe deferri: qui decurſo mundanæ prudentiæ ſtadio, ad ſtudium diuinæ philoſophiæ maiore nunc aſſcendiſti gloria, terrena deſpiciens, & ſola cœleſtia meditans. Cumque doctrina & veritate, hoc eſt verbo & exemplo paſtorali facile

multos

multos excellas, præcipua eſt in virtutibus tuis humilitas, quæ omnibus te communem faciens, mihi quoque fiduciam dedit, qua balbutiens audeam cum Philoſopho loqui, & Saul inter prophetas videri. Scio tamen aliquos, vt in nouis rebus fieri conſuetum eſt, aduerſarios mihi non defuturos, qui dicant hæc ficta & falſa veluti ſomnia Scipionis à Tullio meditata; dicant etiam ſi volunt per eburneam portam Maronis egreſſa. Nobis propoſitum eſt non omnibus placere, ſed tibi pater & Eccleſiæ tuæ. Difficillimum eſt enim inuidis placere. Et quoniam ſic æmulorum cogit improbitas, fateor tibi quibus ex pratis defloraui hoc ſertum, ne dicar ſpecie veri captaſſe mendacium. Itaque de hiis quæ ſcribo, aliqua per ſchedulas diſperſa collegi, multa vero de hiſtoriis mutuaui, & priuilegiis Romanorum, pleraque omnia ſeniorum quibus res nota eſt traditione didici, teſtem habens veritatem, nihil de meo corde propalari, nihil temere definiri; ſed omnia quæ poſiturus ſum certis roborabo teſtimoniis, vt ſi mihi non creditur, ſaltem auctoritati tribuatur. In quo opere talibuſque auſis ſciant omnes, quod nec laudari cupio vt hiſtoricus, nec improbari

 metuo

metuo vt falſidicus. Sed quod bene ego non potui, melius ſcribendi cæteris materiam reliqui. Ab introitu ſancti Willehadi cum Saxonia tota & armis ſubacta Francorum, & diuino cultui mancipata eſt, ordiens, in tuo ſalutari ingreſſu pono metam libelluli, ſimul omnipotētis Dei miſericordiæ ſupplicans, vt qui te populo ſuo diu erranti & afflicto paſtorem conſtituit, annuat etiam tua opera tuiſq; diebus, ea quæ inter nos ſunt praua corrigi, & correcta perpetuo conſeruari. Ad hoc quæ in gentium conuerſione à prædeceſſoribus tuis ſtrenue dudum incepta ſunt, à te, qui hæreditariam prædicandi legationem poßides, in totam ſeptentrionis latitudinem mature perfici concedat Ieſus Chriſtus Dominus noſter, cuius regni non eſt finis per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

M. ADAMI HISTORIA ECCLESIASTICA.

CAP. I. HISTORIAM Hammaburgenſis Ecclesiæ ſcripturi, quoniam Hammaburg nobiliſſima quondam Saxonum ciuitas erat, non indecens aut vacuum fore putamus, ſi prius de gente Saxonum & natura eiuſdem prouinciæ ponemus ea, quæ doctiſſimus vir Einhardus aliique non obſcuri auctores in ſcriptis ſuis reliquerunt. Saxonia, inquiunt, pars non modica eſt Germaniæ, & eius quæ à Francis incolitur duplum in lato putatur habere, cum ei longitudine poſſit eſſe conſimilis. Poſitio eius recte metientibus trigona videtur, ita vt primus angulus in auſtrum porrigatur, vſque ad Rhenum flumen. Secundus vero inchoans à maritimis Hadeloe regionis, longo ſecus Albiam limite protenditur in orientem vſque ad Salam fluuium. Ibi eſt angulus tertius. Itaque ab angulo in angulum habens iter octo dierum, præter eam partem Saxoniæ, quæ trans Albiam ſupra incolitur à Sorabis, infra autem à Nordalbingis. Saxonia viris, armis & frugibus inclyta, excepto quod raris intumeſcit collibus. Tota vero decliuis in planiciem conſideratur, ſola caret vini dulcedine, alia omnia fert vſui neceſſaria. Ager vbique fertilis, compaſcuus & ſyluestris. Qua Thuringiam accedit, aut Salam vel Rhenum fluuios, ibi prorſus opimus. Cæterum iuxta Freſiam paluſtris & aridus. prope Albiam degenerat aliquantum. Iocunda vbique, nec mirum, cum oportuna prouinciam riget amnium copia.

LIBER PRIMVS. CAP. I.

1

CAP. 2. Nobiliſſimi Saxoniæ fluuij ſunt Albis, Sala, Wiſura, qui & Wirraha nuncupatur. Is in Thuringiæ ſaltu fontẽ habet, quemadmodum & Sala: deinde mediam curſu pertranſiens

CAP. II.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

ſiens Saxoniam, in vicino Freſonum ſortitur occaſum. Verum maximus Albis, qui nunc Albia nomen habet, etiam Romanorum teſtimonio prædicatur, cuius ortum ferunt trans Bohemiam; mox Slauos dirimit à Saxonibus. Iuxta Magdaburg in ſe recipit Salam fluuium, nec longe ab Hammaburg ipſe Albia mergitur in Oceanum. Quartus ex magnis Saxoniæ fluminibus eſt Emiſa, qui Weſtualos à reliquis illius prouinciæ dirimit populis. Iſque oritur in ſaltu Padatburnenſi; currit autem per medios Freſonum terminos in Oceanum Britannicum.

CAP.III. Quærentibus autem qui mortales ab initio Saxoniam CAP.3.
1 coluerunt, vel à quibus gens hæc primo finibus ſit egreſſa, compertum eſt nobis ex multa lectione veterum, iſtam gentem, ſicut omnes fere populos, qui in orbe ſunt, occulto Dei iudicio non ſemel de regno ad populum alterum fuiſſe tranſlatos, & ex nomine victorum prouincias quoque vocabula ſortitas. Quippe, ſi Romanis credendum eſt ſcriptoribus, primi circa Albiam, & in reliqua Germania Suevi habitarunt, quorum confines erant qui dicuntur Driades, Bardi, Sicambri, Huni, Wandali, Sarmatæ, Langobardi, Heruli, Dacæ, Marcomanni, Gothi, Nordmanni & Sclaui. Qui propter inopiam ſoli natalis, contentioneſque domeſticas, aut ſicut dicitur, minuendæ multitudinis cauſa à loco ſuo egreſſi, totam ſimul Europam inundauerunt & Africam. De antiquitate vero Saxonum meminit Oroſius & Gregorius ita: Saxonum, inquiunt, gens ferociſſima, virtute, & agilitate terribilis, in Oceani littore habitat, inuiis inacceſſa paludibus, quæ periculoſam tunc Romanis finibus irruptionem meditans, à Valentiniano Imperatore oppreſſa eſt. Deinde cum occuparent Gallias Saxones, à Siagrio duce Romanorum victi ſunt, & inſulæ eorum captæ. Igitur Saxones primo circa Rhenum ſedes habebant, & vocati ſunt Angli, quorum pars inde veniens in Britanniam, Romanos ab illa depulit inſula. Altera pars Thuringiam oppugnans tenuit eam regionem. Quod bre-

uiter conſcribens Einhardus, tali modo ſuam ingreditur hiſtoriam.

CAP. 4. Saxonum gens, inquit, ſicut tradit antiquitas, ab Anglis Britanniæ incolis egreſſa, per Oceanum nauigans, Germaniæ littoribus ſtudio & neceſſitate quærendarum ſedium appulſa eſt, in loco qui vocatur Hatheloe. Eo tempore quo Thidericus rex Francorum contra Hirminfridum ducem Thuringorum generum ſuum dimicans, terram eorum crudeliter ferro vaſtauit & igne, & cum iam duobus præliis ancipiti pugna incertaque victoria mirabili cæde ſuorum decertaſſent, Theodoricus ſpe vincendi fruſtratus, miſit legatos ad Saxones, quorum Dux erat Hadugatus, vt audiuit cauſam aduentus eorum, pollicitiſque pro victoria cohabitandi ſedibus, conduxit eos in adiutorium. Quibus ſecum quaſi iam pro libertate & patria fortiter dimicantibus, ſuperauit aduerſarios, vaſtatiſque indigenis, & ad internecionem pene deletis, terram eorum iuxta pollicitationem ſuam victoribus delegauit. Qui eam ſorte diuidentes, cum multi ex eis in bello cecidiſſent, & pro raritate eorum tota ab eis occupari non potuit, partem illius, eam maxime quæ reſpicit orientem, colonis tradebant, ſingulis, pro ſua ſorte, ſub tributo exercendam. Cætera vero loca ipſi poſſederunt. A meridie quidem Francos habentes, & partem Thuringorum, quos præcedens hoſtilis turbo non tetigit, alueoque fluminis Vnſtrote dirimuntur; A ſeptentrione vero Nordmannos, gentes ferociſſimas; Ab ortu ſolis Obotritos; & ab occaſu Friſos, à quibus ſine intermiſſione vel fœdere vel concertatione neceſſaria finium ſuorum ſpatia tuebantur. Erant enim inquieti nimis, & finitimorum ſedibus infeſti, domi vero pacati, & ciuium vtilitatibus placida benignitate conſulentes. CAP. 5. Generis quoque ac nobilitatis ſuæ, prouidiſſimam curam habentes, nec facile vllis aliarum gentium, vel ſibi inferiorum cõnubiis infecti, propriam & ſinceram, tantumque ſibi ſimilem gentem facere conati ſunt. Vnde habitus

quoque

quoque ac magnitudo corporum comarumque color, ſicut in tanto numero hominum, idem pene omnibus. Quatuor igitur differentiis gens illa conſiſtit, nobilium ſcilicet, & liberorum, libertorumque atque ſeruorum. Et id legibus firmatum, vt nulla pars in copulandis coniugiis propriæ ſortis terminos transferat; ſed nobilis nobilem ducat vxorem, & liber liberam, libertus coniungatur libertæ, & ſeruus ancillæ. Si vero quiſpiam [horum ſibi non congruentem, & genere præſtantiorẽ] duxerit vxorem, cum vitæ ſuæ damno componat. Legibus etiam ad vndictam malefactorum optimis vtebantur. Et multa vtilia atque ſecundum legem naturæ honeſta, in morum probitate ſtuduerunt habere, quæ eis ad veram beatitudinem promerendam proficere potuiſſent, ſi ignorantiam creatoris ſui non haberent, & à veritate culturæ illius non eſſent

CAP. VI. alieni. Coluerunt enim eos qui natura non erant Dij, inter quos præcipue Mercurium venerabantur, cui certis diebus humanis quoque hoſtiis litare conſueuerant. Deos ſuos neque templis includere, neque vlla humani oris ſpecie aſſimilare, ex magnitudine & dignitate cœleſtium arbitrati ſunt. Lucos & nemora conſecrantes, deorumque nominibus appellantes, ſecretum illud ſola reuerentia contemplabantur. Auſpicia & ſortes quam maxime obſeruabant. Sortium conſuetudo ſimplex erat, virgam frugiferæ arbori deciſam, in ſurculos amputabant, eoſque notis quibuſdam diſcretos ſuper candidam veſtem temere ac fortuito ſpargebant. Mox ſi publica fuit conſultatio, ſacerdos populi; ſi priuata, ipſe pater familias precatus Deos, cœlumque ſuſpiciens ter ſingulos tulit, ſublatos ſecundum impreſſam ante notam interpretatus eſt. Si prohibuerunt, nulla de eadem re ipſa die conſultatio; ſi permiſſum eſt, euentuum adhuc fides exigebatur. Auium voces & volatus interrogare proprium erat illius gentis. Equorum quoque præſagia ac motus experiri, hinnituſque ac fremitus obſeruare. Nec vlli auſpicio maior fides, non ſolum apud plebem, ſed etiam apud proceres habebatur. Erat &

alia

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

alia obſeruatio auſpiciorum, qua grauium bellorum euentus explorare ſolebant. Eius quippe gentis cum qua bellandum fuit, captiuum quoquo modo interceptum, cum electo popularium ſuorum, patriis quemq; armis committere, & victoriam huius vel illius pro iudicio habere. Quomodo autem certis diebus, cum aut inchoatur luna, aut impletur, agendis rebus auſpicatiſſimum initium crediderunt, aliaque innumerabilia vanarum ſuperſtitionum genera, quibus impliciti ſunt, obſeruauerint, prætereo. Hæc vero ideo commemoraui, quo prudens lector agnoſcat à quantis errorum tenebris, per Dei gratiam & miſericordiam ſint liberati, quando eos ad cognitionem ſui nominis lumine veræ fidei perducere dignatus eſt.

Erant enim ſicut omnes fere Germaniam incolentes, & natura feroces, & cultui dæmonum dediti, veræque religioni contrarij, neque diuina neque humana iura polluere vel tranſgredi inhoneſtum arbitrabantur. Nam & frondoſis arboribus, fontibuſque venerationem exhibebant. Truncum quoque ligni non paruæ magnitudinis in altum erectum ſub diuo colebant, patria eum lingua IRMINSVL appellantes, quod latine dicitur vniuerſalis columna, quaſi ſuſtinens omnia. Hæc tulimus excerpta ex ſcriptis Einhardi, de aduentu, moribus & ſuperſtitione Saxonum, quam adhuc Slaui & Sueones ritu paganico ſeruare videntur.

CAP. 6. Qualiter autem gens dura Saxonum ad cognitionem diuini nominis peruenerit, aut quibus prædicatoribus ad Chriſtianæ religionis normam pertigerit, explicare locus quærit, ſi de bello prius Caroli quod cum Saxonibus longo profligatum eſt tempore, mentionem facimus, & belli cauſas ſimul connectimus. Thuringi vel Saxones, itemq; cæteræ quæ iuxta Rhenum ſunt nationes, ex antiquo Francis tributariæ leguntur. Quibus deinde à regno eorum deficientibus Pippinus genitor Caroli bellum intulit, quod tamen filius eius maiori fœlicitate peregit, de quo idem ſcriptor Einhardus breui epilogo meminit dicens: CAP. VII.

Suſceptum eſt igitur bellum aduerſum Saxones, quod magna vtrinque animoſitate, tamen maiore Saxonum quam Francorum damno, per continuos XXX. annos gerebatur: poterat ſiquidem citius finiri, ſi Saxonum hoc perfidia pateretur. Omnibus igitur qui reſiſtere ſolebant profligatis & in ſuam poteſtatem redactis, ea conditio à rege propoſita, & ab illis ſuſcepta eſt, vt abiecto dæmonum cultu, relictiſque patriis ceremoniis, Chriſtianæ fidei ſacramenta ſuſciperent, & Francis adunati, vnius cum eis populus efficerentur: tractumque per tot annos bellum ita conſtat eſſe finitum. Nunc autem ſpiritales animarum triumphos ad ſcribendum ſuccincti, de his prædicatoribus, qui ferociſſimos Germaniæ populos ad diuinam religionem perduxerunt, tale ſumamus exordium.

CAP. VIII. Primus omnium qui Auſtrales Germaniæ partes, Idolorum cultui deditas, ad cognitionem diuinæ ac Chriſtianæ religionis adduxit, erat Winifridus natione Anglus, verus Chriſti philoſophus, cui poſtea cognomentum ex virtute erat Bonifacius. Et quamuis alij ſcriptorum vel Gallum in Alemannia, vel Heimeraminum in Bauaria, ſiue Kilianum in Franconia, ſeu certe Willebrordum in Freſia, priores aſſerant verbum Dei prædicaſſe: Hic tamen omnes alios, vti Paulus apoſtolus, ſtudio & labore prædicationis anteuenit. Ipſe enim, vt in geſtis ſuis legitur, apoſtolicæ ſedis auctoritate fultus, legationem ad gentes ſuſcepit, Theutonumque populos, apud quos nunc & ſumma Imperij Romani, & diuini cultus reuerentia viget ac floret, Eccleſias doctrina, virtutibuſque illuſtrauit. Quorum etiam prouincias in Epiſcopatus diſtribuens, ſeorſum Francos cis Rhenum, Heſſones ac Thuringos qui Saxonum confines ſunt, primitiuo quodam laboris ſui fructu Chriſto & Eccleſiæ copulauit. Tandemque à Freſonibus, quos iam ante ad fidem conuerterat, illuſtri martyrio coronatus eſt. Geſta eius à diſcipulis plenaria manu edita ſunt, qui ferunt cum agonizaſſe cum aliis quinquaginta & amplius commilitonibus ſuis, anno ordinationis ſuæ

XXXVII. Ipſe eſt annus Dominicæ incarnationis DCC. LV. Pippini iunioris regnantis XIIII.

CAP. 8. Poſt paſſionem ſancti Bonifacij Willehadus & ipſe Angligena, feruens amore Martyrij properauit in Freſiam, vbi conſiſtens ad ſepulchrum beati martyris, Paganos facti pænitentes ſuſcepit, & credentium multa millia baptizauit. Deinde cunctam in circuitu prouinciam cum diſcipulis perluſtrans idola confregiſſe, populoſque ad culturam veri Dei euangelizaſſe, dicitur. Tunc & gentilium zelo fuſtibus percuſſus, & gladio legitur ad iugulandum proſcriptus. Licet gratia Dei maioribus eum prædeſtinaret titulis, ſua tamen voluntate & ſtudio nihilominus ad martyrium piger erat. Poſt hæc miſſus à Carolo rege in Saxoniam, primus omnium doctorum maritimas & boreales Saxoniæ partes, ac Tranſalbianos populos ad Chriſtianam prouocauit fidem. Septem annos prædicaſſe dicitur eam regionem, vſque ad annum rebellionis Saxonum XII. cum Widuchind perſecutionem mouens in Chriſtianos, Francorum termines vſque ad Rhenum vaſtabat. In qua perſequutione diſcipuli Willehadi ſancti quidam Bremæ, quidam per Freſiam, cæteri trans Albiam paſſi leguntur. Vnde confeſſor Dei, maius adhuc lucrum expectans, de conuerſione plurimorum, legitur ſecundum Euangelicum præceptum de ciuitate in ciuitatem fugiſſe, diſperſiſque ad prædicandum ſociis, ipſe Romam cum Ludgero veniſſe. Vbi ſanctiſſimi Papæ Adriani conſolatione releuati, Luidgerus in montem Caſſinum receſſit ad confeſſionem ſancti Benedicti. Willehadus in Galliam ad ſepulchrum ſancti repedauit Willebrordi. Itaque biennio vterque reclußi, contemplatiuæ vitæ operam dabant, apprime orantes pro perſecutoribus & gente Saxonum, ne iactum in eis ſemen verbi Dei inimicus homo zizaniis oppleret, impletumque eſt quod ſcriptura dicit, multum valet deprecatio iuſti aſſidua. Hæc de vita eius ad ſenſum excerpta protulimus. Tranſacto igitur biennio, quod eſt anno Caroli XVIII. Widekind incentor rebellionis ad fidem CAP. IX.

Caroli venit, baptizatus eſt ipſe cum aliis Saxonum magnatibus, & tunc demum Saxonia ſubacta, in prouinciam redacta eſt. Quæ ſimul in VIII. Epiſcopatus diuiſa, Moguntino & Colonienſi Archiepiſcopis eſt ſubiecta. Cuius exemplar diuiſionis, quod ex præcepto regis in Bremenſi Eccleſia ſeruatur, hiis cognoſci poteſt verbis.

CAP. X. In nomine Domini & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, CAP. 9. Carolus diuina ordinante prouidentia Rex. Si Domino Deo exercituum ſuccurrente in bellis victoria potiti ſumus, in illo & non in nobis gloriamur, & in hoc ſeculo pacem & proſperitatem, & in futuro perpetuæ mercedis retributionem nos promereri confidimus. Qua propter nouerint omnes Chriſti fideles, quod Saxones, quos à progenitoribus noſtris ob ſuæ pertinaciam perfidiæ ſemper indomabiles, ipſique Deo & nobis tamdiu rebelles, quouſque illius non noſtra virtute ipſos & bellis vicimus, & ad baptiſmi gratiam Deo annuente perduximus, priſtinæ libertati donatos, & omni nobis debito cenſu ſolutos, pro amore illius, qui nobis victoriam contulit, ipſi tributarios & ſubiugales deuote addiximus, videlicet, vt qui noſtræ poteſtatis iugum hactenus ferre detrectauerunt; victi iam (Deo gratias) & armis & fide Domino & Saluatori noſtro Ieſu Chriſto & ſacerdotibus eius, omnium ſuorum iumentorum & fructuum totiuſque culturæ decimas ac nutrituræ, diuites ac pauperes legaliter conſtricti perſoluant. Proinde omnem terram eorum antiquo Romanorum more in prouinciam redigentes, & inter Epiſcopos certo limite diſterminantes, Septentrionalem illius partem, quæ eſt piſcium vbertate ditiſſima, & pecoribus alendis habetur aptiſſima, pio Chriſto, & Apoſtulorum ſuorum principi Petro pro gratiarum actione deuote obtulimus: Sibique in Wigmodia in loco Bremon vocato, ſuper flumen Wirraham Eccleſiam & Epiſcopalem ſtatuimus cathedram. Huic parochiæ decem pagos ſubiecimus, quos etiam abiectis eorum antiquis vocabulis & diuiſionibus, in duas redegimus prouincias, hiis appellantes nominibus,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Wigmodiam & Lorgoe. Inſuper ad præfatæ conſtructionem Eccleſiæ in ſupradictis pagis L X X. manſos cum ſuis colonis offerentes totius huius parochiæ incolas, decimas ſuas Eccleſiæ, ſuoque prouiſori fideliter perſoluere, hoc noſtræ maieſtatis præcepto iubemus, donamus & confirmamus. Adhuc etiam ſummi pontificis & vniuerſalis Papæ Adriani præcepto, nec non & Mogontiacenſis Epiſcopi Lullonis, omniumque qui affuere pontificum conſilio, eandem Bremenſem Eccleſiam cum omnibus ſuis appendiciis Willehado probabilis vitæ viro, coram Deo & ſanctis eius commiſimus. Quem etiam primum eiuſdem Eccleſiæ I I I. Idus Iulij conſecrari fecimus Epiſcopum, vt populis diuini ſemina verbi ſecundum datam ſibi ſapientiam fideliter diſpenſando, & nouellam hanc Eccleſiam canonico ordine, & monaſteriali competentia, vtiliter inſtruendo, interim plantet & riget, quouſque precibus ſanctorum ſuorum exoratus, incrementum det omnipotens Deus. Innotuit etiam idem venerabilis vir ſerenitati noſtræ, eam, quam diximus, parochiam propter barbarorum infeſtantium pericula ſeu varios euentus qui in ea ſolent contingere, ad ſuſtentacula ſiue ſtipendia Dei ſeruorum inibi militantium Deo, minime ſufficere poſſe. Quamobrem quia Dominus omnipotens in gente Freſonum, ſicut & Saxonum, oſtium fidei aperuit, partem prænominatæ regionis, videlicet Freſiæ, quæ contigua huic parochiæ eſſe dinoſcitur, eidem Bremenſi Eccleſiæ, ſuoque prouiſori Willehado Epiſcopo eiuſque ſucceſſoribus, perpetualiter delegauimus retinendam. Et quia caſus præteritorum nos cautos faciunt in futurum, ne quis, quod non optamus, aliquam ſibi in eadem diœceſi vſurpet poteſtatem, certo eam limite fecimus terminari, eique hos terminos, mare Oceanum, Albiam fluuium, Liam, Steinbach, Haſalam, Wimarcham, Sneidbach, Oſtam, Mulinbach, Motam paludem, quæ dicitur Sigefrideſmor, Quiſtinam, Cheſenmor, Aſchbroch, Wiſebroch, Biuernam, Vternam, iterumque Oſtam. Ab Hoſta vero vſque quo peruę-

perueniatur ad paludem quæ dicitur Caldenbach. Deinde ipſam paludem vſque in Wempnam fluuium. A Wempna vero Bicinam, Farſtinam vſque in Wirraham fluuium. Dehinc ab orientali parte eiuſdem fluminis viam publicam, quæ dicitur Heſſeweg, Sturmegoe & Lorgoe diſterminantem Sechbaſam, Alapam, Caldhowa, iterumque Wiraham: ex occidentali autem parte viam publicam, quæ dicitur Folcweg, Derue & Lorgoe diuidentem, vſque in Huntam flumen. Deinde ipſum flumen, & Amriuum Lucum ſylueſtrem, quem incolæ loci Wildloch nominant, Finolam, Waldeſmoer, Bercpol, Eddenriad paludem, Emiſgoe & Oſtergoe diſterminantem; Bruſtlacho, Biberlach, iterumq; mare; firmos & intranſgreſſibiles circumſcribi iuſſimus. Et vt huius donationis ac circumſcriptionis auctoritas noſtris futuriſque temporibus Domino protegente valeat inconuulſa manere, manu propria ſubſcripſimus, & annuli noſtri impreſſione ſignari iuſſimus.



Signum Domini Caroli regis inuictiſſimi. Hildebaldus Archiepiſcopus Colonienſis, & ſacri Palatij Capellanus, recognoui. Data II. Idus Iulij, Anno Dominicæ incarnationis DCC. LXXX. VIII. Indictione XII. Anno autem regni Domini Karoli XXI. Actum palatio Nemetenſi feliciter. Amen.

CAP. XI. Sedit igitur Dominus & pater noſter Willehadus poſt ordinationem ſuam annos duos, menſes tres, dies XXVI. prædicauitque tam Freſis quam Saxonibus poſt martyrium ſancti Bonifacij, omnes annos triginta quinque. Obiit autem ſenex & plenus dierum in Freſia, in villa Pleccazze, quæ ſita eſt in Ruſtris. Corpus eius Bremam deportatum in baſilica ſancti Petri, quam ipſe ædificauit ſepultum eſt. Tranſitus eius celebratur feſtiuis gaudiis VI. Idus Nouembris, ordinatio. III. Idus Iulij. Extat vitæ actuumque eius inſignis liber, quem ſucceſſor eius IIII. fideli ſtilo exarauit Anſgarius. Ad cuius lectionem, quia nos ad alia properamus, cupientem ſcire tranſmittimus. CAP. 10.

XII. Proximum ſancto Willehado ex diſcipulis eius WILLE- CAP. 11.

RICVM in Bremenſi Eccleſia præfuiſſe legimus, quem alij Willeharium nuncupant. Seditque annos L. vſque ad annum Luthowici ſenioris penultimum. Cum vero ſcriptum ſit in libro Donationum ſiue Traditionum Bremenſis Eccleſiæ, ab anno XXXVII. Caroli, vſque ad XXV. annum Luthewici præſediſſe Willericum; XII. anni minus reperiuntur ab eo quem prædiximus numero. Et credi poteſt tanto tempore Bremenſem Epiſcopatum ceſſaſſe, quemadmodum & alios propter nouellam gentis Saxonum conuerſionem, quæ nondum ſe Epiſcopali ditione regi patiebatur: maxime cum nullis fere annis à bello vacantibus, tandem Saxones ita profligati legantur, vt ex hiis qui incolunt vtraſque ripas Albis fluminis X. milia hominum cum paruulis in Franciam tranſlati ſint. Et hic eſt annus diuturni Saxonum belli XXXIII. quem Francorum hiſtorici ponunt memorabilem, ſcilicet Caroli Imperatoris XXXVII. Quo tempore cum Sclauorum quoque gentes Francorum Imperio ſubiicerentur, Carolus Hammaburg ciuitatem Nordalbingorum, extructa ibidem Ecclesia, Heridago cuidam ſancto viro, quem loci Epiſcopum 4.
deſignauit ad regendum commiſit; cui etiam propter infeſtationem barbaricam, vbi interdum poſſet conſiſtere, cellam quandam in Gallia Rodnach donauit. Diſponens eandem Hammaburgenſem Eccleſiam, cunctis Sclauorum Danorumque gentibus Metropolim ſtatuere. In qua re ad perfectum ducenda, & mors Heridagi presbyteri & occupatio regni, Carolum Imperatorem ne deſiderata compleret impediuit. Legimus in libro donationum Bremenſis Eccleſiæ, Willericum Bremenſem Epiſcopum Tranſalbianis etiam ante Anſgarium prædicaſſe, & Eccleſiam in Milinthorp frequenter viſitaſſe, vſque ad tempus quo Hammaburg metropolis facta eſt.

Et quoniam mentionem Danorum ſemel fecimus, CAP.XIII.
dignum memoria videtur, quod victorioſiſſimus Imperator Carolus, qui omnia regna Euroꝑæ ſubiecerat, nouiſſimum cum Danis bellum ſuſcepiſſe narratur. Nam Dani

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

& cæteri qui trans Daniam ſunt populi ab hiſtoricis Francorum omnes Nordmanni vocantur. Quorum Rex Gotafrid iam antea Freſis, itemque Nordalbingis, Obotritis & aliis Sclauorum populis tributo ſubactis, ipſi Carolo bellum minatus eſt. Hæc diſſenſio voluntatem Imperatoris vel maxime de Hammaburg retardauit. Tandem extincto cælitus Gotafrido Hemming patruelis eius ſucceſſit, qui mox pacem cum Imperatore faciens, Egdoram fluuium regni terminum accepit. Nec multo poſt Clariſſimus Imperator Carolus obiens, Luthewicum filium ſuum Imperij reliquit hæredem. Cuius tranſitus ad ſuperos contigit anno XXV. Willerici, die V. ante Kalend. Februarij.

CAP. XIIII. Lothewicus voluntatem patris oblitus prouinciam CAP. 12. Tranſalbianam Bremenſi & Ferdenſi Epiſcopis commendauit. A quo tempore geſta incipiunt ſancti Anſgarij. Et quoniam borealium gentium hiſtoria noſtram, id eſt, Bremenſem Eccleſiam in parte reſpicit, diſpoſui, nec inutiliter, vt arbitror, paſſim occurrentia tangere acta Danorum. Per idem tempus Hemmingo Danorum rege mortuo, Sigafrid & Anulo nepotes Gotafridi, cum inter ſe de primatu regni conuenire non poſſent, prælio diuiſerunt, in qua congreſſione XI. milibus hominum interemptis, Reges ambo ceciderunt. Pars Anulonis cruenta victoria potita, Reginfridum & Haroldum in regnum poſuerunt. Moxque Reginfridus à Haroldo pulſus piraticam claſſem exercuit. Haroldus vero cum Imperatore fœdus iniit. Hiſtoria plenius hæc Francorum exequitur. In diebus illis ſcribitur, quod Ebo Remenſis cum de ſalute gentium religionis ſtudio ferueret, legationem ad gentes cum Halirgario ſuſcepit à Paſchali Papa, quam poſtea noſter Anſgarius diuina opitulante gratia feliciter peregit. Anno Willerici XXXIII. Luthewicus Imperator nouam in Saxonia Corbeiam exorſus, religioſiſſimos Franciæ monachos ad illud congregauit cœnobium, inter quos præcipuus legitur ſanctiſſimus pater noſter ac philoſophus Chriſti Anſgarius, vitæ atq; ſcientiæ merito clarus, & omni Saxonum

CAP. XV.

populo acceptus. Eodemque tempore Rex Danorum Haroldus à filiis Gotafridi regno ſpoliatus, ad Luthewicum ſupplex venit Imperatorem; qui & mox Chriſtianæ fidei catechiſmo imbutus, apud Moguntiam cum vxore, fratre, & magna Danorum multitudine baptizatus eſt. Quem Imperator à ſacro fonte ſuſcipiens, cum decreuiſſet in regnum ſuum reſtituere, dedit ei trans Albiam beneficium, & fratri eius Horico, vt tum piratis obſiſteret, partem Freſiæ conceſſit, quam adhuc Dani quaſi legitimam ſui iuris repoſcunt. **CAP. XVI.** Cum autem nemo doctorum facile poſſet inueniri, qui cum illis ad Danos ire vellet, propter barbaricam crudelitatem, qua gens illa fugitur ab omnibus, ſanctus Anſgarius diuino, vt credimus, ſpiritu accenſus, & qui ad martyrium aliqua optabat occaſione pertingere, cum ſocio ſe ad vltroneum obtulit Audberto, non ſolum inter barbaros, verum etiam in carcerem & in mortem pro Chriſto ire paratus. Itaque biennio in regno Danorum commorati, multos ex gentibus ad Chriſtianam fidem conuerterunt. Inde reuerſi cum denuo ab Imperatore poſtularentur, vltimos Sueonum populos Euangelij gratia tentare; intrepidus athleta Chriſti Anſgarius, aſſumptis ſecum fratribus Giſlemaro & Withmaro doctoribus, gaudens peruenit in Daniam. Vbi relinquens Giſlemarum Haroldo, ipſe cum Withmaro in Sueoniam tranſfretauit. Vbi benigne à rege Biorn ſuſcepti, verbum Dei publice prædicare permiſſi ſunt. Multos itaque per annum integrum lucrati ſunt Domino Ieſu Chriſto. In quibus Herigarius oppidi Bircæ præfectus credidit, quem tradunt etiam miraculis & virtutibus inſignem. Hac legationis ſuæ proſperitate gauiſi, Corbeiam noui Apoſtoli cum triumpho duarum gentium regreſſi ſunt. Et ô mira omnipotentis Dei prouidentia de vocatione gentium, quam diſponit artifex, vt vult, & quando vult, & per quem vult. Ecce quod longo prius tempore Willebrordum & Ebonem, alioſque voluiſſe legimus, nec potuiſſe; nunc Anſgarium noſtrum & voluiſſe & perfeciſſe miramur, dicentes

cum Apoſtolo, non eſt volentis neque currentis, ſed eſt
Dei miſerentis, ergo cui vult, inquit, miſeretur, & quem
CAP. XVII. vult indurat. Tunc Imperator cum magnatibus ſancto CAP. 13.
Anſgario de gentium congratulatus ſalute, ingentes Chri-
ſto gratias perſoluerunt.

Habito igitur generali ſacerdotum conſilio, pius Cæſar votum parentis cupiens implere, Hammaburg Tranſalbianorum ciuitatem metropolim omnibus barbaris ſtatuit nationibus Danorum, Sueonum, itemque Slauorum, & aliis coniacentibus in circuitu populis, eique cathedræ primum Archiepiſcopum ordinari fecit Anſgarium. Hoc factum eſt anno Domini DCCC.XXXIII. qui eſt Luthowici Imperatoris XVIII. Willerici Bremenſis Epiſcopi XLIIII. Conſecratus eſt autem à Dragone Metenſi Epiſcopo, Cæſaris fratre germano, aſtantibus atque fauentibus Otgario Mogontienſi, Ebone Remenſi, Hetti Treuerenſi, & aliis: Conſentientibus etiam Willerico Bremenſi, & Helingaudo Ferdenſi epiſcopis, quibus antea diœceſis illa commendata eſt: roborante id Papa Gregorio IIII. apoſtolica auctoritate, & pallij datione.

Habentur in Eccleſia Bremenſi præcepta Imperatoris, & priuilegia Papæ, ſancto Anſgario data, in quibus hoc quoque vna continetur, quandam ei cellam in Gallia Turholt vocatam ad ſupplementum legationis ſuæ à Cæſare conceſſam, anno Domini DCCC. XXXIII. Acta indictione XII. qui eſt Luthowici XXI.

CAP. XVIII. Beatus autem Anſgarius nunc Danos, nunc Tranſalbia- CAP. 14.
nos viſitans, innumerabilem vtriuſque gentis multitudinem traxit ad fidem. Si quando vero perſecutione barbarorum impeditus eſt ab ſtudio prædicandi, apud Turholt cum diſcipulis ſuis ſe retinuit. In adiutorium etiam prædicationis, datus eſt ei Ebo Remenſis Archiepiſcopus, de quo & antea diximus. Hic ſeu fatigatione itineris, ſeu corporis debilitate impeditus, ſiue potius occupatione ſeculi delectatus, vicariū pro ſe dedit Anſgario nepotem Gaudbertum. Quem ipſi ambo conſecrantes Epiſcopum, vo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

cauerunt cum Simonem, cumque diuinæ gratiæ commendatum, in Sueoniam miſerunt. Hæc in vita ſancti Anſgarij copioſe deſcripta, nobis abbreuiandi locum præbuerunt. Verum quod diſtinctio temporum ibi obſcura eſt, pleraque ab aliis ſcriptis tempori congruentia mutuauimus. Nunc ad cætera vnde incepimus regrediamur.

CAP. 15. Interea Willericus Bremenſis Epiſcopus, diœceſim ſuam CAP. XIX.
ſollicite circumeundo, gentiles baptizando, & fideles in Chriſto confortando, ſtrenuum prædicatoris officium peregit. Eccleſias vbique per Epiſcopium congruis erexit in locis. Tres vero Bremæ, quarum primam ſcilicet domum ſancti Petri, de lignea lapideam fecit; & corpus ſancti Willehadi exinde tranſlatum in auſtrali, quod fecit, oratorio recondidit. Quod etiam ſcriptor vitæ eius præterire noluit. Narrantque poſteri hoc factum pro timore piratarum, qui propter virtutem miraculorum confeſſoris noſtri corpus auferre maluerunt. Eodem tempore beatus Anſgarius corpora ſanctorum, quæ dono Ebonis Archiepiſcopi ſuſceperat, trans Albiam fertur deportaſſe, & corpus quidem ſancti Materniani apud Heiliganſtad repoſuit, Xiſti vero & Sinnicij, cum aliorum martyrum patrociniis, in vrbe Hammaburg collocauit, Beati vero Remigij Cimilia cum ingenti honore ſeruauit Bremæ. Willericus igitur clerum maximum collegit, de populo vero magnam Bremenſi Eccleſiæ hæreditatem acquiſiuit. In diebus ſuis Carolus eleemoſynam obtulit Saluatori ad Bremenſem Eccleſiam, centum manſos. Scriptum eſt in libro Donationum tertio, capitulo I. vbi etiam crebro verſu hoc repetitur. Sacroſanctæ baſilicæ quæ conſtructa eſt in honore ſancti Petri apoſtoli in loco ſeu villa publica nuncupata Brema, vbi Willericus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei præeſſe videtur. Qui obiit ſenex & plenus dierum Anno Domini DCCC. XXXVII. qui eſt annus Luthowici XXV. & penultimus, ſepultuſque eſt in domo ſancti Petri, à parte altaris aquilonali IIII. Nonas Maij.

CAP. 16. LEVDERICVS ordine tertius, ſedit annos octo. Eius CAP. XX.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

annos cum pro certo ſcire non poſſumus, ex eodem libro traditionum diſcimus, & Willerici diaconum fuiſſe, & ſediſſe vſque ad Luthowici iunioris ſextum, capitulo LVIII. ſcriptum. Hunc etiam tradunt ſuperbum fuiſſe: quod exinde coniici poteſt, quia ſe aliquando cuſtodem, aliquando paſtorem Bremenſis gregis gloriatur. In diebus illis ſanctus Anſgarius legationem ſibi creditam fideliter executus, apud Hammaburg nouellæ plantationi inſudauit, doctrina oris, & opere manuum exercens Eccleſiam. Sæpe etiam monaſterium Galliæ, quod dono Cæſaris poſſedit,
5. Turholt viſitans, fratribus ibidem Deo militantibus ſalutaris regulæ tramitem verbo exemploque monſtrauit. In quorum nobili contubernio iam tum à puero ſanctus effulſit Rembertus, quem ſanctus pater Anſgarius adoptans in filium prophetico ſpiritu, quo plenus erat, longe ante prædixit illum ſuæ virtutis æmulum, & in cathedra pontificali ſuccedere, gratiaque meritorum in cæleſti regno conſortem fore. In qua re, omnipotentis Dei prouidentia, quæ olim Heliæ ſubſtituit Heliſeum, in Remberto non fefellit Anſgarium.

CAP.XXI. Interea Nordmanni piraticis excurſionibus vſquequaque degraſſati, Freſones tributo ſubiiciunt. Eodemque tempore per Rhenum vecti Coloniam obſederunt, per Albiam vero Hammaburg incenderunt. Inclyta ciuitas tota, aut præda, aut incendio diſperiit. Ibi Eccleſia, ibi clauſtrum, ibi bibliotheca ſummo collecta ſtudio, conſumpta eſt. Sanctus autem Anſgarius, vt ſcribitur, cum reliquiis ſanctorum martyrum nudus euaſit. Excidium Hammaburg hiſtoria non tacet Francorum, & priuilegia Romanorum. Hoc, vt aiunt, factum eſt, anno Luthewici ſenioris nouiſſimo. Tunc quoque Gaudbertus Epiſcopus zelo gentilium à Sueonia depulſus, & Nithardus capellanus eius martyrio cum aliis coronatus eſt. Et exinde Sueonia caruit ſeptennio ſacerdotali præſentia. Quo tempore Amundus regno pulſus, in Chriſtianos mouit perſecutionem. Herigarius vero Bircæ præfectus Chriſtianitatem CAP. 17.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

ibi ſolus ſuſtentauit. Qui etiam tantam fidei gratiam meruit, vt potentia miraculorum & exhortatione doctrinæ, multa paganorum milia ſaluarit. Scriptum itaque in actibus beati Anſgarij.

CAP. 18. Anno Leuderici Bremenſis Epiſcopi III. Luthewicus Imperator obiit, regnumque in contentione remanſit. Multa inter fratres diſcordia, bellum maximum, in quo, vt hiſtoria teſtatur, omnes Francorum vires conſumptæ ſunt. Diſcordiæ incentor Ebo, qui & ſupra in patrem filios armauerat, & nunc fratres inteſtina ſeditione concitauerat: conſpirationis crimine accuſatus, à Papa Gregorio deponitur. Sed aliis criminantibus hoc, aliis hoc factum aſtruentibus, veritatem nos in medio relinquemus; præſertim cum à ſancto patre noſtro Anſgario ea dilectione, quam ab initio ſecum habuit, vſque in finem habitus fuerit. Lege in vita ipſius, & in capitulo Rabani, de fama Ebonis ambigua. Tandem mediante Papa Sergio, pax inter fratres conuenit, regnumque in tres partes eſt diuiſum, ita vt Lotharius maior natu Romam cum Italia, Lotharingiam cum Burgundia poſſideret, Lothewicus Rhenum cum Germania regeret, Carolus Galliam, Pipinus Aquitaniam acciperet. Hac inter fratres ſortita regni diuiſione, Turholt monaſterium in partem ceſſit Caroli, 6.

CAP. 19. ſicque alienatum eſt à iure ſancti Anſgarij. At ille in paupertate ſua Deum glorificans, verbum Dei, cuius legatione functus eſt, tam ſuis quam alienis infatigabiliter ſeminauit. Vnde contigit, vt prædium, quod Ramſolan dicitur, à quadam venerabili matrona ſuſceperit, nomine IKIA. Qui locus in Epiſcopatu Ferdenſi poſitus, ab Hammaburg niſi tribus diſparatur raſtis. Ibi ſanctus Dei cœnobium conſtituens, reliquias ſanctorum Xiſti & Sinnicij locauit confeſſorum, & alia patrocinia quæ ab Hammaburg fugiens portauit, vbi & gregem profugum collegit, depulſoſque à gentibus ſocios in eo portu retinuit. Ab eo ergo loco Hammaburgenſem Eccleſiam viſitans, Nordalbingos in fide reformauit, quos antea perſecutio turbauit.

CAP.XXII. CAP. XXIII.

Tunc quoque ne legatio gentium tarditate ſua quapiam frigeſceret, prædicatores miſit in Daniam; Hartgarium vero eremitam direxit in Sueoniam. Fertur etiam veniſſe Bremam, atque ab Epiſcopo ipſius loci, qui doctrinæ ac virtutibus eius inuidit, depulſum eſſe. Poſt hæc LEVDERICVS Bremenſis Epiſcopus obiit, & ſepultus eſt in Eccleſia beati Petri ab auſtrali parte altaris. Deceſſit autem IX. Kal. Septembris, & Eccleſia diu viduata permanſit.

CAP. XXIIII. Tunc Luthewicus Pius Cæſar inclytus Hammaburgenſis Eccleſiæ deſolationem miſeratus, venerabili Anſgario contulit Bremenſem Epiſcopatum. At ille quamuis Canonum non ignoraret decreta, quibus cautum eſt, vt Epiſcopus, qui à ſua ciuitate perſequutionem paſſus expellitur, in alia vacante recipiatur, tamen ne pro inuidia cæteri ſcandalizarentur, Cæſari ſuper hac re diu reſtitit. Poſtremo ſi abſque fratrum querela fieri poſſet, tunc ſolummodo concederet. In vita noſtri Antiſtitis hæc pleniſſime deſcribuntur. Obſcure vero notatur tempus, quod liber donationum ſignificat apertius. Anno ſcilicet Luthewici ſecundi IX. dominum Anſgarium ab Aldrico clerico & Comite Reginbaldo legatis Cæſaris ductum in Epiſcopatum. Scriptum libro tertio, capitulo XX. Sed & in vita eius hæc; Multum inquit temporis fluxit, ex quo beatus Anſgarius Bremenſem Epiſcopatum ſuſcepit, antequam CAP. 20.

CAP. XXV. hoc à Papa Nicolao firmaretur. Sanctus itaque Anſgarius receptus Bremis, annos XVIII. ſedit. Nam antea in Hammaburgenſi cathedra præfuit annis XVI. qui fiunt ſimul XXXIIII. Hoc regalis munificentiæ dono, confeſſor Dei valde gauiſus in Daniam feſtinauit. Vbi Regem Danorum Horicum inueniens, Chriſtianum reddidit. Is ſtatim Eccleſiam in portu maritimo erexit apud Sliaſuuig, data pariter licentia, vt quiſquis vellet in regno ſuo, fieret Chriſtianus. Infinita gentilium credidit multitudo, de quibus hoc in libris memoriale relictum eſt, plures vt aqua baptiſmi loti ſunt, ab omni corporis infirmitate liberatos. CAP. 21.

CAP. XXVI. Quibus rebus ex voto completis, dum adhuc ſanctus CAP. 22.

Dei pro gente Sueonum æſtuare cœpiſſet, cum Gaudberto Epiſcopo conſilium habuit, quis eorum laudabile pro Chriſto ſubiret periculum. At ille periculum ſponte declinans, ſanctum potius vt iret rogauit Anſgarium. Extemplo athleta intrepidus Horici regis miſſum rogauit atque ſigillum, & à littore Danorum transfretans in Sueoniam peruenit, vbi tunc Oleph rex apud Bircam generale populi ſui habuit placitum. Quem præueniente miſericordia Dei, ita placatum inuenit, vt ex eius imperio & populi conſenſu, & iactu ſortis, & Idoli reſponſo, Eccleſia ibidem fabricata, & Baptiſmi licentia omnibus conceſſa ſit. Hiis etiam ex ſententia finitis, Euangeliſta noſter Eccleſiam Sueonum Erimberto commendauit presbytero, & rediit. Quæ in vita ſancti Anſgarij latiſſima geſtorum narratio deſcripta, nos breuitate nitentes amputauimus. Et ni fallat opinio, prophetia Ezechielis de Gog & Magog conuenientiſſime hic impleta videtur. Emittam, inquit Dominus, ignem in Magog, & in hiis qui habitant in Inſulis confidenter. Aliqui hæc & talia de Gothis, qui Romam ceperant dicta arbitrantur. Nos vero conſiderantes Gothorum populos in Sueonia regnantes, omnemque hanc regionem paſſim in Inſulas diſpertitam eſſe, prophetiam eis opinamur poſſe commodari, cum præſertim multa prædicta ſint à prophetis quæ necdum videntur completa.

CAP. 23. Interea quæſtio magna ſurrexit in regno Francorum, CAP. XXVII. de Bremenſi Epiſcopatu, ad inuidiam beati Anſgarij conflata. Ea contentio diu per regnum graui & ancipiti diſſenſione profligata, multis partium ſtudiis collidebatur. Tandem Orthodoxus Cæſar Lothewicus compoſitis hinc inde contradicentium voluntatibus, præcipue Guntharij Colonienſis Archiepiſcopi, cuius ſuffraganea prius erat Brema. Super his Romam nuncios ad ſanctiſſimum Papam direxit Nicolaum. Ille vero quod neceſſitas Eccleſiaſtica perſuaſit, & quod patrum conciliis fieri poſſe comprobatum eſt, facile conſenſit. Ergo Bremenſem ac Hammaburgenſem Epiſcopatum apoſtolica auctoritate copu- 7.

lari,

lari, & pro vno ſanxit haberi. Cuius rei priuilegia diligenter adhuc in Bremenſi conſeruantur Eccleſia. In quibus etiam additum eſt, quod idem Papa Nicolaus tam ipſum Anſgarium, quam ſucceſſores eius legatos & vicarios apoſtolicæ ſedis conſtituit, in omnibus gentibus Danorum, Sueonum atque Sclauorum; quod & antea Gregorius Papa conceſſit. Igitur Bremenſis atque Hammaburgenſis parochiæ coadunatio facta eſt vltimo ſancti Anſgarij tempore. Vitæ eius annum non ponit, præceptum autem regis ponit annum regni XXI. Priuilegium Papæ notat annum Domini DCCC. LVIII. qui eſt ab ordinatione Archiepiſcopi XXVIII.

CAP. XXVIII. Poſt hæc ſcribitur in vita beati antiſtitis, qualiter in Daniam veniens iuniorem Horicum in regno reperit. Cui tempori congruit hiſtoria Francorum, quæ ſic de Danis meminit. Nordmannos per Ligerim Turonos ſuccendiſſe, per Sequanam Pariſios obſediſſe, Carolum timore compulſum terram eis ad inhabitandum dediſſe. Deinde Lotharingiam inquit, vaſtata, & ſubacta Freſia, in ſua victrici conuerſos viſcera dextra. Contendentibus namq; ad inuicem Gudurin Principe Nordmannorum cum patruo ſuo Horico ſcilicet rege Danorum, tanta cæde vtrinq; mactati ſunt, vt vulgus omne caderet; De ſtirpe autem regia nemo omnium remaneret, præter puerum vnum nomine Horicum. Qui mox vt regnum ſuſcepit Danorum, ingenito furore ſuper Chriſticolas efferatus, ſacerdotes Dei expulit, & Eccleſias claudi præcepit. Ad quem ſanctus Dei confeſſor Anſgarius venire non trepidans, comitante ſecum gratia diuina, crudelem Tyrannum ſic placatum reddidit, vt Chriſtianitatem ipſe ſuſciperet, ſuiſque omnibus vt Chriſtiani fierent, per edictum mandaret. Inſuper in alio portu regni ſui apud Ripam exſtrueret Eccleſiam, in Dania ſecundam.

CAP. XXIX. Et hiis Eccleſiaſtico ordine compoſitis, beatus paſtor noſter Eccleſiam illam Remberto commendauit presbytero. Inde Hammaburg reuerſus, de venditione Chriſtianorũ Nordalbingos correxit. Vnde Freſos adiens, caſtigauit eos pro labore dominici diei. Pertinacius vero

igne cæleſti mulctauit. Et alia, quæ antiquis miraculis non imparia, leguntur in vita eius. Et quoniam totum ſtudium eius erat pro ſalute animarum; ſi quando à prædicatione gentilium foris liber erat, domi congregationum ſuarum curam egit. Quarum primam, quæ ab Hammaburg olim barbarica incurſione depulſa eſt, ipſe, vt prædiximus, tranſtulit ad Ramſolas. Secundam in Bremis habuit ſanctorum virorum, qui habitu quidem vſi canonico, regula viuebant monaſtica, vſque ad noſtri fere temporis ætatem. Tertiam ſanctarum virginum congregationem in Briximon adunauit. vbi deuota Chriſti matrona Lutgard totum patrimonium ſuum offerens cæleſti ſponſo, magnum chorum caſtitatis ſuo nutriuit ducatu. Ad curam autem CAP. XXX. pauperum & ſuſceptionem peregrinorum, multis locis hoſpitalia præparauit. Vnum autem vel præcipuum habuit Bremæ, quo per ſeipſum cotidie veniens, infirmis non erubuit miniſtrare. Quorum plurimos verbo vel tactu ſana-
CAP. 25. uit. Ipſe retranſtulit corpus ſancti Willehadi in matricem beati Petri apoſtoli Eccleſiam, ab illo auſtrali oratorio, quo deportatum eſt à Willerico. Et tunc facta ſunt illa miracula, quæ per merita ſancti Willehadi, populo oſtenſa ſunt, ab anno Domini DCCC.LXI. qui eſt annus ab ordinatione Archiepiſcopi XXX. Ipſe enim qui tranſtulit & vitam & miracula eius ſingulis libris comprehendit. Sique temporum ſeriem diligenter computemus, ipſum eſt tempus quo in Saxoniam tranſlatio Sancti contigit Alexandri. In qua illud memorabile videtur, confeſſorem noſtrum cum aduena martyre certaſſe, quis eorum videretur eſſe maior, & in gratia ſanitatum populis acceptior. Einhardus in geſtis Saxonum hæc dulci calamo proſequitur.

CAP. 26. Interea beatus Anſgarius captiuos redimendo, tribulatos refouendo, domeſticos erudiendo, barbaros euangelizando, foris apoſtolus, intus monachus, nunquam legitur otioſus. Nec ſolum erga ſuos, verum erga alienos, quomodo viuerent ſollicitus. Epiſcopos etiam tam voce quam litteris, vt vigilarent ſuper dominicum gregem, hos arguit, CAP. XXXI.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

illos obſecrauit. At vero Romanorum regibus pro ſua legatione, regibus Danorũ pro Chriſtiana fide crebro mandauit. Extant Epiſtolæ eius plures huiuſmodi. Vnam vero quam omnibus de ſua legatione ſcribit Epiſcopis, quam ab Ebone orſam aſſerit, ita claudit: Deprecor, inquit, vt apud Deum intercedatis, quatenus hæc legatio creſcere & fructificare mereatur in Domino. Iam enim Deo propitio & apud Danos, & apud Sueones fundata eſt Eccleſia Chriſti, & ſacerdotes abſque prohibitione proprio funguntur officio. Omnipotens Deus faciat vos omnes huius operis pia beneuolentia participes, & in cœleſti Chriſti gloria cohæredes.

Superuixit autem ſanctus Anſgarius poſt illam plenariam Hammaburg & Bremæ copulationẽ annos ſeptem. CAP. 27.
Sedit autem omnes annos XXXIIII. Cuius depoſitio ſumma veneratione colitur III. Non. Februarij. Obiit ergo anno Domini DCCC. LXV. Indictione XIII. qui eſt Luthewici ſecundi XXVI. ſepultuſque eſt in baſilica ſancti Petri, ante altare ſanctæ Dei genitricis Mariæ. Eadem vero die, qua ipſe commendatus eſt, Rimbertus diaconus eius à clero ſimul & populo electus eſt. Qui etiam vitam Sancti patris veridico ſermone deſcribens, more beati Iohannis, quaſi de alio ſcribens, innuit ſe fideliſſimum eius diſcipulorum teſtimonium perhibere ſanctitati, quam cognouerat in viro Dei. Hunc ille librum ad fratres cœnobij direxit nouæ Corbeiæ, beatificans illos, quod talem miſerint, & nobis congratulans, quod talem ſuſcipere meruimus paſtorem.

CAP. XXXII. Sanctus Rimbertus ſedit annos XXIII. Annos & obitum deceſſoris ſui reperimus in quodam computo à Corbeia delato. CAP. 28.
Cæterum vita eius à fratribus eiuſdem cœnobij ad noſtros data, quis fuerit & qualiter vixerit, breuiter & dilucide comprehendit. Mox, inquit, vt electus eſt à Theodorico Mindenſi Epiſcopo & Adalgario Corbienſi Abbate iuſſu Cæſaris ductus eſt Mogontiam. Vbi à clariſſimo pontifice conſecratus Lutberto, venit Corbeiam, ve-

ſtemque

ſtemque ſuſcepit cum profeſſione monaſtica. Cui Adalgarius Abbas germanum & æquiuocum ſuum conceſſit Adalgarium, qui poſtea & ſocius prædicationis, & hæres meruit eſſe dignitatis. Pallium pontificale ſuſcepit à Papa Nicolao, Ferulam paſtoralem à Cæſare Luthewico, ſicut in priuilegiis dignoſci poteſt. Quæ autem ſequuntur, ex vita eius excerpta ſunt capitulo XVI.

CAP. 29. Præterea legationis ſuæ officium, quod ad prædicandum gentibus verbum Dei, primitus à deceſſore ſuo ſuſceptum eſt, & poſtmodum ſibi iure ſucceſſionis, quaſi hæreditarium prouenit, impigre executus eſt. Ipſe quidem per ſe quotiens occupationes aliæ ſinerent, eidem legationi inſiſtens, ſemper autem conſtitutos habens presbyteros, per quos & verbum Dei gentiles audirent, & ſolatium captiui Chriſtiani haberent, ad Eccleſias inter ipſos paganos longe conſtitutos, quodque grauiſſimum erat, marinis diſcriminibus adeundas. Quæ diſcrimina ipſe frequentius ſuſtinens cum apoſtolo ſæpe naufragium pertulit, ſæpe etiam alia pericula ſuſtinuit, ſpe futuræ beatitudinis omnia præſentis vitæ aſpera leniens, illudque apoſtolicum continua meditatione reuoluens: Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad futurã gloriã, quæ reuelabitur in nobis. CAP. XXXIII.

CAP. 30. Qui reges Danorum ſuo tempore fuerint, non inuenitur in geſtis eius. In hiſtoria Francorum Sigafrid cum fratre Haldan regnaſſe legitur. Qui etiam munera Lothewico Cæſari miſerunt, gladium videlicet capulotenus aureum, & alia multa pacem rogantes, & miſſis vtrinque ad Egdoram fluuium mediatoribus, pacem firmam, ritu gentis, per arma iurauerunt. Erant & alij reges Danorum vel Nordmannorum, qui piraticis excurſionibus eo tempore Galliam vexabant. Quorum præcipui erant Horig, Ordiuig, Gotafrid, Rodulf & Inguar tyranni. Scriptum eſt in Geſtis Francorũ: Crudeliſſimus omniũ fuit Inguar filius Lodparchi, qui Chriſtianos vbique per ſupplicia necauit.

CAP. 31. Anno Domini Rimberti XII. Luthewicus Pius Cæſar magnus obiit. Ipſe Boemannos, Sorabos, Suſos, & cæteros CAP. XXXIIII.

Slauorum populos ita perdomuit, vt tributarios efficeret. Nordmannos autem fæderibus ac bellis compreſſos, eo modo retinuit, vt cum Franciam totam vaſtauerint, regno eius vel minime nocuerint. Poſt mortem vero Imperatoris effera barbaries laxis regnabat habenis. Et quoniam Dani cum Nordmannis Hammaburgenſi Eccleſiæ cura paſtorali ſubiecti ſunt, præterire nequeo quanta mala per eos Dominus illo tempore fieri permiſerit, & quam late pagani ſuper Chriſtianos extenderint potentiam ſuam. Quæ omnia lamentabiliter ſcripta ſunt in hiſtoria Francorum, & in aliis libris. Tunc Saxonia à Danis vaſtata eſt, vel Nordmannis. Brun Dux occiſus, cum aliis XII. Comitibus: Tiadericus & Marquardus epiſcopi obtruncati. Tunc Freſia depopulata eſt: Traiectum ciuitas exciſa. Sanctus Rabbodus Epiſcopus vrbis cedens perſequutioni, Dauantriæ ſedem conſtituit, ibique conſiſtens anathematis gladio paganos vltus eſt. Tunc piratæ Coloniam & Tre-
8. ueros incendunt. Aquiſgrani palatium, ſtabulum equis ſuis fecerunt. Mogontia vero propter metum barbarorum inſtaurari cœpit. Quid multa? Vrbes cum ciuibus, Epiſcopi cum toto grege ſimul obruti ſunt. Eccleſiæ illuſtres cum fidelibus incenſæ ſunt. Luthewicus Imperator cum paganis dimicans victor extitit, & paulo poſt obiit. Luthewicus Franciæ rex victor & victus occubuit. Hæc tragœdico planctu ſcripta in annalibus Cæſarum, nos propter mentionem Danorum perſtrinximus.

Quid autem dicimus interim feciſſe noſtrum Archie- CAP. 32.
piſcopum? Require in geſtis eius capitulo XX. Ad redemptionem, inquit, captiuorum cunctis pene quæ habebat, expenſis, cum multos adhuc apud paganos detentos miſerabiliter cerneret, altaris etiam vaſa non dubitauit impendere, dicens cum beato Ambroſio; Melius eſt animas Domino quam aurum ſeruare. Precioſa ergo ſunt illa vaſa,
CAP. quæ animas de morte redimunt. Nec incongruum vide- CAP. 33.
XXXV. tur, quoniam de perſequutione diximus, quæ tunc late efferbuit in Eccleſias, grande miraculum per merita ſancti

Rimber-

Rimberti Freſonibus oſtenſum tangere; quod Scriptor geſtorum eius neſcio cur prætererit. Sed Bono Corbienſis Abbas de ſui temporis actis ſcribens, non reticuit dicens; Cum modernis temporibus grauis barbarorum irruptio in omni pene Francorum regno immaniter debaccharetur; contigit etiam eos diuino iudicio ad quendam Freſiæ pagum deuolui, qui in remotis ac mari magno vicinis locis ſitus eſt, Nordwide hunc appellant. Quem ſubuertere aggreſſi ſunt. Erat enim illic eo tempore venerabilis Epiſcopus Rimbertus: cuius adhortationibus & doctrinis confortati & inſtructi Chriſtiani, cum hoſtibus ſunt congreſſi, & proſtrauerunt ex eis x. milia CCC. LXXVII. pluribus inſuper dum fuga præſidium quærunt, in tranſitu fluuiorum necatis. Hæc ille ſcripta reliquit. Cuius rei miraculo vſque hodie merita ſancti Rimberti penes Friſones egregia, & nomen eius ſingulari quodam gentis colitur deſiderio, adeo vt collis in quo ſanctus orauit, dum pugna fieret, perpetua ceſpitis viriditate notetur. Nordmanni plagam quam in Freſia receperunt in totum Imperium vlturi, cum regibus Sigafrido & Gotafrido per Rhenum & Moſam & Scaldam fluuios Galliam inuadentes, miſerabili cæde Chriſtianos obtruncarunt, ipſumq; regem Carolum bello petentes, ludibrio noſtros habuerunt. In Angliam quoque miſerunt vnum ex ſociis Haldani, qui dum ab Anglis occideretur, Dani in locum ipſius Gundredum conſtituerunt. Ipſe autem Northumbriam expugnauit, atque ex illo tempore Freſia & Anglia in ditione Danorum eſſe feCAP. 34. runtur. Scriptum eſt in geſtis Anglorum. Fruſtra in ſanctis CAP.
ſigna & miracula quæruntur, quæ habere poſſunt & mali, XXXVI.
quia ſecundum auctoritatem ſanctorum patrum, maius miraculum eſt animam, quæ in æternum victura eſt, à peccato conuertere, quam corpus quod denuo moriturum eſt à morte ſuſcitare. Vt autem ſciamus nec ſancto Rimberto hanc gratiam defuiſſe, fertur antiquorum more ſanctorum, quædam feciſſe miracula frequenter, ſcilicet dum iret in Sueoniam tempeſtatem maris oratione ſedaſſe, &

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

cæcum illuminaſſe, per confirmationem, quam Epiſcopali more faciebat in eo. Sed & filium regis à dæmonio liberauit. Vbi multis aſtantibus Epiſcopis, ſpiritus immundus ſæpe ex ore vexati clamabat, Rimbertum ſolum inter eos digne commiſſum egiſſe officium, ipſumque ſibi eſſe cruciatui. Require in libro vitæ eius capitulo XX. Hunc regis Luthewici filium Carolum eſſe arbitramur, qui nouiſſimis Archiepiſcopi temporibus à regno depoſitus, Arnulfum germani ſui filium accepit ſucceſſorem. Hiſtoria Francorum hæc veraciter acta commemorat in Franconford, anno Cæſaris Luthewici XXXIIII.

Erat igitur ſanctus Rimbertus cum Moyſe, vir mitiſſimus, cum apoſtolo, qui omnium infirmitatibus compateretur. Præcipuam vero curam habens in eleemoſynis pauperum & in redemptione captiuorum. Vnde quadam vice, cum ad partes veniſſet Danorum, vbi Eccleſiam nouellæ Chriſtianitati conſtructam habebat in loco qui dicitur Sliaſwig, vidit multitudinem Chriſtianorum catena trahi captiuam. Quid multa? Duplex ibi miraculum operatus eſt. Nam & catenam oratione dirupit, & captiuos equo ſuo redemit. Capitulo geſtorum eius XVIII. CAP. 35.

CAP. XXXVII. Et quia vaſtatio Nordmannorum vel Danorum excedit omnem crudelitatem, eo plus mirum videri poſſit, quod ſancti confeſſores Dei Anſgarius & Rimbertus per tanta pericula maris & terræ, illas gentes intrepidi adibant, & prædicabant, ante quarum impetum nec armati reges, aut potentes Francorum populi ſubſiſtere poterant. Nunc autem quomodo defecit ſanctus, quomodo diminutæ ſunt veritates à filiis hominum, vix poſſibile credimus nos genus ignauum, quod tecto gaudet & vmbra, vt in tam aſpero tempore perſequutionis, in tam feroci, quæ vix hominum viuit, natione, in tam remotiſſima, inquam, ab noſtro mundo regione, quiſquam vel apoſtolus auderet accedere, neſcientes illud cotidie & nobis dici, quod Saluator ait diſcipulis: Ite in orbem vniuerſum, & ecce ego vobiſcum ſum, omnibus diebus vſq; ad conſummationem CAP. 36.

ſeculi. Sunt & alia multa quæ de ſancto viro copioſe in libro ſuo exarata ſunt: in quibus illud memoriale eſt, quod presbyteri animam defuncti, qui ſic in viſu apparens ſupplicauit x l. dies in pane & aqua ieiunans à tormentis abſoluit. Deceſſor eius IIII. Cœnobia fundauit, hiis ille quintum addidit in ſolitudine Bukkin. Cæterum omnium diſtrictam ſollicitudinem habens, Hammaburgenſis cathedræ præcipuam egit curam, tam fratribus quam pauperibus oportuna miniſtrans ſolatia.

CAP. 37. Xenodochium Bremæ quod à ſancto Anſgario ad ſuſtentationem pauperum inſtitutum eſt, ipſe nobiliter auxit, & non ſolum in Epiſcopatu, ſed vbicunque eſſet pauperibus alimonia cum omni diligentia miniſtrauit, nobile poſteris verbum relinquens exhortationis; Non eſt, inquiens, tardandum vt cunctis ſubueniamus pauperibus, quia quis ſit Chriſtus, vel quando ad nos veniat, ignoramus. Eleemoſynam verbi inceſſanter omnibus miniſtrauit: ad quod opus dicta ſancti Gregorij curauit excerpere, quæ & manu ſua deſcripſit. Epiſtolæ eius diuerſæ ad plures. Præcipua quædam ad virgines, in qua virginitatem corporis extollens, oſtendit multas mente fieri meretrices. CAP. XXXVIII.

Tandem morbo confectus & ſenio, quos per ſe non potuit, per Adalgarium coadiutorem ſuum in Domino confortauit, quem etiam manibus regis commendauit. Obiit autem anno Domini DCCC. LXXXVIII. Indictione VI. Cuius depoſitio III. Idus Iunij celebratur. Sepultus eſt extra baſilicam ſancti Petri ab oriente, vt ipſe rogauit.

CAP. 38. Adalgarius Archiepiſcopus ſedit annos xx. Annos eius ex computo ſupradicto, vitam ex libro ſancti Rimberti diſcimus, Capitulo xII. Cum ſanctus Rimbertus veſtem & profeſſionem ſuſciperet monaſticam, mox additur: Ad quod ei ſolatium deputari inſignem placuit conuerſatione virum, gradu diaconum, nomine Adalgarium. Hic vir, inquiunt, venerabilis in conuerſationis eius imitatione ſimul & ſucceſſionis dignitate, adhuc hodie ſupereſt, cum multis aliis atteſtans, quod ſanctus pontifex Rimbertus, CAP. XXXIX.

nihil

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

nihil ex occaſione curæ paſtoralis de monachica perfectio-
ne perdiderit. & reliqua. Item capitulo XXI. Cum iam, in-
quit, ſenio grauaretur Sanctus Rimbertus, etiam conti-
nuus ei pedum dolor acceſſit. Inde apud glorioſiſſimos
reges Luthewicum & filios eius hoc obtinuit, vt inſignis
vir Adalgarius, monachus videlicet Corbeiæ in adiuto-
rium illi confirmaretur, quatenus ipſe infirmitate deten-
tus, in Adalgario haberet ſolatium circuendi Epiſcopa-
tum, placita adeundi; & quando exigeretur, in expeditio-
nem vel ad palatium cum comitatu ſuo proficiſci. Impe-
trauit etiam, vt ipſe illi in electione ſucceſſor confirmare-
tur, & inter conſiliarios regis locaretur, aſſentientibus fra-
tribus, & Abbate monaſterij eius, ac ſancta ſynodo hæc
omnia roborante.

Ferulam paſtoralem ſuſcepit ab Arnulfo rege, pallium CAP. 39.
à Papa Stephano. Conſecratus eſt autem à Mogontino
Archiepiſcopo Lindroldo, ſeditque difficili tempore bar-
baricæ vaſtationis, nec tamen legationis ſuæ ad gentes, vt
in priuilegiis videtur, ſtudium omiſit. Verum ſicut deceſ-
ſores ſui, presbyteros ad hoc opus conſtitutos & ipſe ha-
bere curauit.

CAP. XL. De hiſtoria Danorum nihil amplius aut ſcriptum vidi, CAP. 40.
aut ab alio viſum comperi: ea forte cauſa reor, quod Nord-
manni vel Dani tunc ab Arnulfo rege grauibus præliis vſ-
que ad internecionem deleti ſunt. Bellum cælitus admi-
niſtratum. Siquidem centum milibus paganorum proſtra-
9. tis, vix vnus de Chriſtianis cecidiſſe repertus eſt. Et ita re-
ſtincta eſt perſequutio Nordmannorum, Domino vindi-
cante ſanguinem ſeruorum ſuorum, qui iam per annos
LXX. effuſus eſt. Narrat hæc hiſtoria Francorum. Audiui CAP. 41.
autem ex ore veraciſſimi regis Danorum Sueui cum nobis
ſtipulantibus attauos ſuos numeraret, poſt cladem, inquit,
Nordmannicam, Heiligonē regnaſſe comperi, virum po-
pulis amabilem propter iuſtitiā & ſanctitatem ſuam. Cui
ſucceſſit Olaph, qui veniens à Sueonia, regnum obtinuit
Danicum vi & armis, habuitque filios multos, ex quibus
Ehnob

Ehnob & Gurd regnum poſt patris ſui obitum tenuerunt.

Anno Adalgarij VII. Hermannus Colonienſis Archie- CAP. XLI.
piſcopus magnis Adalgarium noſtrum fatigabat iniuriis, Bremam Coloniæ ſubiugare conatus. Collecta igitur apud Triburiam Synodo, Haddone Mogontino præſidente, caſſata ſunt apoſtolicæ ſedis priuilegia & glorioſorum principum adnullata ſunt præcepta, conſentientibus iniquis decretis Formoſo Papa, & Arnulfo rege. Deinde facta ſubſcriptione Adalgarius Archiepiſcopus in cauda concilij poſitus eſt. Fabula grandis de Adolino & Widgero, qui diſceptantes, ad ſpectacula ſynodum traxerunt. Tragœdia lugubris, Widgerum noſtræ partis victum, & poſtero die mortuum. Et amplius ſub Adalgario & Hogero omni
CAP. 42. tempore Brema Coloniæ facta eſt ſuffraganea. Anno dein- CAP. XLII.
de ſecundo Formoſus Papa obiit, quarto vero poſt Arnul-
fus Imperator, viuens à vermibus conſumptus veneno ex- 10
tinctus eſt. Sequitur eruptio Vngarorum, perſequutio Eccleſiarum, Archiepiſcopus vero noſter ſenex valde, minus poterat vel inimicis reſiſtere, vel agenda diſponere. Quare à monaſterio Corbeienſi Hogerum ſuſcepit adiutorem. Cuius ope fultus ac miniſterio, ipſe emeritæ ſenectutis otio potiretur. Ita omnipotens Deus, qui aliquando iuſtos, vt meliores fiant, temptari permittit. Fecit etiam Archiepiſcopo noſtro cum temptatione prouentum, vt poſſet ſuſtinere. Nam Sergius Papa, qui fere per totidem annos ſeptimus à Formoſo, calumnias Adalgarij miſeratus, priuilegia Bremenſis Eccleſiæ renouauit, & omnia, quæ à Gregorio & Nicolao deceſſoribus ſuis Anſgario & Rimberto conceſſa ſunt roborauit. Ad hoc quia ſenectutis pondere grauatus pontifex Adalgarius paſtorale officium obire non poterat, circueundo, prædicando & conſecrando Epiſcopos, dati ſunt ei adiutores à Papa, circumuicini quinque Epiſcopi, Siſmundus Halberſtadenſis, Wigbertus Ferdenſis, Biſo Padarburnenſis, Bernarij duo, Mindenſis ſcilicet & Oſnaburgenſis; quorum ope ſenex fulciretur. Ad manum ſunt priuilegia Sergij Papæ vtriuſque data,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

11 quibus hæc ita continentur. Mirum tamen neque ſatis cognitum eſt nobis, an aliqui Epiſcopi in gentes ordinati ſunt ab Adalgario, vt priuilegium inſinuat, an hæc ordinatio Epiſcoporum in acta remanſerit vſque ad dies Adaldagi, vt melius confidimus, præſertim quod vaſtatio barbarica vixdum presbyteros inter ſe morari conſenſerit. Nondum enim completæ ſunt iniquitates Amorræorum, nec adhuc venit tempus miſerendi eorum. Poſt hæc migrauit Archiepiſcopus Anno Domini DCCCC. IX. VII. Idus Maij. & ſepultus eſt in baſilica ſancti Michaelis, quam ipſe pro dilectione Magiſtri ſuper tumbam eius erexit.

CAP. XLIII. HOGERVS Archiepiſcopus ſedit annos VII. Et huius CAP. 43. annos reperimus in libro ſuperiori, & quod per contentionem ordinatus eſt à Colonienſi. Pallium ſuſcepit à Sergio Papa, Ferulam à rege Luthewico. Vnde fuerit aut qualiter vixerit, Deo cognitum eſt. Inuenimus tamen ſcriptum, in antiquioribus Eccleſiæ libris, vno verſu quis fuerit, ita: Sanctus & electus fuit Hoger ſeptimus heros. Sanctitati eius teſtimonium aſſerit veterum traditio, quæ narrat eum ſeueriſſimum in Eccleſiaſtica diſciplina, pro conſuetudine monaſteria ſuæ diœceſis crebro circuiſſe. Vnde etiam cum apud Hammaburg conſiſteret, exploraturus quid fratres agerent, nocte intempeſta Ramſolam ad vigilias properauit matutinas. Fidelis, inquam, diſpenſator & prudens, qui & ipſe vigilans pernoctauit, ſuamque familiam dormire prohibens venienti ſponſo lætus occurit, dicens: Ecce ego & pueri quos dedit mihi dominus.

Anno Domini Hogeri II. Luthewicus puer depoſitus CAP. 44. eſt, & Conradus Francorum Dux in regem leuatus. In iſto Luthewico vetus Caroli finitur proſapia. Hactenus etiam

CAP. XLIIII. Francorum tendit hiſtoria. Quæ deinceps dicturi ſumus, in aliis atque aliis non mendacibus reperimus libris. Aliqua vero recitauit nobis clariſſimus Danorum Rex, ita rogitantibus: Poſt Olaph, inquit, Sueonum principem, qui regnauit in Dania cum filiis ſuis, ponitur in locum eius Sigerich. Cumque paruo regnaſſet tempore, Hardegon

filius Sueui à Nordmannia veniens eum regno priuauit. Tanti autem reges, immo tyranni Danorum, vtrum ſimul aliqui regnauerint, an alter poſt alterum breui tempore vixerit, incertum eſt. Nobis hoc ſcire ſufficiat, omnes adhuc paganos fuiſſe, ac in tanta regnorum mutatione, vel excurſione barbarorum, Chriſtianitatem in Dania, quæ à ſancto Anſgario plantata eſt, aliquantulam remanſiſſe, non totam defeciſſe. In diebus illis, immaniſſima perſecutio CAP. XLV.
Saxoniam oppreſſit, cum hinc Dani & Slaui, inde Boemi & Vngari laniarent Eccleſias. Tunc parochia Hammaburgenſis à Slauis, & Bremenſis Vngarorum impetu demolita eſt. Interea confeſſor Dei Hogerus obiit, & ſepultus eſt in Eccleſia ſancti Michaelis, cum deceſſore ſuo anno Domini DCCCC. XV. Depoſitio eius XIII. Kalend. Ianuarij habetur. Cuius corpus Epiſcopi, cum poſt annos centum & x. diruta ſenio Capellula, quæreretur, præter cruces pallij & ceruical Epiſcopi, nihil potuit inueniri. Et credimus reſurrectionem impletam eſſe, ſicut in Dauid & Iohanne Euangeliſta contigit.

CAP. 45. Reginwardus vix annum vnum ſedit. De cuius vita CAP. XLVI.
præter nomen aliud nihil ad manum venit. Cum autem ſucceſſorem eius concilio apud Althei interfuiſſe didicerim, quod habitum eſt anno Conradi regis quinto, quo etiam Hogerus Archiepiſcopus deceſſit, medium hiis Reginwardum, non vixiſſe plene annum vnum deprehendi, nec priuilegium eius vſpiam valui reperire. In diebus illis grande miraculum narratur à poſteris, Bremæ contigiſſe. Vngros ſcilicet incenſis Eccleſiis, ante altaria trucidaſſe ſacerdotes, clerum vulgo mixtum aut impune occiſum, aut in captiuitatem ductum. Tunc etiam cruces à paganis truncatæ, ludibrio ſunt habitæ; cuius ſigna furoris vſque ad noſtram durauerunt ætatem. Sed Deus zelotes, cuius ibi deriſa eſt paſſio, incredulos abire non paſſus eſt inultos. Nam ſubita & mirabilis orta tempeſtas, à ſemicremis Eccleſiarum tectis ſcindulas eleuauit, quas in faciem atque ora paganorum rotans, dum fugæ præſidium quæ-

runt, aut in fluuium præcipitari compulit, aut in manus ciuium concludi. Nec mora, proſtratum gregem, boni paſtoris occubitus ſecutus eſt. Qui depoſitus III. Kalend. Octobris vna cum prædeceſſoribus ſuis, in baſilica ſancti Michaelis, commendatus eſt.

CAP. XLVII. VNNI Archiepiſcopus ſedit annos XVIII. Annos eius obitumque vt ſupra cognoui. Memoriæ traditum à fratribus habetur: Cum Reinwardus tranſiſſet Leidradum Bremenſis Chori præpoſitum à Clero & populo electum. Qui hoc VNNI pro capellano vtens, venit ad curiam. Rex autem Conradus, diuino, vt creditur, afflatus ſpiritu, contempta Leidradi ſpecie, paruulo Vnni, quem retro conſpexerat ſtare, virgam obtulit paſtoralem. Cui etiam Papa Iohannes decimus, vt priuilegium indicat, dedit pallium. Erat autem vir, ſicut in eius electione ac tranſitu videri poteſt, ſanctiſſimus, pro qua ſanctitate Conrado & Heinrico regibus familiaris & reuerendus permanſit. Vnde & ita verſu depingitur: Principibus notus Vnni fuit ordine nonus. In diebus ſuis Vngri non ſolum noſtram Saxoniam, aliaſque cis Rhenum prouincias, verum etiam trans Rhenum Lotharingiam & Franciam demoliti ſunt. Dani quoque Slauos auxilio habentes, primo Tranſalbianos Saxones, deinde cis Albim deuaſtantes, magno Saxoniam terrore quaſſabant. Apud Danos eo tempore filius Hardewich Gwrm regnauit, crudeliſſimus inquam vermis, & Chriſtianorum populis nō mediocriter infeſtus. Ille Chriſtianitatem, quæ in Dania fuit, prorſus delere molitus, ſacerdotes Dei à finibus ſuis depulit, plurimos quoque per tormenta necauit. CAP. 46.

CAP. XLVIII. At vero Heinricus Rex, iam tunc à puero timens Deum, & in eius miſericordia totam ſuam habens fiduciam, Vngros quidem multis grauibuſque præliis triumphauit; Item Bohemos & Sorabos ab aliis regibus domitos, & cæteros Slauorum populos vno grandi prælio ita percuſſit, vt reſidui, qui pauci remanſerant, & regi tributum, & Deo Chriſtianitatem, vltro promitterent. Deinde cum exercitu ingreſſus Daniam, Gwrm regem primo CAP. 47.

impetu

impetu adeo perterruit, vt imperata ſe facere mandaret, & pacem ſupplex depoſceret. Sic Heinricus victor apud Sliaſwich, quæ nunc Heidaba dicitur, regni terminos ponens, ibi & Marchionem ſtatuit, & Saxonum coloniam habitare præcepit. Hæc omnia referente quodam Danorum Epiſcopo, prudenti viro, nos veraciter, vt accepimus, ſic fideliter Eccleſiæ tradimus.

CAP. 48. Tunc venerabilis Archiepiſcopus Vnni videns oſtium fidei gentibus eſſe apertum, gratias egit Deo de ſalute paganorum; præcipue vero quoniam legatio Hammaburgenſis Eccleſiæ, pro temporis importunitate diu neglecta, præueniente miſericordia Dei, & virtute regis, locum & tempus operandi accepit. Igitur nihil aſperum & graue arbitrans ſubire poſſe pro Chriſto, latitudinem ſuæ diœceſis per ſe ipſum elegit circuire. Secutus eſt etiam eum grex Bremenſis Eccleſiæ vniuerſus, paſtoris boni abſentia mæſti, ſecumque & in carcerem & in mortem ire parati. Poſtquam vero confeſſor Dei peruenit ad Danos, vbi tunc crudeliſſimus Gwrm regnauit, illum quidem pro ingenita flectere nequiuit ſæuitia; filium autem regis Haroldum, ſua eſt prædicatione lucratus. Quem ita Chriſto fidelem perfecit, vt Chriſtianitatem, quam pater eius ſemper odio habuit, ipſe haberi publice permitteret, quamuis nondum baptiſmi ſacramentum percepit. CAP. XLIX.

Ordinatis itaque in regno Danorum per ſingulas Eccleſias ſacerdotibus, multitudinem credentium Haroldo ſanctus Dei commendauit. Cuius etiam fultus adiutorio & legato, omnes Danorum Inſulas penetrauit, euangelizans verbum Dei gentilibus, & fideles quos illic inuenit captiuatos in Chriſto confortans. Deinde veſtigia ſequutus magni prædicatoris Anſgarij, mare Balticum nauigans, graui labore venit ad Bircam; Quo iam poſt obitum ſancti Anſgarij annis LXX. nemo doctor auſus eſt pertingere, præter ſolum, vt legimus, Rimbertum. Ita perſequutio noſtros obtinuit. Birca eſt oppidum Gothorum, in medio Sueoniæ poſitum, non longe ab eo templo, quod celeberrimum CAP. L.

rimum Sueones habent in cultu Deorum, Vbſola dicto: In quo loco ſinus quidam eius freti, quod Balticum vel Barbarum dicitur, in boream vergens, portum facit barbaris gentibus, quæ hoc mare diffuſi habitant, optabilem; ſed valde periculoſum incautis & ignaris eiuſmodi locorum. Bircani enim piratarum excurſionibus, quorum ibi magna copia eſt, ſæpius impugnati, cum vi & armis nequeunt reſiſtere, callida hoſtes aggrediuntur arte decipere. Qui ſinum maris impacati per centum & amplius ſtadia latentium molibus ſaxorum obſtruentes, periculoſum æque ſuis, ac prædonibus iter meandi fecerunt. Ad quam ſtationem, quæ tutiſſima eſt, in maritimis Sueoniæ regionibus ſolent Danorum, Nordmannorum, Slauorum atque Semborum naues, aliique Scythiæ populi pro diuerſis commerciorum neceſſitatibus, ſolenniter conuenire. In eo

CAP. LI. portu Confeſſor Domini egreſſus, inſolita populos appellare cœpit legatione. CAP. 49.

Quippe Sueones & Gothi, vel ita, ſi melius dicuntur Nordmanni, propter barbaricæ excurſionis tempora, qua paucis annis multi reges cruento dominati ſunt imperio, Chriſtianæ religionis penitus obliti, haud facile poterant ad fidem perſuaderi. Accepimus autem à ſæpe dicto rege Danorum Suein, tunc apud Sueones imperitaſſe quendam Ring cum filiis Erich & Emund, ipſumque Ring ante ſe habuiſſe Amind, Biorn, & Olaph, de quibus in geſtis legitur ſancti Anſgarij, alioſque quorum non occurrunt vocabula. Et credibile eſt athletam Dei Vnni, eoſdem reges, quamuis non crediderint, adiſſe, eorumque licentia verbum Dei per Sueoniam prædicaſſe. Sicut enim inutile eſt acta non credentium ſcrutari, ita impium arbitramur, eorum præterire ſalutem, qui primum crediderunt, & per quos crediderunt. Sueones igitur & Gothi à Sancto Anſgario primum in fide plantati, iterumque relapſi ad paganiſmum, à ſancto patre Vnni ſunt reuocati. [ſufficit hoc ſcire, ne ſi plura dicimus, mentiri velle dicamur. Melius eſt enim, vt ait Beatus Hieronymus, vera dicere ruſtice, quam falſa diſerte proferre.]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

CAP. 50. Perfecto autem legationis ſuæ miniſterio, cum tandem CAP. LII.
redire diſponeret, Euangeliſta Dei apud Bircam ægritudine correptus, ibidem feſſi corporis tabernaculum depoſuit. Anima vero, cum multo animarum triumpho ſtipata, cæleſtis patriæ capitolium ſemper lætatura, conſcendit. Tunc diſcipuli pontificis, exequias eius, cum fletu & gaudio procurantes, cætera quidem membra ſepelierunt in eodem oppido Birca, ſolum caput Bremam reportantes, quod decenti condiderunt honore, in Eccleſia ſancti Petri coram altari. Obiit autem peracto boni certaminis curſu in Scythia, vt ſcribitur, anno Dominicæ incarnationis DCCCC. XXXVI. Indictione IX. circa medium Septemb. Hic eſt annus Ottonis Magni primus, à tranſitu autem ſancti Willehadi primi Bremenſis Epiſcopi CLXVIII. Eia vos Epiſcopi, qui domi ſedentes, gloriæ, lucri, ventris, ſomni breues delicias in primo Epiſcopalis officij loco ponitis, reſpicite, inquam, iſtum pauperem & modicum ſeculi, immo laudabilem, magnumque ſacerdotem Chriſti, qui nuper tam nobili fine coronatus, exemplum dedit poſteris, nulla temporum vel locorum aſperitate veſtram pigritiam excuſari poſſe. Cum per tanta pericula maris & terræ, feroces aquilonis populos ipſe pertranſiens, miniſterium legationis ſuæ tanto impleret ſtudio, vt in vltimis terræ finibus expirans animam ſuam poneret pro Chriſto.

CAP. 51. ADALDAGVS Archiepiſcopus ſedit annos LIIII. Iſte HIC INCIPIT LIBER II. CAP. I.
eſt qui nobis rempublicam reſtituit. Genere illuſtris, ætate iuuenis, ſpecie decorus, morumque probitate ſpecioſior. A choro ſumptus Hiltineſhemenſi, conſanguineus & diſcipulus beati Adalwardi Ferdenſis Epiſcopi, cuius tunc vita probata, fama illæſa, & fides in Palatio erat cognitiſſima. Quem etiam doctrina & miraculis celebrem, Slauorum ferunt populis eo prædicaſſe tempore, quo noſter Vnni ad Scythas legatus extitit, eius nimirum opera & teſtimonio commendatus in Curia Adaldagus, ferulam paſtoralem à magno Ottone ſuſcepit. Pallium archiepiſcopale ſumpſit à Papa VII. Leone, manus impoſitionem,

ſicut prædeceſſores eius à Mogontino præſule. Necdum autem Hammaburgenſis cathedra ſuffraganeos habuit, quos huius Adaldagi ſtudio accepit. Adaldagus itaque primo vt ingreſſus eſt Epiſcopatum, Bremam longo prius tempore poteſtatibus ac iudiciaria manu oppreſſam, præcepto regis abſolui, & inſtar reliquarum vrbium immunitate ſimulque libertate fecit donari. Præcepta regis hæc continentia præſto ſunt, & alia. Mox de legatione ſua, quæ pro gentium ſalute primo à prædeceſſoribus ſuis recepta, hoc ſibi ordine prouenit, vt quod alij in lachrymis ſeminarunt, ipſe in gaudio meteret, toto, inquam, animi deſiderio ſuccenſus, æſtuabat, quomodo perficeret, quod religioſo pietatis formabat affectu. Et quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, dedit ei Dominus ad voti ſucceſſum, & proſperitatem temporis & gratiam regis, cuius ita vſus eſt familiaritate, quod à latere eius raro vnquam diuelleretur. Nunquam tamen aut neceſſitati parochiæ defuit, aut legationis ſuæ curam poſthabuit. Quinimo victorioſi & iuſtiſſimi regis animum in omnibus quæ Dei ſunt, paratum cernens, ſtudium eius ad conuerſionem paganorum incitare non ceſſauit: quod etiam pro ſententia, ita euenit; Deo cooperante, & piiſſimi regis dexteram in omnibus corroborante.

CAP. II. Otto igitur rex diuino fultus auxilio, cum primum ab inſidiis fratrum ſuorum ereptus eſt, iudicium & iuſtitiam populis fecit. Deinde poſtquam omnia ferme regna, quæ poſt mortem Caroli defecerant, ſuo imperio ſubiugarat: in Danos arma corripuit, quos ante pater eius bello compreſſit. Enimuero tunc rebellare moliti, apud Heidebam legatos Ottonis cum Marchione trucidarunt, omnem Saxonum Coloniam funditus extinguentes. Ad quam rem vlciſcendam, rex cum exercitu inuaſit Daniam, tranſgreſſus terminos Danorum, apud Sliaſwig olim poſitos, ferro & igne totam vaſtauit regionem, vſque ad mare nouiſſimum, quod à Danis Nordmannos dirimit; & vſque in præſentem diem à victoria regis Ottinſund dicitur. Cui

regre-

regredienti Haroldus apud Sliaſwig occurrens bellum intulit. In quo vtriſque viriliter certantibus Saxones victoria potiti, Danos ad naues cedere coegerunt. Tandem conditionibus ad pacem inclinatis, Haroldus Ottoni ſubiicitur, regnumque ab eo ſuſcipiens, Chriſtianitatem in Dania recipere ſpopondit. Nec mora, ipſe Haroldus cum vxore ſua Gunhild & filio paruulo baptizatus eſt, quem filium Rex noſter à ſacro fonte ſuſceptum Suenotto vocauit. Eo tempore Dania ciſmarina, quam Iutlant incolæ appellant, in tres diuiſa Epiſcopatus, Hammaburgenſi Archiepiſcopatui eſt ſubiecta. Seruantur in Bremenſi Eccleſia præcepta Regis, quæ ſignant regem Ottonem in ſua ditione regnum Danicum tenuiſſe, adeo vt etiam ille Epiſcopatus donauerit. In priuilegiis autem Romanæ ſedis videri poteſt, quod Agapetus Papa Hammaburgenſi Eccleſiæ de ſalute gentium congratulatus, omnia quæ à prædeceſſoribus ſuis Gregorio, Nicolao, Sergio & cæteris Bremenſi conceſſa ſunt Archiepiſcopatui, & ipſe conceſſit Adaldago. Cui etiam ſua vice ius ordinandi Epiſcopos tam in Daniam, quam in ſeptentrionis populos, apoſtolica auctoritate conceſſit. Igitur beatiſſimus Archiepiſcopus noſter omnium primus ordinauit in Daniam Epiſcopos, Haroldum ad Sliaſwich, Liafdagum ad Ripam, Reinbrandum ad Arhuſam. Quibus etiam illas commendauit Eccleſias, quæ trans mare ſunt, in Finne, Seland, & Scone, ac in Sueonia. Hoc factum eſt anno Archiepiſcopi XII. Et hæc quidem initia cæleſtis miſericordiæ, ſecutum eſt tale incrementum Deo cooperante, vt ab illo tempore vſque in hodiernum diem, Eccleſiæ Danorum, multiplici Borealium gentium fructu redundare videantur. Quo etiam tempore, fortiſſimus Rex Otto vniuerſos Slauorum populos ſuo ſubiicit imperio. Et quos pater eius vno grandi bello domuerat, ipſe Otto deinceps tanta Dei adiutorio potentia conſtrinxit, vt tributum & Chriſtianitatem pro vita ſimul & patria libenter offerrent victori, ſicque baptizatur gentilium populus vniuerſus. Et Eccleſiæ tunc primum

CAP. 51. CAP. III.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

mum in Slauania ſunt conſtructæ, de quibus rebus circa finem geſtæ vt ſunt, oportunius aliquid dicemus.

Igitur poſt hæc Colonienſis Archiepiſcopus Bruno videns iam Hammaburg noſtram diuina opitulante gratia ſuffraganeos habere, veterem de Brema, ſicut in ſcriniis Eccleſiæ noſtræ inuenimus, inſtaurauit querelam, ſperans ſe quæ voluit eo facilius adepturum, quod filius erat Ottonis regis. Sed dum fruſtra omnibus modis laboraſſet, nec Papæ concilium, nec patris meruit habere auxilium. Ita vir nobilis atque ſapiens auctoritate pontificis Adaldagi facile ſuperatus, in noſtræ gratiam Eccleſiæ cum digna ſatisfactione rediit, prædicans Hammaburgenſem Eccleſiam quæ in tanto gentilium periculo conſtituta ſit, non debere lædi ab aliquo, verum dignam eſſe, quæ omni conſolationis amore foueatur & celebretur ab omnibus vbique Eccleſiis. Adhuc poſteris in memoria eſt, quendam Erp diaconum pontificis Adaldagi, quia fideliter ei adſtiterit in præfata contentione, Ferdenſi ab rege Epiſcopatu donatum, ſimul & alios fratrum, qui in prædicatione Danorum & Slauorum cum Archiepiſcopo ſtudioſi fuerunt, pro labore ſuo maioribus afferunt cathedris intronizatos, [& de ſtudio Adaldagi ad prædicationem gentium, & origine ducum norma]

Nempe ſtudium patris Adaldagi totum in conuerſione fuit gentium, in exaltatione Eccleſiarum, in ſalute animarum, pro cuius rei magiſterio meruit vir Deo & hominibus dilectus, vt omnibus in veneratione haberetur, etiam inimicis. CAP. 52.

CAP. IIII. Poſt hæc vero cum rex victorioſiſſimus Otto, ad liberandam ſedem Apoſtolicam vocaretur in Italiam, conſilium habuit, quem poſt ſe vicarium poteſtatis, ad faciendam iuſtitiam relinqueret in his partibus, quæ barbaris confines ſunt terminis. Nondum enim poſt tempora Caroli, propter veteres illius gentis ſeditiones, Saxonia Ducem accepit, niſi Cæſarem. Qua neceſſitate rex perſuaſus, Hermanno primum tutelæ vicem in Saxonia commiſit. CAP. 53.

miſit. De quo viro, & progenie viri, quoniam tam Bremenſi Eccleſiæ, quam aliis magno ſurrexiſſe videtur exci-
CAP. 54. dio, altius ordiri neceſſarium duxi. Vir iſte pauperibus ortus natalibus, primo, vt aiunt, VII. manſis totidemque manentibus, ex hæreditate parentum fuit contentus. Deinde quod erat acris ingenij, decoriſque formæ, cum pro merito fidei & humilitatis, quam Dominis & patribus exhibuit, facile notus eſſet in curia, ad familiaritatem ipſius regis peruenit. Qui comperta iuuenis induſtria, ſuſcepit eum in numero miniſtrorum, deinde nutricium præcepit eſſe filiorum. Mox etiam ſuccedentibus proſperis, commiſit ei vices præfecturæ. In quibus officiis ſtrenue adminiſtratis, dicitur manentes ſuos pro furto in iudicium delatos, data ſententia ſimul omnes ad mortem damnaſſe. Cuius nouitate facinoris & tunc charus in populo, & clariſſimus deinceps factus eſt in palatio. Poſtquam vero Ducatum meruit Saxoniæ, iudicio & iuſtitia gubernauit prouinciam, & in defenſione ſanctarum Eccleſiarum, ſtudioſus vſque in finem permanſit. Nam & Bremenſi Eccleſiæ ac matri Hammaburg fidelis extitit ac deuotus, multa bona faciens in fratres, & in omnes Saxoniæ congregationes.

CAP. 55. Igitur tali viro piiſſimus rex & Archiepiſcopus noſter, vires ſuas in hac regione commendantes, in Italiam diſceſſerunt. Vbi rex Epiſcoporum habito concilio Iohannem Papam, cui Octauianus nomen erat, accuſatum criminibus fecit deponi, quamuis abſentem. Nam fuga iudicium ſubterfugerat, & in locum eius promptum Leonem ordinari præcepit. A quo ipſe mox coronatus Imperator, & Auguſtus à populo Romano conſalutatus eſt, Anno regni
CAP. 56. ſui XXVIII. poſt coronatum Carolum Romæ CLIII. Eo tempore Imperator cum filio in Italia per quinquennium commoratus, filios Berengarij debellauit, Romamque priſtinæ reddidit libertati. Hiis diebus anniſque totidem noſter Archiepiſcopus, apud quem ſumma conciliorum pendebat, in regno Italiæ conuerſatus eſt. Non ſponte inquam, ſed quod à regum latere diuelli non poterat, vnde

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

magnum Eccleſiæ ſuæ lucrum parauit. Tunc etiam ſanctorum, quibus nunc & in æuum hoc triumphat Epiſcopium, patrocinia collegiſſe traditur. Populus itaque boni paſtoris diuturnam grauiter ferens abſentiam, nunciis & literis metum ingerentibus, tandem vt ſuum reuiſeret gregem ſollicitare curauit. Cui etiam demum in patriam venienti, totus ſimul populus, & extranei cum ipſis, itinere tridui occurſantes, & præ gaudio flentes, quaſi alteri Iohanni clamabant, dicentes; Benedictus qui venit in nomi-
CAP. VI. ne Domini. Reuerſus ergo Archiepiſcopus in patriam, CAP. 57.
duxit in comitatu ſuo Benedictum Papam ordinatum, ſed ab Ottone Imperatore depulſum, quem ille in Hammaburg cuſtodiæ mancipari præcepit: Archiepiſcopus vero magno cum honore vſque ad obitum eius detinuit. Nam vir ſanctus, literatuſque fuiſſe dicitur, qui & dignus Apoſtolica ſede videretur à populo Romano, niſi quod per tumultum electus eſt, expulſo eo, quem ordinari præceperat Imperator. Igitur apud nos in ſancta conuerſatione viuens, alioſque ſancte viuere docens, cum iam Romanis poſcentibus ab Cæſare reſtitui debuiſſet, apud Hammaburg in pace quieuit. Cuius tranſitus III. Nonas Iulij contigiſſe deſcribitur. Quo in tempore Bremæ claruit Eilhardus, vir ſpontanea paupertate clarus, Eccleſiæ præpoſitus, & regulæ canonicæ cuſtos. Tunc & ſcholas Eccleſiæ florentiſſimo ſtudio rexit Tiadhelmus, qui fuerat magni Octrici Magdaburg diſcipulus.

Archiepiſcopus autem ſanctorum martyrum reliquias, CAP. 58.
quas ab vrbe Roma deportauit, magna per parochias ſuas diligentia diſtribuit. Nam anteceſſores ſui Deo ſeruientium animarum quinque cœnobia fundarunt. His ille ſextum addidit apud Heſlinge, vbi nobiliſſima Chriſti virgo Wendilgard, & pater eius Haddo nomine, totum patrimonium ſuum offerens Deo, & ſancto martyri Vito, magnam virginum turmam congregauit. Septimam in Freſia congregationem fecit ſanctorum virorum, de prædio & oblatione quarundam nobilium matronarum,

Reingerd

Reingerd & Wendele, vbi reliquias ſanctorum locauit, & alia alibi. Hæ ſunt reliquiæ ſanctorum, quas ab Italia Archiepiſcopus deportauit, corpora videlicet Quiriaci & Cæſarij, Victoris & Coronæ, Felicis & Feliciani, Coſmæ & Damiani.

CAP. 59. Cumque ſanctus pontifex omnium Eccleſiarum ſuarum paternam gereret ſollicitudinem, Xenodochij Bremenſis magnam habuit curam. Quod etiam multo maioribus auxit redditibus, quam anteceſſores eius: adeo vt præter hoſpites, qui frequenter ſuſcipiebantur, quotidie in hoſpitali XXIIII. pauperes paſcerentur. In quo miniſterio fideliſſimus extitit Libentius, quem ſecum duxit ab Italia. CAP. VII.

CAP. 60. Ipſo tempore Magnus Otto ſubiugatis, Chriſtianæque fidei copulatis Slauorum gentibus, inclytam vrbem Magdaburg ſuper ripas Albiæ fluminis condidit, quam Slauis metropolim ſtatuens, Adalbertum ſummæ ſanctitatis virum ibidem conſecrari fecit Archiepiſcopum. Is primus in Magdeburg ordinatus XII. annis ſtrenue pontificatum adminiſtrauit, multoſque Slauorum populo prædicando conuertit. Cuius ordinatio facta eſt anno Imperatoris & noſtri Archiepiſcopi XXXV. & ſunt poſt ordinationem

CAP. 61. ſancti Anſgarij CXXXVII. Magdaburgenſi autem Archiepiſcopatui ſubiecta eſt tota Slauonia, vſque ad Penem fluuium. Epiſcopatus ſuffraganei quinque, quorum Merſburg & Cicia ſuper Salam flumen condita, Miſna vero ſuper Albiam, Brandenburg & Hauelberg interius vadunt. Sextus Epiſcopatus Slauoniæ eſt Aldinburg, quem quia nobis vicinior eſt, Imperator Hammaburgenſi Archiepiſcopatui ſubiecit, ibique Archiepiſcopus noſter Edwardum primum ordinauit Epiſcopum, quem Latine dicimus Euagrium. CAP. VIII.

Et quoniam occaſio locorum ſe præbuit, vtile videtur exponere, quæ gentes trans Albiam Hammaburgenſis Eccleſiæ pertinentes ſint parochiæ. Hæc clauditur ab occidente Oceano Britannico, à meridie Albia fluuio, ab Oriente Pene fluuio, qui currit in mare barbarum. Ab

Aquilone vero Egodore fluuio, qui Danos dirimit à Saxonibus. Tranſalbianorum Saxonum tres ſunt populi: primi ad Oceanum Thiatmarſgoi, & eorum Eccleſia Mil-
12 dinthorp: Secundi Holtzati, dicti à ſyluis quas accolunt; eos Sturia flumen interfluit, quorum Eccleſia Sconenfeld: Tertij qui & nobiliores Sturmarij dicuntur, eo quod ſeditionibus illa gens frequenter agitur. Inter quos metropolis Hammaburg caput extollit, olim viris & armis potens, agro & frugibus felix: nunc vero peccatorum vindictæ patens, in ſolitudinem eſt redacta. Et quamuis [occulto Dei iudicio vaſtatá,] decorem vrbis amiſerit, vires tamen adhuc retinet metropolis, viduitatis ſuæ damna conſolans, in prouectu filiorum, quos per totam ſeptentrionis latitudinem ſuæ legationi cotidie videt accreſcere. De quibus læta etiam clamare videtur, Annunciaui & locutus ſum, multiplicati ſunt ſuper numerum.

CAP. IX. Inuenimus quoque limitem Saxoniæ qui trans Albiam CAP. 62.
13 eſt, præſcriptum à Carolo & cæteris Imperatoribus, ita ſe continentem, hoc eſt, ab Albiæ ripa orientali vſq; ad riuulum quem Slaui Meſcenreiza vocant, à quo ſurſum limes currit per ſyluam Deluunder, vſque in fluuium Deluundam; Sicque peruenit in Horchembeke & Heilinſpring, inde ad Ludwineſtein, & Wisbircon, & Huſinc progreditur. Tunc in Horbiſtenon, vadit in Trauennam ſyluam, ſurſumque per ipſam in Bulilunken; mox in Crimeſon, & recte ad vadum, quod dicitur Agrimeſwedel aſcendit. Vbi & Burgwido fecit duellum contra campionem Slauorum, interfecitque eum: vbi & lapis in monumentum poſitus eſt. Ab eadem igitur aqua ſurſum procurrens terminus, in ſtagnum Colſe vadit. Sicque ad orientalem campum venit Zuentifeld, vſque in ipſum flumen Zuen-
14 tinam, per quem limes Saxoniæ, vſque in pelagus Scythicum, & mare quod dicitur Orientale delabitur. De cuius freti natura breuiter in geſtis Caroli Einhardus meminit, cum de bello diceret Slauanico. Sinus, ait, quidam ab Occidentali Oceano orientem verſus porrigitur, longitu-
dinis

dinis quidem incompertæ, latitudinis vero, quæ nuſquam centum milia paſſuum excedat, cum in multis locis contractior inueniatur. Hunc multæ circumſident nationes, Dani quidem ac Sueones, quos Nordmannos vocamus, & ſeptentrionale littus, & omnes in eo inſulas tenent. Ad littus auſtrale Slaui, & aliæ diuerſæ nationes incolunt, inter quos vel præcipui ſunt, quibus tunc à rege bellum inferebatur Wilzi, quos ille vna tantum & quam per ſe geſſerat expeditione ita contudit ac domuit, vt vlterius imperata facere minime renuendum iudicarent.

CAP. 63. Hæc ille. Nos autem quoniam mentio Slauorum toties incidit, non ab re arbitramur, ſi de natura & gentibus Slauaniæ hiſtorico aliquid dicamus compendio, eo quod Slaui eo tempore ſtudio pontificis noſtri Adaldagi ad Chriſtianam fere ſint omnes religionem conuerſi. Sla- CAP. X.
CAP. 64. uania igitur ampliſſima Germaniæ prouincia, à Winulis incolitur, qui olim dicti ſunt Wandali, decies maior eſſe dicitur, quam noſtra Saxonia, præſertim ſi Boemiam, & eos qui trans Oddoram ſunt Polanos, quia nec habitu, nec 15
lingua diſcrepant, in partem adieceris Slauaniæ. Hæc autem regio cum ſit armis, viris & frugibus opulentiſſima, firmis vndique ſaltuum & fluminum terminis clauditur. Eius latitudo eſt à meridie in boream, hoc eſt, ab Albia fluuio vſque ad mare Scythicum. Longitudo autem illa videtur, quæ initium habet ab noſtra Hammaburgenſi parochia, & porrigitur in orientem, infinitis aucta ſpaciis, vſque in Beguariam, Vngriam & Græciam. Populi igitur Slauorum ſunt multi, quorum primi ab occidente confines Tranſalbianis ſunt Waigri, eorum ciuitas Aldenburg maritima. Deinde ſequuntur Obodriti, qui altero nomine Reregi vocantur, & ciuitas eorum Magnopolis. Item verſus nos Polabingi, quorum ciuitas Racisburg. Vltra quos Lingones ſunt & Warnahi. Mox habitant Chizzini & Cir- 16
cipani, quos à Tholoſantibus & Retharis fluuius Panis ſeparat, & ciuitas Dimine. Ibi eſt terminus Hammaburgenſis Parochiæ. Sunt & alij Slauorum populi, qui inter

Albiam

Albiam & Odderam degunt, ſicut Heueldi, qui iuxta Haliolam fluuium, & Doxani, Liubuzzi, Wilini, & Stoderani
CAP. XI. cum multis aliis. Inter quos medij & potentiſſimi omnium ſunt Retharij, ciuitas eorum vulgatiſſima Rethre, ſedes idololatriæ. Templum ibi conſtructum eſt dæmonibus magnum, quorum princeps Redigaſt. Simulachrum eius auro, lectus oſtro paratus. Ciuitas ipſa nouem portas habet, vndique lacu profundo incluſa, pons ligneus tranſitum præbet, per quem tantum ſacrificantibus aut reſponſa petentibus via conceditur. Hæc ea ſignificante cauſa, quod perditas eorum animas, qui Idolis ſeruiunt, congrue nouies Styx interfuſa coercet. Ad quod templum ferunt à ciuitate Hammaburg iter quatuor eſſe dierum. CAP. 65.

CAP. XII. Vltra Leuticos, qui alio nomine Wilzi dicuntur, Oddora flumen occurrit, amnis ditiſſimus Slauanicæ regionis. CAP. 66. In cuius oſtio qua Scythicas alluit paludes, nobiliſſima ciuitas Iulinum, celeberrimam barbaris & Græcis, qui in circuitu ſunt præſtat ſtationem. De cuius præconio vrbis, quia magna quædam & vix credibilia recitantur, volupe arbitror pauca inſerere digna relatu. Eſt ſane maxima omnium quas Europa claudit ciuitatũ, quam incolunt Slaui cum aliis gentibus Græcis & barbaris. Nam & aduenæ Saxones, parem cohabitandi legem acceperunt, ſi tamen Chriſtianitatis titulum, ibi morantes non publicauerint. Omnes enim adhuc paganicis ritibus oberrant, cæterum moribus & hoſpitalitate, nulla gens honeſtior aut benignior poterit inueniri. Vrbs illa mercibus omnium ſeptentrionalium nationum locuples, nihil non habet iocundi aut rari. Ibi eſt Olla Vulcani, quod incolæ Græcum vocant ignem, de quo etiam meminit Solinus. Ibi cernitur Neptunus triplicis naturæ: tribus enim fretis alluitur illa Inſula, quorum vnum viridiſſimæ aiunt eſſe ſpeciei: Alterum ſubalbidæ: Tertius vero motu furibundo perpetuis

CAP. XIII. ſæuit tempeſtatibus. Ab illa autem ciuitate breui remigio ad vrbem trahuntur Deminem, quæ ſita eſt in oſtio Peanis fluuij, vbi & Rhuni habitant. Ibi ad Semland prouinciam

ciam quam poſſident Pruzzi nauigatur. Iter eiuſmodi eſt, vt ab Hammaburg vel Albia flumine VII. die per terram ad Iulinum peruenias ciuitatem. Nam ſi per mare nauim ingrederis, ab Sliaſwig vel Aldenburg, vt peruenias Iuminem, ab ipſa vrbe vela tendens XIIII. die aſcendens ad Oſtragard Ruſziæ. Cuius metropolis ciuitas eſt Chiue, æmula ſceptri Conſtantinopolitani, clariſſimum decus Græciæ. Sicut ergo prædictum eſt, Oddora flumen oritur in profundiſſimo Merahorum ſaltu, vbi & Albia fluuius principium ſortitur, nec longis ab inuicem ſpatiis, ſed diuerſo currunt meatu. Alter enim, id eſt, Oddora vergens in Boream, per medios Winulorum tranſit populos, donec perueniat ad Iuminem, vbi Pomeranos diuidit à Wilzis. Alter vero, id eſt, Albia in Occaſum ruens, primo impetu Bohemos alluit cum Sorabis, medio curſu paganos à Saxonia dirimit, nouiſſimo alueo Hammaburgenſem parochiam à Bremenſi ſcindens, victor Oceanum ingreditur Britannicum. Hæc de Slauis & patria eorum, quoniam virtute Magni Ottonis eo tempore ad Chriſtianitatem omnes ſunt conuerſi, dicta ſufficiant. Nunc ad ea quæ poſt mortem Imperatoris, & reliqua tempeſtate noſtri Pontificis acta ſunt calamus dirigatur. 17

CAP. 67. Anno Pontificis Adaldagi XXXVIII. Otto Magnus Imperator, domitor omnium ſeptentrionalium nationum, feliciter migrauit ad Dominum, & ſepultus eſt in ciuitate ſua Magdeburg. Cui filius eius Otto medianus ſuccedens, per decem annos ſtrenue gubernauit Imperium. Is ſtatim Lothario & Carolo Francorum regibus ſubactis, cum in Calabriam bellum transferret, à Sarracenis & Græcis victor & victus apud Romam diſceſſit. Huic tertius Otto cum adhuc puer eſſet in regnum ſubſtitutus, annos XXVIII. forti & iuſto ſceptrum ornauit Imperio. Hiis tribus, æque fortiſſimis ac iuſtiſſimis Imperatoribus, tam charus & familiaris erat præſul Adaldagus, pro virtutum merito & doctrinæ magiſterio, vt à latere eorum vix aut raro diuelleretur, ſicut præcepta Imperatorum ad nu- CAP. XIIII

G tum

tum Archiepiſcopi diſpoſita oſtendunt, in quibus etiam hoc eſt notandum, quod tertius Otto in Wildaſhuſen conſiſtens, præcepta fecit. Eodem tempore Hermannus Saxonum Dux obiens, Bennonem filium ſuum reliquit hæredem, qui etiam vir bonus & fortis memoratur, excepto quod degenerans à patre populum rapina grauauit. Apud Magdaburg quoque defuncto Adalberto pontifice, Giſilarius ſucceſſit, & ipſe vir ſanctus, qui nouellos Winulorum populos, doctrina & virtutibus illuſtrauit.

CAP. XV. 18 Haroldus rex Danorum religione ac fortitudine inſignis, Chriſtianitatem in regno ſuo iam dudum benigne ſuſceptam, vſq; in finem conſtanter retinuit. Vnde & regnum ſuum ſanctitate & iuſtitia confirmans, vltra mare in Nordmannos & Anglos ſuam dilatauit potentiã. Emund filius Erici tunc in Sueonia regnauit. Is Haroldo confœderatus Chriſtianis eo venientibus placabilis fuit. In Nordwegia Hacquin Princeps erat, quem dum Nordmanni ſuperbius agentem, regno depellerent, Haroldus ſua virtute reſtituit, & Chriſticolis placatum reddidit. Hacquin iſte crudeliſſimus ex genere Inguar & Giganteo ſanguine deſcendens, primus apud Normannos regnum arripuit, cum antea Ducibus regerentur. Igitur Hacquin triginta quinque annis in regno exactis obiit, Hartildum ſceptri relinquens hæredem, qui ſimul Daniam poſſedit atque Nordwegiam. Anglia autem, vt ſupra diximus, & in geſtis Anglorum ſcribitur, poſt mortem Gundredi, à filiis eius Analaph, Sigtrich & Reginold, per annos fere centum permanſit in ditione Danorum. Tunc vero Haroldus, Hiring filium ſuum miſit in Angliam. Qui ſubacta inſula à Northumbris tandem proditus & occiſus eſt. CAP. 68.

CAP. XVI. Adaldagus igitur Archiepiſcopus ordinauit in Daniam plures Epiſcopos, quorum nomina quidem reperimus, ad quas vero ſedes ſpecialiter intronizati ſint, non facile potuimus inuenire: 19 Æſtimo ea faciente cauſa, quod pro rara Chriſtianitate nulli Epiſcoporum adhuc certa ſedes deſignata fuerit. Verum ſtudio plantandæ Chriſtiani- CAP. 69.

tis

tis quiſque in vlteriora progreſſus, verbum Dei tam ſuis quam alienis communiter prædicare certabant. Hoc hodie trans Daniam per Nordmanniam & Sueoniam facere videntur. Igitur Epiſcopi qui in Dania ordinati ſunt, Inhored, Liafdag, Reimbrand, & poſt eos Harig, Stercolf, Folcbrecht, Merha, & alij. Odinkarum ſeniorem ferunt ab Adaldago in Sueoniam ordinatum, ſtrenue in gentibus legationem ſuam adimpleſſe. Erat enim, ſicut fama nos tetigit, vir ſanctiſſimus & doctus in hiis, quæ ad Deum ſunt, quantum vero ad ſæculum, nobilis & origine Danus. Vnde & facile barbaris quælibet potuit de noſtra religione perſuadere. Cæterorum vero Epiſcoporum vix aliquem ſic clarum prodit antiquitas, præter Liafdagum Ripenſem, qui & miraculis celebris fuerat, & tranſmarinis prædicauit, hoc eſt Sueonibus & Nordmannis. In Aldinburg ordinauit Archiepiſcopus primo, vt diximus, Edwardum, CAP.XVII. deinde Wegonem, poſtea Eziconem, quorum tempore Slaui Chriſtiani permanſerunt. Ita etiam Hammaburg in pace fuit. Eccleſiæ in Slauania vbique erectæ ſunt. Monaſteria etiam virorum ac mulierum Deo ſeruientium conſtructa ſunt plurima. Teſtis eſt Rex Danorum, qui adhuc hodie supereſt, Suein; cum recitaret Slauaniam in duos de viginti pagos eſſe diſpertitam, affirmauit nobis abſque tribus ad Chriſtianitatem omnes fuiſſe conuerſos, adiiciens etiam Principes eius temporis, Miſizza, Naccon & Sederich, ſub quibus, inquit, pax continua fuit, Slaui ſub tributo ſeruierunt.

CAP.70. Nouiſſimis itaque Archiepiſcopi temporibus res noſtræ inter Barbaros fractæ, Chriſtianitas in Dania turbata eſt, CAP. XVIII. pulchriſque diuinæ religionis initiis inimicus inuidens homo, ſuperſeminare zizania conatus eſt. Nam tunc Suenotto filius Magni Haroldi regis Danorum, multas in patrem molitus inſidias, quomodo eum iam longæuum & minus validum regno priuaret, conſilium habuit & cum hiis, quos ad Chriſtianitatem pater eius inuitos coegit. Subito igitur facta conſpiratione, Dani Chriſtianitatem abdi-

cantes Suein regem conſtituunt, bellumque Haroldo indicunt. At ille qui ab initio regni ſui totam ſpem in Deo poſuerit, tunc vero maxime Chriſto euentum rei commendans, cum bellum execraretur, armis ſe tueri decreuit; & quaſi alter Dauid procedens ad bellum, filium lugebat Abſolon, magis illius dolens ſcelus, quam pericula ſua. In quo miſerabili & plus quam ciuili bello victa eſt pars Haroldi. Ipſe autem vulneratus ex acie fugiens, aſcenſa naui elapſus eſt ad ciuitatem Slaucrum, quæ Iulinum dicitur. A quibus contra ſpem, quia pagani erant, receptus, poſt aliquot dies ex eodem vulnere deficiens, in confeſſione Chriſti deceſſit. Cuius corpus in patriam ab exercitu reportatum, apud Roskild ciuitatem, in Eccleſia, quam ipſe primus in honorem ſanctæ Trinitatis conſtruxit, eſt ſepultum. De cuius fine, cum iſtum pronepotem ſuum, qui nunc in Dania regnat Suein interrogare maluerim, velut alter Tydeus, crimen aui reticuit, me vero parricidium exaggerante, hoc eſt, inquit, quod nos poſteri luimus, quod ipſe parricida ſuo piauit exilio. At ille noſter Haroldus, qui populo Danorum Chriſtianitatem primus indixit, qui totum ſeptentrionem Eccleſiis & prædicatoribus repleuit; ille, inquam, innocens vulneratus, & pro Chriſto à regno

CAP. XIX. expulſus, martyrij gloria, vt ſperamus, non carebit. Regnauit autem annos L. obitus eius in feſtiuitate omnium ſanctorum contigit. Memoria eius apud nos & vxoris eius Gunhild perpetua manebit. Hæc in diebus Adaldagi pontificis facta comperimus, cum tamen non omnes eius virtutes explorare potuimus. Sunt autem qui affirmant per eum gratias ſanitatum factas, & tunc cum adhuc viueret & poſt mortem ad ſepulchrum eius, videlicet cæcos frequenter illuminatos fuiſſe, aliaſque multas contigiſſe virtutes. Certiſſimũ vero eſt, eum tam noſtro populo, quam Tranſalbianis, & Freſonum genti, leges & iura conſtituiſſe; quæ adhuc pro tanti auctoritate viri ſeruare contendunt. Interea ſenex Pręſul Adaldagus de legatione ſua voti compos effectus, & in omni opere ſuo domi foriſque proſperatus, in

tus, in

tus, in ſenecta vberi migrauit ad Dominum IIII. Kalend. Maij, anno incarnationis Dominicæ DCCCC. LXXXVIII. Indictione I. Anno autem Sacerdotij eius nobiliter adminiſtrati LIIII. & ſepultus eſt in Eccleſia Bremenſi, à capite Leuderici Epiſcopi à meridiali plaga.

CAP.71. LIBENTIVS ſedit annis XXV. pallium ſuſcepit à Papa XV. Iohanne, virgam Epiſcopalem meruit ab Ottone tertio, primus omnium conſecratus eſt à ſuffraganeis. Erat itaque vir literatiſſimus, & omni morum probitate decoratus, ab Italia quondam Pontificem ſequutus Adaldagum. Cuius etiam vitam æmulatus & magiſterium, ſolus ex diſpoſitione tanti patris dignus inuentus eſt, cui Hammaburgenſis cura parochiæ crederetur. Erat enim vir tantæ caſtitatis, vt raro ſe mulieribus videndum præbuerit; tantæ abſtinentiæ, vt pallida ieiuniis ora portauerit; tantæque humilitatis ac caritatis, vt in clauſtro ſicut vnus fratrum vixerit. Multæ nimirum virtutes eius, quippe contentus acquiſitis, raro curiam adiit pro acquirendis. Domi ſedens quietus, parochiæ ſuæ curam egit diligentiſſimam, totumque ſtudium ad lucra vertens animarum, diſtrictiſſima regula omnes congregationes ſuas cuſtodiuit. Archiepiſcopus etiam per ſe curam egit hoſpitalis, fratribus & infirmis quotidiano miniſtrans obſequio, ipſe quoque vice ſua Xenodochium nepoti ſuo commendauit Libentio. Dum vero adhuc pax eſſet in Slauania, Tráſalbianos populos frequenter viſitauit, & matrem Hammaburg paterno fouit amore, legationem ſuam ad gentes, vt prædeceſſores eius, ſtudioſe executus eſt, licet dierum obſtaret malitia. CAP.XX.

20

CAP.XXI. Quo tempore cum magnam Chriſtianorum perſequutionem in Dania Suein rex exercuiſſet, ſupplicibus Archiepiſcopus legatis, crebriſq; muneribus laborabat, quatenus ferocis regis animum, manſuetum redderet Chriſtianis. Quibus ille reiectis, in ſua nimirum crudelitate ac perfidia ſæuire non ceſſauit; vnde & vltio diuina regem Deo rebellem eſt ſubſequuta. Nam cum contra Slauos bellum ſuſciperet, bis captus eſt in Slauiam ductus, totiens

à Danis ingenti auri pondere eſt redemptus. Nec tamen adhuc ad Deum reuerti voluit, quem primo in morte patris offendit, & deinde in nece fidelium irritauit, & iratus furore Dominus tradidit eum in manus inimicorum eius, vt diſceret non blaſphemare. Tunc potentiſſimus Sueonum rex Hericus, collecto innumerabili, ſicut arena maris, exercitu, Daniam inuadit, & occurrit ei Suein à Deo derelictus, fruſtra ſperans in Idolis ſuis. Sed cum vtrinque bello nauali, (ſic enim gens illa confligere ſolet) omnes copiæ eſſent Danorum obtritæ, Hericus rex victor Daniam obtinuit. Suein ergo depulſus à regno dignam factis ſuis à Deo Zelote recepit mercedem. Et hæc iunior nobis, in quo ſuo Suein recitauit contigiſſe, iuſto Dei iudicio, quoniam illum dereliquit, quem pater eius bonum defenſorem habuit. CAP. 72.

CAP. XXII. Ferunt eo tempore claſſem piratarum, quos noſtri Aſcomannos vocant, Saxoniæ appulſam, omnia Freſiæ atque Hathulæ vaſtaſſe maritima. Cumque per Albiæ fluminis oſtium aſcendentes irrumperent prouinciam, congregati Saxonum magnates, cum paruum habuiſſent exercitum, egredientes à nauibus, apud Stadium barbaros exceperunt, quod eſt oportunum Albiæ portus præſidium. Magnum & memoriale, minuſque felix erat illud prælium, in quo viriliter vtriſque certantibus, noſtri tandem minores ſunt reperti. Sueones ergo & Dani totam Saxonum obtriuere virtutem. Capti ſunt ibi Sigafridus Marchio, Thiadericus Comes, & alij illuſtres viri, quibus vinctis poſt terga manibus, barbari traxerunt ad naues, pedeſque eorum cathena ſtrinxerunt, totam exinde prouinciam impune
21 deprædantes. Sed cum ex captiuis ſolus marchio Sigafridus cuiuſdam auxilio piſcatoris furtim noctu ſublatus euaderet, piratæ mox in furorem verſi, omnes quos in vinculis tenuerunt, meliores ludibrio habentes, manibus pedibuſque truncauerunt, ac nare præciſa deformantes, ad terram ſemianimes proiecerunt. Ex quibus nobiles quidam viri erant, qui poſtea multo ſuperuixerunt tempore, op- CAP. 73.

probrium Imperio, & miſerabile ſpectaculum omni facti
CAP. 74. populo. Quam videlicet plagam mox cum exercitu ſuperuenientes Dux Benno & Sigafridus Marchio vindicarunt; in tantum vt piratæ omnes quos apud Stadium egreſſos fuiſſe diximus, ab ipſis auxiliante Domino fuerunt cõtriti.

Altera vero pars Aſcomannorum, qui per Wirraham CAP. XXIII. flumen egreſſi Hahele, vſque ad Lieſtmonam deprædati ſunt, cum maxima captiuorum multitudine peruenerunt ad paludem quæ dicitur Glindeſmor. Vbi à noſtris qui pone ſequebantur offenſi, omnes vſque ad vnum obtruncati ſunt; quorum numerus erat xx. milia. Quidam enim eques Saxonum ab eis captus, dum eum Ducem ſui facerent itineris, in difficiliora eos paludis loca perduxit, in qua diu fugati, leuiter à noſtris ſunt ſuperati. Qui Heriward
CAP. 75. nomen habens, perenni Saxonum laude celebratur. Ex CAP. XXIIII. illo nimirum tempore piratarum, hoſtiliſque crebra irruptio facta eſt in hanc regionem. Nam & omnes Saxoniæ ciuitates grandi metu perculſæ fuerant, tunc & Brema muro muniri cæpit firmiſſimo. Sed & Libentius Archiepiſcopus theſaurum Eccleſiæ omniaque Eccleſiaſtica fecit ad Buccenſem deportari præpoſituram. Tantus itaque timor in finibus huius parochiæ omnibus erat. Nam & ipſe Pontifex Piratas, qui Epiſcopatum vaſtabant anathemate damnauit. Quorum vnus in Norwegia deficiens per annos ſeptuaginta integro corpore permanſit, vſque ad Domini Adalberti tempora Archiepiſcopi, quando Alwardus Epiſcopus illuc veniens defunctum vinculo excommunicationis abſoluit, & mox cadauer in cinerem eſt ſolutum.

CAP. 76. Poſt vindictam ergo ſcelerum, quæ in Eccleſias Dei & CAP. XXV. Chriſtianos commiſerat, Suein Rex victus, & à ſuis deſertus, quippe quem Deus deſeruit, errabundus & inops auxilij, venit ad Nordmannos, vbi Thrucco tunc filius Hacquini regnauit. Is licet paganus eſſet, nulla tamen ſuper exulem motus eſt miſericordia. Ita infælix ille, & à toto reiectus orbe, in Angliam transfretauit, fruſtra ſolatium quærens ab inimicis. Eo tempore Adelrad filius Eggaris

Britannis

Britannis imperauit. Is non immemor iniuriarum, quas Dani ex antiquo Anglis inflixerát, exulem repulit. Quem tandem, miſeratus infortunij, Rex Scotorum benigne ſuſcepit, eumque per bis ſeptem annos, quibus exulauit, ſecum detinuit, vſque ad mortem Herici. Hæc parricidæ, aui pericula, Suein Rex nobis attonitis, expoſuit. Deinde ad Hericum victorem reflexit narrationem.

CAP. XXVI. Hericus, inquit, duo regna obtinuit, Danorum Sueonumque, & ipſe Paganus Chriſtianis valde inimicus. Ad CAP. 77.
22 quem miſſus legatus Cæſaris ac Hammaburgenſis Archiepiſcopi Poppo quidam, vir ſanctus & ſapiens, tunc in Sleſwicenſem ordinatus Epiſcopum, de Regno Danorum ſeu pace Chriſtianorũ Cæſaris partes expoſtulauit. Quem etiam aiunt pro aſſertione Chriſtianitatis, cum Barbari ſuo more ſignum quærerent, nil moratum, ſed ſtatim ignitum ferrum manu tuliſſe, & illæſum apparuiſſe. Dumque hoc, facile omnem gentilibus erroris ambiguitatem tollere videretur, iterum ſanctus Dei pro ſubmouendo gentis illius paganiſmo, aliud æque magnum oſtendit miraculum: Tunicam ſcilicet indutus ceratam, cum ſtaret in medio populi circo, in nomine Domini præcepit incendi. Ipſe vero, oculis ac manibus in cælum tenſis, liquentes flammas, tam patienter ſuſtinuit, vt veſte prorſus ambuſta & in fauillam redacta, hilari, & iocundo vultu nec fumum quidem incendij ſenſiſſe teſtatus ſit. Cuius nouitati miraculi, & tunc multa milia per eum crediderunt; & vſque hodie per populos & Eccleſias Danorum celebre Popponis nomen effertur. Hæc aliqui apud Ripam geſta confirmant, alij apud Sliaſwig. Claruit etiam tunc in Dania, fælicis memoriæ, Odinkar ſenior, de quo ſupra diximus qui in Finne, Seland, Sconia, ac in Suedia prædicans, multos ad Chriſtianam fidem conuertit. Eius diſcipulus & nepos
23 fuit alter Odinkar iunior, & ipſe nobilis de regio ſemine Danorum, diues agri, adeo vt ex eius patrimonio Epiſcopatum Ripenſem narrent fundatum. Quem dudum Bremæ ſcholis traditum, Pontifex Adaldagus manibus ſuis baptizauit,

baptizauit, ſuoque nomine Adaldagus vocauit. Is ergo à Libentio Archiepiſcopo nunc ordinatus in gentes, apud Ripam ſedem accepit. Nam & illuſtri vita & ſanctæ conuerſationis Deo & hominibus acceptus erat, & Chriſtianitatem in Dania fortiſſime defendit. Hos vero comperimus illo tempore claros in ea regione, aliis qui adhuc ſuperuixerant à diebus Adaldagi non ocioſis. Qui etiam in Norwegiam progreſſi populum multum IeſuChriſto collegerunt. A quibus traditur Olaph Thrucconis filius, qui tunc Nordmannis imperauit baptizatus, ex ea gente primus fuiſſe Chriſtianus. Olaph Thrucconis filius à Norwegia expulſus, venit in Angliam, ibique ſuſcepit Chriſtianitatem, quam ipſe primus in patriam reuexit, duxitque à Dania vxorem ſuperbiſſimam Thore, cuius inſtinctu

CAP. XXVII.

CAP. 78. Danis etiam bellum intulit. Alij dicunt olim & tunc ab Anglia quoſdam Epiſcopos vel presbyteros euangelizandi gratia egreſſos à Domino, & ab illis Olaph baptizatum & cæteros. Quorum præcipuus erat Iohannes Epiſcopus quidam, & alij de quibus poſtea dicemus. Sed ſi hoc ita eſt, non inuideat mater Hammaburgenſis Eccleſia, ſi filiis ſuis etiã extranei benefecerint, dicens cum Apoſtolo; Quidam prædicant per inuidiam & contentionem, quidam autem propter bonam voluntatem & charitatem. Quid enim? Dum omnimodo ſiue per occaſionem, ſiue per veritatem Chriſtus annũcietur, & in hoc, inquit, gaudeo & gaudebo.

CAP. 79. Hericus igitur Sueonum Rex in Dania conuerſus ad Chriſtianitatem, ibi baptizatus eſt. Qua occaſione prædicatores à Dania in Suediam tranſeuntes, fiducialiter agebant, in nomine Domini. Dicebat tamẽ clariſſimus Suein Rex Danorum, Hericum, poſt ſuſceptam Chriſtianitatem, denuo ad paganiſmum relapſum fuiſſe. Quod vero cum Ottone tertio pugnauerit, & victus ſit, Rex tacuit, ſed

CAP. 80. ab aliis audiui. Mortuo poſt hæc Herico, Suein ab exilio regreſſus, obtinuit regnum Patrum ſuorum, Anno depulſionis & peregrinationis ſuæ XIIII Accepitque relictam Herici vxorem, matrem Olaph, quæ peperit ei Knut, ſed

CAP. XXVIII.

nihil illi affinitas cõnubij profuit, cui Deus irat⁹ erat. Olaph CAP. 81.
autem Rex Sueonum Chriſtianiſſimus, filiam Slauorum
Eſtred nomine de Obodritis accepit vxorem, ex qua genitus eſt ei filius Iacobus, & filia Ingard, quam Rex Gerzleff
de Ruzzia duxit in coniugium. Olaph ſane qui poſt obitum patris ſui Herici regnum ſuper Sueones accepit, cum
exercitu ſuperueniens, infælicem Suein iterum à Regno
expulit, & Daniam obtinuit. Suein autem cognoſcens quia
Dominus ipſe eſt Deus, rediit in ſemetipſum, & peccata
ſua præ oculis habens, pœnitenſque orauit ad Dominum;
qui exaudiens eum, dedit illi gratiam in conſpectu inimicorum ſuorum, reſtituitq; eum Olaph in Regnum ſuum,
eo quod matrem ſuam habuerit vxorem. Feceruntque
pactum ad inuicem firmiſſimum, vt Chriſtianitatem in
Regno ſuo plantatam retinerent, & in exteras nationes
CAP. XXIX. effunderent. Audiens autem Olaph Thrucci filius Rex CAP. 82.
Normannorum, de coniunctione Regum, iratus eſt contra Suein nimis, ratus illum quaſi à Deo derelictum, totienſque depulſum, à ſua etiam multitudine facile poſſe
depelli. Collecta igitur claſſe innumera, bellum intulit regi
Danorum, inter Sconiam & Seland, vbi ſolent reges nauali
confligere bello. Eſt autem breuis traiectus Baltici maris
Halſingburg, in quo loco Seland à Sconia poſſit videri, familiare latibulum piratis. Ibi ergo congreſſi, Nordmanni
à Danis ſunt victi & fuſi. Olaph namque Rex, qui forte
ſolus remanſerat, in mare ſe præcipitans, dignum vitæ finem inuenit. Vxor autem eius poſt mortem viri, fame,
inediaque, vt digna erat, vitam miſerabiliter conſumpſit.
Narrant itaque aliqui illum fuiſſe Chriſtianum, alij Chriſtianitatis deſertorem; omnes autem affirmant peritum
auguriorum, ſeruatorem ſortium, & in auium prænoſticis omnem ſpem ſuam poſuiſſe. Quare etiam cognomen
24 accepit, vt Olaph diceretur. Nam & artis Magicę, vt aiunt,
ſtudio deditus, omnes, quibus illa redundat patria, maleficos habuit domeſticos, eorumque deceptus errore periit.

Interea milleſimus ab incarnatione Domini feliciter CAP. 83.
impletus

impletus eſt annus, & hic eſt annus Archiepiſcopi XII.
Sequenti vero anno fortiſſimus Otto Imperator, qui iam CAP. XXX.
Danos, Slauos, itemque Francos & Italos domuerat, cum
iam tertio Romam victor intraſſet, immatura morte præ-
uentus occubuit in Domino. Poſt cuius mortem Regnum
in contentione remanſit. Tunc Slaui à Chriſtianis iudici-
bus plus iuſto compreſſi, excuſſo tandem iugo ſeruitutis,
libertatem ſuam armis defendere ſunt coacti. Principes
autem Winulorum erant Mizzidrog, & Miſtrowoi, quo-
rum ductu ſeditio inflammata eſt. Hiis ergo ducibus Sla- 25
ui rebellantes, totam primo Nordalbingiam ferro & igne
depopulati ſunt. Deinde reliquam peragrantes Slauaniam,
omnes Eccleſias incenderunt, & ad ſolum vſque dirue-
runt. Sacerdotes autem reliquoſque Eccleſiarum mini-
ſtros variis enecantes ſuppliciis, nullum trans Albiam Chri-
ſtianitatis veſtigium reliquerunt. Apud Hammaburg eo
tempore ac deinceps multi ex clero & ciuibus in captiui-
tatem ducti ſunt, plures etiam interfecti propter odium
Chriſtianitatis.

CAP. 84. Narrauit nobis diu memorandus Rex Danorum, qui
omnes Barbarorum res geſtas ac ſi ſcriptæ eſſent, in me-
moria tenuit, Aldinburg ciuitatem populoſiſſimam de 26
Chriſtianis inuentam eſſe. Sexaginta, inquit, presbyteri,
cæteris pecudum more obtruncatis, ibi ad ludibrium ſer-
uati ſunt, quorum maior loci Præpoſitus Oddar nomen
habuit, noſter conſanguineus. Ille igitur cum cæteris tali
martyrio conſummatus eſt, vt cute capitis in modum cru-
cis inciſa, ferro cerebrum ſingulis aperiretur. Deinde liga- 27
tis poſt terga manibus profeſſores Dei per ſingulas Slauo-
rum tracti ſunt ciuitates, aut verbere, aut alio modo vexa-
ti, quouſque deficerent. Ita illi ſpectaculum facti, & ange-
lis & hominibus in ſtadij medio IIII. Non. Iunij victo-
rem exhalauerunt ſpiritum. Multa nimirum in hunc mo- CAP.
dum per diuerſas Slauorum prouincias tunc facta memo- XXXI.
rantur, quæ ſcriptorum penuria pro fabulis habentur. De
quibus cum Regem amplius interrogarem; Ceſſa, inquit,

 fili,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

fili, tantos habemus in Dania vel Slauania martyres, quod vix poſſent libro comprehendi. Omnes igitur Slaui, qui inter Albiam & Oddoram habitant, per annos LXX. & amplius Chriſtianitatem coluerunt, omni videlicet tempore Otthonum, talique modo ſe à corpore Chriſti & Eccleſiæ, cui ante coniuncti fuerant abſciderunt. O vere ſuper homines occulta Dei iudicia, qui miſeretur, cui vult, & quem vult indurat! Cuius omnipotentiam mirantes, videmus eos ad paganiſmum eſſe relapſos, qui primi crediderunt: illis ad Chriſtum conuerſis, qui nouiſſimi videbantur. Ille igitur iudex, iuſtus, fortis, & patiens, qui olim, deletis coram Iſrael ſeptem gentibus Chanaan, ſolos reſeruauit Allophylos, à quibus tranſgreſſi punirentur. Ille, inquam, modicam gentilium portionem nunc indurare voluit, per quos noſtra confunderetur perfidia.

[Eo tempore Dux Slauiæ petiit filio ſuo neptem Ducis Bernardi dari in coniugium, quod & Dux conſenſit. Tunc Princeps Winulorum miſit filium ſuum cum Duce in Italiam, cum mille equitibus, qui fere omnes ibi ſunt interfecti. Poſt hæc cum filius Ducis Slauiæ pollicitam ſibi expeteret vxorem, Thiadericus Marchio intercepit conſilium, proclamans conſanguineam Ducis non eſſe dandam cani. Iſte Thiadericus Slauorum erat Marchio, cuius ignauia coegit eos fieri deſertores. Qui poſtmodum ab honore ſuo depulſus, & ab omni hæreditate ſua, apud Magdeburg præbendarius, vitam, vt dignus erat, mala morte finiuit. Eodem tempore venerabilis Comes Heinricus in Roſafeldan fecit præpoſituram, annuente Libentio Archiepiſcopo & Eccleſiam conſecrante.] Hæc facta CAP. 85.
CAP. XXXII. ſunt vltimo tempore ſenioris Libentij, ſub Duce Bernardo, filio Hermanni, qui populum Slauorum grauiter afflixit. Quo etiam tempore contentio Bernarij Ferdenſis Epiſcopi de Ramſola coram Papa Sergio eſt terminata.

28 Anno igitur Archiepiſcopi XXII. Benno Dux Saxonum obiit, & Ludgerus frater eius, qui cum vxore ſua venerabili Emma, Bremenſi Eccleſiæ plurima bona fecerunt.

 Apud

Apud Magdaburg vero Giſilario Archiepiſcopo Daganus ſucceſſit. Deinde Walthardus meruit cathedram. Interea Archiepiſcopus noſter de legatione ſua in gentes ſollicitus, plures ordinauit Epiſcopos, quorum nomina & ſedes incertæ ſunt, quia tempus perſequutionis incubuit. Sicut enim patrum relatione cognouimus, Eſico apud Sliaſwig Popponi ſucceſſit, Odinkar, qui apud Ripam inſignis fuit, vt ſupra diximus. Et ſermo eſt poſt obitum Adaldagi Archiepiſcopi, totam regionem Iutland vſque ad noſtram ætatem in duos Epiſcopatus bipartitam eſſe: tertio apud Arhuſan deficiente. In Slauaniam vero ordinauit Archiepiſcopus Folcquardum; deinde Reginbertum: quorum prior à Slauania pulſus, in Sueoniam vel Nordmanniam miſſus eſt ab Archiepiſcopo, qui multos in Domino lucratus, cum gaudio remeauit. Poſt hæc omnibus bene compoſitis, obiit beatus Archimandrita Libentius, vnaque Ferdenſis Epiſcopus, Anno Domini M.XIII. Indictione XI. & ſepultus eſt in medio chori, ante gradus ſanctuarij, pridie Nonas Ianuarij.

CAP. 86. VNWANVS Archiepiſcopus ſedit annis XVI. Ferulam ſuſcepit ab Heinrico Imperatore, Pallium à Papa maiore Benedicto, de Choro Padarburnenſi aſſumptus eſt. Clariſſimo genere Immedingorum oriundus. Præterea diues & largus, omnibus hominibus acceptus, Clero autem apprime beneuolus, quibus etiam hortatu Libentij tunc Præpoſiti curtem Bodegun obtulit, cuius ſeruitium eſſet per natales Apoſtolorum. Vnwanus Archiepiſcopus primus omnium congregationes ad Canonicam traxit regulam, quæ antea quidem mixta ex Monachis & Canonicis conuerſatione degebant. Ille omnes ritus Paganicos, quorum adhuc ſuperſtitio viguit, in hac regione, præcepit funditus amoueri, ita vt ex lucis quos noſtri paludicolæ, ſtulta frequentabant reuerentia, facerent Eccleſias duodecim renouari, ex quibus etiam baſilicam ſancti Viti extra oppidum conſtitui, & Capellam Sancti Willehadi combuſtam iuſſit reparari. Ipſo tempore ferunt aggerem Bremenſem fir-

CAP. XXXIII. 29

matum, contra inſidias & impetus inimicorum, præcipue quoniam Dux Bernardus, Heinrico Imperatori auſus rebellare, terruit & turbauit omnes Eccleſias Saxoniæ. Ex illo enim tempore, quo Dux in hac conſtitutus eſt regione, nunquam diſcordia inter geminas domos, ſcilicet Archiepiſcopi & Ducis, ceſſauit: Illis impugnantibus Regem & Eccleſiam, iſtis pro ſalute Eccleſiæ certantibus. Hæc æmulatio partium, dum prius occulta eſſet, ex eo tempore vires accepit & creuit in immenſum. Bernardus enim Dux tam auitæ humilitatis, quam paternæ religionis oblitus, primo quidem per auaritiam gentem Winulorum crudeliter opprimens, ad neceſſitatem Paganiſmi coegit. Deinde per ſuperbiam beneficiorum immemor, totam ſecum ad rebellandum Cæſari mouit Saxoniam. Nouiſſime ſurgens in Chriſtum, Eccleſias huius patriæ non dubitauit impugnare, præcipue noſtram, quæ & ditior eo tempore cæteris,
30 & remotior videbatur à manu Imperatoris. Huius impetum viri VNWANVS Archiepiſcopus, ſua taliter magnanimitate refregiſſe dicitur, vt præ pudore ſapientiæ ac libertatis Epiſcopi, cogeretur ipſe Dux, Eccleſiæ, cui ante aduerſatus eſt, deinceps hilaris & beneuolus in omnibus exiſtere. Ergo habito noſtri Pontificis conſilio, rebellis tandem flexus Princeps apud Scalchinburg Cæſari Heinrico ſupplex dedit manus. Moxque fauente VNWANO, Slauis tributo ſubiectis, pacem reddidit Nordalbingis & matri Hammaburg.

CAP. XXXIIII. CAP. 87.

Ad cuius reſtaurationem venerabilis Metropolitanus poſt Slauanicam cladem, ciuitatem & Eccleſiam fecit nouam, ſimul ex ſingulis congregationibus ſuis, quæ virorum eſſent, tres eligens fratres, ita vt duodecim fierent, qui in Hammaburg Canonica degerent conuerſatione, populũ ab Idololatriæ reuocantes errore. Ordinauit etiam in Slauaniam mortuo Reginberto, Bennonem virum prudentem, qui de fratribus Hammaburgenſis Eccleſiæ electus, in populo Slauorum, multum prædicando fructum attulit. In Dania ſuperuixerunt Poppo Theologus, & ille nobilis Odinkar Epiſcopus, quem pro fide &

ſanctitate vitæ familiariſſimum habuit Archiepiſcopus. Hos duos Epiſcopos ſolummodo in Iutland fuiſſe comperimus, antequam Knut Regnum intraret. Solus autem ex noſtris Odinkar tranſmarinas aliquando viſitauit Eccle- 31
ſias, Eſico domi ſedit, & cæteros perſequutio retardauit. Archiepiſcopus etiam alios viros doctiſſimos ordinauit in Norwegiam & Suediam: Alios vero in Anglia ordinatos, pro amicitia Regum, cum ſatisfacerent, ad ædificandam dimiſit Eccleſiam. Multos enim eorum ſecum retinens, omnes autem, cum abirent donis cumulans, ad ſubiectionem Hammaburgenſis Eccleſiæ reddidit voluntarios.

CAP. 88. VNWANVS igitur Archiepiſcopus cum eſſet vir nobi- CAP.
liſſimus, æque nobilem ac ſufficientem libertati ſuæ ſorti- XXXV.
tus eſt Epiſcopatum, in quo & ſuam poſſet oſtendere magnitudinem, & neceſſitati ſimul Eccleſiæ prodeſſe. Quare Theſaurum Eccleſiæ diu ſolliciteque collectum, & quaſi minus neceſſarium, ſi infra parietes clauderetur; ipſe ad commodum ſuæ legationis ita curauit expendere, vt ferociſſimos Aquilonis Reges hilaritate ſuorum munerum, ad omnia quę voluit benignos obedienteſque haberet. In qua re nó multum, vt arbitror, peccauit, quia ſeminauit carnalia, vt meteret ſpiritalia. Quin imo largitio eius in nouella gentium conuerſione vtiliſſima videbatur: neque adeo nocuit Eccleſiæ, quæ præcedentium diligentia patrum erat opulentiſſima. Credo enim eum ſecutum ſancti Anſgarij exemplum, & cuiuſdam in Eccleſiaſtica hiſtoria, Theotimi Scytharum Epiſcopi: quorum alter legitur incredulos Reges donis placaſſe; Alter vero Barbaros natura feroces, epiſtolis, muneribuſque manſueſeciſſe laudatur. Hæc in Apologum Præſulis dicta ſufficiant, nunc per Hiſtoriæ ordinem redeamus ad Eccleſiæ legationem, quæ tempore Vnwani proſperrime geſta cognoſcitur.

CAP. 89. Suein Rex Danorum atque Nordmannorum veteres CAP.
iniurias, tam occiſi fratris, quam ſuæ repulſionis vlturus, XXXVI.
claſſe magna transfretauit in Angliam, ducens filiũ ſuum ſecum, & Olaph filium Craccaben, de quo ſupra dictum eſt. Ita-

eſt. Itaque multo tempore plurimis prælijs aduerſum Anglos exactis, Suein veteranum Regem depulit Ethilredum, & Inſulam in ſua tenuit ditione, verum breui tempore. Nam tertio Menſe poſtquam victoriam adeptus eſt,
32 ibidem morte præuentus occubuit. Knut filius Suein Regis cum exercitu reuerſus in patriam, denuo bellum molitur in Anglos. Olaph à Nordmannis electus in Principem, ſeparatus eſt à Regno Danorum. Tunc vero Knut ancipiti caſu turbatus, pactum iniit cum fratre filio Herici, qui regnauit in Suedia, eiuſque fultus auxilio, deliberauit primo quidem Angliam ſubiugare, deinde Norwegiam. Itaque mille nauibus Knut armatus, Oceanum tranſiuit Britannicum; per quem, quod nautæ referunt, à Dania in Angliam, flantibus Euris, triduo vela panduntur. Hoc autem mare magnum & valde periculoſum, à læua Orchadas habet, dextrorſum Friſiam attingit. Triennio ergo
CAP. XXXVII. Knut Britanniam oppugnauit, & Adrad Rex Anglorum CAP. 90.
33 apud Lundonam obſeſſus obiit, ſimul vitam amittens cum Regno, iuſto Dei iudicio, qui fratre per Martyrium conſummato XXXVIII. annis ſceptrum ſanguine polluit. Is parricidium taliter expiauit. Relinquens filium paruulum nomine Eduardum, quem ab Imma vxore ſua ſuſcepit. Frater vero Adelradi Emund vir bellicoſus ob gratiam victoris, veneno extinctus eſt. Filiique eius in Ruzziam
34 exilio ſunt damnati. Knut ergo Adelradi regnum accepit, vxoremque eius Immam, ſororem Richardi Comitis CAP. 91.
Nordmannorum ſibi coniugio copulauit, & germanam ſuam Margaretam pro fœdere. Quam deinde repudiatam à Comite, Knuth Rex dedit Wolf Duci Angliæ, eiuſque Wolf ſororem copulauit Duci Guduino, callide ratus Anglos per connubia Danis fideliores. Quæ res eum non fefellit.
35 Et Richardus quidem Comes iram Knut declinans, Hieroſolymam profectus, ibidem obiit, relinquens filium in Nordmannia nomine Robertum, cuius filius eſt iſte Willelmus, quem Franci Baſtardum vocant. Wolf autem ex ſorore Regis Knut filios ſuſcepit, Bern Ducem, & Suein Regem.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Regem Guduin à ſorore Wolf Ducis, Suein, Toſtin, & Haroldum genuit parricidas. Quam generationis ſeriem, quoniam ſecuturæ lectioni vtilem iudicauimus, hic inſerere videbatur.

CAP. 92. Victor ergo Knut ab Anglia rediens in ditione ſua per annos multos regnum Daniæ poſſedit & Angliæ. Quo etiam tempore multos in Daniam ab Anglia adduxit Epiſcopos. De quibus, Bernardum poſuit in Sconiam, Gerbrandum in Selandiam, Reinherum in Finne. Quod zelatus noſter Archiepiſcopus Gerbrandum redeuntem ab Anglia cepiſſe dicitur, quem ab Elnodo Archiepiſcopo Anglorum ordinatum eſſe cognouit. Ille vero vt neceſſitas perſuaſit, ſatis faciens, fidelitatem Hammaburgenſi Eccleſiæ cum ſubiectione debita ſpondens, familiariſſimus deinceps Archiepiſcopo noſtro effectus eſt. Per quem ille ſuos etiam legatos ad Knut Regem tranſmittens cum muneribus, congratulatus eſt ei de rebus bene geſtis in Anglia: ſed corripuit eum de præſumptione Epiſcoporum, quos tranſtulit ex Anglia: quod Rex gratanter accipiens, ita poſtmodum coniunctus eſt Archiepiſcopo, vt ex ſententia eius omnia deinceps facere maluerit. Hæc nobis de auunculo ſuo Rex Danorum innotuit, nec de captione Gerbrandi tacuit. CAP. XXXVIII.

CAP. 93. Anno Pontificis Vnwani XII. Heinricus Imperator, iuſtitia & ſanctitate inſignis, cum iam Saxones, Italos, & Burgundiones Imperio ſubiecerat, ad cæleſte migrauit imperium. Cui etiam ſucceſſit in ſceptro fortiſſimus Cæſar Conradus; mox Polanos & Regem eorum Miſingum magna virtute perdomuit, & auxiliatores eorum Bohemos, cæteroſque Slauorum populos ſub tributum miſit. Cum Rege etiam Danorum ſiue Anglorum, mediante Archiepiſcopo pacem fecit, [cuius & filiam filio ſuo depoſcens vxorem, dedit ei ciuitatem Sliaſwig cum Marchia, quæ trans Egdoram eſt, in fœdus amicitiæ. Et ex eo tempore fuit Regum Daniæ.] CAP. XXXIX.

CAP. 94. Inter Knut & Olaph Regem Nordmannorum conti- CAP. XL.

nuum fuit bellum, nec ceſſauit omnibus diebus vitæ eorum; Danis pro Imperio certantibus, Nordmannis vero pro libertate pugnantibus. In qua re iuſtior erat cauſa regis Olaph, cui bellum neceſſarium magis fuit, quam voluntarium. Si quando autem tempus à bellorum motibus quietum erat, idem Olaph iudicio & iuſtitia Regnum gubernauit. Inter cætera enim virtutum opera magnum Dei zelum habuit, ita vt maleficos de terra diſperderet, quibus cum tota Barbaries exundet, præcipue Norwegia talibus monſtris plena eſt. Nam Diuini, & Augures, Magi, & Incantatores, cæterique ſatellites Antechriſti ibi habitant. Quorum præſtigiis & incantationibus infelices animæ ludibrio à Dæmonibus habentur. Hos omnes, & huiuſmodi, beatiſſimus Rex Olaph perſequi decreuit, vt ſublatis ſcandalis, firmius in Regno ſuo Religio Chriſtiana eluceſceret: habuit etiam ſecum Epiſcopos & Presbyteros multos ab Anglia, quorum monitu & doctrina, cor ſuum Deo præparauit, ſubiectumque populum ad regendum commiſit. Ex quibus clari doctrina & virtutibus erât Sigafrid, Grimkil, Rodulf, & Bernard. Hij iuſſu Regis ad Suediam & Gothiam, & ad cæteras Inſulas, quæ trans Nordmanniam ſunt, accedentes, Barbaris verbum Dei & Regnum Ieſu Chriſti euangelizabant. Miſit etiam Rex nuntios ad Archiepiſcopum noſtrum cum muneribus, petens ſuppliciter, vt Epiſcopos eius benigne reciperet, ſuoſque ad eum tranſmitteret, qui rudem Nordmanorum populum

CAP. XLI. in Chriſtianitate confortarent. Simili autem Religionis amore alter Olaph in Suedia dicitur floruiſſe. Is ſubditos ſibi populos ad Chriſtianam volens conuertere fidem, magno laborauit ſtudio, vt templum Idolorum Vbſola, quod in medio Sueoniæ ſitum eſt, deſtrueretur. Cuius intentionem Pagani metuentes, placitum cum Rege conſtituerunt, vt ſi ipſe Chriſtianus eſſe vellet, optimam Suediæ Regionem, quam vellet ſuo iure teneret, in qua Eccleſiam & Chriſtianitatem conſtituens, nemini de populo vim recedendi à cultura Deorum inferret, niſi qui ſponte

ad Chriſtum vellet conuerti. Huiuſmodi Rex placito gauiſus, mox in Occidentali Gothia, quæ Danis proxima eſt vel Nordmannis, Eccleſiam Deo ſedemque fundauit Epiſcopalem. Hæc eſt ciuitas Scarane maxima, in qua petente Chriſtianiſſimo Rege Olaph primus ab Vnwano Archiepiſcopo, Thurgot eſt ordinatus Epiſcopus. Ille vero ſtrenue legationem ſuam agens in gentibus, duos nobiles Gothorum populos Chriſto ſuo lucratus eſt labore. Per illum ergo Epiſcopum Rex Olaph ingentia Metropolitano Vnwano direxit munera. Præterea duos idem Rex fertur habuiſſe filios, quos ambos vna cum vxore ſua ac populo baptizari præcepit. Quorum alter qui natus eſt à concubina, Emund nomen habuit: Alter Anund, quem Rex à legitima genuit vxore, qui cognomento fidei, & gratiæ dictus eſt Iacobus. Iuuenis quidem ætate, verum ſapientia & pietate omnes præceſſit, qui fuerunt ante eum; nec quiſpiam Regum fuit populo Sueonum tam acceptus ſicut Anundus.

CAP. 95. Eo tempore cum eſſet pax firma inter Slauos & Tranſalbianos, Vnwanus Archiepiſcopus Metropolim Hammaburg renouauit, Clerumque diſperſum colligens, magnam ibidem tam ciuium quam fratrum multitudinem adunauit. Itaque cum Duce Bernardo frequenter inhabitans locum, ſæpe dimidium annum vixit in Hammaburg,glorioſiſſimũ Regem Knut inuitans ad colloquium, Slauorumque Satrapas Vtonem & Sedericum. Tali modo Pontifex Vnwanus domi foriſque clarus, Legationem ſuam in gentibus narratur impleſſe. Nunc reſtant dicenda, quæ de martyrio Regis Olaph fama volante cognouimus. CAP. XLII.

CAP. 96. Olaph igitur Nordmannorum Rex clariſſimus, contra Knut Regem Danorum, qui Regnum ſuum impugnauit, perpetuo decertabat prælio, tandemque ſeditione Principum ſuorum, quorum vxores propter maleficia à Regno ſuſtulit, Nordwegia depulſus eſt. Et regnauit Knut in Nordmannia ſimul & Dania, quod nulli Regum prius contingere potuit in Dania. Olaph vero Rex beatiſſimus CAP. XLIII. 36

totam ſpem fiduciamq; ſuam in Domino ponens, denuò ad comprimendos Idololatras, bellum inſtaurat. Itaque ab Olaph Sueonum Rege, cuius habebat filiam, & populis Inſularum infinitam armatorum congregans multitudinem, patrium regnum vi recepit & armis. Vnde Rex Chriſtianiſſimus fortitudine in hoſtes, & iuſtitia in ſuos celebris, ad hoc ſe in Regnum à Deo credidit reſtitutum, vt iam ex tunc nemini parcere debuiſſet, qui vel Magus permanere vellet, aut Chriſtianus fieri detrectaret. Et cum magna ex parte votum ſuum impleſſet, pauci qui ex Magis remanſerant, in vltionem eorum quos Rex damnauit, ipſum etiam obtruncare non dubitarunt. Alij vero dicunt eum in bello peremptum, quidam autem in medio populi circo, ad ludibriũ magis expoſitum. Sed & alij ſciunt illum ob gratiam Knut Regis latenter occiſum: quod & verum eſſe non diffidimus, eo quod Regnum eius inuaſerit. Igitur Olaph Rex & Martyr, tali fine cõſummatus eſt, corpuſque eius in ciuitate magna Regni ſui, quæ Throndempnis dicitur, cum decenti eſt honore tumulatum. Vbi vſq; hodie pluribus miraculis & ſanitatibus, quæ per eum fiunt, Dominus oſtendere dignatus eſt; quanti meriti ſit in cælis, qui ſic glorificatur in terris. Regnauit autem annis XII. Cuius paſſionis feſtiuitas agitur IIII. Kal. Auguſti: omnibus Septentrionalis Oceani populis, Sueonum, Gothorum, Semborum, Danorum atque Slauorum æterno cultu memorabilis.

CAP. XLIIII. Per idem tempus quidam ab Anglia, Wolfredus nomine, inſtinctu Diuini amoris Suediam ingreſſus, Paganis verbum Dei cum magna fiducia prædicauit. Qui dum multos prædicatione ſua ad fidem Chriſtianam conuertiſſet, Idolum gentis nomine Torſtan, in Concilio Paganorum cæpit anathematizare; ſimulque arrepta bipenni ſimulachrum in fruſta concidit. Qui pro talibus auſis, ſtatim mille confoſſus vulneribus, animam martyrij laurea dignam tranſmiſit in cælum. Cuius corpus Barbari laniatum, poſt multa ludibria merſerunt in paludem. Hæc ve- CAP. 97.

raciter

raciter comperta, memoriæ tradidi: quamuis ſint & alia, quæ adhuc ſcribi digna ſint. Verum de Vnwano, & quæ ſuo tempore geſta ſunt, ſufficienter dictum eſt, & ſicut æſtimo, fideliter. Apud Magdaburg ipſo tempore Walthardo ſucceſſit Gero, deinde Hunfrid, ambo viri ſancti, & Epiſcopali nomine digni. Deinde obiit glorioſus Archiepiſcopus Vnwanus VI. Kalend. Februarij: Anno Domini M. XXIX. Indictione XII. & ſepultus eſt iuxta prædeceſſorem ſuum à latere ſiniſtro. [Et ipſo tempore migrauit Poppo celeberrimus Danorum Epiſcopus, cui mox ſubrogatus Eſico, cum ad Egdoram fluuium perueniſſet, ibidem ægritudine correptus obiit.]

CAP. 98. LIBENTIVS ſedit annos fere quatuor. Is cum eſſet CAP. XLV. nepos alterius Libentij, & tunc maior domus Præpoſitus, 37 fauore Gyſlæ Imperatricis Ferulam ſuſcepit à Cæſare Conrado; Pallium vero à Papa Iohanne XIX. Vir ſimplex & rectus ac timens Deum. Cumq; omnibus eſſet affabilis, ſingulari quodam amore Clerum dilexit, inopum neceſſitatibus erat valde compatiens. Ipſe igitur vicum trans flumen ab incolis terræ precio redimens, & fratribus offerens XXX. ex eo per annum dari conuiuia ſtatuit. At vero Xenodochij talem omnino ſollicitudinem curauit habere, vt in hac parte ſola, negligentias omnium prædeceſſorum ſanare videretur. Adeo redundauit Epiſcopatus & Præpoſitura & Xenodochium, vt vix egens quiſquam poſſet inueniri. Sed forte hoc incredibile videtur hiis, qui huius temporis egeſtatem vident: nec fortaſſe tunc quiſquam crederet, ea futura, quæ nunc facta videntur. Libentius itaque bonus in Præpoſitura, multo melior in Cathedra, CAP. XLVI. Legationem ſuam ad gentes ferventi animo ingreſſus eſt. Et primo omnium concilians ſibi Knut Regem Danorum, in Seland Gerbrando ſubrogauit Auoconem, in Aldenburg ordinauit Meinherum, Thurgoto autem ſucceſſorem poſuit de Ramſola Goteſcalcum Epiſcopum. Illis namque diebus beatiſſimus Thurgot Epiſcopus, pro labore prædicationis Bremæ cum Archiepiſcopo diutius

conſiſtens, aſperrimo lepræ percuſſus morbo, diem voca-
tionis ſuæ cum magna expectauit patientia. Tandemque
bono conſummatus fine, in ſancti Petri ſepultus eſt Baſi-
lica. Vbi & Folquardus & Harich, & magnus Odinkarus,
& Poppo in pace requieſcunt. Aderant vero tunc cum Ar-
chiepiſcopo Prædicatores inclyti, Odinkar iunior, Sigafrid
à Suedia, Rodolf à Nordmannia Epiſcopi, narrantes ei
quanta fecerit Dominus in ſalute gentium, quæ quotidie
conuertebantur ad Dominum. Quos noſter Pontifex, vt
par fuit, honorifice dimiſſos ad prædicationē denuo miſit.

CAP. Tempore illo Conradus Imperator, filiam Knut Regis, CAP. 99.
XLVII. Heinrico filio ſuo accepit in matrimonium. Et regio ſta-
tim faſtu Italiam ingreſſus, Knut Regem itineris ſui ha-
bens comitem, potentia trium Regnorum Barbaris genti-
bus valde terribilem. Regno fecit iuſtitiam. Ille autem
cum tres haberet filios, ſingulos ſuper ſingula Regna po-
ſuit, ipſe aliquando viſitans Danos, aliquando vero Nord-
CAP. mannos, ſæpiſſime autem ſedit in Anglia. Archiepiſcopus CAP.
XLVIII. igitur crebro Metropolim Hammaburg viſitauit. Nam 100.
eo tempore virtute Knut Regis, & Ducis Bernardi pax
firma trans Albiam erat, cum etiam Cæſar Winulos bello
domuerit. Principes enim eorum Gneus & Anatrog Pa-
gani erant; Vto vero tertius, filius Miſtiwoi male Chriſtia-
nus. Vnde & pro crudelitate ſua à quodam Saxonum trāſ-
fuga interfectus eſt, filium habens Goteſcalcum, qui per
idem tempus apud Luniburg, Monaſterium Ducis, lite-
ralibus erudiebatur ſtudiis, Gotheſcalco Gothorum Epi-
ſcopo eiuſdem cœnobij curam agente. Verum is comper-
ta morte parentis, ita furore commotus eſt, vt reiectis cum
fide literis, arma corriperet, amneque tranſmiſſo, Winulis
ſe Dei inimicis coniungeret. Quorum fretus auxilio,
Chriſtianos impugnans, multa milia Saxonum, in patris
proſtrauit vindictam. Hunc tandem quaſi latronum Prin-
cipem, Bernardus Dux capiens, in cuſtodia tenuit, virumq;
arbitrans fortiſſimum, iuncto ſecum fœdere, dimiſit eum.
Qui veniens ad Knut Regem, profectus eſt cum eo in
Angliam,

CAP. Angliam, & ibi manſit multo tempore. Interea Archie- CAP.
101. piſcopus piis operibus ſemper intentus, Eccleſiam ſuam XLIX.
epiſcopaliter exornauit, & filios Eccleſiæ paſtoraliter edu-
cans, omnibus erat acceptus; etiam, quod difficile eſt, Prin-
cipibus. Suo ergo tempore Bernardus Dux, & frater eius 38
Theotmarus, exhortante piiſſima Emma, quæ Eccleſiam
valde dilexit, Bremenſi Eccleſiæ multa bona fecerunt,
ſuumque Theſaurum Deo & Genetrici eius, ſanctoque
Willehado confeſſori eadem Emma fere totum obtulit.
Quæ etiam pro dilectione Pontificis omnes Eccleſiæ fi-
lios, tanquam ſui eſſent, fouit. Inuiderunt ergo nobis fata,
ne diu tali frueremur paſtore, qualis erat Libentius, dile-
ctus, inquam, Deo & hominibus. Qui in feſtiuitate ſancti
Bartholomæi duas, vt aiunt, ægreſcens celebrauit miſſas,
finitoque pro more Pſalterio, ſuis æternum lugentibus, ea-
dem die gaudens migrauit ad Dominum. Cuius obitus
contigit anno Domini M. XXXII. Indictione XIII. VIII
Kalend. Septembris.

CAP. HERMANNVS ſedit annos vix tres. Cambuccam Pa- CAP. L.
102. ſtoralem à Cæſare Conrado meruit: Pallium à Papa mi- 39
nore Benedicto, ab Haluerſtatenſi Choro electus, Eccleſiæ
eiuſdem Præpoſitus fuit. Vir, vt aiunt, miræ ſimplicitatis,
ſed parum habens prudentiæ ſerpentis; ideoque facile de-
ceptus à clientibus, raro Parochiam viſitauit. Semel Ham-
maburg acceſſit, & tunc cum exercitu veniens, Epiſcopa-
tum, quaſi non ſuum, deſpoliauit, abiensque velut terram
ſalſuginis dereliquit. Rapacitatis incentor & auctor conſi-
liorum, quidam Macco fuit, Archiepiſcopi vicedominus.
Cæterum nobiles viros habuit Capellanos, Thiadericum 40
& Sindgerum, quem deinde Romana ſedes Clementem
appellauit. Subdiaconus autem eius erat Adelbertus, po-
ſtea noſter Archiepiſcopus, iam tunc minax vultu & ha-
bitu, verborumque altitudine audientibus ſuſpectus. Pon-
tifex ergo paruipendens omnia quæ in Epiſcopatu inue-
nit, primo quidem Muſicum Guidonem Bremam addu-
xit, cuius induſtria Melodiam, & Clauſtralem diſciplinam
correxit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

correxit. Quod ſolum ex eius proſpere ceſſit operibus. Deinde antiquiſſimum ſancti Michaelis Oratorium diruens, corpora trium prædeceſſorum eius: ſcilicet Adalgarij, Hogeri, & Reinwardi ab eo loco ſuſtulit, ac recondidit in maiori Baſilica, ſub ipſo tribunali. Tunc magnum & vtile ingreſſurus opus, murum ciuitati circundare voluit, vixque iactis fundamentis, cum opere vitam finiuit. Ita magnus ille Pontifex Hely, dum ſuos à rapina non corripuit, etiam in bonis aliquibus, Deo vltionum diſplicuit. Mortuus eſt autem in Epiſcopatu Haluerſtadenſi, dum eſſet in Prædio ſuo Hildenrothe. Corpuſq; eius Bremam reuectum ſubterratum eſt in medio Chori. Obiit vero quarto Kalend. Octobris.

CAP. LI. BEZELINVS cognomento Alebrandus ſedit annis decem, vir omni bonorum genere decoratus, Epiſcopali CAP. 103.
41 dignus officio, dilectus Deo & hominibus. Et hunc nobis Eccleſia præſtitit Colonienſis. Imperator Conradus obtulit ei baculum, & Benedictus Papa Pallium tranſmiſit. Ordinatus eſt autem à Suffraganeis, & aliis ſeptem Saxoniæ Epiſcopis. Et hoc in vrbe Metropoli Hammaburg cum ingenti gloria. Ad laudem beati viri parum eſt omne quod dicimus, à cuius laude necdum aliquem diſcordantem audiui. Vt enim breui quodam indiculo, complectamur imaginem virtutis eius, Pater Patriæ fuit, Decus Cleri, Salus populi, Terror male potentum, Exemplar beneuolentium, Egregius pietate, vel qui omnia vellet ad perfectum ducere, dicta & facta eius omnia dulci memoria poſteris comprehenſa. [Videns autem peſtiferum morbum de connubio Clericorum magis de die in diem creſcere, ſtatuit pedibus in ſententiam ire prædeceſſoris ſui Libentij, ſi tamen Eccleſiam & clauſtrum antea ad ſuum perduceret ſtatum.] Et cum omnibus eſſet talis, qualem ſinguli deſiderabant, ſingularis cura eius & amor ſuper Clericis fuit, de quibus nec tolerare poterat, vt cuiquam malum diceretur verbum. Nam & clauſtrum renouauit, & Canonicis menſam ipſe primus inſtituit. Prius enim cum præbenda

fere

fere tenuis videretur, triginta cõuiuia quæ Libentius Epiſcopus dari per annum ſtatuit, adiectis ex ſua parte quibuſdam decimis, ita ordinauit, vt albus detur fratribus panis vltra ſolitam annonam cotidie: In dominicis vero diebus vnicuique duplex mellitæ copia. Nam & vinum dari fratribus contra naturam Saxoniæ diſpoſuit: Quod etiam in diebus ſuis ferme peregit. Compoſita ergo menſa, manum vertit ad clauſtrum, quod ille dum prius ligneum eſſet, lapideum fecit; forma, vt mos eſt, quadrata, vario cellarum ordine diſtinctum, & viſu delectabile. Deinde murum ciuitatis à prædeceſſore ſuo Hermanno orſum, in gyro conſtruens, aliquibus in locis eum vſque ad propugnacula erexit; alias quinque aut ſeptem cubitorum altitudine ſemiperfectum dimiſit. Cui etiam ab Occaſu porta grandis inhæſit, ſuperque portam firmiſſima turris, Italico munita opere, & ſeptem ornata Cameris, ad diuerſam oppidi neceſſitatem.

CAP. 104. Hæc dum Bremæ operis inſignia relinqueret, mox ad Eccleſiæ Hammaburgenſis ædificationẽ toto cordis amore accingitur. Ibi enim poſt cladem Slauanicam, quam ſupra contigiſſe retulimus, Vnwanus Archiepiſcopus, & cum eo Dux Bernardus clauſtrum nobile de ruinis antiquæ ciuitatis eleuantes, Eccleſiam & diuerſoria omnia conſtruxerunt lignea. Alebrandus vero Pontifex aduerſus crebras hoſtium incurſiones, aliquod fortius præſidium pro inopia neceſſarium loci arbitratus, primus omnium Eccleſiam, quæ conſtructa erat in Matris Dei honore, lapide quadro ædificauit. Aliam deinde ſibi domum fecit lapideam, turribus & propugnaculis valde munitam. Cuius æmulatione operis Dux prouocatus, & ipſe domum ſuis in eodem loco parauit. Ita prorſus ciuitate renouata, Baſilica eadem ex parte vna habuit domum Epiſcopi, ex alia prætorium Ducis. Voluit etiam nobilis Archiepiſcopus Hammaburg Metropolim circumdare muro ac munire turribus, niſi velocior eius tranſitus, votum eius impediſſet. Trans Albiam enim ſuo tempore ac per totum Regnum pax firma CAP. LII. 42 CAP. 105. CAP. LIII.

 erat.

erat. Principes Slauorum Anatrog & Gneus & Ratibor,
pacifice ad Hammaburg venientes, Duci ac Præſuli mili-
43 tabant. Sed cum diuerſo modo & tunc & nunc in gente
Winulorum Dux & Epiſcopus laborarent, Duce ſcilicet
pro tributo, Pontifice vero pro Chriſtianitate augenda,
iam dudum ſacerdotum ſtudio, Chriſtiana ibidem Reli-
gio conualuiſſet, ſi conuerſionem gentis, auaritia Princi-
pum non præpediret.

Archiepiſcopus igitur pro legatione ſibi ad gentes cre- CAP.
dita, more prædeceſſorum ſuorum ſollicitus, coadiutores 106.
prædicationis ſuæ ordinauit Epiſcopos; Rodolfum ex Ca-
pellanis ſuis in Sliaſwig, Abellinum in Slauaniam, Wal à
Bremenſi choro in Ripam; cæteris vero qui ſuperfuerunt
CAP.LIIII adhuc viuentibus, & in vinea Domini non ocioſis. Anno CAP.
Pontificis ſexto, manu fortis Conradus Romanorum Im- 107.
perator obiit, & ſucceſſit ei filius Heinricus, ille qui Vngros
perdomuit. Eodem tempore memorabiles Aquilonis Re-
ges obierunt Knut & Olaph germani fratres. Quorum al-
ter, videlicet Olaph, Rex Sueonum ſucceſſorem Regni ha-
buit filium, de quo ſupra diximus, Iacobum. Sub quo iu-
nior Suein filius Wolf militauit in Suedia XII. annis, qui
etiam nobis retulit Iacobo regnante, Chriſtianitatem late
in Sueonia diffuſam eſſe. Alter vero frater, ſcilicet Knut,
in Angliam ceſſit, tenuitque Regna Danorum, Anglorum
ac Nordmannorum in ditione ſua, per viginti duos annos.
Poſt cuius mortem, vt ipſe diſpoſuit, ſuccedunt ei filij eius CAP.
in Regnum: Haroldus in Angliam, Suein in Nordman- 108.
niam, Hardeknut in Daniam. Iſte cum eſſet filius Imme
Reginæ, ſororem habuit eam, quam Cæſar Heinricus po-
ſtea in coniugium accepit: Cæterum Suein & Harold à
concubina geniti erant. Qui, vt mos eſt Barbaris, æquam
tunc inter liberos Knut ſortiti ſunt partem hæreditatis.
Haroldus ergo in Anglia triennium regnauit. Contra quem
frater à Dania veniens, in Flandria claſſem adunauit. Sed
Rex Anglorum morte præuentus, bellum diremit. Sicque
Hardeknut Angliam ſimul poſſedit & Daniam. Illo tem-

CAP. 109. pore Suein iunior dum in Angliam iter ageret, tempeſtate maritima Hatheloe nauibus appulit. Quem proxima quæque locorum more piratico vaſtantem, milites quidam Archiepiſcopi capiunt, & in præſentiam eius pertrahunt. Ille vero captiuum cum honore recipiens Bremam duxit, & iuncta ſecum amicitia poſt dies aliquot regie donatum permiſit abire. Hæc nobis de ſe Rex ipſe narrauit, ſumma laude illum prædicans Archiepiſcopum, forma corporis & liberalitate animi omnibus acceptum. Retulit etiam circumſtantibus de Regio Pontificis apparatu, & theſauro Eccleſiæ inæſtimabili, quem ſe ait Bremæ vidiſſe, & alia multa. CAP. LV.

CAP. 110. Alebrandus autem Archipræſul omnibus acceptus, à Duce Bernardo ac eius germano Thiadmaro pro liberalitate animi valde honoratus eſt. Solis inuiſus erat malefactoribus, ſicut Vtoni Marchioni, cuius ſuperbiam ſua confudit magnanimitate. CAP. LVI.

CAP. 111. [Interea ſecũdus filiorum Knut, qui regnauit in Nordmannia, Suein obiit. Tunc Nordmanni elegerunt Magnum filium Olaph Martyris à concubina. Magnus ergo ſtatim inuadens Daniam, duo regna poſſedit; Hardeknut Rege Danorum in Anglia cum exercitu morante. Qui mox aduerſus Magnum pugnaturus, conſanguineum ſuum Suein claſſi præfecit. Suein ergo à Magno victus, cum in Angliã remearet, Hardeknut mortuum reperit.] CAP. LVII. 44

CAP. 112. Ipſo vero tempore Aſcomanni & piratæ per oſtium Wirrahæ progreſſi, vſque ad Liſmonam venerunt, inſperate omnia vaſtantes. Quibus inde ad naues redeuntibus, bellum ad Aunon illatum eſt, ibique maxima pars eorum trucidata eſt. Mortuo igitur Hardeknut Angli in locum eius fratrem eius Eduardum, quem de priori marito Imma genuit.

CAP. 113. Vir magnus & timens Deum. Iſque ſuſpectum habens Suein, quod ſceptrum Anglorum ſibi repoſceret, pacem cum Tyranno fecit; Conſtituens eum proximum ſibi poſt mortem regni Anglorum hæredem, etiam ſi filios ſuſciperet. Tali itaque pacto Suein mitigatus in Daniam remeauit, & multa cum Magno prælia

exercuit. Qui ſæpius victus ad Anundum Regem Sueo-
CAP. num fugiens peruenit. Victor ergo Magnus Daniam ob- CAP.
LVIII. tinuit ſimul & Norwegiam. Ad quem Archiepiſcopus 114.
noſter vſque Sliaſwig pro colloquio venit, habens in co-
mitatu ſuo Ducem Bernardum, & Thiadmarum Hilden-
ſemmenſem Epiſcopum, & Rodulfum eiuſdem ciuitatis
Epiſcopum. Iſte Thiadmarus à Dacia oriundus, cum Re-
gina Gunhild aduenit, cuius patrocinio ille meruit Hil-
denſemmenſem Epiſcopatum. Nam barbarice Timmo
vocabatur. In quo colloquio ſoror Magni Regis Ordulfo
filio Ducis deſponſatur. Qui vix peractis nuptiis, in gra-
tiam cognati quendam Haroldum Danorum Principem
redeuntem ab Vrbe Apoſtolorum trans Albiam obtrun-
cauit innoxium. Cuius mortis cauſa ea fuit, quod de Re-
gali ſtirpe Danorum genitus, ſceptro propior quam Mag-
nus eſſe videbatur. Ea res initium calamitatis peperit in
CAP. familiam Ducis. Magnus autem Rex pro iuſtitia & forti-
LIX. tudine carus erat Danis, verum Slauis terribilis, qui poſt
mortem Knut Daniam infeſtabant. Ratibor itaque Dux
Slauorum interfectus eſt à Danis. Ratibor iſte Chriſtianus
erat, vir magnæ inter Barbaros poteſtatis. Habuit enim
octo filios, Slauorum Principes; qui omnes occiſi ſunt à
Danis, dum patrem vlciſci quæſierunt. Ad cuius mortem
vlciſcendam, iam tunc cum toto exercitu Winuli venien-
tes, vſque ad Ripam vaſtando progreſſi ſunt. Et forte Mag-
nus Rex tunc à Nordmannia rediens Heidibam appulit.
Qui mox Danorum copiis vndique collectis, egredientes
à Dania Paganos, in campeſtribus Heidibæ excepit, &
quindecim milibus occiſis, facta eſt pax & lætitia Chriſtia-
nis deinceps omni tempore Magni. Eodem vero tempore
Goteſcalcus poſt mortem Regis Knut, & filiorum eius
rediens ab Anglia, contra Slauaniam venit infeſtus, omnes
impugnans, magnumque Paganis terrorem incutiens. De
cuius fortitudine & potentia, quam ſuper Barbaros ha-
buit, poſtea dicemus. CAP.
CAP. LX. Et hæc quidem forinſecus dum varia ſorte ſunt geſta, 115.

in Bremis ſtatus rerum labefactari cœpit: Summiſque negatum ſtare diu. Noſtræ quoque inuidit proſperitati. In diebus illis nobiliſſima ſenatrix Emma obiit, vxor quondam Liudgeri Comitis, & ſoror Meginwerki Epiſcopi Padarburnenſis, ſed vidua iam per annos XL. quæ ingentem theſaurum, quem habuit, totum fere pauperibus & Eccleſiis diſperſit, cuius corpus in Bremenſi requieſcit Eccleſia, anima vero gaudet in cæleſti requie. Quæ dum adhuc viueret, Bremenſi Eccleſiæ cortem Stiplaga, iuxta Rhenum dedit. Liſmona vero, neſcio pro quo filiæ delicto, in partem ceſſit Imperatoris Conradi: pro qua re Giſla Regina eo tempore [Bremam accedens, fratribus multa bona fecit, Eccleſiæ, & omnibus indigenis, deinde Liſmonam cum Archiepiſcopo viſitauit.]

CAP. 116. Anno Archiepiſcopi penultimo, domus ſancti Petri CAP. LXI.
Bremæ conflagrauit, eiuſque flamma incendij clauſtrum
cum officinis, Vrbem cum ædificiis totam conſumſit, ve- 45
teriſque habitaculi nullum remanſit veſtigium. Ibi ſacræ Theſaurus Eccleſiæ, ibi libri, & veſtes, ibi omnia ornamenta ſunt conſumta. Et hæc quidem rerum damna facile recuperari poſſent, ſi maiora non pateremur in moribus detrimenta. Multum enim diſtant, vt quidam ait, damna morum, à damnis temporalium rerum, cum illa intra nos ſint, iſta extra nos. Sane ex illo tempore fratribus, qui ante Canonice vixerant, extra clauſtrum vagantibus, Regula ſanctorum Patrum, per multa prius ſæcula ſtudioſe conſeruata, primo negligentius haberi cæpit, deinde funditus abiecta conſenuit. Et ſunt anni ab ordinatione ſancti Willehadi cum Bremenſis Eccleſia fundata eſt, vſq; ad finem Alebrandi, quando eadem Eccleſia combuſta
eſt, ferme CCLXX. Combuſta eſt autem intrante Autum- 46
CAP. 117. no, quod eſt III. Idus Septemb. Eo tempore Archiepiſco- CAP. LXII.
pus in Freſiam iter egit. Qui conflagratione audita Eccleſiæ, mox pedem retorſit, iactiſque ſequenti æſtate fundamentis, ad formam Colonienſis Eccleſiæ diſpoſuit huius noſtræ magnitudinem perficere. Et profecto ſi longiorem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

ſibi vitam fata conceſſiſſent, omne opus Eccleſiæ paucis
perfeciſſet annis. Tanta erat illius animoſitas, & in omni
opere inſtantia, præcipue vero in Templi ædificatione.
Porro ſola æſtas, quæ inceperat hoc opus, fundamenta Ec-
cleſiæ iacta, columnas & arcus earum, lateraque in altum
erecta vidit. Tranſacta autem hyeme, cum iam Paſchalis
immineret feſtiuitas, beatiſſimus Pontifex Alebrandus
pridie ante Dominicam cænam, non inſcius, vt credo, vo-
cationis ſuæ, ab Eccleſia Schirmbeke Bremam nudis pe-
47 dibus acceſſit. Vbi multa oratione cum lacrymis effuſa,
Deo & ſanctis eius commendauit Eccleſiam. Cumque
iam febribus tangeretur, nauigio ad Buccenſem delatus
eſt Præpoſituram, ibique ſeptem ſuperuixit dies. Sic ter-
renum phaſe cæleſtibus mutans azimis anima eius gau-
dens tranſiuit ad Dominum. At vero corpus Antiſtitis cum
ingenti luctu ſequentium occurrentiumque per alueum
Wiſuræ fluuij Bremam deportatũ; in medio nouæ, quam
ipſe tunc orſus eſt, Baſilicæ tumulatum eſt. In quo ſimili-
ter loco primum Altare maius ſitum fuerat, iuxta Mauſo-
CAP. leum ſancti patris Willehadi. Per idem vero tempus apud
LXIII. Magdaburg fælicis memoriæ Hunfrid Archiepiſcopus
obiit, cui Engilhard reiecto Winthero, qui Epiſcopatum
ſpreuit, ſucceſſit. Anno Domini M. XLIII. contigit depo-
ſitio dilecti patris noſtri Alebrandi, circa diem XVII. Kal.
Maij, Indictione XI. Vale in Chriſto Paſtor amabilis, tuo-
que gregi nunquam obliuiſcende. Tranſi ad Paſcha cælo-
rum, vbi cum agno Paſchali epuleris in azymis ſincerita-
tis & veritatis. Recipere feliciter in æterna tabernacula,
vbi cum Angelis indeficua læteris beatitudine. Quam diu
enim temporali nobiſcum fruebaris vita, paſtoralis curæ
officia nobiliter impleſti. Vita & doctrina, omnia nobis
dulcia. Nunc autem raptus es, ne malitia mutaret intel-
lectum tuum. Ideoque pius Dominus properauit educere
te de medio iniquitatum, vt fructum laborum tuorum
pleniter perciperes, etiamſi non omnia bona perfeceras,
quæ voluiſti. Ergo iuſtitia tua manet, & memoriale tuum

non derelinquetur in ſæculum ſæculi.

CAP. 118. ADALBERTVS Archiepiſcopus ſedit annis vndetriginta. Virgam paſtoralem ſuſcepit ab Heinrico Imperatore, filio Conradi, qui à Cæſare Auguſto in ſolio Romanorum Imperatorum XC. ſediſſe reperitur, exceptis hiis, qui ſimul cum alteris regnabant. Pallium Archiepiſcopale, vt prædeceſſores ſui, per legatos ſuos accepit à ſupradicto Papa Benedicto, quem in ordine Romanorum Pontificum poſt Apoſtolos, fuiſſe CXLVII. reperimus. Ordinatio eius facta eſt Aquiſgrani, Cæſare præſente, cum Principibus, aſtantibus etiam XII. Epiſcopis, & manum imponentibus. Cuius benedictionis copiam ipſe multotiens, ſibi maledicentibus obiecit, ſubridens ac dicens, ſe non poſſe maledici ab aliquo, qui à tantis Eccleſiæ patribus ab initio ſimul tam ſolenniter benedictus fuerit. De cuius viri geſtis & moribus cum difficile ſit aliquid dignum ſcribere, ad ſcribendum nos cogit neceſſitas, quoniam promiſimus libelli huius tenorem, O venerabilis Præſul Liemare, vſque ad Pontificatus tui diem extendere. Vnde licet ſtulte audacterque hoc introierim pelagus, nunc tamen haud imprudenter feciſſe videar, ſi ad littus properabo. In quo littore, acceſſioné vix aliquem, imperitiæ meæ portum video: Ita plena ſunt omnia ſcopulis inuidiæ, detractationumque aſperitatibus, vt ea, quæ laudaueris, adulatione carpant, quæ vero delicta reprehenderis, fieri dicant ex maleuolentia. Cum tamen vir ille memorabilis omni genere laudũ poſſit extolli, quod nobilis, pulcher, ſapiens, eloquens, caſtus & ſobrius. Hæc omnia in ſe ipſo continebat, itemque alia bona, quæ extrinſecus homini ſolent accidere, videlicet vt ſit diues, & felix, vt gloriam habeat & potentiam, omnia ſibi abunde fuerunt. Præterea in legatione gentium, quod primum eſt Hammaburgenſis Eccleſiæ officium, nemo vnquam tam ſtrenuus potuit inueniri. Item in diuinis Miniſteriis ſolemniter obeundis, in honore ſedis Apoſtolicæ, in fidelitate Reipublicæ, in ſolicitudine etiam ſuæ Parochiæ, vix poterat habere compa-

CAP. 119.

INCIPIT LIBER TERTIVS. CAP. I.

CAP. II.

rem,

rem,aut qui in cura paſtorali vigilantior eſſet in omnibus, ſi ita perſeueraſſet. Nam cum talis fuerit ab initio,circa finem deterior videbatur, ad quem virtutis ſuæ defectum corruit, vir non bene cautus; tam ſua negligentia, quam cæterorum impellente malitia. De quibus ſuo loco poſtea latius dicetur. Quoniam vero difficile eſt omnes viri actus aut bene,aut pleniter, aut in ordinem poſſe diffiniri à me: præcipua geſtorum eius ſummatim quæque delibans, affectu condolentis ad eam peruenire deſidero calumniam, qua nobilis & diues Parochia Hammaburgenſis & Bremenſis altera vaſtata eſt à Paganis, altera diſcerpta à Pſeudo-Chriſtianis. Igitur narrationis initium tale faciam: vt ſtatim ex moribus eius poſſint omnia cognoſci.

CAP. III. Erat nimirum vir genere nobiliſſimus, honore primo, Haluerſtadenſis Præpoſitus,ingenio acri & inſtructo multarum artium ſupellectile. In diuinis & humanis magnæ prudentiæ, & ad ea, quæ auditu vel ſtudio collegit, retinenda vel proferenda memoriæ celebris, eloquentiæ ſingularis. Tum præterea, quod forma corporis erat ſpecioſus, caſtitatis amator fuit. Largitas eiuſmodi, vt petere haberet indignum, tarde aut humiliter acceperit, prompte vero hilariterque ſæpe non petentibus largiretur. Humilitas in eo dubia videbatur, quam ſolis exhibuit ſeruis Dei, pauperibus & peregrinis,adeo vt ſæpe antequam cubitum iret triginta & amplius mendicantibus,ipſe genu flexo pedes lauaret. Principibus autem ſæculi & coæqualibus ſuis humiliari nullo modo voluit. In quos etiam tali aliquando exarſit zelo, vt hos luxuriæ,illos auaritiæ, quoſdam infidelitatis arguens, nulli demum parceret, quem notabilem cognouit. Itaque multis virtutibus in vnum vas congregatis, poterat vir talis eſſe dicique beatus, niſi vnum obſtaret vitium, cuius deformitas omnem decorem illius obnubilaret, hoc erat Cenodoxia, familiaris diuitum vernacula, quæ prudenti viro talem peperit inuidiam, vt multi etiam, bona quæ fecit plurima,dicerent pro mundana fieri gloria. Sed videant eiuſmodi ne temere illum iudicent, hoc ſcientes,quod

CAP. 120.

tes,quod in rebus ambiguis, abſolutum non debet eſſe iudicium: vt in quo alterum iudices, teipſum non condemnes. Nobis autem qui cum illo fuimus, cotidianamque CAP. IIII. ipſius conuerſationẽ inſpeximus, notum eſt,aliqua illum, ſicut hominem,pro honore ſæculi,multa vero pro Dei timore feciſſe,ſicut bonum hominem. Et quamuis largitas eius,in cunctis,modum excederet; inueni tamen eam largiendi rationem, quod pro ditanda Eccleſia ſua quoſdam ſtuduit obſequiis placare, ſicut Reges & eorum conſilio proximos; alios autem qui Eccleſiæ ſuæ aliquo modo nocere videbantur, acertimo perſequutus eſt odio, ſicut Duces noſtros, & nonnullos Epiſcopos. Audiuimus eum ſæpenumero dixiſſe, pro lucro Eccleſiæ ſuæ ſe, ſuoſque parentes deuouiſſe; adeo, inquit, nemini parcam, nec mihi, nec fratribus, nec pecuniæ, nec ipſi Eccleſiæ, vt Epiſcopatus meus aliquando liberetur à iugo, vel par cæteris efficiatur. Quæ omnia melius in ipſo Hiſtoriæ textu pandentur, vt videant ſapientes, quam coacte, & non temere, immo probabili ratione fecerit aliqua, in quibus deſipuiſſe, vel inſaniſſe, à non intelligentibus videtur.

CAP. 121. Anno ordinationis ſuæ primo, poſtquam Pontifex ſolenniter inthronizatus, Eccleſiæ nuptias Bremæ peregit, CAP. V. videns Baſilicæ nouiter incœptæ opus immenſum vires quærere maximas, nimis præcipiti vſus conſilio, ſtatim murum ciuitatis à prædeceſſoribus ſuis orſum, & quaſi minus neceſſarium deſtrui fecit, lapideſque in templo iuſſit poni. Nam & turris ſpecioſa, quæ ſeptem Cameris ornata fuerat, tunc funditus diruta eſt. Quid loquar de clauſtro? quod lapide polito conſtructum, pulchritudine ſua viſus contuentium refecit, & hoc Præſul abſque mora diſſipari præcepit, quaſi aliud pulchrius cito facturus. Cogitauerat enim, vt ipſe nobis ſciſcitantibus de ea re aperuit, Refectorium, Dormitorium, Cellarium, & cæteras fratrum officinas, per omnia ex lapide facere, ſi locus aut ocium ſuppeditarent. Ad quæ omnia, cum ſibi cuncta abunde ad manus fore gloriaretur, vt pace fratrum dicam,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

ſolam Clericorum & lapidum penuriam ſæpe querebatur. Interea feruet opus, ſurrexit Eccleſiæ murus, cuius formam ante Alebrandus adinſtar Colonienſis incœpit; ipſe vero ad exemplum Beneuentanæ domus cogitauit perducere. Anno tandem VII. incœpti operis moles, à fronte eſt leuata, ac principale Sanctuarij Altare in honore Sanctæ Mariæ dedicatum. Nam ſecundum in Occidentali abſida conſecrandum Altare in honorem Sancti Petri diſpoſuit, ſub cuius inuocatione legitur antiqua Baſilica extructa fuiſſe. Emergentibus itaque multis Archiepiſcopo anguſtiis, opus imperfectum vſque ad XXIIII. Pontificij annum permanſit, cum & ego indigniſſimus Eccleſiæ Dei matricularius Bremam veni: Et tunc demum templi parietes dealbabantur, Occidentaliſque crypta Sancto Andreæ dedicata eſt.

CAP. VI. Et quoniam magnus Pontifex vidit Eccleſiam, Epiſcopatumque ſuum, quem prædeceſſoris ſui Adaldagi prudentia liberauerat, iniqua Ducum potentia iterum vexari, ſummo niſu reddere conatus eſt eandem Eccleſiam priſtinæ libertati, ita vt nec Dux, nec Comes, nec aliqua iudicialis perſona quampiam iuriſdictionem aut poteſtatem in ſuo haberet Epiſcopatu. Quod niſi per odium fieri nequiuit, dum correpti pro nequitia Principes, ad iram magis accenderentur. Aiuntque Bernardum Ducem cum pro nobilitate ac ſapientia ſuſpectum habuerit Pontificem, ſæpe dixiſſe, illum quaſi exploratorem poſitum in has regiones, qui infirma terræ alienigenis & Cæſari eſſet proditurus. Ideoque dum ipſe, aut aliquis filiorum eius aduixerit, Epiſcopum nunquam bonum in Epiſcopatu diom habiturum. Quod in Epiſcopi pectus verbum altius quam

CAP. VII. quiſquam ratus erat, deſcendit. Itaque ex eo tempore ira & metu anxius, moliri atque in animo habere cœpit ea, quæ Duci & ſuis profutura non eſſent. Diſſimulatoque ad tempus animi dolore, cum alia via conſilium non inueniret, totus ad auxilium Palatij confugit, nec ſibi, nec ſuis, nec Eccleſiæ pepercit. Cæſarem & aulicos placando, dum

modo

CAP. 122.

modo id efficeret, quo Eccleſia poſſet liberari. Proinde viſus eſt tantos in curia labores toleraſſe, tantiſque vbique terrarum expeditionibus cum ſuis ſponte deſudaſſe, vt infatigabilem eius conſtantiam miratus Cæſar, ad omnia
CAP. Reipublicæ conſilia eum habere primum maluerit. Expe-
123. ditiones vero quas in Vngriam, Slauaniam, Italiam & Flandriam cum Cæſare fecit, multæ ſunt. Quæ dum ſingulæ magnis Epiſcopij ſumptibus, multiſque familiarum oppreſſionibus exigerentur, duarum tantum nos mentionem facere cogimur; hoc eſt Italicæ, quæ prima fuit, vel Vngariæ quæ poſtrema, eo quod præ cæteris fuerint inſignes, nobiſque ambæ infeliciter euenerint. At de Vngarica quidem dicetur in fine, nunc de Italica videamus.

CAP. Heinricus itaque Rex domitis vel compoſitis Panno- CAP. VIII.
124. num ſeditionibus, Eccleſiaſtica exigente neceſſitate Romam tractus eſt, comitem habens cum cæteris Imperij magnatibus & noſtrum Archiepiſcopum. Vbi depoſitis qui pro Apoſtolica ſede certauerant Benedicto, Gratiano & Syluestro, Adalbertus Archiepiſcopus eligi debuit, niſi pro ſe collegam poſuiſſet Clementem. A quo mox Rex 48
Heinricus coronatus, Imperator & Auguſtus vocatus eſt.
CAP. Poſt hæc Imperatoré ab Italia reuertentem, Archiepiſco- CAP. IX.
125. pus Bremam vocauit, occaſione data, quaſi Liſmonam viſere deberet, vel Regem Danorum ad colloquium inuitare; ſed reuera Ducum vt fidem exploraret. Imperator autem Bremæ Regio, vt decuit, apparatu receptus, cortem quæ Balga dicitur, fratribus obtulit, Eccleſiæ vero comitatum Freſiæ conceſſit. Inde Liſmonam veniens, per inſidias à Thiadmaro Comite circumuentus eſt, ſed Archiepiſcopi noſtri ſtudio defenſus. Quare idem Comes à Cæſare in ius vocatus, cum ſe duello expurgare mallet, à ſatellite ſuo eſt interfectus. Cuius mortem Germanus Dux, filiique illius zelantes in Archiepiſcopum, ex eo tempore ipſum & Eccleſiam, Eccleſiæque familiam letali perſequuti ſunt odio. Cumque pax ficta interdum vtraſque conciliaſſe videretur partes, nihilominus tamen illi qui

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Ducem ſequebantur, antiqui memores odij, quod patres eorum in Eccleſiam exercuerunt; noſtros inquietare & impugnare non ceſſabant, affligentes omnibus modis. Ex urge ergo Domine, & iudica cauſam tuam, memor eſto opprobrij ſeruorum tuorum.

CAP. X. Metropolitanus autem contra bonis certans ſtudiis, & beneficiis redimens tempus, quoniam dies mali erant, pacem cum Ducibus fecit. Deinde vero ſollicitudinem gerens Parochiæ, aliquid magnum dignumque cogitauit, vbique nobilitatis ſuæ monumentum relinquere. Et primo quidem floccipendens auream deceſſorum mediocritatem, vetera contempſit, noua molitus omnia [perficere. Igitur magnis animi & ſumptuum] conatibus pugnans, vt Bremam cæteris coæquaret vrbibus, ſtatim ex bonis, quæ ipſe acquiſiuit, duas fecit Præpoſituras; vnam ſancto Willehado, vbi corpus eius aut requieſcit, aut tranſlatum eſt: alteram ſancto Stephano, cuius ſe famulum multotiens gloriabatur. Has duas conſtruxit à principio, verum etiam alias poſtea fecit, hoc eſt in Bremis: Tertiam Sancto Paulo, de bonis quæ hoſpitali pertinebant. Liaſtmonæ quartam de prædio eiuſdem cortis: Quintam voluit fieri apud Stathe: Sextam vero trans Albiam in Sullenberg: Septimam quoque incœpit in Aſpice, qui locus in Mindenſi Parochia eſt, ſylueſtris & montoſus. Octaua eſt Abbatia Gozzicana iuxta Salam fluuium, quæ fundata eſt à

CAP. 126.

CAP. XI. parentibus Archiepiſcopi. Alia etiam plurima diuerſis locis inchoauit opera, quorum pleraque ipſo adhuc viuente defecerunt, & Reipublicæ negotiis intento; ſicut illa domus lapidea, quæ in Aſpice, ipſo præſente, ſubito caſu lapſa corruit. Cætera vero ex raptu vel negligentia Præpoſitorum diſſipata probantur, in quos comperta fraude, atrociter aliquando vltus eſt Archiepiſcopus. Qua in re illorum videri poteſt nequitia, quibus ille plus iuſto fidem adhibuit, voluntatem Præſulis à bono incœpto ſæpe conuerſam. Et res quidem domeſticæ à principio bene ac laudabiliter ab illo viro prouiſæ ſunt. Quæ autem foris pro legatione

CAP. 127.

CAP. 128.

tione gentium acta ſint, conſequens ſermo breuiter de-
clarabit. Metropolitanus ergo ſtatim vt ingreſſus eſt Epi- CAP. XII.
ſcopatum, ad Reges Aquilonis pro amicitia Legatos miſit.
Epiſtolas quoque commonitorias per omnem ſparſit Da-
niam, ſiue Nordmanniam, ac Suediam, & vſque in fines
terræ, exhortans Epiſcopos & Presbyteros, in illis partibus
degentes, vt Eccleſias Domini noſtri Ieſu Chriſti, fideliter
cuſtodirent, atque ad conuerſionem Paganorum intrepi-
di accederent.

CAP. Magnus eo tempore ſimul tenebat duo Regna, Dano- 49
129. rum videlicet atque Nordmanorum. Iacobus adhuc in
Sueonia ſceptrum tenuit. Huius auxilio Suein & Tuph
Ducis effultus, Magnum pepulit à Dania. Magnus ergo
denuo bellum inſtaurans obiit in nauibus. Suein vero duo
Regna poſſedit, claſſemque vt Angliam ſuo ſubiiceret iuri
parauit, verum ſanctiſſimus Rex Edwardus, cum iuſtitia
Regnum gubernaret, tuncquoque pacem eligens, victori
tributum obtulit, ſtatuens eum, vt ſupra dictum eſt, poſt
ſe Regni hæredem. Cumque Rex iuuenis Suein tria pro
libitu ſuo Regna teneret, mox ſuccedentibus proſperis,
Regis cęleſtis eſt oblitus, quia conſanguineam ſuam à Sue-
dia duxit vxorem. Quod dum Domino Archiepiſcopo
valde diſpliceret, furentem Regem, miſſis ad eum Legatis
de ſcelere tanto, terribiliter increpauit. Poſtremo niſi reſi-
piſceret, excommunicationis gladio feriendum eſſe mina-
tus eſt. Tunc ille in furorem conuerſus, omnem Hamma-
burgenſem Parochiam vaſtare & exſcindere minabatur.
Ad quas minas imperterritus Archiepiſcopus, arguens &
obſecrans perſtitit immobilis, donec tandem per literas
Papæ Danorum Tyrannus flexus, libellum repudij dedit
conſobrinæ. Nec tamen Rex ſacerdotum ammonitioni-
bus aurem præbens, mox vt à ſe conſobrinam dimiſit, alias
atque alias vxores & concubinas aſſumpſit, & ſuſcitauit ei
Dominus multos in circuitu inimicos, ſicut quondam Sa-
CAP. lemoni proprios ſeruos ſuos. Nam Haroldus quidam fra- CAP. XIII.
130. ter Olaph Regis & Martyris, viuente adhuc germano 50

 ſuo,

ſuo, patriam egreſſus, Conſtantinopolim exul abierat. Vbi
miles Imperatoris effectus, multa contra Sarracenos in
mari, & Scythas in terra, prælia geſſit, fortitudine clarus,
& diuitiis auctus vehementer. Is ergo defuncto fratre,
cum in patriam reuocatus eſſet, Suein conſanguineum
ſuum regnantem reperit. Cuius ſe tradens manibus, ſa-
cramentū fidelitatis exhibuit victori, & patrium Regnum
pro Ducatu accepit in beneficium. Sed vt mox ad ſuos ve-
nit, & Nordmannos ſibi fideles eſſe perſenſit, facile ad re-
bellandum perſuaſus, omnia Danorum maritima ferro va-
ſtauit & igne. Et tunc Arhuſen Eccleſia incenſa, ac Sliaſ-
wig deprædata eſt. Suein ergo Rex terga vertit. Et erat in-
ter Suein & Haroldum prælium omnibus diebus vitæ eo-
CAP. rum. Eo etiam tempore ſeparabant ſe Angli à Regno Da- CAP.
XIIII. norum, filiis Gudwini rebellionis auctoribus, quos amitæ 131.
51 Regis Danorum filios eſſe diximus, & quorum ſororem
Eduard Rex duxit vxorem. Hi namque facta conſpiratio-
ne, fratres Suein Regis qui in Anglia Duces erant, alterum
ſcilicet Bern ſtatim obtruncant; alium vero Osbern cum
ſuis omnibus à patria eiecerunt, & tenuerunt Angliam in
ditione ſua, Eduardo tantum vita & inani Regis nomine
contento.

CAP. XV. Cumq; hæc ibi geſta eſſent, Chriſtianiſſimus Sueonum CAP.
Rex Iacobus migrauit à ſæculo, & ſucceſſit ei frater eius 132.
Emund Gamul peſſimus. Nam iſte à concubina Olaph
natus erat, & cum baptizatus eſſet, non multum de Chri-
ſtiana religione curauit, habuitque ſecum quendam Epi-
ſcopum nomine Oſmund acephalum, quem dudum Si-
gafridus Nordmannorum Epiſcopus Bremæ ſcholis do-
52 cendum commendauit. Verum is poſtea beneficiorum
oblitus Romam pro ordinatione acceſſit, indeque repul-
ſus, per multa loca circumiuit erroneus, & ſic demum
meruit à quodam Polaniæ ordinari Archiepiſcopo. Qui
veniens in Suediam, iactauit ſe à Papa conſecratum ad illas
partes Archiepiſcopum. Sed cum Archiepiſcopus noſter
Legatos ſuos ad Regem dirigeret Emundum, inuenerunt
ibi eun-

ibi eundem gyrouagum Oſmund, crucem Archiepiſcopali more ante ſe ferentem. Audierunt etiam, quod barbaros adhuc neophytos non ſana doctrina fidei noſtræ corruperit. Quorum ille territus præſentia, ſolitis Regem, populumque dolis impulit, vt Legati repellerentur, quaſi Apoſtolici non habentes ſigillum. Et illi quidem ibant gaudentes à conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt, pro nomine Ieſu contumeliam pati. Erant autem Legati fratres Bremenſis Eccleſiæ, quorum potiſſimus fuit Adalwardus ſenior, olim noſtri Decanus clauſtri, verum tunc Sueonum genti ordinatus Epiſcopus. De cuius viri virtutibus, multa poſſent dici, niſi ad alia properaremus.

CAP. XVI. — CAP. 153.

Legatos igitur noſtros à Sueonibus tali modo repulſos, quidam nepos, an priuignus Regis, ignoro, proſecutus eos cum lacrymis, ſuppliciter ſe commendans orationibus eorum. Nomen ei Steinkil erat, is ſolus ſuper fratres miſericordia motus, obtulit eis munera, tranſmiſitque eos per montana Suedorum ſaluos, vſque ad ſanctiſſimam Gude Reginam, quæ à Rege Danorum pro conſanguinitate ſeparata, in 53
prædiis ſuis trans Daniam commorata eſt, hoſpitalitati eleemoſyniſque vacans, & cæteris ſanctitatis inſiſtens operibus. Quæ Legatos cum ingenti honore quaſi à Deo miſſos recipiẽs, magna per eos xenia Archiepiſcopo miſit.

CAP. XVII.

Interea Sueones qui Epiſcopum ſuum repulerant, diuina vltio ſubſequuta eſt. Et primo quidem filius Regis nomine Anund, à patre miſſus, vt dilataret Imperium, cum in patriam fœminarum perueniſſet, quas nos Amazonas vocamus: veneno, quod illæ fontibus immiſcuerunt, tam ipſe, quam exercitus eius perierunt. Deinde cum aliis cladibus tanta ſiccitas & frugum ſterilitas Sueones afflixit, vt miſſis ad Archiepiſcopum Legatis, Epiſcopum ſuum cum ſatisfactione repoſcerent, fidem gentis pollicentes. Gauiſus ergo Pontifex, petenti gregi Adalwardum præfecit paſtorem. Qui perueniens in Sueoniam, tanta omnium ſuſcipi alacritate meruit, vt gentem Wirnilanorum & Scritifingorum integram Christo lucratus, etiam miracula

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

54 virtutum in populo feciſſe dicatur. Eodem tempore mortuus eſt Emund Rex Sueonum, poſt quem Steinkel nepos eius, de quo ſupra diximus, leuatur in Regnum. Qui fidelis erat Domino Ieſu Chriſto, & de cuius religione omnes fratres teſtimonium perhibebant, qui eas partes adierant. Hæc de Sueonibus ſuo tempore geſta, ſermone Adalbertus Archiepiſcopus amplifico omnia deſcribens, [etiam viſionem quandam Adalwardi Epiſcopi,] qua monitus eſt, vt euangelizandi gratia pergere non tardaret, curauit annectere.

CAP. XVIII. In Nordwegia quoque res magnæ geſtæ ſunt illo tempore, quo Rex Haroldus crudelitate ſua omnes tyrannorum furores exceſſit. CAP. 135. Multæ enim per illum Eccleſiæ virum dirutæ, multi Chriſtiani ab illo per ſupplicia ſunt necati. Erat autem vir potens, & clarus victoriis, qui prius in Græcia, & Scythiæ regionibus multa contra Barbaros prælia exercuit. Poſtquam vero venit in patriam, nunquam quietus fuit à bellis, fulmen Septentrionis, fatale malum omnibus Danorum Inſulis. Ille vir omnes Slauorum maritimas deprædauit Regiones. Ille Orchadas inſulas ſuæ ſubiecit ditioni. Ille cruentum vſque in Iſland ſuum extendit imperium. Itaque multis imperans nationibus, propter auaritiam ſuam & crudelitatem, omnibus erat inuiſus. Seruiebat etiam maleficis artibus, non attendens miſer, quod ſanctiſſimus germanus eius talia monſtra eradicauit à Regno, certans vſq; ad ſanguinem pro amplectenda Chriſtianitatis norma. Cuius egregia merita teſtantur hæc miracula, quæ quotidie fiunt ad ſepulchrum Regis in

CAP. XIX. ciuitate Throndempnis. Videbat hæc ille derelictus à Deo, nihilque compunctus, oblationes quoque ac theſauros, qui ſumma fidelium deuotione ad tumulum fratris ſunt collati, ipſe Haroldus vnca manu corradens, mi-

55 litibus diſperſit. Pro quibus cauſis Archiepiſcopus zelo Dei tactus, legatos ſuos direxit ad eundem Regem, literis ſuis tyrannicas eius increpans præſumptiones, ſpecialiter vero ammonens de oblationibus, quas non liceret in vſum

cedere

cedere laicorum, & de Epiſcopis quos contra fas in Anglia vel Gallia, ſe contempto fecit ordinari, per quem auctoritate ſedis apoſtolicæ iure conſecrari deberent. Ad hæc mandata Tyrannus commotus in iram, legatos Pontificis ſpretos abire præcepit, dicens neſcire ſe quis ſit Archiepiſcopus, aut potens in Nordwegia, niſi ſolus Haroldus. Et 56
alia plurima deinde fecit & dixit, quæ ſuperbiæ eius proximam intentabant ruinam. Nam & Papa Alexander confeſtim miſſis ad eundem Regem literis, præcepit vt tam ipſe quam Epiſcopi ſui, vicario ſedis Apoſtolicæ dignam exhiberent ſubiectionis reuerentiam. Et ecce reſcriptum literarum.

Alexander Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, Haroldo Nordmannorum Regi, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Quia adhuc in fide rudes extitiſtis, & in Eccleſiaſtica diſciplina quodammodo claudicatis, oportet nos, cui totius Eccleſiæ commiſſum eſt regimen, diuinis ammonitionibus vos frequentius viſitare. Sed quia ob longarum difficultatem viarum per nos hoc agere minime valemus, ſciatis nos Adalberto Hammaburgenſi Archiepiſcopo vicario noſtro hæc omnia firmiter commiſiſſe. Prædictus itaque venerabilis Archiepiſcopus, legatus noſter, ſuis nobis conqueſtus eſt epiſtolis, quod Epiſcopi veſtræ prouinciæ, aut non ſunt conſecrati, aut data pecunia contra Romana priuilegia, quæ ſuæ Eccleſiæ, ſibique data ſunt, in Anglia vel in Gallia peſſime ſunt ordinati. Vnde ex auctoritate Apoſtolorum Petri & Pauli vos admonemus, vt ſicut Apoſtolicæ ſedi reuerentiam ſubiectionis debetis exhibere, ita præfato venerabili Archiepiſcopo vicario noſtro, & vice noſtra fungenti, vos, veſtrique Epiſcopi impendatis. Et reliqua.

CAP. 136. Hiis apud Nordmanniam geſtis, magnopere ſtuduit CAP.XX.
Archiepiſcopus, vt Regi Danorum conciliaretur, quem prius offenſum habuit, in repudio conſobrinæ. Sciuit enim ſi talem ad ſe colligeret virum, leuiorem ſibi ad cętera, quæ in animo geſſit, introitum fore. Mox igitur mediante gra-

tia largitatis quam in omnes habuit, venit Sliaſwig, vbi fa-
cile notus, & ſuperbo Regi reconciliatus, muneribus atque
conuiuiis certauit Archiepiſcopalem potentiam Regali-
bus anteferre diuitiis. Denique, ſicut mos eſt inter Barba-
ros, ad confirmandum pactum fœderis, conuiuium habe-
batur viciſſim per octo dies. De multis rebus Eccleſiaſti-
cis ibi diſpoſitis, de pace Chriſtianorum & conuerſione
Paganorum ibi conſulitur. Ita Pontifex cum gaudio do-
mum reuerſus, perſuaſit Cæſari, vt euocatus Rex Dano-
rum in Saxoniam, alteri perpetua confœderaretur amicitia.
Cuius confœderationis beneficio, multum lucri noſtra ſuſ-
cepit Eccleſia, & legatio borealium nationum, cooperan-
teque Suein Rege, proſperis ſemper eſt aucta incrementis.

CAP. XXI. Trans Albiam vero & in Slauania res noſtræ adhuc CAP. 137.
magna gerebantur proſperitate. Godeſcalcus enim, de quo
ſupra dictum eſt, vir prudentia & fortitudine prædican-
dus, accepta in vxorem filia Regis Danorum, Slauos ita
perdomuit, vt eum quaſi regem timentes tributum offer-
rent, & pacem cum ſubiectione peterent. Qua temporis
occaſione noſtra Hammaburg pacem habuit, & Slauania
ſacerdotibus Eccleſiiſque plena fuit. Godeſcalcus igitur
vir religioſus ac timens Deum, Archiepiſcopo etiam fami-
liaris, Hammaburg vt matrem colebat. Ad quam ſoluen-
dorum cauſa votorum ſolitus erat frequenter venire. In
Slauania vlteriori nemo vnquam potentior ſurrexit, & tam
feruidus Chriſtianæ religionis propagator. Etenim ſi vita
ei longior concederetur, omnes paganos ad Chriſtianita-
tem cogere diſpoſuit, cum fere tertiam partem conuerte-
ret eorum, qui prius ſub auo eius Miſtiwoi ad Paganita-
CAP. XXII. tem ſunt relapſi. Igitur omnes Slauorum populi, qui ad CAP. 138.
57 Hammaburgenſem reſpiciunt diœceſim, ſub illo deuoto
Principe Chriſtianam fidem coluerunt, hoc eſt, Waigri,
Obodriti, vel Reregi, & Polabingi, item Linoges, War-
nabi, Chizzini, & Circipani, vſque ad Penem fluuium.
Prouinciæ iam plenæ erant Eccleſiis, Eccleſiæ autem ſa-
cerdotibus: Sacerdotes vero libere agebant in hiis quæ ad

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Deum pertinebant. Quorum induſtrius Princeps Godeſcalcus, tanto religionis exarſit ſtudio vt ordinis ſui oblitus, frequenter in Eccleſia ſermonem exhortationis ad populum fecerit, ea quæ myſtice ab Epiſcopis & Presbyteris dicebantur, Slauanicis verbis cupiens reddere planiora. Infinitus eorum erat numerus, qui quotidie conuertebantur ad Dominum, adeo vt pro ſacerdotibus in totas mitteretur Prouincias. Tunc etiá per ſingulas vrbes cœnobia fiebant ſanctorum virorum, Canonice viuentium. Item Monachorum atque Sanctimonialium, ſicut hij teſtantur, qui in Liubice, Aldinburg, Leontio, Razisburg, & in aliis ciuitatibus ſingulas viderunt. In Magnopoli vero, quæ eſt ciuitas Obodritorum, tres Deo ſeruientium dicuntur fuiſſe congregationes.

CAP. 139. Gratulabatur ergo Archiepiſcopus de nouella plantatione Eccleſiarum, miſitque de ſuis Epiſcopis & presbyteris viros ad Principem ſapientes, qui rudes in Chriſtianitate populos confortarent. Ordinauit autem in Aldinburg, defuncto Abelino, Ezonem Monachum. Iohannem Scotum conſtituit in Magnopoli, in Razisburg eſſe diſpoſuit Ariſtonem quendam ab Hieroſolymis venientem, & alios alibi. Præterea cum ipſe veniret in Hammaburg, eundem Godeſcalcú Principem inuitauit ad colloquium, magnopere exhortans, vt inceptum pro Chriſto laborem ad finem conſtanter perducat, victoriam illi pollicens in omnibus affuturam. Poſtremo ſi quid patiatur aduerſitatis pro Chriſti nomine, beatum fore. Multaque illi de conuerſione Paganorum in cælo repoſita præmia, multas etiam coronas de ſingulorum ſalute venturas. Eiſdem verbis & ad idem ſtudium Regem Danorum hortabatur Metropolitanus, qui ad eum iuxta Egdorá fluuium conſiſtentem multotiens venit, omnia quæ de ſcripturis ab illo proferebantur, ſubtiliter notans, memoriterque retinens, excepto quod de gula & mulieribus, quæ vitia illis gentibus ſunt naturalia, perſuaderi non potuit, ad cætera vero omnia Pontifici erat obediens. CAP. XXIII.

CAP. XXIIII. Per idem tempus in Slauania res maximæ geſtæ ſunt, quæ poſteris ad gloriam Dei non ſunt reticendæ, quoniam Deus vltionum libere egit, reddens retributionem ſuperbis. Igitur cum multi ſint Winulorum populi fortitudine celebres, ſoli quatuor ſunt qui ab illis Wilzi, à nobis vero Leuticij dicuntur, inter quos de nobilitate, potentiaque contenditur. Hi ſunt ſcilicet Chizzini, & Circipani, qui habitant citra Panim fluuium, Tholoſantes & Retheri, qui vltra Panim degunt. Cumque lis ad bellum perueniſſet, Tholoſantes & Retheri, quamuis auxilio Chizzinos haberent, nihilominus à Circipanis victi ſunt. Iterumque inſtauratum eſt prælium, & contriti ſunt Retheri: tentatum eſt tertio, & Circipani victores abierunt. Tunc qui victi fuerant Principem Godeſcalcum, Ducemq; Bernardum, & Regem Danorum accitos in auxilium ſuper hoſtes duxerunt, ingentemque trium Principum exercitum per ſeptem hebdomadas ſuis nutrierunt ſtipendiis, Circipanis viriliter repugnantibus. Multa itaque milia paganorum hinc inde proſtrati, plures abducti ſunt in captiuitatem. Tandem Circipani xv. milia talenta regibus offerentes, pacem indepti ſunt. Noſtris ergo cum triumpho redeuntibus, de Chriſtianitate nullus ſermo erat: Victoribus tantum prædæ intentis. Hæc Circipanorum virtus eſt, qui pertinent ad Hammaburgenſem Epiſcopatum. CAP. 140.

CAP. XXV. Audiui etiam cum veraciſſimus Rex Danorum, ſermocinando eadem replicaret, populos Slauorum iam dudum proculdubio facile conuerti poſſe ad Chriſtianitatem, niſi Saxonum obſtitiſſet auaritia: Quibus, inquit, mens pronior eſt ad penſiones vectigalium, quam ad
59 conuerſionem gentilium. Nec attendunt miſeri quantum ſuæ cupiditatis luant periculum, qui Chriſtianitatem in Slauania primo per auaritiam turbauerunt, Deinde per crudelitatem ſubiectos ad rebellandum coegerunt, & nunc ſalutem eorum, qui credere vellent, pecuniam ſolam exigendo, contemnunt. Ergo iuſto Dei iudicio videmus eos ſuper nos præualere, qui permiſſu Dei ad hoc indurati CAP. 141.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

durati ſunt, vt noſtra per illos flagelletur iniquitas. Nam reuera, ſicut peccantes ſuperari videmus ab hoſtibus, ita conuerſi hoſtium victores erimus; à quibus, ſi tantum fidem poſceremus, & illi iam ſalui eſſent, & nos certe eſſemus in pace.

CAP. 142. Hæc dum forinſecus in legatione gentium, Eccleſiæ noſtræ miniſterio gererentur, Dominus Adalbertus Metropolitanus, adhuc bonis intentus ſtudiis, vigilanter & magnopere prouidit, ne ſua quapiam negligentia paſtorale officium minus habere videretur, in ea ſcilicet qua gloriatur Apoſtolus, ſolicitudine omnium Eccleſiarum. Itaque domi, foriſque clarus, taliter ſe geſſit, vt par diuitum, maiorque magnatum, nihilominus pater orphanorum, iudexq; viduarum eſſe videretur, talem curam habens omnium, vt neceſſitatibus etiam minimorum ſolertiſſimus prouiſor adeſſet. Cumque terrenis grauatus negotiis, ad ſpiritalia mox langueſcere cogeretur, in ſola Gentium legatione permanſit integer officij, & ſine querela, qualem & tempora & mores hominum mallent habere. Ita affabilis, ita largus, ita hoſpitalis, ita iocundus, ita cupidus diuinæ pariter ac humanæ gloriæ, vt paruula Brema ex illius virtute inſtar Romæ diuulgata, ab omnibus terrarũ partibus deuote peteretur, maxime ab aquilonalibus populis. Inter quos Iſlani, Gronlani, & Orchadum legati venerunt, petentes, vt eis prædicatores dirigeret: quod & fecit. In diebus illis Wal Danorum Epiſcopus migrauit è ſæculo. Cuius diœceſim Rex Suein in quatuor diſtribuens Epiſcopatus, præſentante ſuam auctoritatem Metropolitano, ſingulis ſuos intronizauit Epiſcopos. Quo etiam tempore Pontifex noſter in Suigiam vel Nordwegiam & in Inſulas maris ad meſſem Dominicam operarios miſit. De quorum ordinatione ſingulorum abundantius in fine dicetur. CAP. XXVI.

CAP. 143.

CAP. 144. [Anno Pontificatus ſui XVIII.] totius parochiæ ſuæ diligentiſſimam adhibens prouiſionem, Metropolim Hammaburg in principio lætitiæ ſuæ poſuit Archiepiſcopus, fæcundiſſimam gentium matrem illam appellans, omniq; CAP. XXVII.

deuotionis officio venerandá. Proteſtatus ei tanto maiorem offerri debere conſolationem, quanto maiori plaga & propioribus inſidiis, & tam longiturna Paganorum infeſtatione cribraretur. Ergo accepta pace temporum, dum ſæpe meditatus eſt Hammaburgenſem munire, ſimulque ornare Toparchiam, quoddam vtile contra Barbaricos incurſus inchoauit opus, in quo & populus, & Eccleſia Nordalbingorum perenne haberet præſidium. Igitur cum prouincia Sturmariorum in qua Hammaburg ſita eſt tota in planiciem campi deſcendat, ex parte qua Slauos attingit, neque mons, neque flumen eſt in medio, quod incolis munimen præſtet, abſque ſyluis paſſim occurrentibus, quarum latebris protecti hoſtes, incertis aliquando excurſibus repentini ſuperueniunt, noſtroſque ſecuros & nil mali ſuſpicantes, vel perimunt, vel quod grauius morte eſt, captiuos abducunt. Solus in ea regione mons prominet, iuxta Albiam, longo in occaſum dorſo protenſus, quem incolæ Sullenberg vocant. Quem Pontifex oportunum arbitratus, vt in eo firmaretur caſtellum, quod genti præſidio foret, ſtatim ſyluam quæ montis verticem obtexit, excidi, nudarique locum præcepit. Itaque multis impenſis, multoque hominum ſudore voti compos effectus, montem aſperum fecit habitabilem. Vbi Præpoſituram conſtituens, diſpoſuit congregationem facere Deo ſeruientium, quæ mox conuerſa eſt in turmam latronum. Ex illo enim caſtro noſtri quidam populares in circuitu ad quos tuendos poſiti ſunt, deprædari ac perſequi cæperunt. Ideoque locus ille poſtea tumultu comprouincialium deſtructus eſt: populus vero Nordalbingorum excommunicatus. Compertum eſt nobis in gratiam Ducis hoc factum,

CAP. XXVIII. — CAP. 145.

qui more ſolito fælicibus Eccleſiæ actibus inuidebat. Nam & Dux eo tempore relicto veteri caſtello Hammaburg, nouum quoddam præſidium ſibi, ſuiſque fundauit, intra Albiam flumen, & riuum, qui Alſtra vocatur. Ita nimirum cortibus vel manſionibus ab inuicem diuiſis, Dux nouum, Archiepiſcopus coluit vetus oppidū. Diligebat ſane

Pontifex eum locum ſicut omnes prædeceſſores ſui, eo quod Metropolis ſedes omnium ſeptentrionalium fuerit nationum, & caput ſuæ Parochiæ.

Ideoque dum adhuc pax fuit trans Albiam, omnes fere ſolennitates Paſchæ ac Pentecoſtes, itemque Dei Matris ibi celebrare voluit, collecto ex ſingulis congregationibus maximo Cleri numero, præcipue hiis, qui vocalitate ſua populos mulcere poterant. Et tunc plenario gaudens miniſtrorum ordine, omnia diuinæ ſeruitutis officia, cum magna iuſſit reuerentia compleri, & gloria etiam exteriori. Cui nimirum gloriæ tantum ipſe indulſit, vt iam non Latino more, Eccleſiaſtica vellet obire myſteria, ſed neſcio qua Romanorum ſiue Græcorum conſuetudine fultus, per tres miſſas, quibus aſtitit, vbicunque eſſet, duodecim modulari officia præcepit. Omnia magna quærens, omnia mirabilia, omnia glorioſa in diuinis & humanis, & propterea dicitur fumo delectatus aromatum, & fulguratione luminum, & tonitruis alte boantium vocum. Quæ omnia traxit à lectione veteris teſtamenti, vbi maieſtas Domini apparuit in monte Synai. Et alia multa facere ſolebat, rara modernis & ignorantibus ſcripturas: cum tamen ſine auctoritate ſcripturarum ipſe nihil fecerit. Iam tunc ſcilicet meditatus Eccleſiam ſuam diuitiis & honore cæteris anteferre, ſi Papam & Regem ſuæ voluntati haberet morigeros. Eos igitur complacere ſibi omnibus modis properabat.

CAP. XXIX. 61

CAP. 146. Ea tempeſtate Cæſar Heinricus ingentibus Regni diuitiis vtens, in Saxonia Goſlariam fundauit, quam de paruo, vt dicitur, molendino, vel tugurio formans venatorio, in tam magnam, ſicut nunc videri poteſt, ciuitatem bono auſpicio & celeriter perduxit. In qua etiam ſibi conſtruens Palatium, duas omnipotenti Deo congregationes inſtituit; vnam ex hiis donans regendam, tenendamque pontifici, eo quod illi indiuiduus comes vel cooperator in omnibus exiſteret. Tunc etiam ſibi data eſt ſpes acquirendi vel accipiendi Comitatus & Abbatias vel prædia, quæ magno CAP. XXX.

deinceps

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

deinceps Eccleſiæ periculo mercati ſumus, vtputa Cœnobia, Laureſſæ vel Corbeiæ, Comitatus autem Bernardi & Ekberti; Prædia vero Sincicum, Pliſna, Groningor, Diſpargum, & Liſmona, quibus iam dubia fide poſſeſſis arbitrabatur ſe Metropolitanus, ſicut dicitur de Xerxe, aut per mare ambulaturum, aut per terram nauigaturum, poſtremo
CAP. XXXI. omnia quæ in animo habuit facile perfecturum; Præſertim eo fultus amminiculo, quod potentiſſimus Papa Leo pro corrigendis ſanctæ Eccleſiæ neceſſitatibus venit in Germaniam; Quem ſciret ſibi pro veteri amicitia nil negaturum, quod cuipiam præſtare deberet. Tunc habita
eſt illa Synodus generalis apud Maguntiam, præſidente Domino Apoſtolico & Imperatore Heinrico, cum Epiſcopis Bardone Maguntino, Euerardo Treuerenſi, Hermanno Colonienſi, Adalberto Hammaburgenſi, Engelardo Magdaburgenſi, cæteriſque prouinciarum ſacerdotibus In quo Concilio quidam Spirenſis Epiſcopus, Sibico, cui adulterij crimen intendebatur, examinatione ſa- CAP. 147.
62 crificij purgatus eſt. Præterea multa ibidem ſancita ſunt, ad vtilitatem Eccleſiæ, præ quibus Symoniaca hæreſis, & nefanda ſacerdotum coniugia holographa Synodi manu perpetuo damnata ſunt. Quod Archiepiſcopus domum veniens nequaquam tacuiſſe probatur. De mulieribus enim ſtatuit eandem ſententiam, quam memorabilis Alebrandus, & antea Libentius inchoauit, vt ſcilicet extra Synagogam & Ciuitatem fierent, ne male ſuada pellicum vicinia caſtos violaret obtutus. Hæc autem Synodus facta eſt anno Domini M. LI. Ipſe eſt Archiepiſcopi annus VII. Et tunc maius Altare tribunalis dedicatum eſt in honore
CAP. XXXII. genetricis Dei. De qua Synodo mentionem ideo fecimus, quia Dominus Adalbertus eo tempore, quo tam clari in Eccleſia homines fuerunt, ſapientiæ ac virtutum merito fere omnes præcelluit. Tantus itaque apud Papam, talis apud Cæſarem habebatur, vt de rebus publicis abſque eius conſilio nihil ageretur. Quapropter vbi vix locum habet Clericus, nec in procinctu bellorum Imperator illum vi- CAP. 148.
rum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

rum ſibi deeſſe noluit. Cuius inexpugnabile conſilium ſæpe ad euincendos expertus eſt inimicos. Senſit hoc callidiſſimus Italorum Dux Bonefacius, item Gotafridus, Otto, Baldwinus, & cæteri qui regnum tumultibus implentes, graui Cæſarem æmulatione inquietare videbantur; tandemque humiliati, ſola ſe infractos Adalberti prudentia gloriati ſunt.
CAP. 149. Quid loquar de barbaris Vngarorum CAP. XXXIII.
ſiue Danorum, ſeu Slauorum, aut certe Nordmannorum gentibus, quas Imperator ſæpius conſilio domuerat, quam bello? monitu & opera Pontificis noſtri, nobile diſcens exemplũ, Parcere ſubiectis & debellare ſuperbos. Ad hunc felicitatis noſtræ cumulum hoc acceſſit, quod fortiſſimus Imperator Græcorum Monomachus, & Heinricus Francorum Rex, tranſmiſſis ad Cæſarem noſtrum muneribus, congratulati ſunt Archiepiſcopo pro ſapientia & fide eius, rebuſque bene geſtis illius conſilio. Qui Conſtantinopolitano reſcribens, inter cætera iactauit ſe à Græcorum deſcendiſſe proſapia, Theophano, & fortiſſimo Ottone ſui generis auctoribus; ideoque nec mirum eſſe, ſi Græcos diligeret, quos etiã habitu & moribus vellet imitari, quod & fecit. Sed & Regi Franciæ & aliis ſimilia mandata legauit.

CAP. 150. Metropolitanus igitur hiis rerum ſucceſſibus elatus, & CAP. XXXIIII.
quod Papam vel Cæſarem ſuæ voluntati pronos videret, multo ſtudio laborauit in Hammaburg Patriarchatum conſtituere. Ad quam intentionem primo ductus eſt ea neceſſitate, quoniam Rex Danorum, Chriſtianitate in fines terræ dilatata, deſiderauit in Regno ſuo fieri Archiepiſcopatum. Quod tamen vt perficeretur, ex auctoritate ſedis Apoſtolicæ conuenientibus Canonum decretis prope ſancitum eſt, ſola expectabatur noſtri pontificis ſententia. Quam rem ille, ſi Patriarchatus honor ſibi & Eccleſiæ ſuæ Romanis Priuilegiis concederetur, fore vt conſentiret, promiſit, quamuis inuitus. Diſpoſuit vero Archiepiſcopatui ſuo XII. ſubiicere Epiſcopatus, quos ex ſua diuideret Parochia, præter eos ſuffraganeos quos in Dania cæteriſque gentibus noſtra tenet Eccleſia: ita vt primus eſſet in Palmis,

ſecundus in Heliganſtad, tertius in Razizpurg, quartus in Aldinburg, quintus in Michilinburg, ſextus in Stathe, ſeptimus in Liſmona, Octauus in Wildiſhuſen, nonus in Bremis, decimus in Ferda, vndecimus in Ramſola, duodecimus in Freſia. Nam Ferdenſem Epiſcopatum ſe facile poſſe adipiſci, non ſemel gloriatus eſt.

CAP. XXXV. Interea conditionibus vtrinque protractis, ſanctiſſimus Papa Leo migrauit à ſæculo. Eodemque anno fortiſſimus Imperator Heinricus deceſſit. Quorum obitus contigit anno Archiepiſcopi XII. Quorum morte non ſolum Eccleſia turbata eſt, verum etiam Reſpublica finem habere videbatur. Itaque ex illo tempore noſtram Eccleſiam omnes calamitates oppreſſerunt, noſtro paſtore tantum curiæ negotiis intento. Ad gubernacula enim Regni mulier cum puero, magno Imperij præfuit detrimento. Indignantes enim Principes aut muliebri poteſtate conſtringi, aut infantuli ditione regi, primo quidem communiter vindicarunt ſe in priſtinam libertatem, vt non ſeruirent, deinde contentionem mouerunt inter ſe, quis eorum videretur eſſe maior; poſtremo armis audacter ſumptis, Dominum & Regem ſuum deponere moliti ſunt. Et hæc omnia potius oculis videri poſſunt, quam calamo ſcribi. CAP. 151.

CAP. XXXVI. Tandem ſeditionibus ad pacem inclinatis, Adalbertus & Anno Archiepiſcopi Conſules declarati ſunt, & in eorum conſilio deinceps ſumma rerum pendebat. Sed cum ambo eſſent viri prudentes & ſtrenui in procuratione Reipublicæ; tamen alter alterum felicitate, aut induſtria ſua præcurriſſe videtur. Itaque ficta Epiſcoporum ſodalitas, modico durauit tempore, & quamuis lingua vtriuſque pacem ſonare videretur, cor tamen odio mortali pugnabat in inuicem. Et Bremenſis quidem Præſul eo iuſtiorem induit cauſam, quoniam pronior ad miſericordiam fuit, Regique Domino ſuo, fidem vſque ad mortem docuit eſſe ſeruandam. At vero Colonienſis vir atrocis ingenij, etiam violatæ fidei arguebatur in Regem. Præterea per omnes, quæ ſuo tempore factæ ſunt conſpirationes, ſemper erat medius.

CAP. XXXVII. Colonienſis CAP. 152.

nienſis enim, quem auaritiæ notabant, omnia quæ vel domi, vel in Curia potuit corradere, in ornamento ſuæ poſuit Eccleſiæ. Quam, cum prius magna eſſet, ita maximam fecit, vt iam comparationē euaſerit omnium quæ in Regno ſunt Eccleſiarum. Exaltauit etiam parentes ſuos & amicos, & Capellanos, primis honorum dignitatibus omnes cumulans, vt illi alteris ſuccurrerent infirmioribus. Quorum primores erant Wezcilo Magdeburgenſis, eorumque nepos Burchardus Haluerſtadenſis Epiſcopus. Similiter Cono Treueris electus, ſed inuidia Cleri martyrio coronatus, antequam intronizatus. Item Eylbertus Mindenſis & Wilhelmus Traiectenſis: præterea in Italia Aquilegienſis atque Parmenſis; & alij quos enumerare longum eſt; ſtudio & fauore Annonis eleuati ſunt, qui & fautori ſuo in tentationibus auxilio decorique fuiſſe certarunt. Multa igitur ab illo viro in diuinis & humanis egregie facta comperimus. Noſter vero Metropolitanus tantum pro nobi- CAP. XXXVIII.
CAP. 153. litate certans & gloria terrena, indignum habuit aliquem ſuorum exaltare, licet multos in obſequio traxiſſet egentes, arbitrans ſibi hoc eſſe quaſi dedecus, ſi aut Rex, aut quiſquam magnatum ſuis benefaceret, quos ipſe, inquit, tam bene aut melius poſſum remunerare. Ergo admodum pauci ſuorum illo annuente peruenerunt ad apicem Epiſcopalem; multi vero ſi tantum apti ad verbum, ſeu callidi eſſent ad ſeruitium, ingentibus cumulati ſunt diuitiis. Vnde factum eſt vt pro gloria mundi captanda, ho- 63
mines diuerſi generis & multarum artium, præcipue vero adulatores ad ſuam adſciſceret familiaritatem. Quorum oneroſam multitudinem traxit ſecum in curiam, & per Epiſcopium, ſiue quacunque iter eſſet, affirmans ſe frequenti commeantium multitudine non modo non grauari, verumetiam opipare delectari. Pecuniam autem quam à ſuis recepit, ſiue amicis, ſeu ab iis qui frequentabant Palatium, vel qui Regiæ poteſtati obnoxij fuerant, illam inquam, pecuniam licet maxima eſſet, ſine mora infamibus diſperſit perſonis & hypocritis, medicis & hiſtrionibus,

nibus, non ſapienter æſtimans, talium perſonarum fauoribus ſe effecturum, vt vel ſolus placeret in curia, vel maior Domus fieret præ omnibus, & eo modo perfici poſſe, quod in animo de prouectu Eccleſiæ ſuæ habuit. Præterea cum omnes qui erant in Saxonia, ſiue in aliis regionibus clari & magnifici viri, adoptaret in milites, multis dando quod habuit, cæteris pollicendo quod non habuit, inutile nomen, vanæ gloriæ, magno corporis & animæ damno, mercatus eſt. Et corrupti quidem Archiepiſcopi mores ab initio tales, proceſſu autem temporis & circa finem, ſemper fuerunt deteriores.

CAP. XXXIX. Tunc igitur magnis curiæ inflatus honoribus, vixque iam tolerandus inopi Parochiæ, venit Bremam cum ingenti, vt ſolebat, multitudine armatorum, nouis populum & regionem exactionibus aggrauans. Et tunc leuata ſunt illa Caſtella, quæ maxime noſtros ad iram Duces incenderunt, deficiente illo ſtudio, quod prius habuit in ædificatione ſanctarum congregationum. Miranda nimirum voluntas hominis, impatiens ocij, quæ domi foriſque tantis occupata laboribus, nunquam poſſet fatigari. Nam cum ſæpe antea miſer Epiſcopatus eius, tantis expeditionum ſumptibus, tantiſque voracis curiæ ſtudiis laboraſſet, nunc vero in ædificatione Præpoſiturarum & Caſtellorum ſine miſericordia profligatus eſt. Nam & hortos & vineas, in terra plantans arida, licet ſtudio inefficaci, multa tentaſſet, nihilominus tamen hiis, qui morem gererent ſuæ voluntati, magnifice voluit omnibus compenſari laborem. Ita mens alta viri pugnans contra naturam patriæ, quicquid vſquam magnificum didicit, hoc habere & ipſe voluit. Cuius morbi cauſas cum diligenter & diu perſcrutarer, inueni ſapientem virum, ex illa, quam nimium dilexit, mundi gloria, perductum ad hanc mollitiem animi, quod in proſperitate rerum temporalium eleuatus in ſuperbiam, ad laudem comparandam ignorabat modum; in aduerſitate autem plus iuſto contriſtatus, iracundiæ aut mærori frena laxabat. Itaque tam in bono, ſi miſertus eſt, quam CAP. 154.

in malo,

in malo, ſi iratus eſt, in vtroque menſuram exceſſit. Eius CAP. XL.
rei documentum hoc habeo, quod in ira furoris ſui, aliquos manu vſque ad effuſionem ſanguinis percuſſit, ſicut Præpoſito ſuo, aliiſque fecit. In miſericordia vero, quæ in hac parte melius largitas dicitur, erat ita profuſus, vt libram argenti computans, aliquando mediocribus perſonis effundi centum libras edixerit, amplius autem maioribus. Qua de re accidit, vt quotieſcunque iratus eſſet, tanquam leo fugeretur ab omnibus; cum vero placatus eſſet, palpari poſſet vt agnus. Citiſſime autem ad hilaritatem ab ira laudibus mulceri potuit, vel ſuis vel alienis, & tunc quaſi alteratus ab illo, qui fuit, arridere cæpit laudatori. Hunc locum ſæpe vidimus captari adulatoribus, qui ex diuerſis terrarũ partibus, in Cameram eius, velut in ſentinam confluxerunt, quos & ipſe ad nanciſcendum honorem mundi neceſſarios Principibus iudicauit. Si qui tamen Palatio & Regi notiores erant, in ſuam dignatus eſt aſcire familiaritatem, reliquos permiſit abire donatos. Ita vero & honeſtas perſonas & in ordine ſacerdotali fulgentes, ad hoc turpiſſimum adulationis officium, ambitio ſus familiaritatis illexit. Poſtremo qui adulari neſciret, aut fortaſſe nollet, 64
cum ſicut amentem & ſtolidum à ianuis excluſum vidimus, ac ſi diceretur; Exeat aulam, qui vult eſſe pius. Et accuſator erit, qui verum dixerit. Porro ita mendaces apud nos præualuerunt, vt vera dicẽtibus non crederetur, etiam ſi iurarent. Talibus igitur perſonis plena fuit domus Epiſcopi. Quibus acceſſerunt cotidie alij Gnathones, Paraſiti, CAP. XLI.
CAP. 155. Somniatores & Rumigeruli, qui ea quæ ipſi confinxerunt, nobiſque placitura rebantur, iactabant ſibi per Angelos reuelata; iam publice diuinantes Hammaburgenſem Patriarcham (ſic enim vocari voluit) cito Papam futurum. Æmulos vero ſuos à curia depellendos, ipſum autem ſolum, diuque Remp. gubernaturum, atque ita longæuum fieri, vt quinquaginta in Epiſcopatu excederet annos, poſtremo per illum aurea quædam ſæcula orbi ventura. Et quidem hæc, licet ficte ab adulatoribus & pro quæſtu promitteren-

mitterentur; Epiſcopus tamen quaſi de cælo ſonuiſſent, vera omnia putabat, trahens ex ſcripturis quædam præſagia rerum, quæ fieri debeant hominibus, data vel in Somniis, vel in Auguriis, vel in communibus ſermonum loquelis, vel in inſolitis elementorum figuris. Quare dicitur eum morem inſueuiſſe, vt dum cubitum ibat, fabulis delectaretur: cum expergiſceretur, ſomniis: quotiens vero iter incepit, auſpiciis. Aliquando etiam totum diem ſomno indulgens, noctu peruigilanter luſit in alea, aut ante menſam ſedit. Cumque ad menſam recumberet, hilariter habundanterque omnia conuiuis exhiberi præcepit, ipſe à conuiuis interdum ſurgens, ſemper autem ex officio paratos habens, qui aduenientes reciperent hoſpites, & magnopere

CAP. XLII re procurarent. Adglorians hoſpitalitatem porro magnam eſſe virtutem, quæ dum diuina mercede non careat, ſæpe etiam inter homines habebat maximam laudem. Recumbens autem non tam cibis aut poculis quam facetiis oblectabatur, vt Regum Hiſtoriis, aut raris Phiſoſophorum ſententiis. Si vero erat priuatus, quod raro accidit, vt ſolus & abſque hoſpitibus maneret vel Regiis Legatis, tunc fabulis, & ſomniis, ſemper autem ſobriis otium impendebat loquelis. Raro fidicines admittebat, quos tamen propter alleuiandas anxietatum curas aliquando cenſuit eſſe neceſſarios. Cæterum Pantomimos, qui obſcænis corporum motibus oblectare vulgus ſolent, à ſuo conſpectu prorſus eiecit. Soli Medici cum illo regnabant, cæteris difficilis fuit aditus, niſi cauſa grauior poſceret aliquos intromitti. Vnde etiam accidit, vt videremus oſtium thalami ſui, quod primo omnibus patuit ignotis & peregrinis, tali poſtmodum cuſtodia vallatum eſſe, vt magnarum rerum Legati, potenteſque ſæculi perſonæ, aliquando pro foribus expectarent inuiti per hebdomadam. Præterea inter epulandum familiare habuit magnates carpere viros, notans in aliis ſtultitiam, in quibuſdam auaritiam, multis autem obiiciens ignobilitatem, omnibus vero improperauit infidelitatem, eo quod ingrati Regi eſſent, qui eos de ſtercore CAP. 156.

ſuſcitaret, quem ſolum ipſe diligens, Imperium pro iure, non pro ſuo commodo tueri videretur: argumentum eſſe, quod illi ſicut ignobiles raperent aliena, ipſe vero ſicut nobilis effunderet ſua. Hoc eſſe apertiſſimum nobilitatis indicium. Hac inuectione peſtifera vtebatur in ſingulos, nullique demum pepercit, dummodo ſe omnibus anteferret. Itaque breuiter hoc dicendum eſt, pro ſola, quam dilexit mundi gloria, peioratum eſſe virum illum, de omnibus quas ab initio habuit virtutibus. Nempe talia & eiuſmodi plurima circa ipſum facta ſunt illo tempore, quæ ſuperſtitioni vel iactantiæ, ſeu potius negligentiæ eius infamiam magnam pepererunt, odiumque omnium mortalium, præcipue vero magnatum. Ex quibus infeſtiſſimi erant tam illi quam Eccleſiæ noſtræ Dux Bernardus & filij eius, quorum inuidia, ſimultates, & odia, itemque inſidiæ, opprobria & calumniæ traxerunt Archiepiſcopum ad hæc omnia, quæ ſupra diximus offendicula præcipitem: & quaſi vecordem reddiderunt, dum minor ipſis & cedere videretur. Ceſſit tamen aliquando ſponte pro officio ſacerdotij, cupiens inuidiam ſuperare beneficiis, & bona reddere pro malis. Sed cum fruſtra laboraſſet omnibus modis, vt male nexam cum Ducibus reſarciret amicitiam, victus tandem à tribulatione perſequentium, & dolore malorum exulceratus, non ſemel exclamauit cum Helia, Domine Deus altaria tua deſtruxerunt, prophetas tuos occiderunt, & relictus ſum ego ſolus, & quærunt me interficere. Cæterum quam iniuſte Archiepiſcopus talia paſſus ſit, vnum ſatis hic eſt exemplum ponere: quo poteſt videri amicitiam cum inuidis nil valuiſſe conſeruatam.

CAP. XLIII. / CAP. 157.

CAP. 158. / CAP. XLIIII.

Dux auaritiæ ſtimulo motus in Freſones, quod debitum non inferrent tributum, venit in Freſiam, comitem habens Archiepiſcopum, qui ea tantum gratia profectus eſt, vt diſcordantem populum Duci reconciliaret. Cumque Dux Mammonæ cupidus, totam pro cenſu rationem poneret, nec cum ſeptingentis argenti marcis vllo modo placari poſſet; mox barbara gens nimio furore ſuccenſa, in ferrum

ferrum pro libertate ruebant. Multi ergo ex noſtris ibi perfoſſi, cæteri fuga ſunt defenſi, caſtraque Ducis & Archiepiſcopi direpta, magnus Eccleſiæ Theſaurus ibi dilapſus eſt. Nihil tamen profuit nobis apud Ducem & ſuos amicitiæ fides, vel periculo experta, quo minus Eccleſiam perſequi vellent. Aiunt ergo Ducem futuri præſcium ſæpe cum gemitu narraſſe, filios ſuos ad excidium Bremenſis Eccleſiæ fataliter deſtinatos. Vidit enim per ſomnium ex penetralibus ſuis egreſſos in Eccleſiam vrſos, aproſque, deinde ceruos, ad vltimum lepores. Vrſi, inquit, & apri erant parentes noſtri, fortitudine ſicut dentibus armati; cerui ſumus ego & frater meus, ſolis decori cornibus; lepores autem ſunt filij noſtri, modicæ virtutis & timidi: de quibus metuo, ne impugnantes Eccleſiam, diuinam incurrant vltionem. Quapropter ſub obteſtatione diuini timoris præmonuit eos, ne quid impium cogitarent aduerſus Eccleſiam & Paſtorem ſuum, neve lædant etiam hunc aut illum, quorum iniuria redundet in Chriſtum. Hæc ille ſurdis præcepta reliquit. Nunc de vindicta ſtatim ſequente peccatores videamus.

INCIPIT LIBER QVARTVS. CAP. I.

Anno pontificis noſtri XVII. Bernardus Saxonum Dux obiit, qui à tempore ſenioris Libentij iam per XL. annos Slauorum res atque Nordalbingorum, ac noſtras ſtrenue adminiſtrauit. Poſt cuius obitum filij eius Ordolf & Hermannus hæreditatem patris acceperunt, malo omine Bremenſis Eccleſiæ. Illi enim antiqui memores odij, quod patres eorum contra eandem licet occulte exercuerunt Eccleſiam, ſtatuerunt aperte iam vltionem repetendam eſſe in Epiſcopum totamque Eccleſiæ familiam. Et primo quidem Dux Ordulfus viuente adhuc patre, hoſtili ſtipatus multitudine, Bremenſem in Freſia deuaſtauit Epiſcopatum, homineſque Eccleſiæ necauit, alios etiam legatos ad ſe pro pace directos, publice verberari & decaluari iuſſit; poſtremo omnibus modis Eccleſiam & ſuos impugnare, ſpoliare, cædere ac pro nihilo habere cæpit. Et licet Pontifex, vt debuit Eccleſiaſtico zelo exardeſcens, malefactores CAP. 159.

anathematis gladio percuſſit, querelam tamen ad curiam deferens, nil aliud meruit quam derideri. Nam & Rex puer à noſtris Comitibus primo deriſui habitus eſt. Qua- CAP. II.
propter Archiepiſcopus tempori deſeruiens, vt coniuratos tantum fratres ab inuicem diuelleret, Hermannum Comitem adoptauit in militem. Cuius ſatellitio functus in Vngaricam expoditionem, tunc quaſi Magiſter Regis & Princeps conſiliorum profectus eſt, relicto ſuper negotia Regni Colonienſi Archiepiſcopo. Reſtituto autem in Regnum Salomone, quem bello expulerant, Pontifex no-
CAP. 160. ſter cum Rege puero victor ab Vngria regreſſus eſt. Tunc CAP. III.
Comes Hermannus aliquid magnum ſperans, ambienſque beneficium, quod dare noluit Epiſcopus, ſtatim in furorem verſus, cum exercitu copioſo venit contra Bremam, ibique diripiens omnia quæ ad manum venerant, ſoli Eccleſiæ pepercit. Armenta boum & caballorum omnia in prædam ceſſerunt. Similiter per totum faciens Epiſcopatum, homines Eccleſiæ nudos inopeſque dimiſit. Tunc etiam Caſtella omnia, quæ Pontifex futurorum præſcius
CAP. 161. diuerſis conſtruxerat locis, vſque ad ſolum diruta ſunt. Archiepiſcopus eo tempore primatum Curiæ tenebat. Cuius audita querela, Comes ſecundum iudicium Palatij exilio relegatus, poſt annum clementia Regis abſolutus eſt. Deinde vero idem Comes Hermannus, & frater eius Dux Ordulfus, ad ſatisfactionem Eccleſiæ venientes, pro delicto ſuo quinquaginta manſos obtulerunt, & terra quieuit paucos dies.

Tunc etiam Rex vaſtationi Bremenſis Eccleſiæ com- CAP. IIII.
patiens, tranſmiſit ei ad ſolatium fere centum pallia, cum aliis vaſis argenteis, itemque libris, candelabris, & thuribulis auro paratis. Hæc enim ſunt munera quæ Rex miſit ad reædificationem Hammaburgenſis Eccleſiæ. Tres calices aureos, in quibus erant libræ auri decem, vnum vas Chriſmale argenteum, ſcutum argenteum deauratum, Pſalterium aureis ſcriptum literis, thuribula & candelabra argentea, dorſalia nouem Regalia, caſulas XXXV. cappas XXX.

Dalmaticas & ſubtiles XIIII. & alia multa, & vnum Plenarium, cuius tabula videbatur nouem libras auri habere. Tunc etiam Corbeia atque Lauresſa Cœnobia, pro quibus diu multumque Archiepiſcopus laborauerat, Eccleſiæ Hammaburgenſis præceptis tradita ſunt. Tunc etiam diu deſiderata in ditionem Eccleſiæ Liſmona venit, quæ cortis, vt aiunt, ſeptingentos manſos habere videtur, & maritimas Hatheloe regiones in ditione poſſedit. Pro qua firmiter ex omni parte ſoluenda, fertur Archiepiſcopus Agneti Reginæ dediſſe nouem libras auri, quoniam hæc in partem ſuæ dotis commemorabatur. Quinquaginta ergo cortes dominicales habuit Archiepiſcopus, ex quibus Walde maxima, vnius menſis perſoluit ſeruitium, cæterum Ambergon minima quatuordecim dierum. Tanta erat opulentia huius Epiſcopi. CAP. 160.

CAP. V. Potuit Eccleſia noſtra diues eſſe, potuit Archiepiſcopus noſter Colonienſi aut Mogontino in omni rerum gloria non inuidere. Solus erat Wirceburgenſis Epiſcopus, qui in Epiſcopatu ſuo neminem dicitur habere conſortem. Ipſe enim cum teneat omnes comitatus ſuæ parochiæ, Ducatum etiam prouinciæ gubernat. Cuius æmulatione noſter Præſul ſtatuit omnes Comitatus, qui in ſua diœceſi aliquá iuriſdictionem habere videbantur, in poteſtatem Eccleſiæ redigere. Quapropter ab initio quidem illum maximum Freſiæ Comitatū à Cæſare adeptus eſt de Fiuelgoe, quem prius habuit Dux Gotafridus, & nunc Echertus. Penſionem annuam dicunt eſſe mille librarum argenti, quarum ducentas, ille ſoluit, atq; eſt miles Eccleſiæ. Archiepiſcopus autem obtinuit eundem Comitatū per decem annos, vſq; ad expulſionis ſuæ dié. Alter vero Comitatus erat Vdonis, qui per omnem parochiam Bremenſem ſparſim diffunditur, maxime circa Albiam, pro quo Archiepiſcopus Vdoni tantum obtulit in precariæ nomen de bonis Eccleſiæ, quod æſtimatur ſingulis annis reddere mille libras argenti, dum vtiq; tanta quantitate precij maior poſſet Eccleſiæ fructus omni anno parari, niſi quod pro adipiſcenda mundi gloria; CAP. 162.

ſufficit

ſufficit nobis, ideo pauperes eſſe, vt diuites multos in ſer-
uitio habeamus. Tertius erat Comitatus in Freſia, noſtræ CAP. VI.
Parochię vicinus, qui dicitur Emiſgoe, pro quo noſter Pon-
tifex Regi pactus eſt ſe mille libras argenti daturum. Cuius
pecuniæ ſummam cum facile non poſſet habere, proh do-
lor, iuſſit Cruces, altaria, coronas, & cætera ornamenta Ec-
cleſiæ deponi, quibus denudatis, infelicem maturauit con-
tractum perficere. Gloriabatur autem pro argentea cito
ſe auream Eccleſiam facturum, omniaque ablata reſtituere
in decuplú, ſicut & prius in deſtructione clauſtri viſus eſt
egiſſe. O ſacrilegium! Duæ cruces auro paratæ cum gem-
mis, altare maius & calix, ambo rutilantia ex auro & lapi-
dibus contexta precioſis, confracta ſunt, in quibus erant
auri pondera viginti marcæ. Quas obtulit domina Emma
Bremenſi Eccleſiæ, cum aliis pluribus donis. Narrauit au-
tem aurifaber illa conflans, magno ſe dolore coactum ad
hoc ſacrilegium, vt confringeret illas cruces, aſſerens ſe ad
ſonitum mallei audiſſe quaſi vocem gementis pueri. Tunc
autem & tali modo Theſauri Bremenſis Eccleſiæ, à veteri-
bus & ſuo tempore labore magnaq; fideliú deuotione col-
lecti, vna & miſerabili hora pro nihilo ſunt peſſundati. Vix
tamen ex eadem pecunia media pars debiti conflata eſt.
Gemmas ſanctarú crucium diſtractas audiuimus, ac qui-
buſdam meretriculis donatas. Horreo, fateor, omnia ſicut
facta ſunt propalare, eo quod initium dolorum hæc ſunt,
grauiſque ſecuta eſt vindicta. Ab illo ergo die ruentibus in
occaſum proſperis, omnia nobis & Eccleſiæ aduerſa fue-
runt, ita vt Epiſcopus noſter & ſui aſſeclæ, ab omnibus ſicut
CAP. 163. hæretici exſibilarentur. At ille omnium voces paruipen- CAP. VII.
dens, ſimul etiam relicta rei domeſticæ cura, totus in cu-
riam vehemens, & in gloriam præceps ferebatur, hac cau-
ſa, vt ipſe retulit, capeſſendæ Reipub. quærens primatum,
quia Dominum & Regem ſuum inter manus trahentium,
non poſſet videre captiuum. Et iam conſulatum adeptus
eſt, iam æmulis remotis ſolus arcem Capitolij poſſidet, non
tamen ſine inuidia, quæ ſemper gloriam ſequitur. Tunc

vero Metropolitanus noſter quædam aurea renouaturus ſæcula, in conſulatu ſuo cogitauit diſperdere de ciuitate Dei omnes qui operantur iniquitatem, præcipue illos, qui vel in Regem manus miſerunt, aut Eccleſias deprædaſſe videbantur. Cuius delicti cõſcientia cum fere omnes Epiſcopi & Principes Regni tangerentur, vnanimi odio conſpirabant, vt ille ſolus periret, ne cæteri periclitarentur. Igitur omnes ſimul apud Triburiam congregati, cum Rex præſens adeſſet, Archiepiſcopum noſtrum quaſi magum & ſeductorem à Curia depulerunt. Adeo manus eius contra omnes, manuſque omnium contra illum, vt controuerſiæ finis vſque ad ſanguinem peruenerit.

CAP. VIII. Audientes Duces noſtri, Pontificem ab ordine Senatorum eſſe eiectum, magno repleti gaudio, cogitabant & ipſi tempus vltionis inueniſſe, vt eum à ſuo penitus alienarent Epiſcopio, dicentes: Exinanite vſque ad fundamentum in eo, & conteramus eum de terra viuentium. Itaque multæ inſidiæ, multaque opprobria eorum aduerſus Epiſcopum, qui eo tempore cum nihil tutius haberet, Bremæ ſedit, quaſi obſeſſus, & cuſtodia inimicorum vallatus. Cumque tota Ducis familia Paſtorem & Eccleſiam, Populum & Sanctuarium deriſioni haberent, Magnus ante omnes ſæuiebat, glorians ſe tandem reſeruatum eſſe, qui rebellem CAP. 164.

CAP. IX. domaret Eccleſiam. Magnus ergo filius Ducis collecta latronum multitudine, non eo modo Eccleſiam impugnare conatus eſt, quemadmodum parentes eius, verum ipſum Eccleſiæ Paſtorem perſequutus, vt contentionem diutinam finiſſe videretur, aut membris truncare, aut funditus interficere quærebat Archiepiſcopum. Nec tamen illi dolus ad cauendum defuit, auxilium vero in militibus nullum prorſus habuit. Ipſo ergo tempore Archiepiſcopus à Magno Duce obſeſſus, clam metu ſuffugit Goſlariam, ibiq; ſecure apud Loctunam, in prædio ſuo per dimidium annum manſit. Caſtra autem & ſeruitia eius ab hoſtibus direpta ſunt. Quibus anguſtiarum laqueis obſtrictus ignominioſum quidem, ſed neceſſarium cum Tyranno fœdus CAP. 165.

pepigit, vt qui hoſtis erat, miles efficeretur, offerens ei de bonis Eccleſiæ mille manſos & amplius in beneficium. Eo nimirum tenore, vt Comitatus Freſiæ, quorum alterum Bernardus, alterum Ekbertus inuito retinebat Pontifice, Magnus abſque omni dolo, iuri Eccleſiæ vindicaret atque defenderet. Ita prorſus diuiſo in tres partes Bremen- CAP. X.
ſi Epiſcopatu, cum vnam partem Vdo, alteram partem Magnus haberet, vix tertia remanſit Epiſcopo; quam tamen ipſe poſtea Bernardo, aliiſque Regis adulatoribus diſtribuens, fere nihil ſibi retinuit. Nam & Curtes Epiſcopi & decimæ Eccleſiarum, vnde Clerici & inopes ſuſtentari deberent, omnes ceſſerunt in vſum laicorum, ita vt meretrices cum latronibus vſque hodie luxurientur ex bonis Eccleſiæ, in deriſum habentes Epiſcopum, omneſque miniſtros altaris. Tantis igitur largitionibus, ſicut hodie videri poteſt, nihil erga Vdonem & Magnum lucratus eſt Archiepiſcopus, quam ne expelleretur à ſuo Epiſcopatu: à cæteris vero nihil aliud meruit, niſi vt Dominus vocaretur.

CAP. 166. Hæc nobis prima ruina contigit in Bremenſi Parochia; CAP. XI.
verum trans Albiam quoque vindictæ magnitudo peruenit; quoniam Princeps Godeſcalcus eo tempore à Paganis interfectus eſt, quos ipſe ad Chriſtianitatem nitebatur conuertere. Et quidem vir omni æuo memorabilis, magnam partem Slauaniæ conuerſam habuit ad diuinam Religionem. Sed quia non dum completæ ſunt iniquitates Amoreorum, neque adhuc venit tempus miſerendi eorum, neceſſe erat vt venirent ſcandala, vt probati fierent manifeſti. Paſſus eſt autem noſter Machabæus in ciuitate Leontia VII. Idus Iunij, cum Presbytero Ippone, qui ſuper altare immolatus eſt, & aliis multis tam Laicis quam Clericis, qui diuerſa pro Chriſto vbique pertulerunt ſupplicia. Anſuerus etiam Monachus, & cum eo alij apud Raziſpurg lapidati ſunt. Idus Iulij paſſio illorum occurrit. [Qui cum ad paſſionem veniret, flagitaſſe fertur Paganos, vt prius ſocij, quos deficere metuebat, lapidarentur. Quibus corona- CAP. XII.
CAP. 167. tis ipſe gaudens, cum Stephano genua poſuit:] Iohannes 65

Epiſcopus ſenex cum cæteris Chriſtianis in ciuitate Magnopoli ſeruabatur ad triumphum. Ille igitur pro confeſſione Chriſti fuſtibus cæſus, deinde per ſingulas Slauorum ciuitates ad ludibrium ductus, cum à Chriſti nomine flecti non poſſet, truncatis manibus ac pedibus, in platea corpus eius proiectum eſt. Caput vero deſectum: quod Pagani conto præfigentes in titulum victoriæ, Deo ſuo Redigaſt immolauerunt. Hæc in Metropoli Slauorum Rethre geſta ſunt IIII. Idus Nouemb. Filia Regis Danorum apud Michilinburg, ciuitatem Obodritorum, inuenta cum mulieribus nuda diu cæſa eſt: Hanc enim, vt prædiximus, Godeſcalcus Princeps habuit vxorem, à qua & filium ſuſcepit Heinricum. Ex alia vero Butue natus fuit, magno vterque
CAP. XIII. Slauis excidio genitus. Et illi quidem victoria potiti totam Hammaburgenſem Prouinciam ferro & igne demoliti ſunt. Sturmarij fere omnes aut occiſi, aut in captiuitatem ducti, caſtrum Hammaburg funditus exciſum, & in deriſionem Saluatoris noſtri etiam cruces à Paganis truncatæ ſunt. Ipſo eodemque tempore Sliaſwig ciuitas Saxonum Tranſalbianorum, quæ ſita eſt in confinio Danici Regni opulentiſſima atque populoſiſſima, ex improuiſo Paganorum incurſu funditus exciſa eſt. Et impleta eſt nobiſcum Prophetia, quæ ait, Deus, venerunt gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum ſanctum tuum Hieruſalem: quæ prophetiæ in Hieroſolymitanæ vrbis excidio deplorantur. Huius vero auctor cladis Pluſſo fuiſſe dicitur, qui ſororem Godeſcalci habuit, domumque reuerſus & ipſe obtruncatus eſt. Itaque omnes Slaui facta conſpiratione generali, ad Paganiſmum denuo ſunt relapſi, eis occiſis qui perſtiterunt in fide. Dux noſter Ordulfus in vanum ſæpe contra Slauos dimicans, per duodecim annos, quibus patri ſuperuixit, nullam vnquam potuit habere victoriam, totienſque victus à Paganis, à ſuis etiam deriſus eſt. Igitur expulſio Archiepiſcopi & mors Godeſcalci, vno fere anno contigit: Qui eſt Pontificis XXII. [Hæc eſt Slauorum tertia negatio, qui primo facti ſunt à Carolo Chriſtiani, ſecundo ab

CAP. 168.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

do ab Ottone, tertio nunc ab Godeſcalco Principe, & niſi fallor, hæc mala nobis ventura ſignauit ille horribilis Cometa, qui ipſo apparuit anno circa dies Paſchæ.]

CAP. 169. Eodem quoq; tempore clades illa memorabilis in Anglia facta eſt, cuius magnitudo, & quod Anglia Danis ex antiquo ſubiecta eſt, ſumma nos euentuum præterire non ſinit. Poſt Regis ſanctiſſimi Eduardi mortem, contendentibus pro illo Regno Principibus, Haroldus quidam Anglorum Dux, vir maleficus, ſceptrum inuaſit. Quod dum ſibi frater eius nomine Toſti ereptum audiret, Regem Nordmannorum auxilio ducit Haroldum, Regemque Scotorum: & occiſus eſt ibi Toſti, Haroldus, & Rex Hyberniæ cum toto exercitu, à Rege Anglorum. Vix ergo dies octo tranſierant, & ecce Willelmus, cui pro obliquo ſanguine cognomen eſt Baſtardus, à Gallia transfretans in Angliam, laſſo victori bellū intulit. In quo Angli primum victores, deinde victi à Nordmannis, vſque ad finem contriti ſunt. Haroldus ibi cecidit, & cum eo ex Anglis fere centum milia. Baſtardus victor in vltionem Dei, quem ipſi offenderant Angli, omnes fere Clericos & Monachos abſque regula viuentes expulit. Deinde ablatis ſcandalis, Lanfrancum Philoſophum in Eccleſia poſuit doctorem, cuius ſtudio & prius & poſtmodum in Anglia multi ad diuinum animati ſunt obſequium. CAP. XIIII. 66

CAP. 170. In Sueonia per idem tempus Chriſtianiſſimus Rex Stinkel defunctus eſt, poſt quem duobus Hericis de Regno certantibus, omnes Suedorum potentes in bello occubuiſſe feruntur. Nam & ambo Reges ibi perierunt. Ita prorſus deficiente omni Regali proſapia; & ſtatus Regni mutatus, & Chriſtianitas ibi turbata eſt valde. Epiſcopi quos illuc Metropolitanus ordinauit, perſecutionem metuentes, domi ſederunt. Solus Epiſcopus Sconiæ procurauit Eccleſias Gothorum. Et quidam Sueonum Satrapa Gniph ad Chriſtianitatem populum confortauit. CAP. XV. 67

CAP. 171. Illo tempore clariſſimus inter barbaros fuit Suein Rex Danorum: qui Reges Nordmannorum Olaph & Magnum CAP. XVI.

68 num conſtrinxit magna virtute. Inter Suein & Baſtardum perpetua contentio de Anglia fuit, licet noſter Pontifex muneribus Willelmi perſuaſus, inter Reges pacem formare voluerit; Chriſtianitas autem ab illo Suein Rege in exteras nationes longe lateque diffuſa eſt. Et cum multis polleret virtutibus, ſola ægrotauit luxuria. Nouiſſimis Archiepiſcopi temporibus, cum ego Bremam veni, audita eiuſdem Regis ſapientia, mox ad eum venire diſpoſui, à quo etiam clementiſſime ſuſceptus, vt omnes, magnam huius libelli materiam ex eius ore collegi. Erat enim ſcientia literarum eruditus, & liberaliſſimus in extraneos, & ipſe prædicatores ſuos Clericos in omnem Suediam direxit, & Nordmanniam, atque in Inſulas, quæ ſunt in illis partibus. Cuius veraci & dulciſſima narratione didici, ſuo tempore multos ex Barbaris nationibus ad Chriſtianam fidem conuerſos, aliquos etiam tam in Suedia quam in Norwegia martyrio coronatos: ex quibus, ait, Hericus quidam peregrinus dum apud Sueones vlteriores prædicaret, martyrij palmam capitis abſciſione meruit. Alter quidam Alfardus nomine inter Nordmannos ſancta conuerſatione diu viuens ac latenter, abſcondi non potuit. Ille igitur dum protexit inimicum, occiſus eſt ab amicis. Ad quorum requietionis locum magna hodie ſanitatum miracula populis declarantur. Igitur ea quæ diximus, vel adhuc dicturi ſumus de Barbaris, omnia illius viri relatu cognouimus.

CAP. XVII. Interea noſter Archiepiſcopus zelo, vt aiunt, Agrippinenſis Epiſcopi à curia perturbatus, Bremæ ſedit priuatus, CAP. 172.
ſolitarius & quietus. Atque vtinam tanta mentis quiete frueretur, quanta corporis fatigatione carebat. Felix inquam ſi domeſticis Eccleſiæ bonis, auitiſque parentum contentus diuitiis, infelicem curiam aut nunquam vidiſ-
69 ſet, aut raro viſitaſſet. Et de aliis quidem viris magnis legitur, quod gloriam mundi contemnentes, Aulam Regiam veluti ſecundariam Idololatriam refugerint, iudicantes nimirum ad hoc philoſophicum ſolitariæ vitę ocium, à tempeſtate ſæculi & tumultu Palatij, quaſi ad portum & requiem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

quiem beatitudinis veniendum. Noſter vero Pontifex
contraria currebat via, ſapientis viri officium æſtimans, vt
pro ſalute Eccleſiæ ſuæ, non ſolum curiæ labores ſuſtineat,
verum etiam ſi ita neceſſitas erit, pericula & mortem ſu-
bire non dubitet. Vnde ni fallor primo tempore ſuo cu-
riam Regis frequentauit, pro exaltanda Eccleſia ſua. Circa
finem vero perditis aut potius diſperſis, quæ habuit, pro
liberando laborauit Epiſcopio. In qua re ſicut illud per-
ſuaſit ambitus gloriæ; ita iſtud neceſſitas imperauit Eccle-
ſiæ, quæ inuidia Ducum huius patriæ ſemper impugnata,
nunc demum etiam ad nihilum redacta eſt. Quam cala-
mitatem ſui temporis ipſe miſerabiliter cotidie deplora-
uit; ſpeciales ad hoc Pſalmos habens conſtitutos, quibus in
CAP. hoſtes Eccleſiæ poſſet vlciſci. Quod autem erga ſuos Pa- CAP.
173. rochianos ſe tam crudelem exhibuit, quos potius diligere XVIII.
ac ſicut Paſtor oues ſuas procurare deberet, ipſe magnam
expoſuit rationem, quam de illius ore nos audiuimus, alia-
que didicimus ex aliis.

CAP. Germanus autem Archiepiſcopi frater, ſcilicet Palati-
174. nus Comes, nomine Decius, à quodam ſuæ diœceſis preſ-
bytero interfectus eſt, eodem anno quo & Cæſar defunctus
eſt, vir bonus & iuſtus, qui nemini vnquã vel ipſe nocuit,
vel fratrem nocere permiſit. Apparuit enim in fine me-
morabilis viri, qui circumſtantes obteſtatus eſt pro ſalute
occiſoris, quod & fratri mandauit. Qui defuncti complens
vota, presbyterũ quidem abire permiſit illæſum, ex eo au-
CAP. tem tempore odio habuit omnem familiam Eccleſiæ. Di-
175. cunt & alium fomitem odij, quod dum aliquando Ponti-
fex, neſcio quem, de familia ſuperbius agentem, compre-
hendi iuſſiſſet, reliqui proinde ad inſaniam cõmoti, cubi-
culum Pontificis armati petunt, etiam vim facturi, niſi red-
deretur comprehenſus, & alia, quæ furor perſuaſit iratis.
CAP. Tertia cauſa erat, quod vt Epiſcopus bonis ſuis parceret, CAP. XIX.
176. annum integrum aut ſæpe biennium à domo peregrinatus
eſt. Poſt multum vero temporis in Epiſcopatum regreſſus,
cæpit rationem ponere cum ſeruis & ancillis ſuis, inue-

nitque omnia bona & reditus non minus diſſipata, quam ſi domi fuiſſet. Eſt enim hoc genus hominum, vt bene deſcribit Saluſtius, mobile & infidum, neq; beneficio neque metu coercetur. Præterea ingurgitationem potus, quod CAP.
peculiare vitium eſt illis gentibus, ita in eis Pontifex abominatus eſt, vt ſæpe de illis dicere fuerit ſolitus, quorum venter Deus eſt. Nam contentiones & pugnas, oblocutiones & blaſphemias, & quæcunque ſcelera maiora commi- 177.
CAP. XX. ſerint in ebrietate, in craſtinum illi pro ludo habent. Quere- CAP.
rebatur etiam vſque ad ſua tempora multos Paganorum 178.
erroribus implicitos, ita vt diem ſextæ feriæ carnis eſu macularent; vt vigilias, ſolennitateſque ſanctorum, ac venerabilem quadrageſimam gula fornicationibuſque polluerent, vt periuria pro nihilo computent, vt effuſionem ſanguinis in laude habeant; ſimiliter adulteria, inceſtuoſitates, aliæque naturam excedentes immunditiæ vix culpantur ab aliquo eorum. Plerique enim duas vel tres aut innumerabiles tenent ſimul vxores. Item morticina & ſanguinem, & ſuffocata, carneſq; iumentorum licite vtuntur.
Poſtremum eſt quod Archiepiſcopus apprime doluit ſu- CAP.
per inuidia, quam in aduenas habent, & quod adhuc Duci 179.
fideliores erant, quam ſibi aut Eccleſiæ ſuæ. Hæc & alia populi delicta dum ſæpe Metropolitanus in Eccleſia declamatorio ſermone fieri prohiberet, illi correptionem paternam deriſioni habentes, nec ſacerdotibus nec Eccleſiis Dei vllam reuerentiam exhibentes, flecti mouerique nequiue-
CAP. XXI. runt. Quibus rerum cauſis impellentibus, ſtatuit eis Ar- CAP.
chiepiſcopus, vt populo duræ ceruicis, neque parendum 180.
eſſe, neque credendum, ita dicens: In chamo & freno maxillas eorum conſtringe: Rurſumque, Viſitabo in virga iniquitates eorum: & alia. Itaque inuenta occaſione ſi quis eorum offendiſſet, eum in vincula coniici mox præcepit, aut ſpoliari omnibus bonis, aſſerens cum riſu, afflictionem corporis animæ vtilem; damna bonorum, hoc eſſe purgationem delictorum. Vnde factum eſt, vt Præpoſiti operum, quibus vicem ſuam commiſit, in rapiendo & affli-
gendo

gendo modum exceſſerint. Impletumque eſt vaticinium quod ait: Ego iratus ſum parum: ipſi vero adiuuerunt me

CAP. in malum, dicit Dominus. Tunc igitur Bremæ commora-
181. tus Pontifex cum nil reſidui haberet, de rapinis pauperum vixit, & bonis ſanctarum congregationum. Præpoſituram maiorem Epiſcopij ſeruus eius quidam Suidger adminiſtrauit. Is cum diſperſis fratrum bonis, propter diaconi homicidium eſſet depoſitus, iterumque reſtitutus, nec haberet quod fratribus aut Domino ſeruientibus daret, conſcientiæ metu perculſus aufugit iram Pontificis. Sicque Præpoſitura in ditionem Epiſcopi redacta, per vicarios ſua quærentes, miſerabiliter ipſo tempore laniata eſt. Similiter per ſingulas fiebat congregationes. Pontifice ergo in Præpoſitos irato, illis autem in vulgus zelantibus, diſſipata

CAP. ſunt omnia bona Eccleſiæ. Huius cladis ſolum expers erat CAP.XXII.
182. Xenodochium quod à Sancto Anſgario primitus incæptum, poſtea ſuccedentium patrum diligentia vſque ad nouiſſima Adalberti tempora ſaluum permanſit & integrum. Et tunc quidem vicedominus noſter, quaſi fidelis diſpenſator & prudens, ad cuſtodiendas pauperum eleemoſynas deputabatur. Non enim audeo dicere quantum peccatum ſit defraudare pauperum res, quod alij Canones ſacrilegium, alij homicidium vocant: hoc ſolum fas ſit pace omnium dici fratrum, quia toto ſeptennio, quo ſuperuixit Archiepiſcopus, ex illo famoſo & opulento Bremenſis Eccleſiæ hoſpitali, nulla prorſus data eſt eleemoſyna. Quod ex eo miſerabile & inhumanum videtur, quoniam & tempus incubuit famis, & multi pauperes vbique in plateis reperti ſunt mortui. Ita intento ad curiam Paſtore noſtro, ſanctiſſimi vicarij eius dominicum vaſtantes ouile, more luporum in Epiſcopio graſſati ſunt; ibi ſolummodo parcentes, vbi nihil inuenerunt quod poſſet auferri.

CAP. Cerneres eo tempore lamentabilem tragœdiam Bremæ CAP.
183. in afflictione ciuium, militumq; ac magnatum, item quod XXIII.
grauius erat clericorum & ſanctimonialium. Et de nocentibus quidem iuſte actum videtur, vt corriperentur; de

aliis vero non ſic. Primo igitur ſi quis diuitum putabatur innocens, ei aliqua iubebantur, vt nocens fieret, vix poſſibilia, [quæ dum ille præteriret, aut forte impoſſibilia] clamaret, ſtatim bonis omnibus expoliatus eſt; ſi murmurare præſumpſit, in vincula coniectus. Erat autem videre alios flagris torqueri, multos in neruum mitti, quoſdam pelli à domo, pleroſque in exilium deportari, ac velut in ciuili Romani Syllæ victoria contigit, quem aliquis potentum in priuato odio infenſum habuit, eum ſæpe ignorante Epiſcopo damnauit, quaſi ex eius præcepto. Tum vero ne aliquis ordo aut ſexus immunis haberetur in tanto ſcelere, vidimus ſolas mulierculas auro veſtibuſque nudatas, & infamis prædæ auctores cum Presbyteris vel Epiſcopis exiſtere. Porto ex illis quibus ablata ſunt bona ſua, aut qui diutius à quæſtore grauati ſunt, compertum eſt nobis aliquos eorum nimio dolore permotos, in amentiam veniſſe; quoſdam vero, nuper diuites oſtiatim mendicaſſe. Cumque rapinarum quæſtio in omnes caderet Epiſcopo ſubiectos, non tranſiuit etiam negotiatores, qui ex omni parte terrarum Bremam ſolitis frequentabant mercibus, eos omnes execranda vice Dominorum exactio coegit ſæpe abire nudos. Ita ciuitas ciuibus & forum mercibus vſque hodie defeciſſe videtur, præſertim cum, ſi quid noſtris intactum ſuperfuit, hoc ſerui Ducis radicitus abſumpſerint. Et hæc omnia cum ſæpe antea etiam præſente Archiepiſcopo facta ſint, intolerabilius autem illo abſente ac poſt diem expulſionis ſuæ.

CAP. XXIIII. Multo igitur labore, multiſque largitionibus in vanum conſumptis Metropolitanus tandem poſt triennium expulſionis ſuæ, voti compos effectus, in priſtinum gradum Curiæ reſtitutus eſt, moxq; ſuccedentibus proſperis, ſummam rerum, quod eſt Vicedominatus, iam ſepties Conſul meruit. Nactus vero locum dignitatis in quo magnitudinem animi oſtendere poſſet, iam tunc caute ambulandum erga Principes eſſe deliberauit, vt non eos ſicut prius offenderet. Quapropter Colonienſi Pontifici primum reconciliari CAP. 184.

ciliari voluit, deinde cæteris, in quos ipſe, vel potius qui in illum peccaſſe videbantur. Deinde remotis Eccleſiæ ſuæ impedimentis, pro cuius exaltatione tam in ambitu Curiæ, quam in profuſione pecuniæ videbatur improbior, non fuit ocioſus. Quo tempore Pliſnam, Dusburg, Gronigin & Sinticum acquiſiuit. Wilduſhuſen Præpoſituram Bremæ vicinam prope in manibus habuit, & Roſaueldon Hammaburg proximam. Cæterum ſi diutius vitam haberet, cogitauit etiam Ferdenſem Epiſcopatum noſtræ ſubiugare Metropoli. Poſtremo in Hammaburg iam aperte laborauit Patriarchatum efficere, aliaque magna & incre-
CAP. 185. dibilia, de quibus ſupra nimis dictum eſt. Acceſſit hoc ad CAP. XXV.
gloriam Præſulis, quod in anno Conſulatus ſui famoſum illud colloquium Cæſaris cum Rege Danorum ad contumeliam habitum eſt in Luneburg. Vbi ſub obtentu fœderis contra Saxones arma laudata ſunt. Eodem anno reſtincta eſt illa conſpiratio prima in Regem facta. In qua Dux Otto & Magnus, deuaſtata per annum Saxonia, tandem conſilio Archiepiſcopi in poteſtatem ſe Regis dederunt. Rex Ducatum Ottonis Welpo dedit, & Archiepiſcopus noſter bona Eccleſiæ recepit, quæ ante Magnus habuerat.

CAP. 186. Itaque in ſumma rerum gloria poſitus, licet crebra cor- CAP. XXVI.
poris moleſtia pulſaretur, negotiis tamen publicis deeſſe noluit. A Rheno ad Danubium, indeq; in Saxoniam cum Rege portatus in lectica. Aiunt quidam regia ſponſione laudatum eſſe, vt in proxima ſolennitate Paſchali conuenientibus apud traiectum Rheni Principibus, ibi confirmarentur ei omnia, quæ de Laureſſa vel Corbeia & cæteris deſiderauit anima eius. Alij autem aſſerunt Epiſcopum callidis à Rege dilationibus protractum eſſe, quo ſcilicet Laureſſam dimittens, vbicunque mallet in regno bis tantum ſuæ reciperet Eccleſiæ donandum: verum ille pertinax inſtitit, dum nil aliud velle reſpondit, tandem fruſtrato niſu decidens, vna & vitam & Laureſſam cum cæteris Ec-
cleſiæ bonis perdidit. CAP.

CAP. 187. Signa vel prognoſtica vicinæ mortis eius plurima fue- XXVII.

runt, tam pauorabilia & inſolita, vt nos ipſumque Pontificem terrefacere viderentur; tam ingentia & manifeſta, vt quiſquis meritorum ſuorum turbulentiam, valitudinis inconſtantiam diligenter intueretur, proculdubio finem dixerit aduentaſſe. Siquidem mores viri, licet ſemper à communi mortalium habitudine diſſentirent, circa terminum vero inhumani intolerabileſque & alieni à ſemetipſo videbantur, maxime poſt diem expulſionis ſuæ, vel deuaſtationis Parochiæ quæ ſubſecuta eſt. Poſt illum, inquam, diem pudore, ira, doloreque maiori quam ſapientem virum decuit, permotus, quia recuperandi bona Eccleſiæ non inuenit conſilium, ex nimia ſollicitudine multiformium anguſtiarum, non audeo dicere inſanus, ſed impos mentis effectus eſt. Porro quæ per eum deinde gerebantur, alicuius errantis vel deſipientis poterant videri, quæ vt æſtimo, non ſani hominis, non ſanus iuret Oreſtes. Sicut eſt illud quod præfati ſumus, quia noctem integram vigilando, diemque tranſegit dormiendo. Item illud quod à veritate quidem auditum auertens, ad fabulas & ſomnia conuerſus eſt. Item illud, quod eleemoſynarum oblitus in pauperes, omnia quæ habere potuit, diſperſit in diuites, præcipue in Adulatores. Item illud, quod diſperſis bonis Eccleſiæ, cum nihil haberet reſidui, de rapinis miſerorum vixit, & legitimis ſanctarum congregationum. Item illud, quod de Præpoſitura villicationem faciens, & Præpoſituram de hoſpitali, non impar illi fuit, qui diruta ædificat, mutat quadrata rotundis. Item illud, quod facilius ſolito prouocatus ad iracundiam, aliquos manu percuſſit vſque ad effuſionem ſanguinis. Multos etiam ignominioſis exaſperans verbis, non minus ſe quam illos inhonorauit. Talis ille circa finem, à ſe totus alteratus, & priſtina virtute peſſundatus, quid vellet aut nollet, nec ſibi, nec vlli ſuorum poterat ſatis eſſe notum. Cæterũ talis erat eloquentia eius vſq; in finem, vt ſi eum audires concionantem, tibi facile perſuaderetur, omnia per illum plena ratione, magnaq;

CAP. XXVIII. auctoritate fieri. Hanc pernicioſam clariſſimi viri commu- CAP. 188.

tationem,

tationem, ſiue digreſſionem, & apertius deteriorationem, dum per ſingulas orbis prouincias fama volans diſpergeret, inſignis vir germanus eius, ſcilicet Palatinus Comes Fridericus, ad corripiendum fratrem, ſicut memini, Liſmonam venit. Sed fruſtra commonens eum de hiis quæ honori eius attingerent vel ſaluti, moleſtus abſceſſit, Nothobal- 70
dum ſuoſque pares accuſans, qui ſuis maleficiis illuſtrem virum circumuenerint, ſuiſque dementem reddiderint conſiliis. Hæc ille. Nos autem vidimus ipſum Pontificem ad tantam illo tempore perueniſſe infamiam, vt Magicis inſeruiſſe artibus diceretur: à quo crimine, Ieſum teſtor & angelos eius, omneſq; ſanctos, illum prorſus immunem & liberum eſſe, præſertim cum maleficos & Diuinos & eiuſmodi homines ſæpe iudicaret eſſe morte multandos. Quoniam vero ſcriptum eſt: Cum ſancto ſanctus eris, & cum peruerſo peruerteris, arbitror eum aut malignitate eorum quos ſibi fideles credidit, aut infeſtatione inimicorum, qui Eccleſiam eius impugnabant, à ſtatu ſolitæ rectitudinis primo lapſum, deinde corruiſſe totum. Tandem CAP. XXIX.
ſæua morum perturbatione infractus, cum ſimul fortunæ exterioribus quateretur aduerſis, quaſi nauis obruta fluctibus, etiam corpore debilitari cæpit. Dumque Medicorum auxilio ſtuduit valetudinē recuperare; propter crebra medicaminum tentamenta, in grauiorem mox incidit infirmitatem, ita vt ſemianimis iacens, in extremis iam fuerit deſperatus. Quo etiam tempore ad curiam tendens, graui caſu de equo lapſus eſt. Tunc ille compunctus, cum Ezechia fleuit amare, correctionemque ſuæ vitæ Deo promittens, ſolita Chriſti clementia ſtatim conualuit, totumque ſuperuiuens triennium, multa compleuit, non tamen omnia, quæ promiſit. [Ex eo nimirum tempore balneis, quæ fere quotidie ſueuit habere, ſale recoctis abſtinuit, & reliquis multis quæ grauia eſſe populo perſenſit.]

CAP. 189. In illis diebus ſuperuenit quædam mulier habens ſpiritum Pythonis, hæc voce publica dixit omnibus, celerem Archiepiſcopi tranſitum affore, infra biennium, niſi forte CAP. XXX.

conuerte-

conuerteretur. Hoc & Medici teſtati ſunt. Erant autem cum Pontifice, alij Pſeudo-prophetæ, longe alia promittentes, quibus melior fides habebatur. Illi ſiquidem vaticinabantur, Illum tam diu victurum, donec poneret omnes
CAP. XXXI. inimicos ſuos ſcabellum pedum ſuorum. Vidimus eo tempore apud Bremam cruces ſudaſſe lacrymis. Vidimus Eccleſiam porcos violaſſe, caneſque, adeo vt vix poſſent ab ipſa altaris crepidine repelli. Vidimus lupos in ſuburbanis loci noſtri gregatim vlulantes, horribili iurgio certaſſe cum bubonibus. Cumque ſomnia vehementer Epiſcopus attenderet, hæc ab omnibus ſiniſtra, nunciabantur in Epiſcopum reſpicere. Mortui nunquam tam familiariter locuti ſunt viuis. Omnia enim mortem portendebant Epiſcopi. Nam & Hammaburg eodem anno quo Metropolitanus deceſſit, incenſa & bis vaſtata eſt. Pagani victores, totam Nordalbingiam deinceps habuerunt in ſua ditione: bellatoribuſque occiſis, aut in captiuitatem ductis, prouincia in ſolitudinem redacta eſt, vt diceres, in fine boni Pa-
CAP. XXXII. ſtoris etiam pacem terris ablatam. Quatuordecim ergo CAP.
dies ante obitum ſuum Goſlariæ poſitus, ex conſuetudine 190.
ſua nec potionibus, nec phlebotomis contineri voluit. Quare grauiſſimo dyſenteriæ morbo correptus, & vſque ad oſſa attenuatus, heu prorſus ſuæ adhuc immemor ſalutis, Reipublicæ negotia vſque ad extremam tranſitus ſui tractauit horam. Aderat ibi Magdaburgenſis Archiepiſcopus Wezcel, & alij fratres, petentes vt intromitterentur. Quos tamen ipſe neſcio quibus offenſus excludi præcepit à ianuis, dicens ſe præ immundicia infirmitatis indignum, vt ab aliquo videretur. Soli tamen regi concedebatur aditus ægrum viſitandi, quem dilexit eo modo & vſque in finem. Illum ergo ſuæ fidei ammonens, & diuturni ſeruitij, multis generibus commendauit ei Eccleſiam ſuam & bona Eccleſiæ.
CAP. XXXIII. Interea feralis aderat dies, Ægyptiacis cognata tenebris, CAP.
qua magnus Præſul Adalbertus amatæ mortis vicino pul- 191.
ſabatur nuntio. Senſit & ipſe ſolutionem corporis ſui tam
virium

viriũ defectu, quam dictarum præſagio rerum, inſtare.
Sed cum Medici trepidarent indicare veritatem, ſoluſque
promitteret vitam Nothebaldus, inter ſpem vitæ me-
tumque mortis, vir ſapiens incertus ſuique oblitus iacuit.
Et heu ignorans quia dies Domini ſicut fur, ita in nocte 71
veniet; & cum dixerint, pax & ſecuritas, tunc repentinus
ſuperueniet interitus, & alia, quibus in Euangelio præcipi-
tur, vt vigilemus. Neſcitis, inquit, diem neq; horam. Qua
in re memor ſententiæ cuiuſdam ſancti, non ſine lacrymis
huic loco poſſum aptare. Iam, inquit, percutitur, iam ſine
pœnitentia cogitur exire peccator, vt moriens obliuiſcatur
ſui, qui, dum viueret, oblitus eſt Dei. Tali modo glorioſus CAP.
Metropolitanus ille, cum adhuc de vita præſenti ſperaret, XXXIIII.
die medio ſextæ feriæ, ſuis ad epulas ſedentibus, ipſe in
agonia ſolus iacens, exhalauit ſpiritum. Eheu quam vel-
lem meliora ſcribere de tanto viro, qui & me dilexit, &
tam clarus in vita ſua fuit. Verum timeo, quia ſcriptum
eſt: Væ illis qui malum dicunt bonum, & bonum malum,
& pereant qui nigrum in candidum vertunt. Videtur mihi
periculoſum eſſe, vt talis homo, qui dum viueret, propter
adulationes perditus eſt, ei nos ſcribentes aut loquẽtes poſt
mortem adulari debeamus. Aſſerunt tamen aliqui, cum
ita ſolus iacuiſſet, paucos interfuiſſe arbitros, in quorum
præſentia de omnibus geſtorum ſuorum offendiculis,
amaram in nouiſſimo geſſerit pænitentiam, flens & eiu-
lans ſe dies ſuos perdidiſſe. Tuncque demum cognouit,
quam parua, immo quam miſera eſt noſtri pulueris gloria.
Quia omnis caro fænũ, & omnis gloria eius quaſi flos fæni.

CAP. 192. O fallax humanæ vitæ proſperitas! O fugienda hono- CAP.
rum ambitio! Quid tibi nunc ô venerabilis pater Adal- XXXV.
berte proſunt illa quæ ſemper dilexiſti; mundi gloria, po-
pulorum frequentia; electio nobilitatis? Nempe ſolus ia-
ces in alto Palatio derelictus ab omnibus tuis. Vbi autem
ſunt Medici, Adulatores & Hypocritæ? qui te laudabant
in deſideriis animæ tuæ, qui te de hac iurauerunt infirmi-
mitate conualiturum eſſe, qui te vſque ad decrepitam æta-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

tem victurum calcularunt. Omnes, vt video, ſocij menſæ fuerunt, & receſſerunt in die tentationis. Soli remanſerunt inopes & peregrini, viduæ & orphani, atque omnes oppreſſi, qui ſe tua morte fatentur eſſe deſolatos. Cum quibus nos veraciter poſſumus affirmare, tibi neminem deinceps fore comparem in clementia & largitate peregrinorum, in defenſione ſanctarum Eccleſiarum, & reuerentia omnium Clericorum, ſiue qui male potentium rapinas, aut ſuperborum ita perſequatur præſumptiones. Poſtremo qui in diuinis humaniſque prudenter diſponendis paratior ad omne conſilium inueniatur. Si quid vero in moribus reprehenſibile videbatur, hoc magis accidit ex eorum nequitia, quibus tu plus iuſto credidiſti, ſiue quos inimicos propter veritatem ſuſtinuiſti. Illi enim tuum laudabile ingenium ſuis deprauantes inſidiis, ex bono malum effecerant: [ideoque oportet nos clementiſſimum orare Dominum, vt tibi indulgeat ſecundum multitudinem miſericordiæ ſuæ, teque in æterna beatitudine collocet, per merita omnium ſanctorum ſuorum, quorum te patrocinio deuote ſemper commendaſti.]

72 Obiit autem clariſſimus noſter Metropolitanus Adal- CAP.
bertus XVII. Kalend. Aprilis. Indictione X. Hic eſt annus 193.
Domini noſtri Ieſu Chriſti Milleſimus LXXII. Alexandri
Papæ XI. Heinrici Regis quarti XVII. Præter libros, ſan- CAP.
ctorumque reliquias, & veſtimenta ſacra, fere nihil inuen- 194.
tum eſt in Theſauris eiuſdem viri. Quæ tamen omnia
Rex accipiens, vna cum præceptis Eccleſiæ, tulit etiam
manum ſancti Iacobi Apoſtoli; [quam dono Vitalis Venetiarum
Epiſcopi ab Italia Archiepiſcopus rediens quon-
CAP. dam ſecum deportauerat.] Igitur Archiepiſcopi corpus CAP.
XXXVI. magno totius Regni ſtupore à Goſlaria Bremam deporta- 195.
tum eſt, decimo demum die, quod eſt in Annunciatione Sanctæ Mariæ, condigna populorum frequentatione, ſepultumque eſt in medio chori, nouæ, quam ipſe conſtruxit, Baſilicæ. Cum tamen illum affirment ſæpe antea rogaſſe, vt ſepeliretur in vrbe Metropoli Hammaburg,

quam ſicut prædeceſſores ſui, omni ſemper amore cenſuit eſſe colendam. Ibi namque dum adhuc viueret, plerunque totam æſtatem tranſigens, præcipuas ſolennitates cum magna gloria celebrauit. Ibi promotiones Eccleſiaſticorum ordinum, legitimis temporibus graui prorſus reuerentia ſæpius impleuit. Ibi tempus & locum quo à noſtris Ducibus, ſeu à proximis Slauorum gentibus, ſiue à cæteris Arctoæ gentis legatis, adiri poſſet, ex more conſtituit. Tantum honorem deſtructæ vrbi, tantumque amorem habens exhauſtæ Matri, vt in illa diceret impletum ſcripturæ vaticinium, quæ dicit: Lætare ſterilis, quæ non paris, quia multi filij deſertæ, magis quá eius quæ habet virum.

CAP. 196. Ferunt enim eum ante obitus ſui diem, vix tertium decubuiſſe, quod à lecto ſurgere nequiuerit. Nam tanta in viro animi fortitudo fuit, vt in grauiſſima corporis infirmitate, nunquam ab aliquo vellet ſuſtentari, nunquam emitteret vocem doloris. Cumque iacens in extremis, horam vocationis ſuæ iam ſciret imminere, crebris iterauit ſuſpiriis: Heu me, inquiens, infelicem & miſerum, qui tantas largitiones in vanum conſumpſi! Potuiſſem vero fuiſſe beatus, ſi ea pauperibus diſperſiſſem, quæ pro gloria ſæculi detraxiſſe me doleo. Nunc autem illum adhibeo teſtem, cuius oculus intuetur abyſſi profunda, quod intentio cordis mei tota fuit pro exaltatione Eccleſiæ meæ, quæ licet mea culpa exigente, vel odio inimicorum præualente, extenuata nimis videatur; ſunt tamen amplius quam duo milia manſi, quos ex hæreditate mea vel meo labore gratulor Eccleſiæ adiectos. Quo ſapientis viri ſermone cognoſci poteſt, quia ſi peccauit in aliquibus vt homo, ſæpe vt bonus homo pænituit de erratis. CAP. XXXVII.

CAP. 197. Cuius rei exemplum habeo vnum, quod in principio introitus ſui cum eſſet vir ſuperbiſſimus, arrogantia ſua multos ſibi mortales fecit contrarios. Vnde etiam pro nobilitatis ſuæ gloria vnum dixit verbum, quod vtinam non dixiſſet, omnes ſcilicet Epiſcopos, qui ante eum præſederunt, obſcuros fuiſſe ac ignobiles, ſolum ſe generis & diuitiarum ti- CAP. XXXVIII

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

tulis excellere: Porro dignum qui maiorem ſortiretur cathedram, vel ipſam ſedem Apoſtolicam. Talia non ſemel iactantem, viſio magna perterruit, quam pro ſui magnitudine, cum & veraciter nobis comperta eſſet, hic adiungere non ſuperſedi.

Vidit igitur nocte intempeſta, ſe in conuentum Eccleſiæ raptum, vbi miſſarum ſolennia deberent celebrari, aſtantibus quatuordecim ſuis ex ordine prædeceſſoribus, ita vt proximus qui ante eum fuit Alebrandus, perageret ea quæ ad miſſam fieri ſolent myſteria. Cumque lecto Euangelio ſacerdos Dei ad ſuſcipienda offerentium munera conuerſus perueniſſet ad Dominum Adalbertum, qui ſtabat in vltimo chori loco, mox toruis in eum luminibus intuens, oblationem eius reppulit, dicens: Tu homo nobilis & clarus non potes habere partem cum humilibus, & abſceſſit in hæc verba. Sane ex illa hora pænitens ſuper hiis quæ incaute protulit verbis, omnes Prædeceſſores ſuos ingenti veneratione habuit, ſeque multis gemitibus teſtabatur indignum ſanctorum conſortio virorum. Vnde etiam mox ſtatuit, per ſingulos anteceſſorũ ſuorum anniuerſarios dies, de corte Bromſtede conuiuia dari fratribus pleniſſima atque pauperibus, quod prius à penu Epiſcopi
CAP. exhiberi ſolebat. Nam & multa alia pænitentiæ ſigna re- CAP.
XXXIX. liquit & conuerſionis: ex quibus hoc memorabile eſt, 198.
quod à vaſtatione Eccleſiæ vel die expulſionis ſuæ, cum ſuperuiueret quinquennium, nunquam balneis vſus eſt, nunquam hilaris viſus, raro proceſſit in publicum, vel ad conuiuium, niſi ad curiam iſſet, aut diei feſti neceſſitas popoſciſſet. O quotiens vidimus eum planctu faciem turbatam, ſi quando vaſtationis Eccleſiæ recordatus eſt, ſiue cum ipſos vaſtatores conſpexiſſet!

In die itaque natalis Domini, cum Magnus Dux præ- CAP.
ſens adeſſet, magnaque recumbentium multitudo, hilares 199.
conuiuæ pro ſua conſuetudine finitis epulis plauſum cum voce leuauerunt. Quod tamen non parum diſplicuit Archiepiſcopo. Itaque innuens fratribus noſtris, qui ſimul aderant,

aderant, præcepit Cantori, vt imponeret Antiphonam, Hymnum cantate nobis: At vero laicis denuo perſtrepentibus, inchoari fecit: Suſtinuimus pacem, & non venit Domine. Tertio vero cum adhuc in poculis vlularent, iratus valde, leuari menſam præcepit, magna voce pronuncians: Conuerte Domine captiuitatem noſtram, reſpondente choro; ſicut torrens in auſtro. Ita ille nobis pone ſequentibus, in oratorium recluſus, fleuit amare. Non ceſſabo, ait à fletu, donec iuſtus iudex fortis & patiens liberet Eccleſiam meam; vel potius ſuam; quam Paſtore contempto videt miſerabiliter à lupis diſcerpi. Impletum eſt enim deſiderium eorum, qui dixerunt: Hæreditate poſſideamus ſanctuarium Dei, & quieſcere faciamus omnes dies feſtos Dei à terra, & diſperdamus eos de gente, & non memoretur nomen Iſrael vltra. Exurge: quare obdormis Domine, & ne repellas in finem. Quia ſuperbia eorum qui te oderunt, aſcendit ſemper. Miſerere noſtri, quoniam multum repleti ſumus deſpectione. Quoniam quem tu percuſſiſti, perſequuti ſunt, & ſuper dolorem vulnerum meorum addiderunt. Hæc & alia nos in illo compunctionis tempore lamenta ſæpe contemplati ſumus, adeo vt Monachus multotiens fieri deſiderauerit: Aliquando etiam optabat, vt in miniſterio legationis ſuæ, aut in Slauania, vel in Suedia, ſiue in vltima Iſland obire mereretur. Sæpe vero talis erat voluntas eius, vt pro veritate decollari velle non dubitauerit in Chriſti confeſſione. Cæterum nouit ille cognitor omnium ſecretorum Deus, ſi melior fuerit in conſpectu ſuo, quam coram hominibus apparuit. Homo namque videt in facie, Deus autem in corde.

CAP. 200. Ignoſce quæſo lector, ſi tam diuerſi hominis diuerſam Hiſtoriam diuerſo themate compaginans, cum non potui breuiter aut dilucide, vt ars præcipit, omnem tamen operam dedi, vt ſcriberem veraciter, ſecundum quod ſcientia & opinio ſe habet in hac parte. Quamuis multa reticens, ad ea feſtinarim, quæ generaliter poſteris digna ſunt ad ſciendum, vel ſpecialiter ad retinendum Hammaburgenſi CAP. XL.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Eccleſiæ vtilia. Poſtremo ſi qua ſunt quæ auditori diſpliciant in male geſtis, & fortaſſe peius deſcriptis, ſummopere te moneo, & poſtulo, vt dum ſcriptorem vituperas, tu vitioſe dicta corrigas, dumque illum, de quo ſcribitur accuſas, in ſapientis viri caſu tu cautior fias, conſiderans teipſum, ne & tu tenteris.

CAP. XLI. In legatione autem Hammaburgenſis Eccleſiæ, quæ ad gentes fieri ſolet, quamuis magnus Pontifex Adalbertus vigilanter omnes prædeceſſores ſuos laboraſſe cognouerit; ipſe tamen magnificentius quam cæteri, potentiam Archiepiſcopalem longe lateque in exteras protendebat nationes. Quamobrem tractauit ſedulo per ſeipſum ingredi legationem illam, ſi quam, necdum conuerſis gentibus poſſet afferre ſalutem, aut iam conuerſis addere perfectionem. Ad quod laborioſum iter peragendum, ſolita gloriari cæpit iactantia, Primum fuiſſe Anſgarium; deinde Rimbertum; poſtea Vnni, ſe vero quartum Euangeliſtam poſtulari. Quia cæteros prædeceſſores ſuos viderit per ſuffraganeos, non per ſe tanto oneri inſudaſſe. Itaque iam certus eundi, viam ſuam diſpoſuit taliter finire, vt circuiens latitudinem ſeptentrionis, hoc eſt, Daniam, Suediam, & Nordmanniam pertranſiens, inde ad Orchadas, extremamque orbis partem Iſland poſſet attingere. Illi enim ſuo tempore & labore conuerſi ſunt ad Chriſtianam fidem. A cuius profectione itineris, quod iam publice moliebatur, ex hortatu prudentiſſimi Regis Danorum commode reflexus eſt, qui dixit ei barbaras gentes facilius poſſe conuerti per homines ſuæ linguæ, morumque ſimilium, quam per ignotas, ritumque nationis abhorrentes perſonas; nilque opus illi eſſe, niſi vt ſua largitate & affabilitate redderet illos beneuolos & deuotos, fideleſque ad prædicandum gentibus verbum Dei, paratos inuenire. In qua exhortatione Metropolitanus Orthodoxo conſentiens Regi, ea largitate, quam in omnes habuit, multo indulgentius vti cæpit in Epiſcopos gentium, & legatos orientalium nationum, Regumque. Quos tanta hilaritate ſingulos rece- CAP. 201.

los recepit, tenuit, dimiſitque, vt eum, poſthabito Papa, quaſi multorum patrem populorum vltro vniuerſi expeterent, ingentia viro munera offerentes, eiuſque benedictionem reportantes pro munere.

CAP. 202. Archiepiſcopus itaque in legatione ſua talis erat, qualem & tempora & mores hominum mallent habere, ita affabilis, ita munificus, ita hoſpitalis, vt paruula Brema ex illius magnitudine inſtar Romæ diuulgata, ab omnibus terrarum partibus peteretur, maxime à Septentrionalibus populis. Inter quos extremi venerant Iſlani, Gronlani, Gothorumque & Orchadum legati, petentes vt illuc prædicatores dirigeret: quod & ſtatim fecit. Nam & in Daniam, Suediam & Nordwegiam, & in Inſulas maris ordinauit multos Epiſcopos; de quibus & ipſe gaudens dicere ſolebat, Meſſis quidem multa, operarij autem pauci. Rogate ergo Dominum meſſis, vt mittat operarios in meſſem ſuam. Quorum ſpecioſa multitudine tandem exhilaratus CAP.XLII.

CAP. 203. Pontifex, primus omnium ſtatuit in Dania Synodum celebrare, cum ſuffraganeis ſuis, quoniam & temporis opportunitatem habuit, & Regnum illud ſufficientibus abundaret Epiſcopis, & quoniam multa corrigi neceſſe fuerat in nouella plantatione, ſicut hoc quod Epiſcopi benedictionem vendunt, & quod populi decimas dare nolunt, & quod in gula & mulieribus enormiter omnes excedunt. Ad quæ omnia, Romani Pontificis fultus auctoritate, Regiſque Danorum promptiſſimum ſperans auxilium, magnificum prorſus vt ſemper ſolebat concilium fieri voluit omnium Aquilonalium Epiſcoporum. Soli diutius expectabantur Tranſmarini. Ea res hactenus Synodum remorata eſt: ad cuius rei fidem præſto ſunt Epiſtolæ, quas Papa in Daniam legauit Epiſcopis ad Synodum rebellibus; & ipſius Archiepiſcopi literæ aliis directæ. Ex quibus duarum Exemplar hic ponere duxi neceſſarium.

CAP. 204. Alexander Epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, omnibus Epiſcopis in Regno Danorum conſtitutis, Apoſtolicæ ſedi & Vicario noſtro obedientibus, ſalutem & Apoſtolicam benedictio- CAP. XLIII.

benedictionem. A. Hammaburgenſis Archiepiſcopus venerabilis Vicarius, literis & legatis ſuis conqueſtus eſt, quod quidam Ekbertus Farrienſis Epiſcopus multis criminibus inuolutus, ad ſynodum ſuam per triennium vocatus, venire contemſerit: quod quia conſilio quorundam veſtrorum dicitur eſſe factum, mandamus & Apoſtolica auctoritate præcipimus, vt ab huiuſmodi conſilio recedatis omnino, eumque ad audientiam prædicti fratris noſtri ire ammoneatis, quatenus poſt factam examinationem canonice iudicetur. Et alia quibus ibidem præcipitur, vt ei obediant & ſubiectionem exhibeant. Item alia.

Adalbertus ſanctæ Romanæ & Apoſtolicæ ſedis Legatus, nec non vniuerſarum Septentrionalium nationum Archiepiſcopus, Hammaburgenſis quoque Eccleſiæ prouiſor indignus; W. Roſchildenſi Epiſcopo ſalutem. Ad Synodum quam apud Sleſwig celebrandã eſſe conſtitui, vos veniſſe, aut nuncium veſtrum miſiſſe grato perciperem animo. Sed de hoc alias. Nunc autem fraternitatem veſtram latere nolo, quid moleſtiæ mihi Adalwardus Epiſcopus intulit, quem, vobis teſtibus, qui ordinationi eius interfuiſtis, Sictonenſis Eccleſiæ conſecraui Pontificem, quem dum Barbara gens ſibi præeſſe nollet, Scarienſem Eccleſiam inuadere cæpit. Peto igitur vt nuncium meum, qui illuc iturus eſt, ad Dalbogienſem velitis Epiſcopum dirigere. Hæc habui de Synodo quæ dicerem, cum & alia multa ſint, quæ faſtidij cauſa omitto. CAP. 205.

CAP. XLIIII. 73 Plures vero ſunt quos Metropolitanus ad gentes ordinauit; quorum ſedes & nomina ipſo narrante didicimus. In Dania itaque nouem conſtituit, Ratolfum ad Sleſwig, Oddonem ad Ripam, Chriſtianum ad Arhuſin, Heribertum ad Wibergon, Magnum & Albricum in Wendilam, Eilbertum in Farriam & Finnem, Willelmum in Seland, Eigmonem in Sconiam prouinciam. In Suediam vero conſecrauit ſex, Adalwardum & Acilinum, item Adalwardum & Tadicum, nec non Simonem atque Iohannem Monachum. In Nordwegiam duos tantum ipſe conſecrauit, CAP. 206.

ſecrauit, Tholf & Sewardum. Cæterum aliunde ordinatos cum ſibi ſatisfacerent, & ſecum miſericorditer tenuit, & abeuntes hilariter dimiſit. Sicut Meinardum, Oſmundum, Bernardum & Aſgotum, alioſque multos. Præterea Turolfum quendam poſuit ad Orchadas, [& alium quendam Adalbertum.] Iſleph ad Iſland inſulas. [Illuc etiam miſit Iohannem in Scotia ordinatum.] Sunt enim omnes Epiſcopi quos ordinauit x x. quorum tres abortiui, & extra vineam ocioſi remanſerunt, ſua quærentes, non quæ Ieſu Chriſti. Quos vniuerſos glorioſus Archiepiſcopus decenti honore habens, ad prædicandum Barbaris verbum Dei, prece & præmio commonebat. Ita ſæpiſſime vidimus eum ſeptem aut quinque ſtipatum Epiſcopis, prout ipſum audiuimus dicentem, abſque multitudine eſſe non poſſe.
Cum vero eos à ſe dimiſerat, ſolito mœſtior eſſe propter CAP. XLV.
ſolitudinem videbatur, nunquam tamen carere maluit vel tribus, quorum frequentiſſimi erant Tancquardus Brandanburgenſis, vir ſapiens, & comes Epiſcopi etiam ante Epiſcopatum. Alter erat Iohannes quidam Scotorum Epiſcopus, vir ſimplex & timens Deum, qui poſtea in Slauoniam miſſus, ibidem cum Principe Gotheſcalco interfectus eſt. Tertius Bono nomen habuit, incertum vnde natus, aut vbi ordinatus, qui ſe tamen peregrinationis amore Hieroſolymam ter acceſſiſſe iactabat, indeque Babyloniam deportatum à Sarracenis, tandemque ſolutum, multas per orbem tranſiſſe Prouincias. Hos tres, cum non eſſent eius ſuffraganei, eo quod ſedes proprias non haberent, maiori fouiſſe clementia dicitur. Eodemque benignitatis CAP.
CAP. ſtudio vtebatur erga Romanæ ſedis Legatos. Quorum XLVI.
207. clientelam & contubernium in ſummo coluit amicitiarum loco; pariter gloriatus ſe duos tantum habere Dominos, hoc eſt, Papam & Regem, quorũ Dominio iure ſubiaceant omnes ſæculi & Eccleſiæ poteſtates; illos nimirum ſibi eſſet timori ac honori. Apparuit hoc in fide viri, quam ita integram ſeruauit vtriſque, vt auctoritati Apoſtolicæ nihil præponens, antiqui honoris Priuilegia ſedi Apoſtolicæ con-

cæ contenderet integra debere ſeruari, eiuſque Legatos ſummo recipiendos amore cenſeret. Maieſtatem vero Imperatoriam quanti faceret, Epiſcopatus eius teſtis eſt, ideo vel maxime deſtructus, quod à fidelitate Regis nec minis, nec blandimentis Principum reſcindi potuit. Formidoloſa enim eſt malis Regia poteſtas. Vnde etiam frequentes in Regno conſpirationes fieri ſolebant. Quibus ipſe tamen nec verbo vnquam communicare voluit. Pro cuius fidei merito à Rege quidem Maior domus in Palatio conſtitutus, dono eius multa lucrabatur bona Bremenſi Eccleſiæ, de quibus ſupra plenius dictum eſt. A Papa vero hoc dignitatis meruit priuilegium, vt totum ius ſuum, in illum ſucceſſoreſque eius ipſe transfunderet: adeo vt ipſe per totum Aquilonem, in quibus oportunum videbatur locis, inuitis etiam Regibus Epiſcopatus conſtitueret, ordinaretque Epiſcopos ex Capella ſua, quos vellet electos. Quorum ordinationes vel ſedes, quoniam huc vſque diſtulimus, non incongruum videtur, ſimul etiam de ſitu Daniæ vel reliquarum, quæ trans Daniam ſunt, Regionum natura ſcribere.

PROVINCIA Danorum tota fere in inſulas diſpertita eſt, ſicut etiam legitur in geſtis ſancti Anſgarij. Hanc autem Daniam à noſtris Nordalbingis flumen Egdora dirimit, qui oritur in profundiſſimo ſaltu Paganorũ Iſarnho, & extenditur ſecus mare Barbarum vſque ad Sliam lacum. Cæterum flumen Egdora deſcendit vſque in Oceanum Freſonicum, quem Romani ſcribunt Britannicum. Et prima quidem pars Daniæ, quæ Iutland dicitur, ab Egdora in Boream longitudine protenditur, habens iter tridui, ſi in Finnem Inſulam diuerteris. Si autem à Sliaſwig per directum viam metiris, quinque aut ſeptem habes iter dierum. Hæc eſt ſtrata Ottonis Cæſaris vſque ad mare nouiſſimum Wendile, quod vſque in hodiernum diem ex victoria Regis Ottinſund appellatur. Latitudo Iutland ſecus Egdoram diffuſior eſt, inde vero paulatim contrahitur ad formam linguæ, in eum angulum, qui Wendila dicitur,

CAP. 208.

74

vbi Iutland finem habet. Ibi breuiſſimus in Nordmanniam tranſitus eſt. Ager ibi ſterilis: præter loca flumini propinqua omnia fere deſerta videntur; terra ſalſuginis & vaſtæ ſolitudinis. Porro cum omnes tractus Germaniæ profundis horreant ſaltibus, ſola eſt Iutland cæteris horridior, quæ in terra fugitur propter inopiam fructuum, in mari vero propter infeſtationem piratarum. Vix inuenitur culta in aliquibus locis, vix humanæ habitationi oportuna. Sicubi vero brachia maris occurrunt, ibi ciuitates habet maximas. Hanc quondam Regionem Cæſar Otto tributo ſubiiciens, in tres diuiſit Epiſcopatus, vnum conſtituens apud Sliaſwig, quæ & Heithebu dicitur, quam brachium quoddam freti Barbari alluit, quod Sliam vocant, vnde & ciuitas nomen trahit. Ex quo portu naues emitti ſolent in Slauaniam vel in Suediam, vel ad Semland, & vſque in Græciam. Alterum in Ripa, quæ ciuitas alio tangitur alueo, qui ab Oceano influit, & per quem vela torquentur in Freſiam, vel in noſtram Saxoniam, vel certe in Angliam. Tertium vero in Arhuſen, & hanc fretum quoddam à Finne dirimit breuiſſimum, quod ab Orientali pelago ingrediens, longis anfractibus inter Finne & Iutland protenditur in Boream, vſque ad eandem ciuitatem Arhuſen, à qua nauigatur in Finnem aut Seland, ſiue in Sconiam, vel vſque in Norwegiam.

CAP. 209. Poſtea vero deficiente hoc Epiſcopatu, quem tertium poſuimus, Iutland duos ſolummodo Epiſcopatus retinuit, Sliaſwicenſem videlicet ac Ripenſem, donec nuper mortuo Wal Ripenſi Epiſcopo diœceſis illa in quatuor diſcreta eſt Epiſcopatus, auctoritatem ſuam præbente Archiepiſcopo. 75 Qui mox conſecrauit in Ripa Oddonem, in Arhuſem Chriſtianum, in Wiberg Heribertum, in Wendilam Magnum, cui cum poſt ordinationem rediret in Albia naufrago ſubrogauit Albericum. Hi quatuor Epiſcopi tunc Ripenſem dono Suein Regis ſortiti ſunt parochiam.

CAP. 210. Archiepiſcopus vero de ſuis Clericis ordinauit in Sliaſwig Ratolfum, in Seland Willelmum, in Finne Eilbertum, quem tradunt conuerſum à pi-

ratis. Farriam Inſulam quæ in oſtio fluminis Albiæ longo receſſu latet, in Oceano primum reperiſſe, conſtructoque ibi Monaſterio feciſſe habitabilem. Eſt enim feraciſſima, frugum ditiſſima, volucrum & pecudum nutrix, collem habet vnicum, arborem nullam, ſcopulis includitur aſperrimis, nullo aditu niſi vno, vbi & aqua dulcis, locus venerabilis omnibus nautis, præcipue vero piratis. Vnde nomen accepit, vt Heiligeland dicatur. Hanc in vita ſancti Willebrordi Foſetiſland appellari didicimus, quæ ſita eſt in confinio Danorum & Freſonum. Sunt & aliæ Inſulæ contra Freſiam & Daniam, ſed nulla earũ tam memorabilis.

Finni inſula eſt non modica poſt eam, quæ Wendila dicitur, in oſtio Barbari ſinus occurrens. Hæc adhæret regioni quæ Iutland dicitur, in quam breuiſſimus à Iutland eſt tranſitus ex omni parte. ciuitas ibi magna Odanſe, Inſulæ in gyro paruulæ, omnes frugibus plenæ. Et notandum eſt, ſi per Iutland in Finnem tetenderis, directo in ſeptentrionem viam habes. At vero per Finnem tranſeunti ad Seland, oriens in faciem occurrit. Duo traiectus ſunt in Seland, vnus à Finne, alter ab Arhuſen, pari vterque diſtat ſpatio. Mare natura tempeſtuoſum, duplicique plenum periculo, vt etiam ſi ventum habeas proſperum, vix effugias manus piratarum. CAP. 211.

Seland inſula eſt in interiori ſinu maris Baltici ſita, quantitate maxima. Hæc tam fortitudine virorum, quam opulentia frugum celeberrima, longitudinem habet bidui, cum latitudo fere ſit æqualis. Ciuitas eius maxima Roſchild, ſedes Regia Danorum. Hæc Inſula æquali ſpacio diſtans à Finne vel Sconia, per noctem tranſitur, habetque ab Occidente Iutland, ciuitatem Arhuſen, Alaburg & Wendilam, à borea vero, vbi & deſerta eſt, fretum Nordmanniæ, à meridie autem Finnem prædictam & ſinum Slauanicum. ab ortu quidem reſpicit promontorium Sconiæ, vbi eſt ciuitas Lundona. Aurum ibi plurimum, quod raptu congeritur piratico. Ipſi enim piratæ, quos illi Withingos appellant, noſtri Aſcomannos, Regi Danico tributum CAP. 212. CAP. 213.

tum ſoluunt, vt liceat eis prædam exercere à Barbaris, qui circa hoc mare plurimi abundant. Vnde etiam contigit, vt licentia, quam in hoſtes acceperunt, ſæpe abutantur in ſuos, adeo fide nulla vtrique adinuicem ſunt, & ſine miſericordia quiſque alterum, mox vt ceperit in ius famulitij vel ſocio vendit vel barbaro. Et multa quidem alia, tam in legibus quam moribus æquo bonoque contraria, Dani habent: ex quibus nihil vtile mihi viſum eſt, vt dicerem, niſi quod mulieres ſi conſtupratæ fuerint, ſtatim venduntur. Viri autem, ſi vel Regiæ Maieſtatis rei, in aliquo fueſint ſcelere deprehenſi, decollari malunt, quam verberari. Alia non eſt ibi ſpecies pœnæ præter ſecurem & ſeruitutem, & cum damnatus fuerit lætum eſſe gloria eſt. Nam lacrymas & planctum, cæteraque compunctionis genera, quæ nos ſalubria cenſemus, ita abominantur Dani, vt nec pro peccatis ſuis, nec pro charis defunctis vlli flere liceat.

CAP. 214. A Seland in Sconiam traiectus multi, breuiſſimus in Halſingeburg, qui & videri poteſt. Sconia itaque eſt pulcherrima viſu Daniæ prouincia, vnde & dicitur, armata viris, opulenta frugibus, diueſque mercibus, & nunc plena Eccleſiis. Sconia bis tantum habet in ſpacio, vt Selandia, hoc eſt trecentas Eccleſias, cum Seland dicatur habere dimidium, Finnis tertiam partem. Sconia inſula eſt vltima fere pars Daniæ, vndique cincta mari, præter vnum terræ brachium, quod ab Oriente continens Suediam diſterminat à Dania, vbi ſunt profundi ſaltus, monteſque aſperrimi, per quos à Sconia in Gothiam neceſſario iter agitur, vt dubites vtrum ſit leuius marino diſcrimine terreſtre periculum vitare, an iſtud illi præponere.

CAP. 215. In eadem regione Sconiæ nemo adhuc Epiſcopus fuit incardinatus, niſi quod ab aliis partibus quidam venientes interdum illam procurabant diœceſim. Deinde Gerbrand Selandenſis Epiſcopus, & poſt eum Auoco, ſimul vtramq; gubernabant Eccleſiam. Nuper vero mortuo Auocone, Rex Suein parochiam *Sconienſem* in duos Epiſcopatus ſegregauit, vnum, id eſt, Lundenſem, Heinrico tribuens;

alterum, id eſt, Dalboienſem Eginoni. Verum iſtum ordinauit Archiepiſcopus. Heinricus autem apud Orchadas fuit ante Epiſcopus, iſque in Anglia Sacellarius Regis Knut fuiſſe narratur. Cuius theſauros in Daniam perferens luxurioſe vitam exegit. De quo narratur etiam quod peſtifera conſuetudine delectatus inebriandi ventris, tandem ſuffocatus crepuit. Hoc & de Auocone factum eſſe comperimus, ſimiliterque de aliis. Egino vero cum eſſet vir ſapiens & literatus, ac caſtitate inſignis, tunc etiam totum ſtudium eius exarſit in conuerſione Paganorum. Quapropter multos adhuc populos Idolorum cultui deditos, vir ille Chriſto lucratus eſt, illos præſertim barbaros, qui Pleichani dicuntur, & qui in Hulmo inſula degunt. Qui omnes ad eius prædicationem conuerſi in lacrymas, pœnitentiam ſui erroris ita monſtrauerunt, vt confractis ſtatim Idolis, vltro certarent ad Baptiſmum properare. Mox etiam Theſauros & omnia quæ habebãt ſternentes ad pedes Epiſcopi, flagitabant, vt hæc dignaretur accipere. quod renuens Epiſcopus, docuit eos ex eadem pecunia fabricare Eccleſias, egenos alere, & redimere captiuos, qui multi ſunt in illis partibus. Fertur idem vir magnanimus eo tempore, quo in Suediam perſecutio magna Chriſtianitatis incanduit, Scaranenſem Eccleſiam, cæteroſque fideles, eo quod paſtore carebant, frequenter viſitaſſe, conſolationem miniſtrans hiis, qui in Chriſtum crediderant, incredulis verbum Dei conſtanter annuncians. Ibi etiam opinatiſſimum Fricconis ſimulachrum in fruſta concidit. Pro quibus virtutum inſignibus, à Rege Danorum magno deinceps vir Dei honore habitus, defuncto mox pingui Heinrico, vtramque Sconiæ parochiam, ſcilicet Lundenſem & Dalboenſem gubernandam recepit. Qui mox Lundæ ſedem Epiſcopalem conſtituens, apud Dalboiam Præpoſituram fratrum regulariter viuentium eſſe præcepit. Itaque duodecim annis in ſacerdotio nobiliter exactis clariſſimus vir Egino à Romana regreſſus vrbe, mox vt domum peruenit feliciter migrauit ad Chriſtum, eodé anno

CAP. 216.

quo noſter Metropolitanus & Finnenſis Epiſcopus deceſſerunt.

CAP. 217. Nunc autem quoniam locorum ſe præbuit occaſio, ad rem pertinere videtur, aliquid de natura Baltici maris dicere. Cuius freti mentionem cum ſupra in geſtis Adaldagi Pontificis ex ſcriptis Einhardi fecerim, explanationis more vtens, ea quæ ille per compendium dixit, pleniori calamo noſtris ſcienda proponam. Sinus quidam, inquit, ab occidentali Oceano verſus orientem porrigitur. Sinus ille ab incolis appellatur Balticus, idemque mare Barbarum, ſeu pelagus Scythicum vocatur à gentibus quas alluit barbaris. Occidentalis autem Oceanus ille videtur, quem Romani Britannicum ſcribunt, cuius latitudo immenſa, terribilis & periculoſa, ab occaſu complectitur Britanniam, quæ nunc Anglia dicitur: à meridie Freſos tangit, cum ea parte Saxoniæ, quæ noſtræ diœceſi pertinet Hammaburgenſi: à ſolis ortu habet Danos, oſtiumque Baltici maris, & Nordmannos, qui vltra Daniam conſiſtunt: ab Aquilone vero idem Oceanus inſulas præterlabitur Orchadas, deinde infinitis orbem terræ ſpaciis ambit, ſiniſtrorſum habens Hiberniam Scotorum patriam, quæ nunc Irland dicitur, dextrorſum vero ſcopulos Nordmanniæ, vlterius autem Inſulas Iſland & Gronland, ibi terminatur Oceanus, qui dicitur caligans.

CAP. 218. Quod autem dicit eundem ſinum longitudinis incompertæ, hoc nuper apparuit in ſolertia fortiſſimorum virorum Ganund Wolf ſatrapæ Danorum, ſiue Haroldi Regis Nordmannorum, qui magno viæ labore, multoque ſociorum periculo, quantitatem huius maris perſcrutantes, ancipiti demum iactura ventorum ac piratarum fracti, victique redierunt. Affirmant autem Dani longitudinem huius Ponti ſæpe à pluribus expertam, ſecundo flatu per menſem aliquos à Dania perueniſſe in Oſtrogard Ruzziæ.

CAP. 219. Latitudinem vero illam ponit, quæ nuſquam centum milia paſſuum excedat, cum in multis, ait, locis, contractior inueniatur, quod in oſtio eiuſdem ſinus videri poteſt,

teſt, cuius ab Oceano introitus inter Alaburg vel Wendilam promontorium Daniæ ſcopuloſque Nordmanniæ, tam ſtrictus inuenitur, vt facili ſaltu per noctem carbaſa traiiciantur. Item limitem egreſſus Danorum, idem Pontus late brachia tendit, quæ denuo contrahit è regione Gothorum, qui à latere Wilzos habent. Deinde quanto interius vadit tanto latius hinc inde diffunditur.

Hunc inquit ſinum multæ circumſident nationes. CAP. 220.
Dani ſiquidem ac Sueones, quos Nordmannos vocamus, ſeptentrionale littus tenent, & omnes in eo inſulas; ad littus autem auſtrale Slaui Haiſti, aliæque diuerſæ incolunt nationes, inter quos præcipui ſunt Welatabi, qui & Wilzi dicuntur. Dani vero & Sueones cæterique trans Daniam populi, ab Hiſtoricis Francorum omnes Nordmanni vocantur, cum tamen Romani ſcriptores eiuſmodi vocent Hyperboreos, quos Marcianus Capella multis laudibus extulit. Itaque primi ad oſtium prædicti ſinus, in auſtrali CAP.
ripa verſus nos Dani, quos Iuthas appellant, vſque ad Sliam 221.
lacum habitant. Vnde incipiunt fines Hammaburgenſis parochiæ, qui per maritimos Slauorum populos longo tractu porriguntur vſque ad Panim fluuium, ibi limes eſt noſtræ diœceſis. Inde Wilzi & Leuticij ſedes habent, vſque ad Odoram fluuium: trans Odoram autem comperimus degere Pomeranos. Deinde latiſſima Polanorum terra diffunditur, cuius terminum dicunt in Ruziziæ regnum connecti. Hæc eſt vltima & maxima Winulorum prouin- CAP.
cia, quæ & finem illius facit ſinus. At vero à parte Aquilo- 222.
nali reuertentibus ad oſtium Baltici freti, primi occurrunt Nordmanni; deinde Sconia prominet, regio Danorum, & ſupra eam tenſo limite Gothi habitant, vſque ad Bircam, poſtea longis terrarum ſpaciis regnant Sueones, vſque ad terram fæminarum. Supra illas Wilzi, Mirri, Lami, Scuti, & Turci habitare feruntur vſque ad Ruzziam. In qua denuo finem habet ille Sinus. Itaque latera illius ponti ab auſtro Slaui, ab Aquilone Suedi poſſederunt. Aſſerunt etiam periti locorum à Sueonia terreſtri via quoſdam

vſque

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

vſque in Græciam permeaſſe. Sed barbaræ gentes, quæ in medio ſunt, hoc iter impediunt, propterea nauibus tentatur periculum.

CAP. 223. Multæ ſunt Inſulæ in hoc ſinu, quas Dani & Sueones omnes habent in ſua ditione, aliquas etiam Slaui tenent. Earũ prima eſt in capite illius freti Wendila, ſecunda Morſe, tertia Thuit, modico ab inuicem interuallo diuiſæ, quarta eſt Sampſe, quæ oppoſita eſt ciuitati Arhuſen, quinta Finnis, ſexta Sceland, ſeptima quæ illi adhæret, & quarum ſupra memoriam fecimus: Octauam dicunt illam, quæ Sconiæ ac Gothiæ proxima Holmus appellatur, celeberrimus Daniæ portus, & fida ſtatio nauium, quæ à Barbaris in Græciam dirigi ſolent. Cæterum Finni inſulæ aliæ ſeptem adiacent minores ab Euro, quas ſupra diximus, frugibus opulentas, hoc eſt Moiland, Imbra, Falſtre, Lalant. Item aliæ omnes ſibi vicinæ, cum Laland interius vadat ad confinia Slauorum. Hæ quindecim inſulæ Danorum regnum aſpiciũt, omneſque iam Chriſtianitatis titulo decoratæ ſunt. Sed & aliæ interius ſunt, quæ ſubiacent Sueonum Imperio: Quarum maxima eſt illa, quæ Curland dicitur, iter octo dierum habens, gens crudeliſſima, propter nimium idololatriæ cultum fugitur ab omnibus: aurum ibi plurimum, equi optimi, diuinis, auguribus, atque nicromanticis omnes domus ſunt plenæ, qui etiam veſtitu Monachico induti ſunt. A toto orbe ibi reſponſa petuntur, maxime ab Hiſpanis & Græcis. Hanc inſulam in vita Sancti Anſgarij Chori nominatam credimus, quam tũc Sueones tributo ſubiecerunt. Vna ibi nunc facta eſt Eccleſia, cuiuſdam ſtudio negotiatoris, quem Rex Danorum multis ad hoc illexit muneribus. Ipſe enim Rex gaudens in Domino recitauit mihi hanc cantilenam.

CAP. 224. Præterea recitatum eſt nobis, alias plures Inſulas in eodem ponto eſſe, quarum vna grandis Eſtland dicitur, non minor illa de qua prius dixi. Nam & ipſi Deum Chriſtianorum prorſus ignorant, Dracones adorant cum volucribus, quibus etiam viuos litant homines, quos à mercatori-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

bus emunt, diligenter omnino probatos, ne maculam in corpore habeant, pro qua refutari dicuntur à Draconibus. Et hæc quidem Inſula terræ fœminarum proxima narratur, cum illa ſuperior non longe ſit à Birka Suconum.

Illarum autem Inſularũ quæ Slauis adiacent, inſigniores accepimus tres. Quarũ prima Fembre vocatur. Hæc oppoſita eſt Wagris. Altera eſt contra Wilzos poſita, quam Rani vel Runi poſſident, fortiſſima Slauorum gens, extra quorum ſententiam de publicis rebus nihil agi lex eſt, ita illi metuuntur propter familiaritatem Deorum, vel potius
76 Dæmonum, quos maiori cultu cæteris venerantur. Ambæ igitur hæ inſulæ piratis & cruentiſſimis latronibus plenæ
77 ſunt, qui & nemini parcunt ex tranſeuntibus. Tertia eſt illa, quæ Semland appellari ſolet, contigua Ruzzis & Polonis: hanc inhabitant Sembi vel Pruzci, homines humaniſſimi, qui obuiam tendunt ad auxiliandum hiis, qui in mari periclitantur, vel qui à piratis infeſtantur. Aurum, argentumque pro minimo ducunt, pellibus abundant peregrinis, quorum odor noſtro orbi lætiferum ſuperbiæ venenum propinauit. Et illi quidem vt ſtercora hæc ad noſtram forte habent damnationem, qui per fas nefaſque ad veſtem anhelamus marturinam, quaſi ad ſummam beatitudinem. Itaque pro laneis indumentis, quæ nos dicimus Paldones, illi offerunt tam precioſos martures. Multa ergo poſſent ex illis populis dici laudabilia in moribus, ſi ſolam Chriſti fidem haberent, cuius prædicatores immaniter perſequuntur. Apud illos enim illuſtris Boemorum Epiſcopus Adalbertus martyrio eſt coronatus. Vſque hodie profecto inter illos, cum omnia communia ſint noſtris, ſolus acceſſus prohibetur lucorum & fontium, quos autumant Chriſtianorum pollui acceſſu. Carnes etiam iumentorum pro cibo ſumunt, quorum lacte vel cruore vtuntur in potu, ita vt inebriari dicantur. Homines cærulei, facie rubea & criniti, præterea inacceſſi paludibus, nullum inter ſe pati Dominum volunt.
78 Sunt & plures aliæ in hoc Ponto Inſulæ, ferocibus Barbaris

CAP. 225. CAP. 226. CAP. 227. CAP. 228.

baris omnes plenæ, ideoque fugiuntur à nauigantibus.
Item circa hæc littora Baltici maris ferunt eſſe Amazonas,
quod nunc terra fæminarum dicitur: Quas aquæ guſtu
aliqui dicunt concipere. Sunt etiam qui referant eas im-
prægnari à prætereuntibus negotiatoribus, vel ab eis, quos
inter ſe habent captiuos, ſiue ab aliis monſtris, quæ ibi non
rara habentur. Et hoc etiam credibilius eſt. Cumque per-
uenerint ad partum, ſiquidē maſculini generis fuerit, Cy-
nocephali; ſi quid fæminini, ſpecioſiſſimæ mulieres. Hæ
ſimul viuentes, ſpernunt conſortia virorum: quos etiam, ſi
aduenerint, à ſe viriliter repellunt. Cynocephali ſunt, qui
caput in pectore habentes, in Ruzzia ſæpe videntur capti-
ui, & cum verbis latrant in voce. Ibi ſunt etiam qui dicun-
tur Alani vel Albani, cum canicie naſcuntur: de quibus
Solinus auctor meminit. Eorum patriam canes defendunt. 79
Si quando pugnandum eſt, canibus aciem ſtruunt. Ibi ſunt
homines pallidi, virides & macrobij, id eſt, longi, quos Bu-
ſos appellant. Poſtremo illi, qui dicuntur antropophagi,
& humanis veſcuntur carnibus. Ibi ſunt alia monſtra plu-
rima, quæ recitantur à nauigantibus, ſæpe inſpecta, quam-
uis hoc noſtris vix credibile videatur. Hæc habui quæ de
ſinu illo Baltico vel Barbaro dicerem, cuius nullam men-
tionem audiui quempiam doctorum feciſſe, niſi ſolum,
de quo ſupra diximus, Einhardum. Et fortaſſe mutatis
nominibus arbitror illud fretum ab antiquis Romanis
vocari Paludes Scythicas, vel Meoticas, ſiue deſerta Geta-
rum, aut littus Scythicum, quod Martianus ait conſertum
eſſe multiplici diuerſitate barbarorum. Illic, inquit, Getæ,
Daci, Sarmatæ, Neutri, Alani, Geloni, Antropophagi,
Trogloditæ. Quorum errori condolens noſter Metropo- 80
litanus, ſtatuit Birkam illis gentibus Metropolim, quæ in
medio Sueoniæ poſita contra ciuitatem Slauorum oppoſi-
ta reſpicit Iuminem, paribuſque ſpaciis omnes illius ponti
amplectitur oras. In qua ciuitate primum ex noſtris ordi- 81
nauit Hiltinum abbatem, quem ipſe Iohannem appella-
uit. Itaque de Inſulis Danorum dictum eſt ſatis. Nunc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

vero ad Sueonum ſiue Nordmannorum populos, qui Da-
nis proximi ſunt, conuertamus articulum.

Tranſeuntibus inſulas Danorum, alter mundus aperi- CAP.
tur in Sueoniam vel Nordmanniam, quæ ſunt duo latiſſi- 229.
ma Aquilonis Regna, & noſtro orbi adhuc fere incognita.
De quibus narrauit mihi ſanctiſſimus Danorum Rex,
quod Nordmannia vix queat tranſiri per menſem, cum
82 Sueonia duobus menſibus non facile percurratur. Quod,
ipſe inquit, probaueram, quia nuper ſub Iacobo rege XII
annis in illis regionibus militaui, quæ altiſſimis ambæ
montibus includuntur, magis autem Nordmannia, quæ
83 ſuis alpibus circundat Sueoniam. De Sueonia vero non ta-
cent antiqui auctores, Solinus ſcilicet & Oroſius, qui plu-
rimam partem Germaniæ Sueuos dicunt tenere, nec non
montana eius vſq; ad Ripheos montes extendi. Ibi etiam
eſt Albis fluuius, de quo Lucanus meminiſſe videtur. qui
oritur in prædictis alpibus, perque medios Gothorum po-
84 pulos currit in Oceanum, inde & Gothelba dicitur. Sueo-
nia ergo regio eſt fertiliſſima, ager frugibus & melle opi-
mus, extra quod pecorũ fœtu omnibus antefertur, opor-
tunitas fluminum ſyluarumque magna, vbique peregrinis
mercibus omnis regio plena. Nullis itaque egere dicas
Sueones opibus, excepta quam nos diligimus, ſiue potius
85 adoramus, ſuperbia. Omnia enim inſtrumenta vanæ glo-
riæ, hoc eſt, aurum, argentum, ſonipedes regios, pelles Ca-
ſtorum, & Marturum, quæ nos admiratione ſui demen-
tes faciunt, illi pro nihilo ducunt. In ſola mulierum copula
modum neſciunt. Quiſque ſecundum facultatem virium
ſuarum duas aut tres vel amplius ſimul habet; diuites &
Principes abſque numero. Nam & filios ex tali coniun-
ctione genitos habent legitimos. capitali vero mulctatur
pœna, ſi quis alterius vxorem cognouerit, aut vi oppreſſe-
rit virginem, ſiue qui alterum bonis ſuis ſpoliauerit, aut in-
iuriam fecerit. Quamuis omnes Hyperborei hoſpitalitate
ſint inſignes, præcipui ſunt noſtri Sueones: quibus eſt omni
probro grauius hoſpitium negare tranſeuntibus, ita vt cer-

tamen habeant inter ſe,quis dignus ſit hoſpitem recipere. Cui omnia exhibens humanitatis iura, quot illic commorari voluerit diebus, ad amicos ſuos illum certatim per ſingulas dirigit manſiones. Hæc illi bona in moribus habent. Prædicatores autem veritatis,ſi caſti, prudentes, & idonei ſint,ingenti fouent amore,adeo vt concilio populorum communi,quod ab ipſis Warph, à nobis Thinc vocatur, Epiſcopos intereſſe non renuant. Vbi de Chriſto ac Chriſtiana religione crebro audiunt non inuiti. Et profecto facile ſermone ad noſtram fidem illi perſuaderentur, niſi quod mali doctores, dum ſua quærunt, non quæ Ieſu Chriſti, ſcandalizant eos,qui ſaluari poſſent.

CAP. 230. Populi Sueonum multi ſunt, viribus & armis egregij, 86
præterea tam in equis quam in nauibus iuxta optimi bellatores. Vnde etiam ſua potentia cæteras aquilonis gentes confringere videntur. Reges habent ex genere antiquos, quorum tamen vis pendet in populi ſententia, quod in commune laudauerint omnes, illum confirmare oportet, niſi eius decretum potius videatur, quod aliquando ſequuntur inuiti. Itaque domi pares eſſe gaudent. In prælium euntes omnem præbent obedientiam Regi, vel ei qui doctior cæteris à Rege præfertur. Si quando vero præliantes in anguſtia poſiti ſunt, ex multitudine Deorum quos colunt, vnum in auxilium inuocant: ei poſt victoriam deinceps ſunt deuoti, illumque cæteris anteponunt, Deum autem Chriſtianorum iam communi ſententia fortiorem clamant omnibus eſſe; alios Deos ſæpe fallere, illum porro ſemper aſtare certiſſimum adiutorem in oportunitatibus.

CAP. 231. Ex ipſis populis Suediæ proximi ad nos habitant Gothi, 87
qui Occidentales dicuntur, alij ſunt Orientales. Verum Weſtergothia, confinis eſt prouinciæ Danorum, quæ Sconia dicitur. A qua ferunt diebus ſeptem perueniri vſque ad ciuitatem Gothorum magnam Scarane. Deinde Oſtrogothia protenditur iuxta mare quod Balthicum dicitur, vſque ad Birkam. Primus Gothorum Epiſcopus Thurgot 88

fuit, ſecundus Godeſcalcus, vir ſapiens & bonus, niſi quod domi ſedens, ocium labori prætulit, tertium autem ordinauit noſter Metropolitanus Adalwardum ſeniorem, vere laudabilem virum. Qui deinde ad Barbaros perueniens, ſicut docuit, ita vixit. Nam ſanctè viuendo ac bene docendo, magnam gentilium multitudinem ad Chriſtianam
89 conuertit fidem. Qui etiam virtutum claruit miraculis, ita vt poſcentibus in neceſſitate Barbaris, imbrem de cælo faceret deſcendere, & denuo ſerenitatem venire, & alia quæ hactenus quæruntur à doctoribus. Is autem vir memorabilis in Gothia permanens, nomen Domini Ieſu conſtanter omnibus prædicauit. Ibidemque poſt multos agones, quos pro Chriſto libenter ſuſtinuit, victricem terræ carnem tradidit, Spiritus cælum petiit laureatus. Poſt quem Archiepiſcopus ordinauit in illas partes quendam Acilinum, nihil Epiſcopali nomine dignum ferentem præter ingentem corporis ſtaturam. Et ille quidem carnis requiem diligens, fruſtra legationem Gothis mittentibus, vſq; ad obitum ſuum in delitiis Coloniæ permanſit. Inter Nordmanniam & Sueoniam Warmelani & Finwedi degunt, & alij: qui nunc omnes ſunt Chriſtiani, reſpiciuntque ad Scarauenſem Eccleſiam. In confinio Sueonum vel Nordmannorum, contra boream, habitant Scritefinni,
90 quos aiunt, curſu feras præire. Ciuitas eorum maxima Halſingaland, & Halſingaland Regio eſt. Ad quam primus eſt ab Archiepiſcopo deſignatus Stenphi Epiſcopus, quem ipſe mutato nomine Simonem vocauit. Qui etiam multos earundem gentium ſua prædicatione lucratus eſt. Præterea ſunt alij numero carentes Sueonum populi, de quibus ad Chriſtianitatem conuerſos accepimus ſolos Gothos, Wermelanos & partem Scritefingorum, vel qui illis vicini ſunt.

Igitur vt breuem Sueoniæ vel Suediæ faciamus deſcriptionem: Hæc ab occidente Gothos habet, & ciuitatem Scaranen, à borea Wermilanos, cum Scritefinnis, quorum caput Halſingaland, ab auſtro longitudinem habet illius CAP. 232.

Baltici maris, de quo ante diximus: ibi eſt ciuitas magna Sictona. ab oriente autem Ripheos montes attingit, vbi deſerta ingentia, vbi niues altiſſimæ, vbi monſtruoſi hominum greges, vltra prohibent acceſſum. Ibi ſunt Amazones, ibi Cynocephali, ibi Cyclopes, qui vnum in fronte habent oculum. Ibi ſunt illi quos Solinus dicit Himantopodes, vno pede ſalientes, & illi qui humanis carnibus delectantur pro cibo, ideoque ſicut fugiuntur, ita etiam iure tacentur. Narrauit igitur mihi Rex Danorum ſæpe recolendus, gentem quandam ex montanis in plana deſcendere ſolitam, & incertum eſſe vnde veniat, ſemel aliquando per annum vel poſt triennium, inquit, ſubiti accedunt: Quibus niſi totis reſiſtatur viribus, omnem depopulantur regionem, & denuo recedunt. Aliaque multa recitari ſolent, quæ breuitati ſtudens omiſi, ab hiis dicenda, qui hæc ſe vidiſſe teſtantur. Nunc de ſuperſtitione Sueonum pauca dicemus.

CAP. 233. Nobiliſſimum illa gens templum habet, quod Vbſola 91
dicitur, non longe poſitum à Sictona ciuitate vel Birka. In hoc templo, quod totum ex auro paratum eſt, ſtatuas trium Deorum veneratur populus, ita vt potentiſſimus eorum Thor in medio ſolum habeat triclinium. hinc &
inde locum poſſident, Wodan & Fricco. Quorum ſignifi- 92
cationes eiuſmodi ſunt: Thor, inquiunt, præſidet in aere, qui tonitrus, & fulmina, ventos, imbreſque, ſerena, & fruges gubernat. alter Wodan, id eſt, fortior, bella regit, hominumque miniſtrat virtutem contra inimicos. tertius eſt Fricco, pacem voluptatemque largiens mortalibus. Cuius etiam ſimulachrum fingunt ingenti Priapo. Wodanem vero ſculpunt armatum, ſicut noſtri Martem ſculpere ſolent. Thor autem cum ſceptro Iouem exprimere vide-
tur. Colunt & Deos ex hominibus factos, quos pro ingen- 93
tibus factis immortalitate donant, ſicut in vita ſancti Anſ-
CAP. 234. garij legitur Hericus Rex feciſſe, omnibus ſcilicet Diis attributos ſacerdotes, qui ſacrificia populi offerant. Si peſtis & fames imminet, Thor Idolo immolant; ſi bellum, Wodani; ſi

94 dani, ſi nuptiæ celebrandæ ſunt Fricconi. Solet quoque
poſt nouem annos, communis omnium Sueoniæ prouin-
ciarum ſolennitas celebrari. Ad quam videlicet ſollennita-
tem, nulli præſtatur immunitas. Reges & populi omnes,
& ſinguli ſua dona ad Vbſolam tranſmittunt, & quod
omni pœna crudelius eſt, illi qui iam induerunt Chriſtia-
nitatem, ab illis ſe ceremoniis redimunt. Sacrificium itaq;
tale eſt: Ex omni animante, quod maſculinum eſt, nouem
capita offeruntur, quorum ſanguine Deos tales placari mos
eſt, corpora autem ſuſpenduntur in lucum, qui proximus
eſt templo. Is enim Lucus tam ſacer eſt Gentilibus, vt ſin-
gulæ arbores eius, ex morte vel cibo immolatorum diui-
næ credantur. Ibi etiam canes qui pendent cum homini-
bus, quorum corpora mixtim ſuſpenſa narrauit mihi qui-
dam Chriſtianorum ſe LXXII vidiſſe. Cæterum næniæ,
quæ in eiuſmodi ritus libatoriis fieri ſolent, multiplices
ſunt, & inhoneſtæ, ideoque melius reticendæ.

In eadem prouincia nuper res contigit memorabilis, & CAP.
pro dignitate geſtorum longe diuulgata, peruenit etiam 235.
ad noticiam pontificis. Quidam enim è ſacerdotibus, quæ
ad Vbſolam Dæmonibus aſtare ſolebat, nequicquam iu-
uantibus Diis factus eſt cæcus. Cumque vir ſapiens infor-
tunium orbitatis ſuæ culturæ Idolorum imputaret, quæ
ſuperſtitioſe venerans potentiſſimum Chriſtianorum
Deum offendiſſe videretur, ecce ipſa nocte apparuit ſibi
virgo decora nimis, interrogans, ſi in filium eius credere
vellet, vt viſum reciperet, abiectis quæ ante colebat ſimu-
lachris. Tunc ille qui nihil ardui renueret ſubeundum
pro hoc dono, ita ſe facere lætus ſpopondit. Ad hæc vir-
go, ſcito, inquit, certiſſime, hunc locum, vbi nunc tantus
innocentium cruor effunditur, in meo dedicandum pro-
xime honore. In qua re ne tibi aliqua dubietatis ſigna re-
maneant, in nomine Chriſti, qui eſt filius meus, tu recipe
lumen oculorum tuorum. Mox ille lumine recepto cre-
didit, pertranſienſque totas in circuitu regiones, facili fide
paganis perſuaſit, vt crederent in eum, qui cæcum illumi-
nauit.

Quibus

CAP. Quibus miraculorum cauſis impellentibus, ſtatim no-
236. ſter Metropolitanus obediens voci, qui dicit; Reſpicite &
leuate oculos veſtros, quoniam regiones iam albæ ſunt ad
meſſem, ordinauit in illas partes Adalwardum iuniorem,
de Bremenſi choro aſſumptum, virum literis & moſum
probitate fulgentem. Cui etiam per Legatos clariſſimi
Regis Stenkil ſedem poſuit in Sictona ciuitate, quæ diſtat
ab Vbſola itinere diei vnius. Eſt vero iter eiuſmodi, vt à
Sconia Danorum per mare velificans, quinto die perue-
nias vſque Sictonam vel Birkam, iuxtà enim ſunt. Si vero
per terram eas à Sconia per Gothorum populos, & ciuita-
tem Scaranen, Telgas & Birkam, completo menſe perue-
nies Sictonam. Relatum eſt autem nobis à quibuſdam
Adalwardi Epiſcopi ſtipatoribus, cum primum Sictonam
acceſſiſſet ad vnam miſſarum celebrationem, ad manum
ſibi oblatas LXX. marcas argenti. Tantæ enim deuotionis
ſunt omnes populi arcticæ plagæ. Tunc etiam occaſione
itineris diuertit Birkam, quæ nunc in ſolitudinem redacta
eſt, ita vt veſtigia ciuitatis vix appareant: quare nec tumu-
CAP. lus ſancti Vnni Archiepiſcopi potuit inueniri. Adalwardus 95
237. igitur magno prædicandi feruore Euangelij Suediam in-
greſſus, omnes qui in Sictona erant & in circuitu, breui
temporis ſpatio ad Chriſtianam fidem perduxit. Conſpi-
rauit etiam cum ſanctiſſimo viro Eginone Sconienſi Epi-
ſcopo, vt pariter adirent illud templum Paganorum, quod
Vbſola dicitur, ſi forte aliquem Chriſto laboris ſui fructum
ibi poſſent offerre, omnia tormentorum genera libenter
ſuſcepturi, vt illa deſtrueretur domus, quæ caput erat bar-
baricæ ſuperſtitionis. Illa enim diruta vel potius crema-
ta, fore, vt tota gentis conuerſio ſequeretur. Quam confeſ-
ſorum Dei voluntatem piiſſimus Rex Stenkil in populo
murmurari ſentiens, callide ſubmouit eos à tali cæpto, aſ-
ſerens & illos ſtatim morte damnandos, & ſe à Regno de-
pellendum, qui malefactores in patriam duxerit, & facile
omnes ad Paganiſmum relapſuros, qui nunc credunt, ſicut
in Slauania nuper factum poteſt videri. Talibus Regis

allocutionibus conſentientes Epiſcopi, omnes Gothorum ciuitates peragrabunt, idola confringentes, & multa Paganorum milia deinceps lucrantes ad Chriſtianitatem. Hæc de Sueonia & ceremoniis eius dicta ſufficiant.

96 Nordmannia ſicut vltima orbis prouincia eſt, ita conuenienter in vltimo libri loco ponetur à nobis. Hæc à modernis dicitur Norwegia. De cuius ſitu vel magnitudine, cum prius aliqua communiter cum Sueonia dixerimus, nunc vero hoc ſpecialiter dicendum eſt, quod longitudine ſua in extremam ſeptentrionis plagam extenditur, hæc regio, vnde & dicitur. Incipit autem ex prominentibus ſcopulis huius freti, quod Balticum appellari ſolet: deinde reflexo in Aquilonem dorſo, poſtquam feruentis Oceani marginem ſuo circuit ambitu, tandem in Ripheis montibus limitem facit, vbi & laſſus deficit orbis. Nordmannia propter aſperitatem montium, ſiue propter frigus intemperatum, ſteriliſſima eſt omnium Regionum, ſolis apta pecoribus, indeque fortiſſimos educat milites, qui nulla frugum luxuria molliti, ſæpius impugnant alios, quam ipſi moleſtentur ab aliquo. Sine inuidia dum proximis habitant Sueonibus, quamuis à Danis æque pauperibus, non impune tentantur aliquando. Itaque rei familiaris inopia coacti, totum mundum circueunt, & piraticis raptibus ampliſſimam terrarum facultatem reportant domum, penuriam ſuæ regionis tali modo ſuſtinentes. Poſt ſuſceptam vero Chriſtianitatem, melioribus imbuti ſcholis didicerunt iam pacem & veritatem diligere, paupertate ſua contenti eſſe, immo quæ hæreditant collecta ſpargere, non vt prius conſperſa colligere. Cumque nefandis maleficiorum artibus, omnes ab initio ſeruirent, nunc cum Apoſtolo ſimpliciter confitentur, & hunc crucifixum. Sunt etiam continentiſſimi omnium mortalium, tam in cibis, quam in moribus, parcitatem, modeſtiamque ſummopere diligentes. Præterea ſacerdotum & Eccleſiarum tantam venerationem habent, vt vix Chriſtianus habeatur, qui non quotidie offerat ad Miſſam, quam audierit. Verum Baptiſ-

CAP. 238.

mus & Confirmatio, dedicationes altarium, & ſacrorum
benedictio ordinum; apud illos & Danos care omnia re-
dimuntur. Quod ex auaritia ſacerdotum prodiſſe arbitra-
tur, quia Barbari adhuc decimas dare, aut neſciunt, aut no-
lunt, ideoque conſtringuntur in cæteris, quæ deberent gra-
tis offerri. Nam viſitatio infirmorum & ſepultura mor-
tuorum, omnia ibi venalia. Apud illos igitur tanta morum 97
inſignia, ſola, vt compertum habeo, ſacerdotum corrum-
pantur auaritia.

CAP. 239. In multis Nordmanniæ vel Suediæ locis, paſtores pe-
cudum ſunt etiam nobiliſſimi homines, ritu patriarcha-
rum & labore manuum viuentes. Omnes vero ſunt Chri-
ſtianiſſimi, qui in Nordwegia degunt, exceptis illis, qui
trans arctoam plagam circa Oceanum remoti ſunt, quos
adhuc ferunt magicis artibus, ſiue incantationibus in tan-
tum præualere, vt ſe ſcire fateantur, quid à ſingulis in toto
terrarum orbe geratur, tunc etiam potenti murmure ver-
borum grandia cete maris in littora trahunt, aliaque mul-
ta, quæ de maleficis in ſcripturis leguntur, illis ex vſu faci-
lia ſunt. In aſperrimis etiam, quæ ibi ſunt, alpibus, audiui
mulieres eſſe barbatas, viros autem ſiluicolas, raro ſe præ-
bere videndos. Qui ferarum pellibus vtuntur pro veſti-
bus, & loquentes ad inuicem frendere magis quam verba
proferre dicuntur, ita vt vix à proximis intelligi queant
populis. In eiſdem montanis agreſtium tanta eſt copia fe- 98
rarum, vt plurima pars Regionis ex ſolis viuat ſiluaticis.
Ibi capiuntur Vri, Bubali, & Elades, ſicut in Sueonia, cæte-
rum Biſontes capiuntur in Slauania & Ruzzia, ſola vero
Nordmannia vulpes habet nigras, & lepores, martures al-
bos, eiuſdemque coloris vrſos, qui ſub aqua, vt vri viuunt.
Cumque diuerſa prorſus & inſueta noſtris multa ibi vi-
deantur, ab eiuſdem patriæ incolis hæc & alia plenius di-
cenda relinquo.

CAP. 240. Metropolis ciuitas Nordmannorum eſt Trondemnis,
quæ nunc decorata Eccleſiis, magna populorum frequen-
tatione celebratur. In qua iacet corpus beatiſſimi Olaphi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Regis & Martyris. Ad cuius tumbam vſque in hodiernum diem maxima Dominus operatur ſanitatum miracula, ita vt à longinquis illuc confluant regionibus, qui ſe ſancti Martyris meritis ſperant poſſe iuuari. Eſt vero iter eiuſmodi, vt ab Alaburg, vel Wendila Danorum ingredientibus nauim, per diem mare tranſeatur ad Wig ciuitatem Nordmannorum, inde vela torquentur in læuam, circa litora Nordwegiæ, & quinto die peruenitur ad ipſam ciuitatem quæ Trondemnis dicitur. Poteſt autem iri & alia via quæ ducit à Sconia Danorum terreſtri itinere vſq; ad Trondemnem: ſed hæc eſt tardior in montanis, & quoniam plena eſt periculo, declinatur à viatoribus.

In Nordmanniam primus ab Anglia venit quidam Io- CAP.
hannes Epiſcopus, qui Regem cum populo conuerſum 241.
baptizauit: cui ſucceſſit Grinkeil Epiſcopus, qui tunc erat
99 ad Vnwanum Archiepiſcopum Regis Olaph legatus. Tertio loco aduenit ille Sigafridus, qui & apud Suedos & Nordmannos iuxta prædicauit. Iſque durauit vſque ad noſtram ætatem, cum aliis æque non obſcuris in illa gente ſacerdotibus. Poſt quorum exceſſum noſter Metropolitanus petentibus Nordmannorum populis, ordinauit Tholf Epiſcopum in ciuitate Trondemni; & Siguardum in eaſdem partes. Aſgotum vero & Bernardum, licet moleſte ferret à Papa conſecratos, accepta ſatisfactione dimiſit à ſe donatos. Per quos vſque hodie verbum Dei multas lucratur animas; ita vt in omnibus prouinciis Nordwegiæ, beata mater Eccleſia lætis floreat incrementis. Inter Nordmannos tamen & Sueones, propter nouellam plantationem Chriſtianitatis, adhuc nulli Epiſcopatus certo limite ſunt deſignati, ſed vnuſquiſq; Epiſcoporum à Rege vel populo aſſumptus, communiter ædificant Eccleſiam, & circueuntes regionem, quantos poſſunt ad Chriſtianitatem trahunt, eoſque gubernant ſine inuidia, quamdiu viuunt.

Poſt Nordmanniam, quæ eſt vltima Aquilonis prouin- CAP.
cia, nihil habitationis humanæ, niſi terribilem viſu & infi- 242.

nitum Oceanum, qui totum mundum amplectitur inue-
nies. Is habet ex aduerſo Nordmanniæ inſulas multas non
ignobiles, quæ nunc fere omnes Nordmannorum ditioni
ſubiacent, ideoque à nobis non ſunt prætereundæ, quo-
niam Hammaburgenſem parochiam & ipſæ reſpiciunt.
Quarum primæ ſunt Orchades inſulæ, quas Barbari vo-
cant Organas: ritu Cycladum illæ ſunt diſperſæ per Ocea-
num. De quibus Romani auctores Martianus & Solinus,
ita ſcripſiſſe videntur. A tergo Britanniæ, vnde infinitus pa- 100
tet Oceanus, Orchades ſunt inſulæ, quarum xx. ſunt de-
ſertæ, xvi. coluntur. Orchades inſulæ pæne xl. iunctæ.
Item vicinæ ſunt Electrides, in quibus Electrum gignitur.
Igitur Orchades inter Nordmanniam & Britanniam ac 101
Hyberniam poſitæ, frementis Oceani ludibundæ mina
derident. Ad quas à ciuitate Nordmannorum Trondem-
ne per diem ferunt nauigari poſſe. Item ab Orchadibus,
aiunt, ſimile ſpatium ſiue in Angliam dirigas, ſiue in Scho-
tiam flectere velis. Ad eaſdem inſulas Orchadas, quamuis
prius ab Anglorum & Schotorum Epiſcopis regerentur,
noſter primus, iuſſu Papæ, ordinauit Thorulfum Epiſco-
pum, in ciuitate Blaſcona, qui omnium curam ageret.

CAP. Inſula Thyle, quæ per infinitum à cæteris ſecreta longe
243. ſita eſt in Oceano, vix, vt inquiunt, nota habetur. De qua
tam à Romanis ſcriptoribus, quam à Barbaris multa refe-
runtur digna prædicari. Vltima, inquiunt, omnium Thyle,
in qua æſtiuo ſolſtitio, ſole cancri ſignum tranſeunte, nox
nulla, Brumali ſolſtitio proinde nullus dies. Hoc quidam
ſenis menſibus fieri arbitrantur. Item Beda ſcribit, in Bri-
tannia æſtate lucidas noctes haud dubie repromittere, vt
ſi in ſolſtitio, continui dies habeant, ſenis menſibus, no-
cteſque è diuerſo ad Brumam ſolo remoto. Quod fieri in 102
inſula Thyle Picteas Maſſilienſis ſcribit ſex dierum naui-
gatione in Septentrione à Britannia diſtante. Hæc itaque
Thyle nunc Iſland appellatur, à glacie quæ Oceanum
aſtringit. De qua etiam hoc memorabile ferunt, quod ea- 103
dem glacies ita nigra & arida videatur, propter antiquita-

tem, vt incenſa ardeat. Eſt autem inſula permaxima, ita vt populos intra ſe multos contineat, qui ſolo pecorum fœtu viuunt, eorumque vellere teguntur: nullæ ibi fruges, minima lignorum copia, propterea in ſubterraneis habitant ſpeluncis, tecto communi & victu & ſtrato gaudentes cum pecoribus ſuis. Itaque in ſimplicitate ſanctam vitam peragentes, cum nihil amplius quærant quam natura concedit, læti dicere cum Apoſtolo poſſunt, habentes victum & veſtitum, hiis contenti ſimus. Nam & montes ſuos habent pro oppidis, & fontes pro delitiis. Beata, inquam, gens, cuius paupertati nemo inuidet; & in hoc beatiſſima, quod
104 nunc omnes induerunt Chriſtianitatem. Multa inſignia in moribus eorum, præcipue Charitas, ex qua procedit vt inter eos omnia ſint communia tam aduenis, quam indigenis. Epiſcopum ſuum habent pro Rege, ad cuius nutum reſpicit omnis populus, quicquid ex Deo, ex ſcripturis, ex conſuetudine aliarum gentium ille conſtituit, hoc pro lege habent. De quibus noſter Metropolitanus immenſas Deo gratias retulit, quod ſuo tempore conuertebantur, licet ante ſuſceptam fidem naturali quadam lege non adeo diſcordarent à noſtra Religione. Itaque petentibus illis ordinauit quendam ſanctiſſimum virum Iſleph. Qui ab eadem Regione miſſus ad pontificem, aliquamdiu apud eum retentus eſt, cum ingenti prorſus honore, diſcens interea quibus nouiter conuerſos ad Chriſtum populos ſalubriter poſſet informare. Per quem tranſmiſit Archiepiſcopus ſuos apices populo Iſlanorum & Gronlandorum, venerabiliter eorum ſalutans Eccleſias: pollicens eis propediem ſe venturum vſque ad illos, vt gaudio ſimiliter pleno fruantur. In quibus verbis egregia, quam habuit in legatione ſua voluntas Pontificis laudari debet, quoniam & Apoſtolum diſcimus ad prædicandum verbum Dei velle in Hiſpaniam proficiſci, quod implere non potuit. Hæc de Iſland, & de vltima Thyle veraciter comperi, fabuloſa præteriens.

CAP. 244. Sunt autem plures aliæ in Oceano Inſulæ, quarum non

minima eſt Gronland, profundius in Oceano ſita contra montes Suediæ, vel Riphea iuga. Ad quam inſulam à littore Nordmannorum ferunt vela pandi quinque aut ſeptem diebus quemadmodum ad Iſland Homines ibi à ſalo cærulei, vnde & Regio illa nomen accepit, qui ſimilem Iſlanis vitam agunt, excepto quod crudeliores ſunt, raptuque piratico remigantibus infeſti. Ad eos etiam, ſermo eſt, nuper Chriſtianitatem peruolaſſe.

CAP. 245. Tertia eſt Halagland inſula vicinior Nordmanniæ, ve- 105
rum magnitudine cæteris non impar. Hæc in æſtate circa ſolſtitium per quatuordecim dies continuos ſolem videt ſuper terram, & in hieme ſimiliter per totidem dies ſole caret. Stupenda res & incognita Barbaris, qui neſciunt diſparem longitudinem dierum contingere propter ſolis acceſſum & receſſum. Nam propter rotunditatem orbis terrarum neceſſe eſt, vt ſolis circuitus accedens alibi diem exhibeat, recedens, alibi noctem relinquat. Qui dum aſcenderit ad æſtiuale ſolſtitium, hiis qui in borea ſunt, dies prolongat, noctesque abbreuiat, deſcendens autem ad hiemale ſolſtitium, ſimili ratione facit auſtralibus. hoc ignorantes Pagani, terram illam vocant ſanctam & beatam, quæ tale miraculum præſtat mortalibus. Itaque Rex Danorum cum multis aliis conteſtatus eſt hoc ibi contingere, ſicut in Suedia & Norwegia, & in cæteris, quæ ibi ſunt inſulis.

CAP. 246. Præterea vnam adhuc inſulam recitauit à multis repertam in illo Oceano, quæ dicitur Winland, eo quod ibi vites ſponte naſcantur, vinum optimum ferentes. Nam & fruges ibi non ſeminatas abundare non fabuloſa opinione, ſed certa Danorum comperimus relatione. Poſt quam inſulam terra nulla inuenitur habitabilis, in illo Oceano, ſed omnia quæ vltra ſunt glacie intolerabili ac caligine immenſa plena ſunt. Cuius rei Marcianus ita meminit: Vltra Thyle, inquiens, nauigare vnius diei mare concretum eſt. Tentauit hoc nuper experientiſſimus Nordmannorum Princeps Haroldus. Qui latitudinem ſeptentrio-

nalis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

nalis Oceani perſcrutatus nauibus, tandem caligantibus ante ora deficientis mundi finibus, immane abyſſi baratrum retroactis veſtigiis vix ſaluus euaſit.

Item retulit nobis beatæ memoriæ Pontifex Adalbertus, in diebus anteceſſoris ſui quoſdam nobiles de Freſia viros, cauſa peruagandi maris in Boream vela tetendiſſe, eo quod ab incolis eius populi dicitur ab oſtio Wirrahæ fluminis directo curſu in aquilonem nullam terram occurrere, præter illud mare quod Liberſe dicitur. Cuius rei nouitate peruestiganda, coniurati ſodales à litore Freſonum læto celeumate ſunt progreſſi. Deinde relinquentes hinc Daniam, inde Britanniam, peruenerunt ad Orchadas. Quibus à læua dimiſſis, cum Nordmanniam in dextris haberent, longo tractu glacialem Iſland collegerunt. A quo loco maria ſulcantes, in vltimum ſeptentrionis axem, poſtquam retro ſe omnes, de quibus ſupradictum eſt, inſulas viderunt, omnipotenti Deo & ſancto confeſſori Willehado ſuam commendantes audaciam & viam, ſubito collapſi ſunt in illam tenebroſam rigentis Oceani caliginem, quæ vix oculis penetrari valeret. Et ecce inſtabilis Oceani euripus, ad initia quædam fontis ſui arcana recurrens, infelices nautas iam deſperatos, immo de morte ſola cogitantes, vehementiſſimo impetu traxit ad chaos. Hanc dicunt eſſe voraginem abyſſi, illud profundum in quo fama eſt omnes maris recurſus, qui decreſcere videntur abſorberi, & denuo reuomi, quod fluctuatio dici ſolet. Tunc illis ſolam Dei miſericordiam implorantibus, vt animas eorum ſuſciperet impetus ille recurrentis pelagi, quaſdam ſociorum naues abripuit, cæteras autem reuomens excurſu longo ab alteris poſt terga repulit. Ita illi ab inſtanti periculo, quod oculis viderant, oportuno Dei auxilio liberati toto niſu remorum fluctus adiuuarunt. At iam periculum caliginis euadentes, & prouinciam frigoris, ad quandam inſulam altiſſimis in circuitu ſcopulis ritu oppidi munitam, inſperate appulerunt. Quam viſendorum gratia locorum aggreſſi, repererunt homines in antris

CAP. 247.

CAP. 248.

antris ſubterraneis meridiano tempore latitátes: Præ quorum foribus infinita iacebat copia vaſorum aureorum, & eiuſmodi metallorum, quæ rara mortalibus & pretioſa putantur. Itaque ſumpta parte gazarum quam ſubleuare poterant, læti remiges feſtine remeant ad naues. Cum ſubito retro ſe venientes contemplati ſunt homines miræ altitudinis, quos noſtri Cyclopes appellant; quos antecedebant canes magnitudinem ſolitam excedentes. Quorum incurſu vnus de ſociis eorum raptus eſt, & in momento coram eis laniatus, reliqui vero ſuſcepti ad naues euaſerunt, gigantibus (vt ferebant) pone in altum vociferando ſequentibus. Tali fortuna comitati Freſones Bremam perueniunt, vbi Alebrando pontifici ex ordine cuncta narrantes, pio Chriſto & Confeſſori eius Willehado reuerſionis & ſalutis ſuæ hoſtias immolarunt.

CAP. 249. Sunt & alia quæ non incongrue dicenda eſſent hoc loco de illo æſtu maris in die bis citato, quod miraculum præbet omnibus maximum, ita vt ipſi, qui arcana rerum perſcrutantur Phyſici, in dubitationem eius rei cadant, cuius originem ignorant. Cumque Macrobius & Beda videantur aliquid loqui, Lucanus autem ſe nihil ſcire fateatur, diuerſi auctores variis pugnant ſententiis: omnes autem incertis abeunt rationibus, nobiſque ſufficit cum Propheta clamare: Quam magnificata ſunt opera tua Domine, omnia in ſapientia feciſti, impleta eſt terra poſſeſſione tua. Et iterum, Tui ſunt cæli, & tua eſt terra, & tu dominaris poteſtati maris, & iudicia tua abyſſus multa, ideoque iure dicuntur incomprehenſibilia.

CAP. 250. Hæc ſunt quæ de natura Septentrionalium Regionum comperimus ad honorem ſanctæ Hammaburgenſis Eccleſiæ proponenda, quam tanto munere diuinæ pietatis præditam videmus, vt innumerabilem populorum multitudinem, quorum hæc Metropolis facta eſt, labore ſuæ prædicationis, ex magna iam parte conuerſos habeat ad Chriſtianitatem, ibi ſolummodo ponens euangelizandi ſilentium, vbi mundus habet terminum. Quæ ſalutifera

gentium legatio, primum à Sancto Anſgario incœpta, proſperis ſemper vſque in hodiernum diem aucta eſt incrementis, vſque ad tranſitum magni Adalberti, per annos circiter ducentos quadraginta.

Ecce illa ferociſſima Danorum, ſiue Nordmannorum, CAP. 251.
aut Sueonum natio, quæ, iuxta beati Gregorij verba, nihil aliud ſciuit niſi barbarum frendere, iamdudum nouit in Dei laudibus alleluia reſonare. Ecce populus ille piraticus, à quo totas olim Galliarum & Germaniæ prouincias legimus depopulatas, ſuis nunc finibus contentus eſt, dicens cum Apoſtolo: Non habemus manentem hic ciuitatem, ſed futuram inquirimus, & credimus videre bona Domini in terra viuentium. Ecce patria illa horribilis ſemper inacceſſa propter cultum Idolorum & Scythicæ non mitior ara Dianæ, depoſito iam naturali furore, prædicatores veritatis vbique certatim admittit, deſtructiſque Dæmonum aris, Eccleſiæ paſſim eriguntur, & nomen Chriſti communi ab omnibus effertur præconio. Nimirum hæc eſt mutatio dexteræ excelſi, & tam velociter currit ſermo Dei omnipotentis, vt à ſolis ortu & occaſu, ab aquilone & mari laudabile ſit nomen Domini, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei patris, cum patre & ſancto ſpiritu viuens & regnans per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

SVSCIPE magne tui Præſul munuſcula ſerui,
Quæ tibi & Eccleſiæ fert pleno cordis amore.
Parua quidem ſunt hæc, & vix, me iudice, digna
Quæ poſſent oculis relegenda placere Catonis.
Nam cum Rhetoricis ſermones floribus ornes,
Cum tua lingua ſacræ ſit clauis Bibliothecæ,
Cum diuina patrum ſcrutere volumina cautis
Indiculis, quid verba putem tibi balba valere?
At cum multa Deo placuiſſent dona potentum,
Sæpe minuta duo viduæ laudata memento.
Et confido etiam, quia commendatio ſcripti,
Carior inde tibi maneat, dum nil ibi fictum;

Exter-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Externumque vides, ſed quæuis pagina veram
Eccleſiæ laudem canit Hiſtoriamque Bremenſem.
Omne decus ſponſi eſt vbi fertur gloria ſponſæ.
Cumque per innumeros librorum currerim agros
Scire decet quod vbique legis hoc eſſe aliorum:
Iſte tuus liber eſt, totuſque reuoluitur in te,
Tempus ad vſque tuum perducens acta priorum.
Ergo faue votis, parce iuuenilibus annis.
Effice quæſo tuo ne ſpes foret irrita ſeruo,
Qui pro laude tua non erubet eſſe poeta.
Nempe tibi fateor venerabilis & bone Paſtor,
Si bene non potui, certe veracia ſcripſi,
Teſtibus hiis vtens, quibus hæc notiſsima res eſt.
Nec mihi ſcribendo laudem vel munera quæro,
Quippe placere tibi reor hoc ſatis eſſe labori.
Tum perpendo tuo non eſſe ignobile Clauſtro,
Quod minimus fratrum perfecit maxima rerum,
In quibus Eccleſiæ lucent primordia noſtræ,
Arctoumque ſalus populorum ſcripta tenetur.
Tempus erit quo facta tuæ celeberrima laudis,
Aut nos, aut aliquis ex docta plebe tuorum
Pangemus maiore lyra, ſi vita ſuperſtes.
Quamuis nota ſatis pateant tua geſta per orbem,
Quæ & ſine ſcriptore vulgabit fama perennis.
Quem nam præteriit felix electio, qua te,
Priſco more patrum, Paſtoris nomine dignum,
Electumque Deo prodebat Spiritus index,
Cuius tunc feſtum recolebat turba fidelis:
O quantis lacrymis populi te vidimus emptum,
Dum prius oppreſsi votis communibus omnes
Talem te cuperent, immo longe meliorem,
Quam ſpes vlla foret, vel noſtra fides meruiſſet.
Tu ſoluis populi duram à ceruice catenam,
Faſciculoſque graues ab onuſta plebe repellens,
Afflictæ gentis mærorem in gaudia vertis.
Tu Clerum iniuſta raptorum fraude grauatum,

In ſua reſtituis, tu nos errore veterno
Eximis, atque ſuo reddis ſacra templa decori.
Tu pacem terris antiqua lite fugatam
Eccleſiis reuocas, iam tertia prælia ſurgunt,
Et diſcordantes tu iungis ad oſcula mentes.
Si quid adhuc ſupereſt, quod gaudia publica turbet,
Per te ſedari tribuat Deus, adiiciatque
Vt Brema cum Hammaburg per te redimi mereantur,
Quæ diuturna ſui flent tempora carceris amba;
Hæc à Paganis oppreſſa; hæc clauſa tyrannis.
O Lyemare pater faueat tibi gratia Chriſti,
Noſque tuæ pecudes tibi corde & voce fauemus.

FINIS.

SCHO-

SCHOLIA ANTIQVA IN M. ADAMVM.

PAG. 5. nu. 1.] Einhardus ex capellanis Caroli Imperatoris, vitam eius deſcripſit, & bella Saxonum.

Pag. 11. nu. 2.] Sedente tunc Paulo PP. I.

Pag. 13. nu. 3.] Freſia regio eſt maritima, inacceſſa inuiis paludibus, habetque pagos XVII. quorum tertia pars Bremenſem reſpicit Epiſcopatum, hiis diſtincta vocabulis, Oſtraga, Ruſtringe, Wanga, Dieſmeri, Herloga, Nordi atque Morſeti. Et hij VII. pagi tenent Eccleſias circiter L. Hanc Freſiæ partem dirimit à Saxonia Palus quæ Walpinga dicitur, & Wirrahæ fluuij oſtia. A reliqua Freſia palus Emiſgoe terminat, & mare Oceanus.

Pag. 15. nu. 4.] Scriptum eſt in geſtis Sancti Anſgarij & priuilegiis Romanorũ Pontificum.

Pag. 20. nu. 5.] Turholtz monaſteriũ Flandriæ nobiliſſimum eſt, monachis inſigne, pro quo recuperando vetus querela eſt Eccleſiæ noſtræ pontificibus. Adelbertus autem Archiepiſcopus ad eum finem perduxit negocium, vt dato cõcambio quæſtio remoueretur: quod Cæſar & dux Flandriæ collaudabant.

Pag. 21. nu. 6.] Turholt monaſterium in Flandria ſituatum alienatur ab Eccleſia Hammaburgenſi.

P. 23. nu. 7] Concilium vnionis factum eſt Wormatiæ præſente Cæſare cum Epiſcopis, ſicut priuilegium teſtatur.

Pag. 28. nu. 8.] Aquiſgrani palatium vſque ad tempus Ottonis per annos LXXX. vaſtatum permãſit, quod deſtruxerat Ordwig princeps.

Pag. 32. nu. 9.] Gotafrid & Sigafrid Reges ibi ſunt occiſi.

Pag. 33. nu. 10] Ambo enim Rex & Papa miſerabilem vitæ finem inuenerunt, quia Formoſus Papa à ſucceſſore ſuo & mortuus degradatus eſt, & de ſepulchro eiectus. Arnulfus vero rex viuens à vermibus conſumptus, veneno tandem extinctus eſt, magna Dei vindicta.

P. 34. nu. 11.] Stephanus Papa qui ſedit annos VI. Hermannum Colonienſem Archiepiſcopum, & Adalgarium Hammaburgenſem Archiepiſcopum, de Bremenſi contendentes Eccleſia, Wormaciam ad Synodum venire præcepit, & Remenſi Archiepiſcopo Fulconi vice ſua commiſſa, cauſam eorum examinari mandauit.

Pag. 46. nu. 12.] Sturmarios affluit ab oriente Bilena fluuius, qui mergitur in Albiam flumen, ſicut ille ſuperior.

Nu. 13.] Trauena fluuius eſt, qui per Wagros currit in mare

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Barbarum, iuxta quem fluuium mons vnicus eſt. Albere eſt ciuitas Luibeke.

Num. 14.] Zuentina fluuius currit à lacu in quo Plone ciuitas ſita eſt. inde per ſaltum vadit Iſarnho, mergitur inque mare Scythicum, non longe ab oppido Kyl.

Pag. 47. nu. 15.] Trans Oderam fluuium primi habitant Pomerani. Deinde Polani, qui à latere habent hinc Pruzzos, inde Boëmos, ab oriente Ruzzos.

Num. 16.] Chizzini vel Circipani cis Panim fluuium habitant, Tholoſantes vel Retharij trans Panim fluuium; hos quatuor populos à fortitudine Wilzos vel Leuticos appeliant.

Pag. 49 nu. 17.] Marachi ſunt populi Slauorum, qui ſunt ab oriente Boëmorum, habentque in circuitu hinc Pomeranos & Poldanos, inde Vngros & crudeliſſimam gentem Poſtinagos, qui humanis veſcuntur carnibus.

Pag. 50. nu. 18.] Anno Domini DCCCC. LXVI. Dani ad fidem ſunt per Popponem quendam conuerſi, qui ferrum candens & ignitum in modum chirothecæ formatum, coram populo ſine læſione portauit, quod videns Rex Haroldus abiecta Idololatria cum toto populo ad colendum verum Deum ſe conuertit. Poppo autem in Epiſcopum eſt promotus.

Num. 19.] Anno Domini DCCCC. LXXIIII. Wentezlaus princeps Boemiæ à fratre ſuo Bugezlao, qui principatum ſibi vſurpauit, martyrizatur, pro quo Deus vrbem Pragam, vbi requieſcit, multis miraculis illuſtrat.

Pag. 53. nu. 20.] Dicunt aliqui quendam Ottonem vicedominum huius Libentij Electum ceſſiſſe, licet idem auunculo gloriatus ſit Pontifice Adaldago. Otto iſte vir nobiliſſimus apud Magdeburg vicedominus fuit & Canonicus. In iſto enim Libentio nihil reprehenſibile vel inimicus poterat obiicere.

Pag. 54. nu. 21.] De hoc Sigafrido grande fertur miraculum, quia cum cœnobium Ramſolam inuaderet prædãdo, maligno ſtatim inuaſus ſpiritu, nõ ante meruit liberari, quam ſua Eccleſiæ reſtituit & de prædio ſuo fratribus opulentam villam in Seruitium donauit.

Pag. 56. nu. 22.] Hericus rex Sueonum cum potẽtiſſimo rege Polanorum Bolizlao fædus iniit. Bolizlaus filiam ſuam Herico dedit vxorem, cuius gratia ſocietatis Dani à Slauis & Sueonibus iuxta impugnati ſunt. Bolizlaus rex Chriſtianiſſimus cum Ottone tertio confœderatus, omnem vi Slauoniam ſubiecit & Ruziam & Pruzzos, à quibus paſſus eſt ſanctus Adalbertus, cuius reliquias tunc Bolizlaus tranſtulit in Poloniam.

Nu. 23.] Iſte Odinkar à Rege Knut in Angliam ductus literis eſt eruditus. Deinde diſcendo peruagatus ſapientis & Philoſophi nomen accepit. Vnde & Deo charus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

charus nomen ſortiri meruit.

Pag.58.nu.24.] Olaph Thrucci filio interfectoCraccaben duo regna poſſedit. Qui mox deſtructo Idololatriæ ritu Chriſtianitatem inNordmannia per edictum ſuſcipi iuſſit. Tunc etiam Gotebaldum quendam ab Anglia venientem Epiſcopum in Sconia poſuit doctorem, qui aliquando in Suedia & in Norwegia euangelizaſſe narratur.

Pag.59.nu.25.] Miſtiwoi cum Chriſtianitatem deſereret, depulſus à patria confugit ad Barbaros, ibique fidelis conſenuit.

Num.26.] Aldinburg ciuitas magna Slauorum eſt, qui Wagri dicuntur, ſita iuxta mare quod Balticum vel Barbaricum dicitur, itinere diei ab Hammaburg.

Num. 27.] Anno Domini M. X. gens Vngariæ ad fidem conuertitur per Giſlam ſororem Imperatoris, quæ nupta regi Vngariæ ipſum Regem induxit, vt ſe & ſuos baptizari faceret, & in Baptiſmo Stephanus eſt appellatus, qui poſtea ſanctus fieri meruit.

Pag.60.nu.28.] Ramſola ſita eſt in Epiſcopatu Ferdenſi, non longe à vico Bardorum. Cuius ordinationem & ius gubernandi cum Ferdenſis Epiſcopus repoſceret, Apoſtolicæ ſedis decreto ceſſit ab incepto. Oddo legatus fuit ad Papam, vt habet Priuilegium.

P.61.nu.29.] Sermo eſt hunc perSimoniacam peſtem intronizatum, eo quod magnam habuit hæreditatem. Cuius partem ipſe inuitus Imperatori diuiſit, partem vero alteram Eccleſiæ ſuæ obtulit, quam pie gubernauit; tertiam parentibus dimiſit. Senex venerabilis & amator pauperum, maxime eorum qui paruuli erant. Qua occaſione fratres à Clauſtro licentius egreſſi mulierum conſortia primo abſconſe petebant.

Pag.62.nu.30.] Vnwanus Archiepiſcopus in plerisq. Paſchæ aliiſque feſtiuitatibus VII. Epiſcopos ſecum habuit. Et præterea Abbates, non minus Ducem, & aliquos huius prouinciæ Comites, magno ſingulos amore amplectens.

Pag.63.nu.31.] Odinkar filius Toki Ducis Winlandenſis, ſedem in Ripa habuit. Nam tertia pars terræ Winlandẽſis patrimonium eius fuiſſe deſcribitur, & tamen vir tantarum diuitiarum miræ fuit continentiæ. Cuius vnum virtutis exemplum erat, quod omni quadrageſimali tempore, ſemper alternis diebus iuſſit ſe verberibus à quodam ſuo affligi presbytero.

P.64.n.32.] Knut filius Sueih Regis abiecto nomine gentilitatis in Baptiſmo Lambertus nomen accepit. Vnde ſcriptum eſt in libro fraternitatis noſtræ Lambrecht Rex Danorum & Imma Regina, & Knut filius eorum deuote ſe commendauerunt orationibus fratrum Bremenſium.

Num.33.] Adelrad potentiſſimus Anglorum Rex à legitima filium

filium habuit Eduardum, virum ſanctiſſimum. Cuius nouerca Affikud (alij Affiluid) fuit, quę regem priuignum occidens, filium ſuum Amindum in regnum poſuit.

Nu. 34.] Knut ſororem ſuam Eſtred filio Regis de Ruzzia dedit in matrimonium.

Nu. 35.] Richardus enim dimiſſa ſorore Regis Knut, propter metum Danorum exulans à patria, Hieroſolymam profectus eſt, ibique defunctus. Cuius ſocij x l. reuertentes in Appulia remanſiſſe narrantur: & ex illo tempore Nordmanni poſſederunt Appuliam.

Pag. 67. nu. 36.] Olaph ſollertiſſimus feſtiuitatum obſeruator, cum propter Diuinam religionem à Regno depulſus eſſet, & denuo bello regnum recuperaſſet, in ipſo procinctu in papilione dormiens fertur ſomnium vidiſſe. Cumque ſuperuenirent hoſtes adhuc illo quieſcente, Dux exercitus ſui Phin nomine accedens regem excitauit. Tunc ille ſuſpirans: O quid feciſti? inquit: videbam me per ſcalam, cuius vertex ſidera tangeret, aſcendiſſe. Heu iam perueneram ad ſcalæ illius ſummum, cælumque mihi apertum eſt ingredienti, niſi tu me ſuſcitando reuocaſſes. Poſtquam viſionem vidit Rex, circumuentus à ſuis, cum non repugnaret, occiditur & martyrio coronatur.

Pag. 69. nu. 37.] Mulieres autem quæ ſe Canonicis aperto iam ſcelere coniunxerant, præcepit extra ciuitatem fieri. Et ita per villas proximas in cuſtodiā ſunt diſperſæ: ceſſauitque hic morbus vſque ad incenſionem templi, & deſtructionem clauſtri.

Pag. 71. nu. 38.] Inclyta ſenatrix Emma, prædicante Libentio Archiepiſcopo ſanctæ Bremenſi Eccleſiæ duas Cruces, & Tabulatam altaris, & calicem, omnia ex auro & gemmis parata in quibus erāt marcæ x x. obtulit etiam veſtes ſacras, & præparamenta multa, & ſtolas aureas, & dorſalia & libros.

Num. 39.] Hermannus ab incolis terræ paludem Etinborch comparauit. Quod Conradus Imperator præcepto ſuo Eccleſiæ firmauit. Cuius rei chirographū in archiuo creditū poteſt videri.

Num. 40.] Iſte Sindger ex Papinburgenſi Epiſcopatu aſſumtus eſt in ſedem Apoſtolicam, reiectis ex ordine tribus ſchiſmaticis.

Pag. 72. nu. 41.] Iſte Clericis Eccleſiæ ſuæ quos videbat auxilio indigos largiebat, aliquibus abſcondite quaternos aut denos ſolidos argenti; multis præbendas, aliis ſuas veſtes; pleriſque etiam compatiens quod à laicis inhoneſte tractarentur, percuſſores eorum fecit ante ſe & colaphis cædi, & taureis vapulari.

Pag. 73. num. 42.] Ciuitatem muro circumdari diſpoſuit tribus portis & x i i. turribus, ita vt primam Epiſcopus, alteram Aduocatus, tertiā Præpoſitus, quartam Decanus, quintam Magiſter Scho-

Scholarum, ſextam fratres & Canonici, alias ſex ciues adhibitis ſortirentur cuſtodiis.

Pag.74.nu.43.] Quo tempore Hermannus nobiliſſimus Colonienſis Archiepiſcopus veterem de Brema querimoniam renouauit. Sed & ipſe tam auctoritate Bezelini, quam triennali ſilentio repulſus Archiepiſcopo noſtro ſatis fecit, & per integrum menſem ſecum Coloniæ habuit in conuiuio.

Pag.75.nu.44.] Magnus Rex claſſe magna ſtipatus Danorum, opulentiſſimam Slauorum obſedit ciuitatem Iuminem. Clades par fuit. Magnus omnes terruit Slauos, iuuenis ſanctus & vitæ innocentis. Ideoque victoriam dedit illi Deus in omnibus.

Pag.77.nu.45.] Archiepiſcopus præpoſituram Edoni tulit, pro cuius rei zelo iunior Edo nepos eius iratus Monaſterium incendit. Pro cuius ſacrilegij compoſitione pater Edonis ſuam hæreditatem obtulit Eccleſiæ. Edo vero Præpoſitus Hieroſolymam peregrinus abiit. Circa feſtum Sancti Iacobi egreſſus, rediitque in proximo Paſcha.

Nu.46.] Aiunt enim quidam inuidorum, Epiſcopum ſolum næuum ſuperbiæ habuiſſe. Vnde inter ipſum & Brun Ferdenſem Epiſcopum contentio erat indigna Epiſcopis. Et hoc maxime propter ſuperbiam cuiuſdam Wolfredi Aduocati, qui ſubita & miſerabili morte obiit, ſicut Archiepiſcopus.

Pag.78.nu.47.] Ipſo anno quo Archiepiſcopus deceſſit, migrauit etiam Odinkar Ripenſis Epiſcopus. Qui diem Paſchæ celebrans, ordinauit res ſuas certus extremorum.

Pag.83.nu.49.] Clemens Papa renouauit Eccleſiæ noſtræ Hammaburgenſi omnia priuilegia, quæ dudũ à Romana ſede conceſſa ſunt.

P.85.nu.45.] Suein à Magno victus, ceſſit fortunæ, & factus eſt homo victoris, faciens ei ſacramentum fidelitatis. Sed cum denuo rebellare cæpiſſet, conſilio Danorum nihilominus à Magno ſuperatus eſt. Itaq. fugiens Suein ad Iacobum venit, apprime dolens pro fide pollicita, quam violauit.

Nu. 50.] Haroldus à Græcia regreſſus filiam regis Ruzziæ Gerzlef vxorem accepit. Alteram tulit Andreas rex Vngrorum, de qua Salomõ genitus eſt. Tertiam duxit Heinricus Rex Francorum, quæ peperit ei Philippum.

Pag.86.num.51.] Sicut enim prius diximus, Knut Rex Danorum ſororem ſuam, quæ à Richardo Comite repudiata eſt, dedit Wolf Duci ſuo, ex qua nati ſunt, Suein, Toſti, & Harold; & iſta Gude, quam Rex Eduard in coniugio habuit. Deinde Suein filius Guduwini occidit Bern filium auunculi ſui. Harold autem, cum eſſet vir fortiſſimus, Griphum Iberniæ regem propulit ab Anglia Danorum, ipſumq. cognatum & Dominum ſuum

Regem Eduardum pro nihilo habuit. Sequitur vindicta Dei, & plaga Nordmannorum, & excidium Angliæ.

Nu. 52.] Illo egreſſo, Bremenſe clauſtrum regula, diſciplina fratrum, & concordia defecit, acephalis omnia turbantibus.

Pag. 87. nu. 53.] Alia erat Gunhild relicta Amundi, alia Gaude, quam Thore interfecit.

Pag. 88. nu. 54.] Adalwardus Epiſcopus à Rege Haroldo inuitatus venit in Nordmanniam. Ibique corpus cuiuſdam viri, qui ante XL. (*alij* LX.) annos defunctus eſt, nec omnino putreſcere potuit, facta abſolutione reconciliationis mox in puluerem redegit. Erat enim ille homo quondam à Libentio Archiepiſcopo propter piraticam excommunicatus, vt ipſi per viſionem reuelatus eſt Adalwardo.

Nu. 55.] Haroldus Rex ab illo die direxit Epiſcopos ſuos in Galliam, multos etiam venientes ab Anglia ſuſcepit. Quorũ vnus fuit Aſgoth, quem redeuntem ab vrbe Apoſtolorum comprehendi iuſſit Archiepiſcopus, acceptoque fidelitatis ſacramento dimiſit abire donatum.

Pag. 89. num. 56.] Fama eſt eo tempore duos Monachos à Boemiæ ſaltibus in ciuitatem Rethre veniſſe, vbi dum verbum Dei publice prædicarent, concilio paganorum, ſicut ipſi deſiderauerunt, diuerſis primo ſupplicijs exanimati, ad vltimũ pro Chriſto decollati ſunt. Quorum quidem nomina hominibus incognita, vt veraciter credimus, in cælo ſcripta ſunt.

Pag. 90. nu. 57.] In oſtio Peanis fluuij ciuitas maxima eſt, quæ Dimine vocatur, ibi eſt terminus Hammaburgenſis parochiæ.

Pag. 91. num. 58.] Clariſſimus Rex Danorum ſola mulierum incontinentia laborauit, non tamen ſponte vt arbitror, ſed vitio gentis. Nec tunc illi malo defuit vltio, quia ex concubinis eius Thore nomine, legitimam ipſius Reginam Gude veneno extinxit. Cumque Rex Suein filium Thore, Magnum vocabulo, Romam tranſmitteret, vt ibi conſecraretur in Regem, infelix puer in via defunctus eſt, poſt quem mater impia non ſuſcepit alium filium.

Pag. 92. num. 59.] Dicit enim ſcriptura Pharaoni: Quia in hoc ipſo excitaui te, vt oſtendam virtutem meam in te, & glorificetur nomen meum in gentibus. Ergo cui vult miſeretur Deus, & quem vult indurat.

Pag. 94. nu. 60.] Ibique locauit caput Sancti Secundini Thæbeorum ducis, cuius patrocinia Metropolitanus in Italia, largiente quondam Taurinenſi Epiſcopo, ſuſcepit.

P. 95. n. 61.] Difficile eſt enim vt laudabiliter viuentẽ laus humana non capiat. Leo Papa.

P. 96. nu. 62.] Audiuimus cum ſæpenumero Adalbertus Archiepiſcopus Clerum ſuum de continentia tenenda hortaretur; Ad-

moneo vos, inquit, & poſtulans iubeo, vt peſtiferis mulierũ vinculis abſoluamini, aut ſi ad hoc non poteſtis cogi, quod perfectorum eſt, ſaltem cum verecundia vinculum matrimonij cuſtodite, ſecundum illud quod dicitur: Si non caſte, tamen caute.

Pag. 99. nu. 63.] Inter quos aduena Paulus ex Iudaiſmo conuerſus eſt ad Chriſtianam fidem. Qui neſcio an pro auaritia, an pro ſapientia exulatus in Græciam, cum inde remearet noſtro adhæſit põtifici, glorians ſe multarum artium callere ingenio, adeo vt ex inſciis litterarum philoſophos redderet per trienniũ, & ex cupro formaret aurũ obrizum. Facile perſuaſit ille Archiepiſcopo, credere omnia quæ dixit, adiiciẽs ſe ſubito apud Hammaburg monetam publicam ex auro facturum, & pro denariis bizantos dari.

Pag. 101. nu. 64.] Ex omni victu & ſeruitio Epiſcopali decima Capellano legaliter quotidie reddebatur, ad ſuſtentationem infirmatorum & egentium, peregrinorumq. hoſpitium. Sed Capellanus ad ſuum fraudulenter vſum multa reſeruans, nihil pauperibus impendit.

Pag. 109. n. 65.] Iohannes iſte peregrinationis amore Scotiam egreſſus venit in Saxoniam, & clementer à noſtro ſuſceptus Archiepiſcopo, non multo poſt in Slauaniam ab eo directus eſt ad principem Godeſcalcum. Apud quem illis diebus commoratus, multa paganorum millia baptizaſſe narratur.

P. 111. nu. 66.] Haroldus iſte Nordmannorum rex ccc. naues magnas habuit, quæ omnes ibi remanſerunt. Inſuper maſſa auri quam Haroldus à Græcia duxit, ad Baſtardum tali fortuna peruenit. Erat autem pondus auri quod vix biſſeni iuuenes ceruice leuarent.

Num. 67.] Duobus Hericis in prœlio interfectis, Haltzſtein filius Steinkil regis in regnum leuatus eſt. Quo mox depulſo accerſitus eſt Anunder à Ruzzia, & illo nihilominus amoto, Sueones quendam elegerunt Haquinum.

Pag. 112. nu. 68.] Rex autem Nordmannorum, duxit filiam Regis Danorum, & facta eſt pax adinuicem.

Num. 69.] Multotiens etiam cum fletu aſſeruit, omnes prædeceſſores ſuos in perſecutione Ducum & malitia parochianorum velut in igne recoctos & aſſatos, vnde nõ diffido, inquit, me quoque pro veritate ab eiſdem eſſe martyrio coronandum.

Pag. 119. nu. 70.] Iſte Nothobaldus vir maleficus, adulator & mendax apertiſſimus erat.

Pag. 121. num. 71.] Adamatus quidam medicus genere Salernitanus, fertur ante triduum Archiepiſcopo mandaſſe obitus ſui diem proximum adeſſe. Quod ille diſſimulans, Nothebaldum ſolum præ oculis habuit, quia ſpopondit ei mutationis ſuæ horam cito adfuturam.

Pag.122.nu.72.]Nam & ipſo anno, quo ex hac vita deceſſit, nouiſſimo exitu, poſt quem non eſt reuerſus, Bremæ cum fratribus capitulum habuit. In quo Liudgerum Decanum, qui pro homicidio arguebatur, depoſuit, & pro ipſa occaſione ſermonem de caſtitate faciens, terribiliter ad vltimum minatus eſt.

Pag.128.nu.73.]Adalwardus ſenior vtique præfectus eſt Gothiæ, Iunior ad Sictonam & Vbſolam directus eſt, Simon ad Scritefingos, Iohannes ad Inſulas, vigeſimus erat Eizo, quem ipſe ordinauit in Slauaniam.

P.130.nu.74.] Saltus Iſarnho à ſtagno incipit Danorum quod Slia dicitur, & pertingit vſque ad ciuitatem Slauorum quæ dicitur Liubicen & flumen Trauennam.

Pag.131. nu.75.] De Ripa in Flandriam ad Cuicſal velificari poteſt duobus diebus & totidem noctibus: de Cuicſal ad Prol in Angliam duobus diebus & vna nocte. Illud eſt vltimum caput Angliæ verſus auſtrum, & eſt proceſſus illuc de Ripa anguloſus inter auſtrum & occidentem. De Prol in Britanniam ad Sanctum Matthiam vno die, inde ad Far iuxta Sanctum Iacobum tribus noctibus. Inde Leskebone duobus diebus inter auſtrum & occidentem. De Leskebone ad Narueſe tribus diebus & tribus noctibus, angulariter inter orientem & auſtrum. De Nerueſe ad Arrugnen quatuor diebus & quatuor noctibus angulariter inter aquilonem & Orientem. De Arragun ad Barzalun vno die ſimiliter inter aquilonē & orientem. De Barſalun ad Marſiliam vno die & vna nocte, fere verſus orientem, declinando tamen parum ad plagam auſtralem. De Marſilia ad Mezcin in Sicilia quatuor diebus & quatuor noctibus angulariter inter orientem & auſtrum. De Mezcin ad Accharon XIIII. diebus & totidem noctibus inter Orientem & auſtrum, magis appropiando ad auſtrum.

Pag.138.nu.76.]Reune inſula eſt Runorum, vicina Iunine ciuitati, qui ſoli Regem habent.

Num.77.] De quarum laude gentium Horatius in Lyricis ſuis ita meminit: *Campeſtres itaque Scythæ melius viuunt & rigidi Gethæ, quarum plauſtra vagas trahunt domus, nec cultura placet lōgior annua. Dos eſt magna parentum virtus, & peccare nefas, aut precium eſt mori.* Vſq. hodie Turci, qui prope Ruzzos ſunt, ita viuunt & reliqui Scythiæ populi.

Nu.78.] Cum rex Sueonum Emund filium ſuum Emundum in Scythiam ad dilatandum Regnum ſuum miſiſſet, ille nauigio in terram peruenit fœminarum. Quæ mox venenū fontibus immiſcentes, ipſum regem & exercitū eius tali modo peremerunt.

Pag.139. nu.79.] Qui lingua eorum Wilzi dicuntur, crudeliſſimi Ambrones, quos poëta Gelanos vocat.

Nu. 80.] A Sconia Danorum

nauigan-

nauigantibus adBircam quinque dierum; à Birca & Ruzzia ſimiliter per mare habes iter quinque dierum.

Nu.81.] Vbi eſt portus Sancti Anſgarij,& tumulus ſancti Vnni Archiepiſcopi;familiare inquam hoſpitium ſanctorum noſtræ ſedis confeſſorum.

Pag.140.nu.82.]Paulus in geſtis Langobardorum de fæcunditate gentiũ ſeptentrionalium, & de Septemuiris qui in littore Oceani iacent in Scritefingorum prouincia.

Num. 83.] Dani, Sueones, & Nordmanni & reliqui Scythiæ populi à Romanis Hyperborei vocantur,quas Marcianus multis extollit laudibus.

Num.84.] Gothelba fluuius à Nordmannis Gothiam ſeparat, magnitudine non impar iſti Albiæ Saxonum, vnde ille nomen ſortitur.

Num.85.] Quo etiam morbo Slaui laborãt,& Parthi, & Mauri, ſicut Lucanus teſtis eſt, & de Mauris Salluſtius.

Pag.141.nu.86.] Omnia quæ inter Barbaros aguntur, ſortiendo in priuatis fiunt rebus, in publicis autem cauſis etiamDæmonum ſolent reſponſa peti,ſicut in geſtis Sancti Anſgarij poteſt cognoſci.

Nu.87.]Gothi à Romanis Getæ vocantur, de quibus Virgilius dicere videtur:

— acerque Gelonus
Cum fugit in Rodopen, atque in deſerta Getarum,
Et lac concretum cum ſanguine potat equino.

Hoc vſque hodie Gothi & Sembi facere dicuntur, quos ex lacte iumentorũ inebriari certum eſt.

Num.88.] Quamuis ante hos Danorum vel Anglorum Epiſcopi in Sediã prædicarint. Thurgot vero ſpecialiter in Gothiam ordinatus eſt, ad ſedem Scaranenſem.

Pag.142.nu.89.] Adalwardus quoque à Rege Haroldo inuitatus in Norwegiam venit,& pro ſanctitate & fama virtutum eius honorifice ſuſceptus eſt. cui abeunti Rex tantum pecuniæ obtulit,vt exinde ſtatim ccc.captiuos redimeret. Adalwardus autem iunior eo tempore veniens inGothiam,cognominem ſuum repe-rit infirmum : cuius exequias cum luctu procurans,Sictoniam properauit. Sed poſtea cum repulſus eſſet à paganis, inuitatus venit ad Scaranen ciuitatẽ, quod noſtro Archiepiſcopo valde diſplicuit; quare ſicut violatorem Canonũ Bremam eum vocauit.

Num. 90.] Halſingaland eſt Scritefingorum regio, ſita in altiſſimis montibus,quiRiphei dicuntur; vbi nix perpetua durat. Homines ibi gelu recocti, qui domorum non curant tecta,carne ferarum pro cibo, & pellibus earum pro indumento fruuntur. In Hyperboreis montibus,præter alia quæ ibi ſunt monſtra, *Gryphes* etiam leguntur naſci.

Pag. 143.nu.91.] Prope illud templum eſt arbor maxima late

ramos extendens, æſtate & hieme ſemper viridis, cuius illa generis ſit nemo ſcit. Ibi etiam eſt fons vbi ſacrificia Paganorum ſolent exerceri, & homo viuus immergi. Qui dum immergitur, ratum erit votum populi.

Num.92.] Catena aurea templum circumdat pendens ſupra domus faſtigia, lateque rutilans aduenientibus, eo quod ipſum delubrũ in planitie ſitum, montes in circuitu habeat poſitos adinſtar theatri.

Nu.93.] Nuper autem Chriſtianiſſimus Rex Sueonũ Anunder, cum ſacrificium gentis ſtatutum nollet dæmonibus offerre, depulſus à regno, ibat gaudens à conſpectu concilij, quoniam dignus habebatur pro nomine Ieſu Chriſti pati.

Pag.144.nu.94.] Nouem diebus commeſſationes & eiuſmodi ſacrificia celebrantur: vnaquaq. die offerunt hominẽ vnum cum ceteris animantibus, ita vt per nouem dies LXXII. fiant, quæ offeruntur animalia.

Pag.145. nu. 95.] Adalwardo poſtea apud nos defuncto ſubrogauit Archiepiſcopus quendam à Ramſola Tadiconem, qui propter ventris amorem domi famelicus eſſe maluit, quam foris Apoſtolus.

P.146.nu.96.] Ab iſtis Nordmannis qui trans Daniam habitant, venerunt iſti Nordmanni, qui Franciam incolunt, & ab hiis nuper Appulia ſuſcepit tertios Nordmannos.

P.147.n.97.] De ſepultura Paganorum quanquam nõ credant reſurrectionem carnis; hoc tamen eſt memoriale, quod more antiquorum Romanorum buſta & exequias eorum omni veneratione colunt. Cęterum pecuniam hominis tumulant cum eo, armaque & cætera quæ ipſe viuens habuit cariora, quod etiam de Iudæis habetur ſcriptum. Qui hoc trahunt ex antiquo ritu gentiliũ, in quorum Mauſoleis adhuc ſolent inueniri talia, cum aut in amphoris, aut in aliis vaſculis ſecũ theſauros infodere iuſſiſſent.

Nu.98.] Eadem montana Romani auctores Riphea iuga nuncupant, perpetuis horrida niuibus. Scritefingi viuere non poſſunt abſque frigore niuium: qui feras etiam ſuo curſu per altiſſimas niues præuolant. Paulus ergo in Hiſtoria Langobardorum affirmat, in vltimis partibus ſeptentrionis Scritefingos ſeptem in quadam ſpelunca Oceani iacere quaſi dormientes, de quibus eſt opinio diuerſa, & quod prædicaturi ſint apud illas circa finem mundi gentes. Dicunt enim aliqui quaſdam ex XI. millibus virginum, cum ſociis ſuis illuc perueniſſe; quarum cœtus & naues monte obrutæ ſunt, ibique fieri miracula. Vbi & Eccleſiam conſtruxit Olaus. Olaph itaque rex iuſtiſſimus, primus Nordmannos ad Chriſtianitatem pertraxit. Magnus filius eius Danos ſubiugauit. Haroldus frater Olaph nequiſſimus, Orchadas ſuo adduxit imperio,

imperio,regnumque ſuum vſque ad Riphæos montes & Iſland dilatauit.

Pag.148.num.99.] Licet ante illum ex noſtris Liſdag, Odinkar, & Poppo, apud gentem illam prædicauerunt, poſſumus hoc dicere quod noſtri laborauerint,& Angli in labores eorum introierunt. Hunc Meinhardum & Albertum alias ordinatos, cum ad ſe venirent, Archiepiſcopus cum muneribus commendauit illis vicem ſuam tam per Nordmanniam, quam per inſulas Oceani.

Pag.149.nu.100.]De Oceano Britannico, qui Daniam tangit & Nordmanniam, magna recitantur à nautis miracula, quod circa Orchadas mare concretum & ita ſpiſſum à ſale,vt vix moueri poſſint naues, niſi tempeſtatis auxilio; vnde etiam vulgariter idem Salum noſtra lingua Liberſe vocatur.

Nu. 101.] Hic apparet quod ſcriptor huius libelli fuit ex Germania ſuperiori, vnde vocabula pleraque ſiue nomina propria, cum ad ſuam aptare voluit linguam,nobis corrupit.

N.102.] Egredientibus à promontorio Danorum Alaburg, narrant iter eſſe xxx. dierum vſque in Iſland, minus autem ſi ventum habeant ſecundum.

Num. 103.] Iuxta Iſland eſt Oceanus glaciatus & feruens & caliginoſus.

Pag.150.nu.104.] Apud illos non eſt Rex, niſi tantum lex: & peccare nefas, aut pretium mori.

P.151.nu.105.]Iudicant Hagland eſſe partem Nordmanniæ poſtremã, quod ſit proxima Scritefingis; aſperitate montium & frigoris inacceſſibilis.

FINIS.

VARIAN-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

VARIANTES LECTIONES IN M. ADAMVM.

PAGINA 1. *verſ. 9. deceſſore*] al. *prædeceſſore*. Et ita vbiq.

v. 14. *veſtram*] al. *noſtram*.

v. 17. *veſtri*] al. *noſtri*.

P. 2. *v.* 21. *ſtadio*] al. *ſtudio*.

P. 3. *v.* 17. *mutuaui*] al. *mutuatus*.

v. 23. *auctoritati tribuatur*] al. *auctoritati fides tribuatur*.

P. 5. *v.* 13. *Einhardus*] al. *Eginhardus*.

v. 20. *Hadeloe*] al. *Hadelohe*.

v. 29. *Thuringiam*] al. *Thiringiam*.

v. 31. *Freſiam*] al. *Friſiam*.

v. 34. *Wiſura, qui & Wirraha*] al. *Viſuris, qui nunc Viſura vel Virraha*.

P. 6. *v.* 9. *Padarbornenſi*] al. *Podarbornenſi*.

v. 22. Nordmanni] al. *Normanni*

v. 27. Gregorius] al. *Gregorius Turonenſis*.

v. eod. Saxonum] al. *Saxones*.

P. 7. *v.* 6. *Hatheloe*] al. *Haduloha*.

v. 11. *Theodoricus*] al. *Thiedricus*.

v. 13. *Hadugatus*] al. *Hadugato*.

P. 9. *v.* 7. *cum aut*] al. deeſt *aut*.

v. 10. *impliciti*] al. *implicati*.

v. 20. *diuo*] al. *dio*.

v. 21. *Irminſul*] al. *Irmindſul*.

v. 23. *Einhardi*] al. deeſt *Einhardi*.

v. 32. *ex antiquo*] al. *Et ex antiquo*.

v. 34. *Pippinus*] al. *Pipinus*.

v. 35. *filius eius*] al. deeſt *eius*.

v. 36. *Einhardus*] al. *Eginhardus*.

P. 10. *v.* 3. *xxx.*] al. *xxxiij*.

v. 10. *efficerentur*] al. *efficeretur*.

v. 20. *Hiemeramium*] al. *Hemmeramum*.

v. eod. Bauaria] al. *Beguaria*.

v. 21. *Willebrordum*] al. *Willebrodum*. Et ita ſemper.

v. 28. *Quorum*] al. *Quarum*.

v. 30. *Heſſones*] al. *Haſſones*.

v. 35. *qui ferunt*] al. *quæ*.

P. 11. *v.* 2. *Pippini*] al. *Pipini*.

v. eod. regnantis] al. deeſt.

v. eod. xiiij.] al. *iiij*.

v. 12. *ſua tamen voluntate*] al. *ſuæ t. voluntati*.

v. eod. nihilominus] al. *nihilomagis*.

v. 18. *Widuchind*] al. *Widukrad*.

v. 21. *Freſiam*] al. *Friſiam*.

v. 24. *fugiſſe*] al. *confugiſſe*.

v. 25. *Luidgero*] al. *Liudgero*. Et ita ſemper.

v. 23. *impletumque eſt quod*] al. *impletumque eſt in eis quod*.

v. 36. *Widekind*] al. *Withechind*.

P. 12. *v.* 3. *Mogontino*] al. *Mogũtino*.

v. 33. *Wirraham*] al. *Virraam*. & ita ſemper.

P. 13. *v.* 6. *pontificis*] al. deeſt.

v. 36. *Oſta*] al. *Hoſta*.

v. eod. vſque quo] al. *vſque Bicinam*.

P. 14. *v.* 1. *Chaldenbach*] al. *Chaltenbach*.

v. 2. *Wempnam*] al. *Wemnam*. Et ita ſemper.

v. 3. *Bici-*

v.3.Bicinam] al. *Bricinam.*
v.6.Sechbaſam] al. *Sethbaſam.*
v.8.Folcweg] al. *Foluech.*
v.11. Eddenriad] al. *Eddinriad.*
v.12.Oſtergoe] al. *Oſtrigoe.*
v.19.Hildebaldus] al. *Hildibaldus.*
v.20. ij.Idus] al. *pridie Idus.*
v.23.palatio] al. *in palatio.*
v.eod.Nemetenſi] al. *Metenſi.*
P.15.v.6.annum] al. deeſt.
v.eod. xij.] al. *xiiij.*
v.14.cum paruulis] al. *cum mulieribus & paruulis.*
v.21.commiſit] *commendauit.*
verſ.23.quandam in Gallia] al. hæc deſunt.
P.16.v.7.Hemming] al. *Heming.*
v.13.Lothewicus] al. *Ludouicus.* Et ita ſemper.
v. 20. Anulo] al. *Amilo.* Et ita ſemper.
v. 21. prælio diuiſ.] al. *prælio ſceptrum diuiſerunt.*
v.28.Ebo] al. *Ebbo.* Et ita ſemper.
P.17.v.2.Haroldus] al. *Haraldus.*
v.8.Horico] al. *Heruc.*
v.24. Withmaro] al. *Vithmaro.*
v.eod.Sueoniam] al. *Suetiam.*
Pag.18.v.12. anno Domini DCCC. XXXIII.] al. *Anno Domini* DCCC.XXXII.
v.16.Otgario] al. *Odgaro.*
v.eod.Hetti] al. *Heddi.*
v.24. Turholt] al. *Turholtz.* Et ita ſemper.
*v.25.*DCCC. XXXIII.] al. DCCC. XXXIIII.
v.26. XXI.] al. XX.
v.32.Archiepiſcopus] al. deeſt.
Pag. 19. verſ. 5. mutuauimus] al. *mutauimus.*
v.20.Materniani] al. *Matrimani.*
v.eod. Heiliganſtad] al. *Helingſtad.*
v.21.Sinnicij] al. *Signini.*
v.23.ingenti] al. *decenti.*
v. 33. DCCC. XXXVII.] al. DCCC. XXXIX.
v. 35.aquilonali] al. *aquilonari.*
P.20.v.3. ad Luthowici] al. *ad annum Luthowici.*
v.10. Galliæ] al. *Franciæ.*
v.35.Amundus] al. *Anundus.*
P.21.v.9.incentor] al. *inuentor.*
v.12.aliis hoc factum aſtr.] al. *aliis hoc recte factum aſtr.*
v.16.Rabani] al. *Rabam.*
v.27.Ramſolan] al. *Ramſola.*
v.28.Ikia] al. *Ibia.*
v.31.Sinnicij] al. *Signini.*
v.34. gentibus] al. *gentilibus.*
v.36. reformauit] al. *confirmauit.*
P.22.v.2. Hærtgarium] al. *Hergarium.*
v.8. IX.*Kal.*] al. VIII.*Kal.*
v. 20. Aldrico] al. *Aldarico,* al. *Abdarico.*
v. 26.receptus] al. *receptis.*
v.29. regem Danorum] al. deeſt *Danorum.*
v.eod. Horicum] al. *Ericum.* Et ita ſemper.
v.31.Sliaſwig.] al. *Slaſuich.*
P.23.v.5.Horici] al. *Herici.*
v.7.Oleph.] al. *Olaph.*
v.27.diſſenſione] al. *diſceßione.*
P.24.v.11. XXVIII.] al. XXIX.
v.15.Turonos] al. *Turones.*
v. 17. ad inhabitandum dediſſe] al. *ad habitandum Lotharin-*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

giam. Deinde inquit &c.
v.20.Gudurin] al.Guthorm.
v.23.Horicum] al.Ericum,ſcilicet Barn.
P.25.v.10.Briximon]al.Luximon.
v.11.Lutgard]al.Liudgard.
v.15.Vnū autem vel præcip.]al. Vnum autem quod vel præcip.
v.23.Archiepiſcopi]al.Epiſcopi.
v.29.Einhardus] al.Eginhardus.
P.26.v.13. Sanctus Angarius] al. deeſt.
v.36.Lutberto] al.Liuberto.
P.27.v.7. ex vita eius excerpta ſunt] al.ex libro vitæ eius diſcerpſimus.
v.34.Lodparchi] al.Lodbrogi.
P.28.v.24. Franciæ Rex] al. deeſt Rex.
P.29.v.2.Bono]al.Bonno.
v.8.Nordwide]al.Nordwich.
v.24.Haldani] al.Haldan.
v.25.Dani] al.clam.
P.30.v.18.Sliaſwig] al.Sleſwig.
v.31.quæ vix homin.]al.quia vix vllius hom.
P.31.v.6.Bukkin]al.in Buggind.
v.7.diſtrictam]al.diſtinctam.
v.16.quis ſit Chriſtus] al. in quo ſit Chriſtus.
P.32.v.1.monachica] al.monaſtica.
v.17.Lindroldo] al.Hudroldo.
v.31.Sueui] al.Suen.
v.33. Heiligonem] al. Helligonem.
P.33.v.1.Gurd] al.Giurd.
v.5.Triburiam]al.Triburcam.
v.eod.Mogontino]al.Maguntino.
v.14. Bremа Coloniæ facta eſt ſuffraganea] al. dicunt Bremam Coloniæ ſuffraganeam manſiſſe.

v.16.veneno extinctus eſt] al. deceßit.
v.27. Bremenſis] al. Hammaburgenſis.
v.34.Bernarij]al.Bernardi.
P.34.v.5.Adaldagi]al.Adalgarij.
v.9.DCCCC.IX] al. DCCC.XCIX.
v.36.Hardegon]al.Hardechnut.
P.35.v.1.Sueui] al.Suen.
v.14.XIII.Kal.]al.XIIII.Kal.
v.16. centum & x.] al.centum & xx.
P.36.v.12.Leidradi]al.Leudradi.
v.20. aliaſque cis Rhenum prouincias, verum etiam trans Rhenum Loth &c.] al. verum circa Rhenum, aliaſque trans Rhenum prouincias.
v.25.Gwrm]al.Gormo,al.Gorm.
v.36.Gwrm]al.Vrom,al.Gorm.
P.37.v.3.Sliaſwich.]al.Slaſuig.
v.eod.Heidaba]al.Heddeby.
v.19.Gwrm] al.Orm.
P.38.v.4.diffuſi]al.diffuſe.
v.10.obſtruentes] al.obruentes.
v.22.Suein] al.Suen.
v.23.Erich] al.Herich.
v.24.Amind] al.Amund.
v.34. ſufficit hoc &c.] quæ his [] ſignis incluſa ſunt,in ms. Henrici Rantzouij deerant.
P.39.v.14.CLXVIII.] al.CXLVIII.
v.25.LIIII.] al.LIII.
P.40.v.29.Heidebam] al.Hedaby.
v.36.Ottinſunt] al.Otteſunt.
P.41.v.1.Haroldus] al.Haraldus.
v.18.Bremenſi] al.Hammaburgenſi.
v.19.Epiſcopos] al.deeſt.
v.23. Reinbrandum] al. Reginbrundum.
v.24.Arhuſam] al.Arhuſiam.

v.25.Fin-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

v.25.Finne] al. Fionia.
v.eod.Scone] al.Scane.
P.42.v.1.Slauania] al.Slauonia.
v.17.Erp.] al.Erponem.
v.26.magiſterio] al. miniſterio.
P.43.v.7.patribus] al.paribus.
v.8.curia] al. palatio.
v.12.præfecturæ] al. præfectorũ.
v.15.charus] al.clarus.
v.25.nomen] al. cognomentum.
P.44.v.1.magnum Eccleſiæ ſuæ lucrum parauit] al. ingens lucrum de peregrinatione ſua Bremenſi Eccleſiæ parauit &c. in Editione Vellei aliis aliquantulum verbis concepta, ſed ſententia eadem.
v.10.in patriam] al.addunt, ſicut audiuimus, & cognouimus, & patres noſtri narrauerunt nobis.
v.12.Imperatore] al.deeſt.
v.eod. depulſum] al. depoſitum.
v.13.mancipari] al.mandari.
v.21.III.Non.] al.IIII.Non.
v.26. Magdaburg] al. Magdaburgenſis.
v.31.Heſlinge] al. Baſilingun.
v.32.Haddo.] al.Habdo.
P.45.v.1.Reingerd] al. Reingerb.
v.2.ab Italia] al.addunt, dominus Adaldagus.
v.4.Feliciani] al.Felicianæ.
v.12 Libentius] al. Libentius Pontifex.
v.14. Magdeburg] al. Medenburg.
v.21.XXXV.] al.XXXI.
v.24. Merſburg] al. Merſiburg, Tyſcia.
v.26.Hauelberg] al. Heuelberg.
v.29.Edwardum] al. Curaccum vel Eduardum.
v.34.parochiæ] al.diœceſi.
P.46.v.1.Egodore] al.Egdore.
v.3. Thiatmarſgoi] al. Thiedmarſi.
v.eod. Mildinthorp] al. mater in Melindorp.
v.4.Holzati] al.Olcetæ.
v.5.Sturia] al. Stiriha.
v.eod. Sconenfeld] al. Scanenfeld.
v.21. Deluunder] al. Delwuder vel Delunder al. Delwudam vel Delundam.
v.22. Horchembeke] al. Houehembici.
v.eod. Heilingſpring] al. Hilimpring.
v.23. Ludwineſtein] al. Zinduinſten.
v.eod.Huſinc] al.Hyrzing.
v.24.Horbiſtenon] al.Herbiſtenon.
v.25.Bulilunncken] al. Bulinlunchin.
v.eod.Crimeſon] al.Crimoſon.
v.27.Burgwido] al.Byurguido.
P.47.v.27.Beguariam] al.Benguariam.
v.29.Waigri] al. Vagri.
v.30. Obodriti, qui altero nomine Reregi vocantur] al.Obotriti, qui numero Koregi vocantur.
v.33.Chizzini] al. Chizini.
v.34. Retharis] al.Reteris
v.35.Dimine] al. Dymin
P.48.v.2.Haliolam] al.Hailam al. Haloam.
v.eod.Liubuzzi.] al.Leubuzi.
v.7.portas] al.partes.
v.17.Iulinum] al.Iumne.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

v.24.Chriſtianitatis titulum] al. *Chriſtianitatis cultum vel titulum.*

v. 33. Tertius vero motu furibundo perpetuis ſæuit tempeſtatibus] al. *ſubalbidæ motu furibundo perpetuis ſæuit tempeſtatibus.*

v.35.Deminem] al. *Diminem.*

P.49.*v.3.Iulinum*] al. *Iumno ciuitatem.*

v.4.Sliaſwig] al. *Slaſwig.*

v.6.Oſtragard] al. *Oſtragord.*

v.9.Merahorũ] al. *Maracorum.*

v.13.Iuminem] al. *Iumnem.*

v.15.Sorabis] al. *Scarabis.*

P.50.*v.16. Nordwegia Hacquin.*] al. *Noruagia Hacon.*

v.19.Hacquin] al. *Hacon.*

v.21.Normannos] al. *Nordmannos.*

v.25. Nordwegiam] al. *Nordmanniam.*

v.26. Gundredi.] al. *Gudredi.*

P.51.*v.4.Inhored*] al. *Hored.*

v.5.Reimbrand] al. *Ragimbrond.*

v.eod. Folcbrecht] al. *Adelbrech* al. *Adelbricti.*

v.16.Edwardum] al. *Eguardum* vel *Euuargum.*

P.52.*v.1.Suein*] al. *Suen.*

v.9.Iulinum] al. *Iumno.*

P.53.*v.4.* LIIII.] al. LIII.

v. 13. crederetur] in editione Velleiana deinde hæc ponuntur. *Dicunt aliqui vice Dominũ Ottonem licet auunculo gloriatus ſit Põtifice Adaldago, ceßiſſe tamen huius electioni Libentium. In quo nihil reprehẽſibile vel inimicus poßit obiicere. Dicunt enim tantæ &c.*

v.25.Slæuania] al. *Slauia.*

P.54.*v.18.Hathulæ*] al. *Hadulæ.*

P.55.*v.7.Lieſtmonam*] al. *Liſtemonam.*

v.14.Heriward] al. *Heriuad.*

v.21.Buccenſem] al. *Buggẽſem.*

v.26.Alwardus] al. *Adalwardus.*

v.33.Hacquini] al. *Haconis.*

v.36.Eggaris] al. *Egdaris.*

Pag.56.v.29.Sliaſwig] al. *Hedeby, quæ Slaſuich dicitur.*

v.31.Finne] al. *Fionia.*

v.eod. Sconia] al. *Scane.*

P.57.*v.11. Thrucconis*] al. *Thrucconſon.*

v.14.Thore] al. *Thorem.*

v.26.Sueonum] al. *Suedorum.*

P.58.*v.4.Ingard*] al. *Ingrod.*

v.6.Sueones] al. *Suecos.*

v.16.Thrucci.] al. *Thrucis.*

v.21.Sconiam] al. *Scaniam.*

v.23. Halſingburg] al. *Helſingburg.*

v.31.prænoſticis] al. *prognoſticis.*

v.35. periit] in editione Velleiana hæc addũtur. *Quo interfecto, Suen duo regna poſſedit. Ipſe igitur mox deſtructo ritu Idolatriæ, Chiſtianitatem in Norwegia per edictum ſuſcipi iußit. Tunc etiam Gotebaldum quendã ab Anglia venientem, Epiſcopum in Scania poſuit doctorem, qui aliquando in Suedia, ſæpe dicitur Euangelizaſſe: etiam in Noruagia.*

P.59.*v.32.* IIII.*Non.Iunÿ*] al. deſunt.

v.34.Slauorum] al. *Nordalbingorum.*

P.60.*v.33.Ramſola*] al. *Ramſolan. Ludgerus*] al. *Liudgerus.*

Pag.61.

Pag.61. v.2. Walthardus] al. *Valdardus.*
v.26.curtem Bodegum] al. *cortem Botegum.*
v.36.Bremenſem] al. *Bremenſis oppidi.*
P.62.v.23. *Scalchinburg*] al. *Scalchiſburg.*
P.63.v.30.*Apologũ*] al.*Apologiam.*
verſ.35. filium ſuum] al. *filium ſuum Knut.*
P.64.v.4. *Ethilredũ*] al.*Edilrodum*
v.5.filius] al. *qui & filius Sueonis. Lambrict nomen habuit.*
v.18.Lundonam] al. *Lundoniam*
v.29.Wolff.] al. *Vlff.*
v.36.Bern] al.*Biorn.*
P.65.v.1.*Guduin*] al. *Guduind.*
v.eod.Toſtin] al. *Toſte.*
v.2.Haroldam] al.*Haraldum.*
v.8.Sconiam] al.*Scaniam.*
v.9. Reinherum] al.*Reginerum.*
v.eod.Finne] al. *Fionia.*
v.11.Elnodo] al.*Eltroldo.*
v.28.Polanos] al.*Polonos.*
P.66.v.20.*Grimkil*] al.*Grinchil.*
v.30.Vbſola] al.*Opſola.*
P.67.v.2.*Gothia*] al.*Guthia.*
v.4.Scarane] al.*Scarana.*
v.26.Sedericum] al. *Sydericum.*
v.35.Dania] al. *Anglia.*
P.68.v.3. *Itaque ab Olaph, &c*] in editione Velleiana hæc ita habentur: *Olaph auxilio habuit Regem Ruzlorum & Sueonum, cuius filiam habuit, & de populis.* &c.
v.22. Regnauit autẽ annis XII.] al.deſunt.
v.24.Sueonum] al.*Nordmannorum.*
v.31.Torſtan] al.*Torſtans.*
Pag.69.v.16. XIX.] al.XVIII.
v.33.Meinherum] al.*Meinheriũ.*
v.eod.Thurgoto] al.*Thrugoto.*
v.35.Thurgot] al.*Thrugotus.*
P.71.v.17.*Anno Domini* M.XXXII.] al. M.XXXIII.
v.19.cambuccam] al.*cãburcam.*
v.28.Macco] al.*Marchio.*
Pag.72.v.4. ReinWardi] al.*Reginuardi.*
v.11.Hildenrothe] al.*Hildinrodo*
P.73.v.32.*prætorium*] al. *domum prætoriam ducis.*
P.74.v.12.*Wal*] al. *Val.*
v.21.Wolff.] al. *Vlff.*
P.75.v.2.*Hatheloe*] al *Hadeloe.*
P.76.v.8.*Gunhild*] al. *Gunild.*
v.9.Timmo] al.*Timme.*
v.12.cognati] al.*leuiri.*
v. 26. Heidibam] al. *Heidebu'*, al.*Heidebium.*
P.78.v.9.*Scirmbeke*] al.*vel Stade, vt alij affirmant.*
v.12.Buccenſem] al.*Hucenſem.*
v.17.Wiſuræ] al.*Viſulæ.*
P.80.v.9.*calumniam*] al.*calamitatem.*
v.32.decorem illius] al. *decorem præſulis illius.*
Pag.81.v.3. illo fuimus] al.*eo viximus, quotidianamque viri* &c.
v.13.dixiſſe] al. deeſt.
v.17.textu] al. *contextu.*
v.33.Refectorium] al.*refertoriũ.*
v.34. ex lapide facere] al. deeſt *facere.*
P.82.v.8. *in honorem*] al. *amorem.*
v.10. extructa fuiſſe] al. deeſt *fuiſſe.*
v.21. iuriſdictionem aut poteſtatem] al. *quampiam diſtrictum ſeu poteſtatem.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

v.32. *moliri,atque in animo*] al. *parare atque ea modo cum animo &c.*

v.35. *nec ſuis, nec Eccleſiæ*] al. *aut ſuis,aut ipſi Epiſcopatui.*

P.83.v.2.*tantiſque vbique &c.*] al. *tantaſq; v.t.expeditiones &c.*

v.4.*eius conſtantiam*] al.*eius viri conſt.*

v.6. *Slauaniam*] al. *Slauoniam.*

v.7. *& Flandriam*] al. *& Franciam cum Cæſare Põtifex egit.*

v.11.*vel Vngariæ*] al.*Vngaricæ.*

v.18.*Gratiano*] al.*Germano.*

v.19. *Adelbertus Archiepiſcopus*] al.*Adelbertus Pontifex.*

v.18. *inde Liſmonam*] al. *quem ante Godafridus habuit. Cæſar inde Liſmonam veniens, mox, vt aiunt,per inſidias,&c.*

v.29. *circumuentus eſt , ſed*] al. deeſt *eſt*,& *ſed.*

P.84.v.9. *magnum dignumque*] al. *magnum vel ſe dignum.*

v.18. *Has duas conſtruxit*] al. *Ipſe Archiepiſcopus has duas confinxit.*

v.20.*Liaſtmonæ*] al. *Liaſmona.*

v.22.*Stathe*] al.*Stade.*

P.85.v.12. *Suein*] al. *Suen.* & ſic ſemper.

v.15.*Magnus ergo*] al.*Qui denuo*

v.28. *Archiepiſcopus*] al. *noſter Archiepiſcopus.*

v.34. *Salamoni*] al. *Salamoni fecit.*

P.86.v.1.*ſuo*] al.deeſt.

v.2. *in terra*] al.deeſt.

v.11.*Arhuſen*] al.*Arhuſiæ.*

v.12.*Et erat*] al.deeſt.

v.19.*Bern*] al.*Biorn.*

Oſbern] al.*alterum Eſbern.*

v.25.*Gamul*] al. deeſt.

v.36.*Emundum*] al. *Gamulam.*

P.87.v.17.*Steinkil*] al.*Stenkeil.*

v.18.*Gude*] al.*Gunild vel Giuthe.*

v.35.*Et Scriteſingorũ*] al. deeſt.

P.88.v.2.*nepos eius*] al.deeſt.

v.5.*fratres*] al.*fratres noſtri.*

v.6.*Adalbertus Archiepi.*] al.*Dominus Arch.*

v.17.*exercuit*] al.*confecit.*

v.19.*Throndempnis*] al. *Throndemis.*

P.89.v.3. *iure conſecrari*] al. *iuſte ordinare.*

P.90.v.7.*diſpoſitis*] al.*diſponitur.*

v.10. *alteri perpetua &c.*] al. *vterque perpetuam iuraret amicitiam.*

verſ. 13. *aucta incrementis*] In Velleiana editione hæc adduntur. *Haraldus Rex ab illo die direxit Epiſcopos ſuos in Galliam,multos etiam venientes ab Anglia ſuſcepit.Quorum vnus fuit Aſgoth. Quem redeuntem ab vrbe Apoſtolorum comprehendi iuſsit Archiepiſcopus; acceptoq; fidelitatis ſacramento dimiſit abire donatum.*

v.34. *ad Penem fluuium*] al. *vſque ad Peanum fluuium, quem noſtræ priuilegia Eccleſiæ vocant Penem.*

P.91.v.1. *induſtrius*] al. *mediaſtinus.*

v.7.*ad Dominum*] al.deeſt.

v.11.*Liubice*] al.*Lybichi.*

v. 13. *Obodritorum*] al. *Obotritorum.*

v.19.*Eizonem*] al.*Etzonem.*

P.92.v.8. *citra Panim*] al. *Penim.* & ſic infra.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

v.16.*Principum*] al.*regum.*
v.20.XV.*millia talẽta*] al.deeſt. *millia.*
P.93.v.15.*minimorum*] al.*inimicorum.*
v.20. *ita iocundus*] al.deeſt.
v.24.*Iſlani*] al.*extremi.*
v.26.*Wal*] al.deeſt.
v.30.*Suigiam*] al.*Tunc pontifex in Suediam & Noruagiam.*
v.36.*gentium*] al.deeſt.
P.94.v.3.*lõgiturna*] al.*diuturniore.*
v.6.*Toparchiam*] al.*Parochiam.*
v.18.*Sullenberg*] al.*Solonberg.*
v.21. *excidi nudarique*] al. *excindi mundarique.*
P.95.v.33.*ex hiis*] al.*ex illis noſtro.*
P.96.v.3.*Ekberti*] al.*Ekibrecti.*
Pliſna] al.*Pliſnam.*
v.11. *cuipiam præſtare*] al. *iuri cuipiam.*
v.12. *Maguntiam*] al. *Maguntium.*
v.14. *Maguntino*] al. *Maguntinenſi.*
v.24. *memorabilis Alebrandus*] al.*deceſſor eius.*
v.28. *anno Domini* M. L I.] al. M. X L I X.
annus] al.deeſt.
P.97.v.14. *Francorum Rex*] al. deeſt *Rex.*
v.22. *elatus*] al.*eleuatus.*
v.26.*quoniam*] al.*qua.*
v.33. *Archiepiſcopatui*] al. *Patriarcatui.*
P.98.v.1. *Helinganſtat*] al. *Helinganſted.*
v.2. *Michilinburg*] al.*Michiliaburg.*
Stathe] al.*Stade.*
v.8.*à ſæculo*] al.deeſt.
v.31. *induit*] al.*indidit.*
v.36.*medius*] al.*medioximus.*
P.99.v.8. *Wezcilo*] al. *germanus Archiepiſcopi.*
v.34. *poteſtati*] al.*maieſtati.*
P.100.v.1. *non ſapienter*] al. *& id genus aliis, ſcilicet nõ ſapienter.*
v.3.*Domus*] al.*Dominus.*
v.16.*Duces*] al.*Ducis.*
v.31.*nimium*] al.*nimirum.*
P.101.v.16.*neceſſarios*] al.*neceſſarios eſſe.*
v.17.*aſcire*] al.deeſt.
v.31. *Patriarcham*] al. *Parochiam.*
v.35. *per illum*] al. *per illum virum.*
P.102.v.2.*trahens*] al.*tractans.*
v.13. *& magnopere procurarẽt*] al.*magnopere curauit.*
P.103.v.27. *Archiepiſcopus*] al.*Archiepiſcopus noſter.*
P.104.v.17.*neue lædant etiam*] al. deeſt.
v.32.*necauit*] al.*cæcauit.*
P.105.v.4. *Archiepiſcopus*] al. *Archipræſul.*
v.11.*Vngria*] al.*Vngaria.*
v.13. *quod dare noluit*] al. *cum id dare nollet Archiepiſcopus.*
v.20.*diuerſis conſtruxerat locis*] al. *diuerſa conſtruxerat regione.*
P.106.v.7.*cortis*] al.*cors.*
v.10.*nouem*] al.*vndecim.*
v.13.*Walde*] al.deeſt *Walde.*
v.25.*Viuelgoë*] al.Findgoë.
v.26. *Ekbertus*] al. *Ekibrectus.* & ſic infra.
v.30. *Vdonis*] al. *Vtonis,* & ſic infra.
P.107.*multos*] al.deeſt.

v.3.*Emiſ-*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

v.3 *Emiſgoe*] al. hæc addunt. *Quem dum viri Eccleſiæ noſtræ defendunt, à comite Bernardo Goteſcalcus occiſus eſt.*
P.108.*Epiſcopio*] al.*Epiſcopatu.*
v.19. *ſedit*] al.*præter ſedem.*
v.20.*inimicorum*] al.*amicorum.*
P.109.v.11.*Clerici*] al. *Cleri.*
v.12.*omnes*] al.*omnia.*
v.17. *Archiepiſcopus*] al. *Epiſcopus.*
v.32. *Raziſburg*] al. *Riuſburg.*
P.111.v.7.*Poſt regis*] al.*Poſt regis Anglorum.*
v.10. *Toſti*] al. *Toſte.*
v.12.*Haroldus*] al.*Haraldus.*
verſ.18. *cum eo*] al.*poſt eum ex Anglia.*
v.25.*Sueonia*] al. *Suetia.*
Stinkel] al.*Steinkel.*
v.32.*Sconiæ*] al.*Scaniæ.*
P.112.v.17. *Hericus*] al. *Henricus.*
v.20.*Alfardus*] al.*Alſuardus.*
P.113.v.18.*didicimus*] al.*dicemus.*
P.115.v.6.*Suidger*] al.*Siudger.*
v. 10. *aufugit iram*] al. *aufugit propter iram.*
verſ. 18. *Adalberti*] al. *Domini Adalberti.*
P.116.v.8.*Romani*] al. deeſt.
v.36.*Pontifici*] al.*Epiſcopo.*
P.117.v.7. *Groningin*] al. *Groningen.*
v.8.*Roſaueldon*] al.*Roſueldon.*
v.15. *Luneburg*] al.*Hãmaburg.*
v.16.*laudata*] al.*parata.*
v.17. *prima*] al.deeſt.
v.19.*Archiepiſcopi*] al.*Præſulis.*
v.25.*lecto*] al.*lectica.*
P.118.v.3.*meritorum*] al.*morum.*
P.119.v.3. *vir*] al.deeſt.
P.120.v.5.*pedum ſuorum*] al.hæc addunt.*Hancque debilitatem corporis magnam deinde ſanitatem vel rerum proſperitatem ſecuturam.Familiariſſimus omnium erat Nothebaldus, qui multa Pontifici ſæpe vera prædicens, vno & nouiſſimo decepit verbo credentem.*
v.21.*phlebotomis*] al.*phleptomiis*
Pag.122. v.8. *male potentium*] al. deeſt *male.*
v.10.*diſponendis*] al.*diſponens.*
Pag.123.v.18.*ſciret imminere*] al. *ſentiret imminentem.*
v.22. *detraxiſſe*] al. *diſtraxiſſe.*
v. 35.*præſederunt*] al. *qui eum præceſſerunt.*
P.124.v.17. *Prædeceſſores*] al.*ſucceſſores.*
v.21.*corte*] al. deeſt.
v.32. *die*] al.*feſto.*
P.125.v.4.*in poculis*] al. *populis.*
v.14. *à terra*] al.deeſt.
v.14. *obire*] al.*abire.*
v.25.*pro veritate*] al.*qui pro veritate vel decollari malle.*
P.126.v.1.*quo*] al.*quæ.*
v.17.*Vnni*] al.*Vnnonem.*
v.23.*partem*] al.*patriam.*
v.26.*exhortatu*] al.*dehortatu.*
v.33.*Metropolitanus*] al. *Metropolitanus noſter.*
v.36.*nationum*] al. deeſt.
P.127.v.7. *ita hoſpitalis*] al.*ita hoſpitalis erga omnes homines.*
v.9. *peteretur*] al. *cateruatim peteretur.*
v.10. *Iſlani, Gronlani*] al.*Iſlandi, Gronlandi.*
v.25.*Pontificis*] al.*Papæ.*
Pag. 128. v. 1. *A Hamburgenſis*] al.deeſt

al. deeſt τὸ A.
v.2. vicarius] al. vicarius noſter.
v.3. Ekbertus] al. Edbertus.
v.14. Eccleſiæ] al. deeſt.
v.16. Sleſwig] al. Slaſwig.
v.22. Scarienſem] al. Scarenſem.
v.29. Ratolſum] al. Rotulſum.
v.31. Wibergon] al. Viburg.
Albricum] al. Albrittum.
v.32. Eilbertum] al. inſulam, Eilbertum in Fionem inſulam & Falſtriam Wilelmum &c.
v.25. Simonem] al. Simeonem.
P.129. v.12. commonebat] al. commendabat.
v.13. ſeptem aut quinque] al. quatuor aut quinque.
v.15. mœſtior] al. moleſtior.
v.17. Tanquardus] al. Tanguard de Brandenburg.
v.20. Bono] al. Bonno.
v.27. ſuffraganei] al. ſuffraganeū comperimus eum, eo quod.
P.130. v.13. in illum] al. Dominus Apoſtolicus in illum &c.
P.154. v.36. manet] al. tibi maneat.
P.155. v.8. annis] al. auſis.
v.33. ſoluis] al. ſolus.
P.156. v.10. hæc clauſa] al. ſed illa.

FINIS.

Z INDEX

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

INDEX
RERVM MEMORABILIVM.

Abellinus 74
Abyſſi vorago 152
Acilinus 128
Adalbertus Magdeburgenſis Archiepiſcopus 45. moritur 50
Adalbertus Subdiaconus Hermanni Archiepiſcopi Bremenſis 71
Adalbertus & Anno Archiepiſcopi conſules declarantur 98
Adalbertus Archiepiſcopus 79. eius laudes 79. in legatione ſua obeunda ſtrenuus, & gloriæ vanæ cupidus fuit 79. 127. ſtudium eius in Eccleſiam 81. Eccleſiæ ædificatio 81. 82. Eccleſiam liberat à iuriſdictione ducis & comitis 82. odium eius aduerſus Bernardum ducem 82. à Cæſare omnibus conſiliis adhibitus 83. expeditio eius cum Cæſare in Italiam 83. Præpoſituræ ab eo factæ 84. legationes eius 85. legatos in Sueoniam mittit 86. 87. eius cura pro Eccleſia 93. maximam ſæpe pecuniam diſperſit in famibus perſonis, hypocritis, hiſtrionibus 99 100. eius immoderata ira 101. eius profuſio in muneribus 101. adulatores, paraſitos, ſomniatores &c. dilexit 101. auguria obſeruauit 102. totum diem ſomno indulſit, noctu alea luſit 102. fabulis delectatus eſt 102. Pantomimos auerſatus eſt 102. medici cum illo regnabant 102. magnates carpebat 102. pro mundi gloria multa peſſime fecit 103. eius ſuperbũ dictum 123. monachus fieri deſiderauit 125. potentiam in exteras nationes protendit 126. vbi nam Epiſcopos direxerit 127. eius epiſtola ad Epiſcopos Daniæ 127. ad W. Roſchildenſem Epiſcopum 128. eius mortis prognoſtica 118. eius mors quãdo 121. 122. corpus eius Goſlariam deportatum 122
Adaldagus Archiepiſcopus 39. eius beneficia in Hammaburgenſem Eccleſiam 40. conceditur ei à Papa Agapeto poteſtas ordinandi Epiſcopos in Dania 41. ſtudium eius in conuerſione gentium 42. proficiſcitur in Italiam 43. reuocatur 44. duxit ſecum ex Italia Benedictum Papam 44. extruit cœnobium 44. fecit congregationem in Freſia 44. reliquiæ ſanctorum, quas Italia deportauit 45. Xenodochium Bremenſe reditibus auget 45. tribus Ottonibus Imperatoribus gratiſſimus fuit 49. Epiſcopi ab ipſo in Dania & alibi ordinati 51. moritur 53
Adalgarius Rimberti hæres 27
Adalgarius Epiſcopus 31. afficitur iniuriis ab Hermanno Archiepiſcopo Colonienſi 33. ſuſcepit Hogerim in adiutorium, & alij à Papa Sergio cõceduntur, ibid. moritur 34
Adalwardus Epiſcopus Sueoniæ 87
Adalwardus Epiſcopus Ferdenſis 39
Adalwardus Epiſcopus Gotorum 142
Adalwardus Epiſcopus 128
Adelrad Britanniæ rex 55. 56. moritur 64
Adolinus & Wigderus diſceptant 33
Agneta regina 106
Alaburg 148
Alani 139
Albericus 128
Albis fluuius 140
Aldenburg 47. 59. 98
Alebrandus Papa 124
Alexander Papa 122. litteræ eius ad Haroldum 89
Alfardus 112
Alſtria riuus 94
Amazones 87. 139. vnde imprægnentur 139
Ambergon 106
Amundus regno pellitur 20
Anatrog Winulorum princeps 70
Anglia in ditione Danorum 29. 50. ſeparat ſe à Danis 86. Danis ſubiecta eſt 111
Anſgarij geſta vnde incipiant 16. cum Audeberto ad prædicandum in Da-

in Daniam proficiſcitur 17. in Sueonia benigne à Rege Biorn ſuſcipitur, ibid. Epiſcopus primus Hamburgenſis 18. martyrum aliquot corpora trans Albiam deportat 19. legatione ſua ſtrenue apud Hamburg fungitur 20. viſitat eam 21. mittit prædicatores in Daniam 22. ab Epiſcopo Bremenſi depellitur 22. Epiſcopatus Bremenſis ei confertur ibid. Horicum regem Danorum conuertit, ibid. nauigat in Sueoniã 23. Freſos pro labore Dominici diei caſtigat 24. congregationũ ſuarum maximam curam egit 25. hoſpitalia multis locis conſtituit, ibid. moritur 26
Anſuerus monachus lapidatur 109
Anthropophagi 139
Anulo & Sigafrid de regno Danorum contendunt 16
Anund filius regis Sucin veneno periit 87
Arhuſen 131.128
Arnulfus 29. à vermibus conſumtus moritur 37
Ariſto ab Hieroſolymis 91
Aſcomanni 132. piratæ 75. Saxoniam appellunt 54. obtruncantur 55
Aſgotus 129.148
Aula regia fugienda 112
Auoco Epiſcopus 133
Auſpicia Saxones obſeruant 8
Autor huius libri, opus ſuum Liemaro dedicauit 1. ſcripſit omnium primus de Epiſcopis Hammaburgenſibus 2. ex quibus hiſtoriam ſuam excerpſerit 3. Bremenſis Eccleſiæ matricularius 82. Bremã venit. 112

B.

BALDVINVS 97
Balticũ mare 38. eius natura 135
Bardi 6
Bardo Epiſcopus Moguntinenſis 96
Bellum inter Circipanos & Tholoſantes 92
Benedictus Papa moritur 44
Benno 50
Benno dux & Sigafridus Marchio, Danorum & Sueonum iniuriam vlciſcuntur 55
Benno Saxonum dux moritur 60
Bernardus Slauorum dux 60. Winulos opprimit 62. Henrico Imperatori rebellat 62. Eccesiæ Bremenſi multa bona confert 71. infenſiſſimus Adalberto 103. in Freſiam proficiſcitur 103. eius viſio 104. obiit 104
Bernarij duo Epiſcopi, alter Mindenſis, alter Oſnaburgenſis 33
Bernarij Ferdenſis Epiſcopi contentio de Ramſolâ finita 60
Bezelinus cognomento Alebrandus, Archiepiſcopus Bremenſis 72. laudes eius recenſentur, ibid. connubio clericorum conſentit, ibid. liberalitas eius 33. clauſtrum ædificat 73. murum extruit ibid. Hammaburg ædificat, ibid. Principes Slauorum ei militant 74. adiutores Epiſcopi ibid. moritur 78
Biorn Rex ſuſcepit Anſgarium 17
Birca oppidum Gothorum 37.136
Biſo Epiſcopus Padarburnenſis 33
Blaſcona ciuitas 149
Bonefacius Italorum dux 97
Bonifacius primum Winifridus dictus 10
Bono Corbeienſis Abbas 29. Hieroſolymam proficiſcitur 129
Brema Coloniæ ſuffraganea 23.33. muro munita 55. Bremenſis & Hamaburgenſis Epiſcopatus copulatur 23.24
Bremenſis Eccleſiæ priuilegia renouantur 33. Bremæ miraculum magnum contigit 35. nouis exactionibus aggrauatur 100. Bremenſis Eccleſia ſpoliatur 107
Bremenſis Epiſcopatus in tres partes diuiditur 109
Bremæ afflictio magna 115
Bremon 12
Bromſtede 124
Brun dux occiditur 28
Bruno Archiepiſcopus Colonienſis contra Bremam veterem inſtituit querelam 42
Burchardus Haluerſtadenſis Epiſcopus. 99
Burguido fecit duellum contra campionem Slauorum 46

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

C.

CAROLVS extructam Hammaburgi Eccleſiam Heridago committit 15. aduerſus Danos bellum ſuſcipit 15
Carolus Luthewici filius 29
Caſtrum Hammaburg demolitur 110
Caſtellum intra Albiam & Alſtram extruitur 94
Chine 49
Chizzini 47.90.92
Chriſtianus 128
Chriſtianitas in Dania turbata 51
Cincium prædium 96
Circipani 47. 90. 92. pacem conſtituunt 29
Clauſula epiſtolæ S. Anſgarij 26
Colloquium Cæſaris & regis Daniæ 117
Colonia incenſa 28. Colonienſis Eccleſia omnium maxima 99
Colſe ſtagnum 46
Coniugia ſacerdotum damnata 96
Cono Epiſcopus 99
Congregationes S. Anſgarij 25
Conradus Francorum dux rex eligitur 34
Conradus imperator 65. domat Polanos ibid. cum Anglis pacem facit ibid. filiam regis Knut, Henrico filio ſuo accepit vxorem 70. Winulos domuit 70. moritur 74
Conto præfigere in titulum victoriæ occiſorũ capita pagani ſolebant 110
Corbeia 16.96. Hammaburgenſis Eccleſiæ præceptis traditur 106
Cruces Bremæ lachrymas fuderũt 120
Curland 137. eadem Chori dicta 137. Eccleſia ibi ædificata 137
Cyclopes 143
Cynocephali. 139.149

D.

DACAE 6
Daganus Magdeburgenſis Epiſcopus 61
Dalbogrenſis Epiſcopus 128
Dania tota in inſulas diſpertita 130. de eius ſitu & natura 130. & ſequentibus. Dania ciſmarina in tres Epiſcopatus diuiditur 41. Danorum Reges Horig, Ordiuig, Gotafrid, Roduli, & Inguar 27
Dani mulieres, ſi conſtupratæ fuerint, vendunt 133. nihil vtile in legibus habent. ibid.
Decius comes Palatinus interficitur 113
Deluunder ſilua 46
Deluunda flumen 46
De Saxonum antiquitate meminit Oroſius & Gregorius 6
Dij Saxonum 8
Dimine ciuitas 4.7
Diſpargum 96
Domus S. Petri Bremæ conflagrat 77
Doxani 48
Duſborg 117

E.

EBO Remenſis 16. datus eſt Anſgario in adiutorium 18. à Papa Gregorio deponitur 21
Eccleſia Hãmaburgenſis extenuata 1
Eccleſiæ in Slauania erectæ 52
Ekbertus Epiſcopus 106
Eduardus filius Arad regis Anglorum 64
Eduardus filius Hardeknut, Rex Anglorum 75. tributũ Suein offert 85
Egdora flumen 46.91.130
Egino 134
Ehnob rex Daniæ 33
Einhardus vir doctiſſimus 5.7
Eithardus 44
Eizo in Aldenburg ordinatur 91
Electrides inſulæ 149
Elnoldus Anglorũ Archiepiſcopus 65
Emiſa fluuius, eiuſque ortus 6
Emiſgoe comitatus 107
Emma 60. moritur 77
Emund Sueoniæ rex 50
Emund filius Olaph 67
Emund frater Iacobi regis Sueonum in regno ſuccedit 86. moritur 88
Engelardus Epiſcopus 96
Epiſcopi ab Adaldago in Dania ordinati 41
Erp diaconus Adaldagi, fit Epiſcopus Ferdenſis 42
Eſico 61.63
Eſtred 58
Ethilredus Angliæ rex expellitur 64
Eſtland inſula 137. Dracones ibi adorantur 137
Euerardus Epiſcopus 96

Exem-

Exemplar litterarum Caroli, quibus Saxoniam in octo Epiſcopatus diuiſit 12
Eylbertus Epiſcopus. 96

F.

FALSTRE 137
Farria 128.132
Ferda 98
Fionc 128. 132. ei adiacentes inſulæ 137
Finwedi 142
Fiuelgoë comitatus 106
Fluuij Saxoniæ nobiliſſimi 5
Folcquardus 61
Formoſus Papa moritur 33
Foſetiſland 132
Fratres Luthewici Imp. inter ſe de Imperio contendunt 21. à Sergio Papa componuntur ibid.
Freſia depopulata 28. in ditione Danorum 29
Freſones rebelles 104
Fricco Deus 134.143
Fridericus comes Palatinus. 119

G.

GALLVS 10
Ganund longitudinem maris Baltici perſcrutatur 135
Gaudbertus 18. in Sueoniam miſſus 19
Gerbrand Epiſcopus 133
Germaniæ priſci incolæ, propter inopiam ſoli natalis, alias quærunt regiones 6
Gerzleff Ruzziæ rex 58
Geſta in Norwegia tempore Adalberti 88
Giſlemarus 17
Giſilarius Epiſcopus Magdaburgenſis 50
Glindeſmor 55
Gneus Winilorum princeps 70
Gniph Sueonum Satrapa 111
Goſlaria fundatur 95
Gotafridus dux 97.106
Gotafrid Danorum rex 16
Goteſcalcus 76. Slauos perdomuit 90. eius pietas erga Eccleſiam Hammaburg 90. ſermones ad populum 91. à Paganis interficitur 109
Gothi 6.136. orientales & occidentales 141. eorum Epiſcopi 142
Gothelba fluuius 140
Grinkeil Epiſcopus 148
Gronland 135
Gronlani 127. prædicatores ab Adalberto petunt 93
Groninger 96.117
Gude regina 87
Guduin 65
Gudurim Nordmannorũ princeps 24
Guido muſicus 71
Gula & mulierum appetitus Danis naturale vitium 91
Gurd rex Daniæ 33
Gwrm Danorum rex Eccleſiam perſequitur 36. ab Henrico rege vincitur. 37

H.

HACQVIN Nordwegiæ princeps 50. primus regnum arripuit ibid. moritur, ibid.
Haddo 44
Hadugatus dux legatorum Theodorici ad Saxones 7
Haiſti 135
Halagaland inſula 151
Haldan & Sigafrid Danorum reges 27. gladiũ Luthewico Cæſari mittunt, & pacem firmam per arma iurant 27
Haliola fluuius 48
Halſinburg 58.133
Halſingaland 142
Hammaburg. Saxonum nobiliſſima ciuitas 5. in ſolitudinem redacta 46
Hammaburg metropolis Trãſ-Albianorum conſtituitur 18. 46. Hammaburgenſis parochia demolitur, 35. Hammaburgẽſis cathedra ſuffraganeos accipit 40. Hammaburg fæcundiſſima gentium mater 93. in Stormaria ſita 94. Hammaburgenſis & Bremenſis Epiſcopatus copulatur 23.24
Hardeknut filius Knut 74. moritur 75
Haroldus 16. baptizatur cum coniuge & magna Danorum multitudine 17. Luthewicus Imp. trans Albiam beneficium ei dat ibid.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Haroldus ab Ottone victus, cum coniuge Gunhild, ad fidem Chriſtianam conuertitur & baptizatur 41. in fide perſiſtit, & Nordmannos Angloſque ſibi ſubiicit 50. bellum ei indicitur 52. moritur ibid.
Haroldus filius Knut 74
Haroldus frater regis Olaph, Suein regio pellit 85.86. geſta per eum in Norwegia 88. eius crudelitas 88. legatos pontificis contemnit 89
Hartildus Rex Norwegiæ 50
Hatheloa 106
Heidaba 37
Heiligaland 132
Heiligo quando regnauerit 32
Heimeraminus 10
Helinganſtad 98
Hemming 16
Henricus rex vincit Vngros & alias gentes 36
Henricus filius Goteſcalci 110
Henricus martyrio coronatur 112
Henricus Cæſar Goſlariam fundat 95. ſe de Græcorũ deſcendiſſe proſapia gloriatur 97. moritur 98
Henricus Francorum Rex 97
Henricus quartus 122
Henricus Imperator moritur 65
Henricus Conradi Imperatoris filius patri ſuccedit 74. expeditio eius in Italiam 83. Bremæ regio apparatu excipitur, ibid. vocat Thiadmarum ducem in ius, ibid.
Herici duo de regno Sueoniæ dimicant, amboque interficiuntur 111
Hericus Sueonum rex Daniam inuadit & obtinet 59. obtinuit duo regna Danorum Sueonumque 56. baptizatus 57. ad paganiſmum relapſus ibid.
Heribertus 128
Heridago committitur Eccleſia Hammaburgenſis 15
Herigarius Bircæ præfectus 17.20
Heriward 55
Hermannus filius Bernardi Ducis 104. contra Bremam exercitũ duxit 105
Hermannus Archiepiſcopus 71. cum damno Hammaburg viſitauit ibid. adduxit Guidonẽ Muſicum ibid. Bremam muro circumdare inſtituit 72. moritur ibid.
Hermannus vicarius Imperat. Ottonis 42. de eius progenie 43
Hermannus Saxonũ Dux moritur 50
Heruli 6
Heſſones ac Thuringi Saxonibus confines 10
Heueldi 48
Hietebu 131
Hiltinus abbas 139
Himantopodes 143
Hiring filius Haroldi occiditur 50
Hirminfridus Thuringorum dux 7
Hiſtriones infames 99
Hogerus Epiſcopus 34. moritur 35
Holzati 46
Horicus 17
Horicus rex Danorum ab Anſgario conuertitur 22
Horicus & Dudurin inter ſe contendunt 24
Hulmo inſula 134.137
Hyperborei. 136

I.

IACOBVS filius Olaph 58. patri ſuccedit 74. moritur 86
Ikia 21
Imbra 137
Imma 64
Ingard filia Olaph 58
Inter Suein & Baſtardum contentio de Anglia 112
Inuidis placere difficile 5
Inuidia gloriæ ſocia 108
Ioannes Papa deponitur 43
Ioannes Scotus 91
Ioannes Epiſcopus martyrio coronatur 110
Ioannes Monachus 128
Ioannes primus in Nordmannia Epiſcopus 148
Ippo presbyter 109
Irmenſul 9
Iſarnho 130
Iſland 126. prima pars Daniæ, 130
Iſlani prædicatores petunt 93
Iumine 139
Iurare per arma. 27

K.

KILIANVS 10
Knut 57. molitur bellum in Anglos 64. ducit Immam, vxorem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Adelradi Anglorum regis in coniugium 64. Angliam in ditione ſua tenet 65. adducit ex Anglia Epiſcopos in Daniam ibid. inter hunc & Olaph continuum bellum fuit 65
Knut & Olaph fratres, reges Aquilonis 74. ſeceſſit in Angliam ibid. filij ſui ei ſuccedunt ibid.

L.

LALAND 137
Lami 136
Lanfrancus Philoſophus 111
Langobardi 6
Laureſſa cœnobium 96. Hamburgenſis Eccleſiæ præceptis traditur 106
Legati ab Adalberto Archiepiſcopo in Sueoniam mittuntur, iique patiuntur repulſam 86.87
Leo Papa 43. amicus Henrici Cæſaris 96. moritur 98
Leudericus tertius Epiſcopus Bremēſis 19. moritur 22
Leutici alias Wilzi dicuntur 48. 92. 136.
Liafdagus Ripenſis miraculis clarus 51
Libentius Archiepiſcopus 53. eius virtutes ibi. piratas anathemate damnat 55. plurimos ordinat Epiſcopos 61. moritur ibid.
Libentius Archiepiſcopus 69. eius virtutes recenſentur, ibid. Xenodochium diligenter curauit, ibid. legatio eius, & ordinationes Epiſcoporum ibid. moritur 71
Liberſe mare 152
Liemarus commendatur 2
Lingones 47.90
Liſmona 96. 98. in ditionem Eccleſiæ Hamburgenſis venit 106
Liubuzzi 48
Lo&una 108
Ludgerus frater Bennonis Saxonum ducis 60
Luidgerus 11
Lundona ciuitas 132
Luneburg 117
Luthewicus Caroli filius in regno ſuccedit 16. moritur 21
Luthewicus Pius confert Anſgario Bremenſem Epiſcopatum 22. moritur 27
Luthewicus deponitur. 34

M.

MACCO 71
Magdaburg conditur 45
Magdaburgenſi Epiſcopatui ſubiecta eſt tota Slauonia 45
Magnopolis 47. tres congregationes inibi Deo ſeruientium 91
Magnus Rex Nordmannorum 75. Daniam obtinet & Norwegiam 76. pellitur à Suein 85
Magnus Eccleſiam & paſtorem eius impugnat 10
Magnus & Otto ſe in poteſtatem regis dant 117
Maior domus 130
Manus S. Iacobi Apoſtoli 122
Marcomanni 6
Mare barbarum 130
Meinardus 129
Melinthorp 15.46
Monomachi Græcorum imperatoris, ad Imperatorem Henricum munera 97
Mercurius Saxonum deus 8
Meſcenreiza flumen 46
Michilinburg 98.110
Miraculum magnum Bremæ contigit 35
Mirri 136
Miſſa Græcorum ſiue Romanorum more conſtituitur 94.95
Miſizza 51
Miſtiwous 70
Miſtiwoi ad paganiſmum relapſi à Godeſcalco conuertuntur 90
Moilant 137
Morſe inſula 137
Mos inter barbaros icto fœdere cōuiuium per octiduum habere 90
Mulier cum puero magno imperij detrimento regnum adminiſtrat 98
Munera quæ ad reædificationem Eccleſiæ Hamburgenſis miſſa fuerunt. 105

N.

NACCON 51
Neptunus triplicis naturæ 48
Neutri populi 139

Nithardus 20
Nordmanni 6.139.qui ſint 16.tributo Freſones ſubiiciunt 20. Coloniam obſident,& Hammaburg incendunt ibid. Turonos ſuccendunt 24. Pariſios obſident 24. Galliam inuadunt 29.ab Arnulfo rege vſque ad internecionem deleti 32
Nordmannia nunc Norwegia dicta 146.eius deſcriptio ibid.
Nordalbingia à Paganis poſſidetur 120
Nothobaldus. 119.121

O.

OBOTRITI 47.90
Oceanus Britannicus 64
Odanſe ciuitas 132
Oddo 128
Oddora flumen 48.origo eius 49
Oddar martyrio afficitur 59
Odinkar ab Adaldago in Sueoniam ordinatus, ſtrenue legationẽ ſuam impleuit 51.56
Odinkar iunior 56.70
Odinkar 61.62
Odora 136
Olaph Heiligoni ſucceſſit 32
Olaph Nordmannorum rex 57.regno expulſus venit in Angliam, ibid. ducit vxorem 58.regno poſt patris Herici obitum potitur, 58. ſepultus in ciuitate Trondemnis 147
Olaph Thrucci filius Suein bellũ infert 58. in mare ſe præcipitat ibid. vnde dictus ſit ibid.
Olaph filius Craccaben 63. à Nordmannis princeps eligitur 64
Olaph continuum bellum geſſit cum Knut 65.maleficos eiicit 66.mittit legatos ad Vnwanum ibid.
Olaph Rex Suediæ fidelis 66.74. deſtruit idolum Vbſola, ibid. pax inter ipſum & paganos ibid. ædificat Eccleſiam in Gothia occidẽtali 67. duo eius filij baptizantur ibid. de martyrio eius 67
Oleph rex 23
Olla Vulcani 48
Orcades 126.149
Ordolf filius Bernardi ducis 104.Bremenſem deuaſtat Epiſcopatũ 104. legatos ad ſe miſſos verberari & decaluari iuſſit 104. contra Slauos dimicans nunquam poſt patris obitum victoria potitus eſt 110
Oſmundus 129
Oſtragard 49
Otto 97
Otto rex aduerſus Danos arma ſumit 40. poteſtatem in regno Danico obtinuit 41. ſubiicit ſibi Slauos ibid. proficiſcitur in Italiam 42. coronatur 43.filios Berengarij debellat, ibid. Magdaburg condit 45. moritur 49
Otto filius Ottonis Magni patri ſuccedit 49.moritur ibid.
Otto tertius 49. moritur 59
Ottinſunt. 40

P.

PALDONES, id eſt, lanea veſtimenta 138
Palmis locus 97
Paludes Scythicæ vel Meoticæ 139
Panis fluuius 136
Pauperes defraudare alij ſacrilegium vocant, alij homicidium 115
Pax firma trans Albiam 70
Penis fluuius 45.47.90
Perſecutio magna in Saxonia 35
Pippinus Saxonibus & Thuringis bellum infert 9. quod filius eius peregit 9.10
Pleichani ad fidem conuertuntur 134
Pliſna 96.117
Pluſſo 110
Polabingi 47.90
Polani 136
Pomerani 136
Poppo legatus ad Hericum Daniæ regem 56.facit miracula ibid.
Poppo Theologus 64. moritur 69
Portenta quæ acciderunt ante mortem Adalberti 120
Prædicatores in Suigiam vel Norwegiam mittuntur 93
Pruzi 138.eorum elogia. ibid.

Q.

QVAE gentes trans Albiam ad Eccleſiam Hammaburg pertineant 45
Quæſtio oritur in regno Francorum de Epiſcopatu Bremenſi. 23

R.

RABBODVS Epiſcopus 28
Raciſburg 47.98
Ramſola 21.98
Ratibor 76
Ratolfus 128
Redigaſt idolum 48.110
Regia poteſtas malis formidoloſa 130
Reginbertus 61
Reginfridus 16
Reginwardus Epiſcopus 35. moritur 36
Reregi 47.90
Rethari 47.48.92
Rethre ciuitas 48. metropolis Slauorum 110
Rhuni 48
Richardus Nordmannorũ Comes 64
Rimbertus 20. Diaconus Anſgarij Epiſcopi eligitur 26. eius vita 26. heredem accepit Adalgarium 27. legationes periculoſas ſuſcepit. ibi. captiuos redimit 28. miracula eius 29.30. eleemoſynæ 30. cœnobium & xenodochium ab Anſgario Bremæ inceptum ipſe perfecit 31. moritur ibid.
Ring Sueonum Rex 38
Ripa ciuitas 131
Robertus filius Richardi Nordmannorum comitis 64
Rodolfus 74
Roſaueldon 117
Ruziæ regnum. 136

S.

SALA & eius origo 5
Salomõ in regnum reſtituitur 105
Sampſe inſula 137
Sarmatæ 6.139
Saxoniæ deſcriptio 5. eius fluuij nobiliſſimi 5.6. qui primi eam coluerint 6. in prouinciam redigitur 12. in octo Epiſcopatus diuiditur 12. vaſtatur 28.54. eius limes trans Albiam 46
Saxones primo circa Rhenum habitarunt 6. primum Angli dicti ſunt 6. eorum pars venit in Britanniam 6. pars in Thuringiam, ibid. Saxones ab Anglis egreſſi vbi appulerint 7. Saxonum confines 7. Saxonum gens quatuor differentiis conſiſtit 8. eorum Dij ibid. obſeruatio auſpiciorum & ſortium ibid. quomodo ad religionem Chriſtianam conuerſi 9. Francis tributarij facti 9. Francis adunati 10
Saxonum rebellio 11. Saxonum populi tres 46. Saxonum auaritia 92. turbatores Chriſtianitatis in Slauonia 92
Scalchinburg 62
Scarane 64
Scarienſis Eccleſia 128
Sclaui 6. inſulæ eis adiacentes 158
Sconia prouincia 128.133
Scriti 136
Scritefini 142
Scythici pelagi meminit Einhardus 46. eius pelagi accolæ 47
Sederich 51
Seland 128.133
Sembi 138. eorum virtutes ibid.
Semland 48.138
Sergius Papa priuilegia Eccleſiæ Bremenſis renouat 33
Sewardus 129
Sibico Spirenſis Epiſcopus 96
Sicambri 6
Sictona 143
Sigafrid & Amilo de regno Danico inter ſe contendunt 16
Sigafrid & Haldan Danorũ reges 27
Sigafridus marchio capitur 54
Sigerich Danorum Rex 34. priuatur regno 35
Sigwardus 148
Simo 128
Simundus Epiſcopus Halberſtadenſis 33
Sinticum 117
Siuardus 129
Sindger ſeruus Epiſcopi 115
Slauaniæ deſcriptio 47. in duos de viginti pagos diſpartita eſt 51
Slauania Archiepiſcopatui Magdaburgenſi ſubiecta, Epiſcopatus habet quinque 45
Slaui iugum ſeruitutis excutiunt 59. crudeliter in Chriſtianos graſſantur, ibid. fidem Chriſtianam coluerunt 90. ad paganiſmum relabuntur 110. eorum virtutes 112

Sla-

Slauorum ſatrapæ Vto & Sedericus 67
Slia lacus 130
Sliaſwig olim, nunc Heidaba dicitur, 34. funditus deletur 110
Spurij æquam partem cum legitimis habent 74
Strathe 98. oportunus Albiæ portus 54
Steinkil 87. fit Rex Sueonum 88. moritur 111
Stoderani 48
Sturia flumen 46
Sturmarij 46. occiſi 110
Sturmaria prouincia 94
Suein ab exilio redit 57. iterum expellitur 58. reſtituitur. ibid. iniurias Nordmannorum vlciſcitur 63. Anglia potitur 64
Suein iunior 74. tria regna poſſedit 85. conſobrinã ducit vxorem ibid. multi ei fiunt inimici, ibid. pellitur regno 86
Suenotto 41. inſidias patri ſtruit 51. à Slauis capitur 53. à regno depellitur 53. venit ad Nordmannos 55. deinde in Angliam, ibid. rex Scotorum eum ſuſcipit 56
Sueones mittunt legatos ad Adalbertum Archiepiſcopum 87
Sueoniæ deſcriptio 140. 143. eius laudes 140. 141. idololatria 143
Sullenberg mons ad Albiam ſitus 94. in eo caſtrum conſtituitur 94
Supplicium apud Danos 133
Synodus in Dania conſtituitur 127
Synodus Maguntiæ habita 96
Synodus apud Tyburiam habita 33

T.

TADICVS 128
Tancquardus 129
Telga 145
Teutones apud, nunc ſumma imperij Romani & diuini cultus reuerentia floret 10
Theophanus 97
Theotimus Scytharum Epiſcopus 63
Thiadericus rex Francorum dimicat cum Hirminfrido duce Thuringorum 7
Thiadericus Marchio 60
Thiadericus Comes capitur 54
Thiadhelmus ſcholas Bremæ rexit 44
Thiadmarus 76. interficitur in duello 83
Thiadmarſgoi 46
Thinc, id eſt concilium populi 141
Tholf 129
Tholf Epiſcopus 148
Tholoſantes 44. 92
Thore 57
Thor Deus Sueonum 143
Throndempnis 68. 147
Thrucco Nordmannorum rex 55
Thuit inſula 137
Thurgot primus Gothorum Epiſcopus 142
Thurholt 18
Thuringi Francis Tributarij 9
Thyle inſula eiuſque deſcriptio 149
Torſtan idolum 68
Toſti occiditur 111
Traiectum ciuitas exciſa 28
Triburia 108
Trogloditæ 139
Turci 136

V.

WAIGRI 47. 90
Wal 74. Danorum Epiſcopus moritur 93. eius diœceſis in quatuor diſtribuitur Epiſcopatus 93. 131
Walde 106
Waltardus Epiſcopus Magdeburgenſis 61
Wandali 6
Warmelani 142
Warnabi 47. 90
Warph, id eſt concilium populi 141
Vbſola templum Idolorum 38. 143. miraculum quod inibi factum 144 deſtruitur 66
Vdonis comitatus 106
Welatabi 136
Welpo 117
Vendila 128. 130. 137. 148
wendilgard virgo 44
wezcel Archiepiſcopus Magdeburgenſis 99. 120
wibergon 128
Vicedominatus dignitas 116
widuchind monet perſecutionem in Chriſtianos 11. ſuſcipit fidẽ Chriſtianam, & baptizatur 12
wig ciuitas 148

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

wigbertus Epiſcopus Verdenſis 33
wigderus & Adolinus diſceptant 33
wigmodia 12
wildiſhuſen 98.117
wilhelmus 128
wilhelmus cognomento Baſtardus 64.111
wilhelmus Epiſcopus 99
wilini 48
willebrordus 10
willehadus 11. in Freſiam venit, ibid. deinde mittitur à Carolo in Saxoniam, borealeſque partes primum ad fidem conuertit. ibid. in Galliam proficiſcitur ibid. moritur 14
willericus willehado ſucceſſit 15. tres eccleſias Bremæ conſtruxit 19. eius obitus ibid.
wilzi 48.92.136
winifridus omnium primus auſtrales Germaniæ partes ad fidem Chriſtianam perduxit 10. Theutones ad fidem conuertit ibid. prouincias eorum in Epiſcopatus diſtribuit ibid. à Freſonibus martyrio coronatus eſt ibid.
winland inſula 151
winuli olim wandali dicti 47
wirceburgenſis Epiſcopus neminem dicitur habere conſortem 106
Viſio quæ Adalberto contigit 124
Viſitatio infirmorum, ſepulturaque mortuorum apud Nordmannos venales fuerunt 147
wiſura, & vbi oriatur 5
Vitalis Epiſcopus 122
withmarus 17
witingi 132
Vngarorum eruptio 33
Vngri Saxoniam, Lotharingiam, & Franciam demoliuntur 36
Vnni Epiſcopus 36. Haroldum filium Gwrm conuertit 37. eique in Dania Eccleſiam committit ibid. venit Bircam, ibid. Sueones ab ipſo ad fidem reuocantur 38. moritur 39
Vnwanus Archiepiſcopus 61. eius virtutes ibid. ſemper inter hunc & Bernardum ducem diſcordia 62. Epiſcopi ab eo ordinati 62. 63. Aquilonis reges munerib. ſibi benignos reddidit 63. mittit legatos ad Knut 65. metropolim Hammaburg renouat 67. moritur 69
wodan Deus Sueonum 143
wolf Angliæ Dux 64
wolfredus quidam ex Anglia, in Suedia verbum Dei prædicat 68
Vto Miſtiwoi filius Saxones affligit 70
Vulpes nigræ in Nordmannia 147

Z.

ZVENTIFELD 46
Zuentina flumen. 46

ERRATA.

Pag. 17. *verſ.* 15. adultroneum. *vno verbo.* p. 12. v. 30. Apoſtolorum. p. 93. v. 18. ſine querela, & talis, qualem. p. 95. v. 16. diuinis & humanis rebus. p. 90. v. 33. Lingones. p. 108. v. 13. audientes autem duces. p. 120. v. 13. locuti ſunt cum viuis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]

18.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 348 4° [34:2,-241]